TOVE
DITLEVSEN

Copilărie
Tinerețe
Dependență

„O poveste perfectă, sfâșietoare.“

RACHEL KUSHNER

TRILOGIA COPENHAGĂI

Traducere de
Simina Răchițeanu

PANDORA M

Ananși
CLASIC

Tove Ditlevsen

Trilogia Copenhagai

Titlul original:
The Copenhagen Trilogy

Traducere şi note de
Simina Răchiţeanu

EDITURA TREI
2025

Copilărie

1

Dimineața era speranță. Stătea ca o strălucire trecătoare de lumină pe părul negru şi drept al mamei mele, pe care niciodată n-am îndrăznit să-l ating; îmi stătea şi pe limbă, împreună cu zahărul din terciul călduț pe care îl mâncam alene în timp ce priveam mâinile împreunate ale mamei

stând complet nemişcate peste ziar, deasupra articolelor despre gripa spaniolă şi Tratatul de la Versailles. Tata plecase la muncă şi fratele meu era la şcoală. Astfel că mama era singură, chiar dacă eram şi eu acolo, şi, dacă stăteam nemişcată, fără să scot o vorbă, calmul distant din inima ei enigmatică putea să țină până dimineața târziu, când trebuia să iasă la cumpărături pe Istedgade, ca orice altă gospodină. Soarele a dat buzna peste căruța verde, țigănească, de parcă răsărise dinăuntrul ei, iar Hans cel Râios a ieşit cu pieptul gol şi cu un lighean cu apă în mâini. După ce s-a clătit, a-ntins mâna după prosopul pe care îl ținea Lili cea Frumoasă. Nu şi-au spus nimic unul celuilalt; erau ca nişte imagini dintr-o carte ale cărei pagini le răsfoieşti rapid. La fel ca mama, şi ei aveau să se schimbe peste câteva ore. Hans cel Râios era soldat în Armata Salvării, iar Lili cea Frumoasă era iubita lui. În timpul verii, îndesau o mulțime de copilaşi în căruța cea verde şi plecau cu ei prin țară. Pentru asta, părinții plăteau câte o coroană pe zi. Eu însămi am fost cu ei când aveam trei ani şi fratele meu avea şapte. Acum aveam cinci ani şi singurul lucru pe care mi-l mai aminteam din călătorie era cum Lili cea Frumoasă mă scosese din căruță şi mă aşezase pe nisipul fierbinte, în mijlocul a ceva ce eu credeam că e un deşert. Apoi căruța cea verde plecase de lângă mine şi se micşorase tot mai mult la orizont, iar înăuntrul ei se afla fratele meu şi nu aveam să-i mai văd vreodată, nici pe el şi nici pe mama. Când copiii s-au întors acasă, toți se umpluseră de râie; aşa şi-a primit porecla Hans cel Râios. însă Lili cea Frumoasă nu era frumoasă. Frumoasă era mama, în diminețile acestea singuratice şi fericite în care trebuia să o las în pacea ei. Frumoasă, de neatins, singură şi învăluită în gânduri secrete pe care nu le voi cunoaşte niciodată. Pe tapetul înflorat din spatele ei, pe care tata îl peticise cu bandă adezivă maronie, atârna imaginea unei femei care se uita pe

fereastră. În spatele ei, pe duşumea, se afla un leagăn cu un copilaş în el. Sub tablou scria: „Femeie aşteptându-şi bărbatul să se întoarcă de pe mare ". Uneori mama îmi surprindea privirea şi îmi urmărea ochii urcând spre tabloul ce mi se părea nespus de duios şi de trist. însă mama izbucnea în râs, iar râsul ei răsuna ca o mulțime de pungi de hârtie pline cu aer ce explodează toate deodată. Inima mi se umplea de angoasă şi mâhnire pentru că tocmai se risipise toată liniştea din lume, însă râdeam cu ea, pentru că se aştepta să râd şi fiindcă eram cuprinsă de aceeaşi veselie crudă ca ea. A împins scaunul la o parte, s-a ridicat şi a mers până în fața tabloului, în cămaşa de noapte şifonată şi cu mâinile în şold. Apoi a cântat cu voce clară şi sfidătoare, de fetiță, ce nu îi aparținea în aceeaşi măsură în care îi aparținea vocea ei de mai târziu, când începea să se târguiască la preț cu negustorii:

Nu am voie să cânt ce doresc pentru al meu Tulle? Visselulle, visselulle, visselulle. Pleacă de la fereastră, prietene, întoarce-te altădată, înghețul şi gerul l-au readus pe bătrânul cerşetor acasă.

Nu-mi plăcea cântecul, dar eram nevoită să râd în hohote fiindcă mama îl cânta ca să mă distreze. Până la urmă era vina mea, căci, dacă nu m-aş fi uitat la tablou, nici ea nu m-ar fi observat. Şi ar fi rămas aşezată, cu mâinile încrucişate cu calm şi cu ochii severi şi frumoşi ațintiți asupra neantului dintre noi. Şi inima mea ar fi putut să şoptească îndelung mamă, ştiind că ea în chip misterios ar fi simțit. Aş fi lăsat-o în pace încă mult timp, apoi, fără vreun cuvânt, mi-ar fi rostit numele şi ar fi ştiut că ceva ne leagă. Apoi ceva asemănător dragostei ar fi umplut întreaga lume, iar Hans cel Râios şi Lili cea Frumoasă ar fi simțit-o şi ar fi rămas nişte ilustrații colorate dintr-o carte. Aşa cum se întâmpla adesea, de îndată ce s-a terminat cântecul, au început să se certe, să strige şi să se păruiască. Curând s-

au auzit voci nestăpânite de pe casa scării şi mi-am promis că a doua zi mă voi preface că pictura tristă de pe perete nici nu există.

Când speranța se năruia astfel, mama se îmbrăca cu mişcări violente şi iritate, de parcă fiecare piesă vestimentară ar fi fost o insultă la adresa ei. Şi eu trebuia să mă îmbrac, iar lumea era rece, periculoasă şi înfricoşătoare, fiindcă furia întunecată a mamei atingea apogeul abia când îmi trăgea o palmă peste față sau când îmi dădea un brânci în soba de teracotă. Era ciudată şi enigmatică, şi mă gândeam că am fost schimbată la naştere şi că ea nici măcar nu e mama mea. Odată ce era îmbrăcată, se ducea la oglinda din dormitor, scuipa pe un şervețel roz şi îl freca zdravăn de obraji. Eu duceam ceştile în bucătărie şi, înăuntrul meu, vorbe lungi şi stranii prindeau să-mi învăluie mintea ca o membrană protectoare. Un cântec, o poezie, ceva liniştitor şi ritmic şi infinit de melancolic, dar niciodată dureros şi trist, fiindcă ştiam prea bine că restul zilei mele avea să fie dureroasă şi tristă. Când corpul îmi era străbătut de aceste valuri strălucitoare de cuvinte, ştiam că mama nu îmi mai face nimic, fiindcă înceta să mai însemne ceva pentru mine. Şi mama ştia, iar ochii i se umpleau de o duşmănie rece. Nu mă lovea niciodată când sufletul îmi era mişcat în felul acesta, dar nici nu îmi vorbea. Din momentul acela şi până în dimineața următoare, doar trupurile noastre erau apropiate. Şi, în ciuda spațiilor înguste, acestea evitau până şi cea mai mică atingere dintre ele. Soția marinarului de pe perete încă se uita cu dor după soțul ei, dar mama mea şi cu mine nu aveam nevoie de un bărbat sau un băiat în lumea noastră. Fericirea noastră stranie şi nespus de fragilă înflorea doar când eram singure una cu cealaltă şi n-a mai revenit niciodată după ce n-am mai fost copil, cu excepția unor priviri rare, fortuite, care au devenit şi mai prețioase pentru mine acum că mama e

moartă şi nu mai e nimeni care să-i spună povestea aşa cum a fost cu-adevărat.

2

În străfundurile copilăriei mele se află tata, râzând. Este negru şi bătrân ca soba de teracotă, dar nicio părticică din toată ființa lui nu îmi provoacă teamă. Tot ce ştiu despre el am voie să ştiu şi, dacă vreau să ştiu mai multe, e suficient să întreb. Nu îmi povesteşte despre el pentru că nu ştie să vorbească cu fetițele. Uneori mă mângâie pe cap şi îmi spune „He, he". în clipele acelea, mama strânge din buze şi el îşi ia mâna în grabă. Tata are anumite drepturi fiindcă e bărbat şi ne întreține pe toți. Mama e nevoită să se împace cu situația, dar nu o face fără să protesteze. „Ai putea să stai în capul oaselor, ca restul familiei", îi spune când el se întinde pe canapea. Iar când el citeşte o carte, îi spune: „Oamenii devin ciudați de la atâta citit. Cărțile sunt pline de minciuni". Tata bea câte o bere duminica, iar mama îi spune: „Aia costă douăzeci şi şase de 0re. Dac-o ții tot aşa, o să ajungem în Sundholm"[1]. Chiar dacă ştiu că Sundholm este un loc unde dormi pe paie şi primeşti saramură de peşte[2] de trei ori pe zi, cuvântul pătrunde în rândurile pe care le compun când sunt speriată sau singură, fiindcă e frumos ca o ilustrație dintr-o carte a tatei care mi-e atât de dragă. Se numeşte „Familie de muncitori la picnic" şi înfățişează un tată, o mamă şi pe cei doi copii ai lor. Sunt aşezați pe iarba verde şi râd împreună în timp ce mănâncă din coşul de picnic aşezat între ei. Toți patru se uită la un

---

[1] *Instituție de muncă forțată, construită în Copenhaga în anul 1908. Treptat, a ajuns să găzduiască tot mai mulți oameni fără adăpost, aceştia suferind adesea şi de alcoolism.*

[2] *Considerată „mâncarea săracului" în țările scandinave, pentru că peştele se găsea în abundență şi era uşor de procurat.*

steag înfipt în iarbă, lângă capul tatălui. Steagul este complet roşu. întotdeauna văd imaginea cu susul în jos, fiindcă am acces la ea doar când tata citeşte cartea. Apoi mama aprinde lumina şi trage draperiile galbene în dreptul ferestrelor, deşi încă nu s-a lăsat întunericul. „Taică-meu a fost un ticălos şi un beţiv", spune ea, „dar măcar n-a fost socialist". Tata citeşte mai departe, cu calm, pentru că e cam tare de urechi şi nici nu face un secret din asta. Fratele meu, Edvin, bate cuie într-o scândură, apoi le scoate pe toate cu cleştele. într-o zi va fi meşter. E ceva de admirat. Meşterii au feţe de masă adevărate în loc de ziar şi mănâncă cu furculiţa şi cuţitul. Nu rămân niciodată şomeri şi nu sunt socialişti. Edvin e frumos şi eu sunt urâtă. Edvin e deştept şi eu sunt proastă. Acestea sunt adevăruri eterne, ca literele albe tipărite pe frontonul brutăriei aflate ceva mai încolo în josul străzii. Acolo scrie: „Politiken[3] e cel mai bun ziar". Odată l-am întrebat pe tata cum de el citeşte SociaUemokraten[4], dar el s-a încruntat şi şi-a dres glasul, iar mama şi Edvin au izbucnit în râsul lor ca o pungă de hârtie spartă, pentru că eram incredibil de proastă.

Sufrageria e o insulă de lumină şi căldură pentru mii şi mii de nopţi – noi patru suntem mereu acolo, precum păpuşile de hârtie cocoţate pe perete, în spatele stâlpilor din teatrul de păpuşi pe care tata îl construise după un model

---

[3] *Unul dintre cele mai importante ziare daneze. A fost înfiinţat în 1884 şi a jucat un rol în formarea Partidului Social Liberal (Radikak Venstre).*

[4] *Ziarul Partidului Social Democrat (Socialdemokratiet). Purtând mai multe denumiri de-a lungul timpului, acest partid politic din Danemarca s-a rupt de celelalte formaţiuni de stânga care protejau în special interesele angajatorilor şi nu pe cele ale muncitorilor.*

din Familie Journalen[5]. E întotdeauna iarnă, iar în lumea reală e un ger năprasnic, la fel ca în dormitor şi în bucătărie. Sufrageria călătoreşte prin spaţiu şi timp, iar focul urlă în soba de teracotă. Deşi Edvin face mult zgomot cu ciocanul său, pare să se producă un sunet şi mai puternic atunci când tata întoarce o pagină din cartea interzisă. După ce a întors mai multe pagini, Edvin se uită la mama cu ochii săi mari şi căprui şi lasă jos ciocanul. „Nu vrea mama să cânte ceva?" întreabă el. „Ba da", răspunde mama, zâmbindu-i, şi de îndată tata îşi aşază cartea pe burtă şi mă priveşte de parcă ar vrea să-mi spună ceva. Dar ce tatăl meu şi cu mine am vrea să ne spunem nu va fi spus niciodată. Edvin sare din locul său şi îi întinde mamei singura carte pe care o are în bibliotecă şi de care îi pasă. E o carte cu cântece de război. El stă aplecat deasupra mamei în timp ce ea o răsfoieşte şi, deşi nu se ating, bineînţeles, ei sunt împreună într-un fel ce ne exclude pe tatăl meu şi pe mine. De îndată ce mama începe să cânte, tata adoarme cu mâinile încrucişate peste cartea interzisă. Mama cântă tare şi strident, disociindu-se parcă de cuvintele pe care le cântă:

Mamă? Tu eşti, mamă? Pare-mi-se că ai plâns.

Ai bătut drum lung, capul jos nu l-ai pus.

Nu plânge, mamă, acum sunt fericit.

În clipa asta neagră, mulţumescu-ţi c-ai venit.

Sunt multe versuri în toate cântecele mamei şi, înainte să apuce să-l termine pe primul, Edvin loveşte iarăşi cu ciocanul şi tata sforăie puternic. Edvin o rugase să cânte ca să-i potolească furia provocată de lectura tatei. E băiat, iar băieţilor nu le plac cântecele care te fac să plângi atunci când le asculţi. Pe mama o deranjează şi când plâng eu, aşa că stau cu un nod în gât şi privesc pe furiş spre carte, la

[5] *Revistă săptămânală dedicată familiei şi femeilor, publicată în Copenhaga, fiind una dintre cele mai vechi publicaţii daneze.*

imaginea câmpului de lupta în care soldatul muribund ridică mâna spre spiritul luminos al mamei lui, despre care ştiu că nu se află, de fapt, acolo. Toate cântecele din carte au un conținut asemănător şi eu pot să fac orice vreau câtă vreme le cântă mama, fiindcă în momentele acelea e atât de absorbită în lumea ei lăuntrică, încât nimic din exterior n-o poate deranja. Nici măcar nu aude când sub noi încep certurile şi bătăile. Acolo locuieşte Rapunzel, fata cu părul lung şi aurit, împreună cu părinții ei care încă nu au vândut-o vrăjitoarei în schimbul unui buchet de clopoței. Fratele meu e prințul şi nu ştie că în scurt timp are să orbească după căderea din turn. Bate cuie în scândura lui şi e mândria familiei. Aşa e cu băieții, în vreme ce fetele trebuie doar să se căsătorească şi să facă copii. Trebuie să fie întreținute şi nu se pot aştepta, nici nu pot spera la altceva. Tatăl şi mama lui Rapunzel lucrează la Carlsberg şi amândoi beau câte cincizeci de beri pe zi. Continuă să bea şi seara, când ajung acasă, şi înainte de ora mea de culcare se pornesc să strige şi să o bată pe Rapunzel cu un băț gros. Vine mereu la şcoală cu vânătăi pe față sau pe picioare.

După ce se satură să o bată, sar unul la celălalt cu sticle şi picioare de scaun rupte, iar polițiştii vin adesea să îl ia pe unul dintre ei – după care se aşterne în sfârşit liniştea peste clădire. Nici mamei şi nici tatei nu le place poliția. Ei consideră că părinții lui Rapunzel ar trebui lăsați să se omoare între ei, dacă asta vor să facă. „Sunt la cheremul baştanilor”, spune tata despre polițişti, iar mama povestea adesea despre cum au venit jandarmii la ei acasă, l-au luat şi l-au băgat pe tatăl ei la închisoare. Nu va uita niciodată. Tatăl meu nu bea, nici n-a fost vreodată la închisoare. Părinții mei nu se bat şi îmi merge mult mai bine decât le-a mers lor în copilărie. Cu toate astea, un nor întunecat de teamă îmi pătrunde prin toate gândurile când sub noi se face linişte şi trebuie să mă culc. „Noapte bună”, îmi spune

mama, închizând uşa şi întorcându-se în sufrageria caldă. Pe urmă îmi dau jos rochia, juponul din lână şi corsajul, apoi ciorapii lungi şi negri pe care îi primesc în fiecare an de Crăciun. îmi trag cămaşa de noapte peste cap şi mă aşez pentru o clipă pe pervaz, mă uit prin curtea întunecată de dedesubtul meu şi la peretele clădirii din față, perete care plânge mereu de parcă tocmai ar fi plouat. Nu se zăreşte mai niciodată o lumină la ferestre, pentru că dincolo de ele sunt dormitoare şi niciun om respectabil nu doarme cu lumina aprinsă. Intre ziduri văd o bucățică pătrată de cer, unde uneori străluceşte o singură stea. îmi spun că e luceafărul de seară şi mă gândesc la el cu toată ființa mea după ce vine mama să stingă lumina, şi stau întinsă pe pat, privind cum grămada de haine din spatele uşii se transformă în nişte brațe lungi şi strâmbe care încearcă să mă strângă de gât. încerc să țip, dar printre buze-mi scapă doar o şoaptă amărâtă, iar când țipătul apare într-un final, atât eu, cât

şi întregul pat ne scăldăm într-o baltă de sudoare. Tata stă în pragul uşii, cu lumina aprinsă. „Ai avut un coşmar, atâta tot; şi eu am suferit mult din cauza lor în copilărie. Dar erau alte vremuri", îmi spune. Mă priveşte bănuitor şi probabil consideră că un copil cu condiții bune ca ale mele n-ar trebui să aibă coşmaruri. îi zâmbesc timid, dându-i de înțeles că îmi pare rău, ca şi cum strigătul n-ar fi fost decât un capriciu pueril. îmi trag cuvertura până sub bărbie, fiindcă nu se cade ca un bărbat să vadă o fetiță în cămaşă de noapte. „Of, of, spune el, stinge lumina şi pleacă, luând cumva teama cu el, fiindcă acum adorm liniştită şi hainele din spatele uşii rămân doar o grămadă de cârpe vechi. Dorm ca să scap de noaptea care trece prin dreptul ferestrei semănând groaza, răul şi pericolul. Afară, pe Istedgade, care e atât de luminoasă şi festivă în timpul zilei, maşinile de poliție şi ambulanțele claxonează, în vreme ce eu stau sub

cuvertură, ascunsă şi pusă la adăpost. Bărbaţi beţi zac în şanţ cu capetele zdrobite şi sângerând, iar dacă intri la Cafe Charles vei fi omorât în bătaie. Asta spune fratele meu şi tot ce spune el e adevărat.

3

Nici n-am împlinit bine şase ani şi curând voi fi înscrisă la şcoală, pentru că ştiu să citesc şi să scriu. Mama relatează asta cu mândrie oricui e dispus să asculte. Spune: „Şi copiii oamenilor săraci pot avea mintea brici". Deci poate încă mai ţine la mine? Relaţia dintre noi e una apropiată, agonizantă şi nesigură, şi mereu trebuie să caut semne de iubire. Fac tot ceea ce fac ca să o mulţumesc, să îi smulg un zâmbet, să îi temperez furia. E o îndeletnicire epuizantă, pentru că totodată trebuie să-i ascund multe lucruri. De unele mă prind trăgând cu urechea, despre altele citesc în cărţile tatei, iar despre altele îmi povesteşte fratele meu. Când mama a fost internată în spital, nu demult, amândoi am fost lăsaţi în grija Mătuşii Agnete şi a Unchiului Peter. Sunt sora mamei mele şi soţul ei cel bogat. Ei îmi spuseseră că mamei îi era rău la burtă, dar Edvin s-a amuzat, explicându-mi că mama făcuse o „amvortare". în pântecele ei fusese un copil, care murise înăuntru. Aşa că o tăiaseră de la buric în jos şi scoseseră copilul. Fusese ceva misterios şi înfricoşător. După ce s-a întors de la spital, găleata de sub chiuvetă era zilnic plină de sânge. O imagine îmi apare în minte de fiecare dată când mă gândesc la asta. Imaginea provine din poveştile lui Zacharias Nielsen şi înfăţişează o femeie foarte frumoasă, într-o rochie lungă şi roşie. Sub sân ţine o mână albă, subţire, şi îi spune unui domn îmbrăcat maiestuos: „Port un copil sub inimă". în cărţi, lucrurile astea sunt frumoase şi lipsite de sânge, iar asta mă linişteşte şi îmi aduce mângâiere. Edvin spune că voi lua multă bătaie la şcoală pentru că sunt aşa ciudată. Sunt ciudată pentru că citesc cărţi, ca tata, şi nu ştiu să mă joc.

Totuşi nu mi-e teamă când, ţinând-o pe mama de mână, intru pe poarta roşie a Şcolii Enghavevej, pentru că în ultima vreme ea îmi insuflase sentimentul acesta totalmente nou de a fi unică. Şi-a luat haina cea nouă, cu guler de blană ce urcă până la urechi şi cu o curea de piele în jurul taliei. Obrajii îi sunt roşii de la şervețelele colorate, la fel şi buzele, iar sprâncenele îi sunt vopsite, aşa încât seamănă cu doi peştişori ale căror cozi sunt îndreptate spre tâmple. Sunt convinsă că niciun copil nu are o mamă atât de frumoasă. Eu port hainele ajustate ale lui Edvin, lucru pe care nu îl observă nimeni, pentru că sunt cusute de Mătuşa Rosalia. E croitoreasă şi ne iubeşte pe fratele meu şi pe mine ca pe copiii ei. Ea nu are copii.

Când intrăm în clădirea ce pare complet goală, mă izbeşte un miros ascuțit. Il recunosc şi mi se strânge inima, fiindcă e mirosul deja familiar al fricii. îl simte şi mama, pentru că îmi dă drumul la mână când urcăm scările. în biroul directoarei suntem întâmpinate de o doamnă care seamănă cu o vrăjitoare. Părul verde îi stă cocoțat în vârful capului ca un cuib de pasăre. Poartă lentilă de ochelari la un singur ochi; poate cealaltă i s-a spart. Mi se pare că nu are buze, atât de strânsă îi este gura, şi deasupra lor tronează un nas mare şi poros, al cărui vârf e roşu-aprins. „Hmm", spune ea fără nicio introducere, „aşadar, te cheamă Tove?". „Da", răspunde mama, căreia abia i se oferă o privire, da-rămite un scaun. „Şi deja scrie şi citeşte la perfecțiune." Doamna îmi aruncă o privire de parcă aş fi vreun gunoi găsit sub o piatră. „Ce păcat", spune cu răceală, „noi avem propriile metode pedagogice". Culoarea roşie a ruşinii îmi inundă obrajii, ca de fiecare dată când sunt o sursă de ruşine pentru mama. Dusă e mândria mea, frântă e scurta mea bucurie de a fi unică. Mama se îndepărtează puțin de mine şi spune, sleită: „A învățat singură, nu suntem noi de vină". Ridic privirea spre ea şi observ mai

multe lucruri simultan: e mai scundă decât alte doamne, mai tânără decât alte mame şi există o lume în afara străzii noastre de care ei îi e teamă. Şi când amândurora ne e teamă de ea, mama mă trădează. Stând acolo în faţa vrăjitoarei, observ că mâinile mamei miros a rufe spălate. Detest acest miros şi, când părăsim şcoala într-o tăcere perfectă, inima mi se umple de acel amestec haotic de furie, tristeţe şi milă pe care mama îl va trezi în mine mereu, din acel moment şi pentru tot restul vieţii.

4

Cu toate acestea, există anumite certitudini. Ele sunt ţepene şi de neclintit ca stâlpii de pe stradă, dar aceştia măcar se schimbă seara, când lampagiul îi atinge cu bagheta fermecată. Atunci se luminează ca nişte învelişuri mari şi blânde de floarea-soarelui pe graniţa îngustă dintre noapte şi zi, unde toţi oamenii se mişcă alene şi pe tăcute, de parcă ar merge pe fundul mării. Certitudinile nu strălucesc niciodată şi nu pot înmuia inimile precum Ditte, fiica omului[6], care este una dintre primele cărţi pe care le-am citit. „E un roman social", spune tata pe un ton didactic, şi poate asta e o certitudine, însă mie nu-mi spune nimic şi nici nu-mi e de folos. „Prostii", spune mama, căreia nu-i pasă nici ei de certitudini, dar ea măcar le poate ignora cu mai multă uşurinţă decât mine. În rarele ocazii în care tata se supără cumplit pe ea, îi spune că e plină de minciuni, dar eu ştiu că nu-i adevărat. Ştiu că fiecare om are adevărul său, la fel cum fiecare copil are copilăria sa. Adevărul mamei mele e complet diferit de adevărul tatălui meu, însă asta e o certitudine la fel de evidentă precum aceea că ochii lui sunt căprui, iar ai ei sunt albaştri. Din fericire, lucrurile sunt făcute în aşa fel încât să poţi păstra tăcerea când vine vorba

[6] *Roman scris de Martin Andersen Nexo.*

de adevărurile inimii tale; însă certitudinile aspre şi cenuşii se află în foile matricole, în istoria universală, în legi şi în cărţile bisericeşti. Nimeni nu le poate schimba şi nimeni nu îndrăzneşte să le schimbe, nici măcar Domnul Nostru, a cărui siluetă nu o pot deosebi de cea a lui Stauning[7], chiar dacă tata îmi spune să nu cred în Domnul, căci capitaliştii l-au folosit mereu împotriva săracilor. Aşadar:

M-am născut pe 14 decembrie 1918, într-un mic apartament cu două camere aflat în zona Vesterbro din Copenhaga. Locuiam pe strada Hedebygade la numărul 30A, iar litera A însemna că stăm în casa aflată în partea din spate a curţii. în casa din faţă, de la ale cărei ferestre puteai privi în stradă, locuiau nişte oameni mai respectabili, cu toate că apartamentele erau identice cu ale noastre, însă plăteau o chirie mai mare cu două coroane pe lună. Era anul în care se încheiase Primul Război Mondial şi fusese introdusă ziua de muncă de opt ore. Fratele meu, Edvin, s-a născut când a izbucnit războiul, iar la vremea aceea tata lucra douăsprezece ore pe zi. Era fochist şi ochii i se înroşeau mereu de la scânteile furnalului. Avea treizeci şi şapte de ani când m-am născut eu, iar mama era cu zece ani mai tânără.

Tata s-a născut la Nykobing Mors[8]. Era copil din flori şi n-a aflat niciodată cine e tatăl său. La vârsta de sase ani fusese trimis la păstorit şi cam în aceeaşi perioadă mama lui se căsătorise cu un olar pe nume Floutrup. Cu el a avut nouă copii, dar despre aceşti fraţi vitregi nu ştiu nimic, fiindcă nu i-am cunoscut şi tata nu mi-a vorbit niciodată despre ei. A rupt legătura cu întreaga familie când avea

---

[7] *Thorvald August Marinus Stauning (1873-1942) a fost primul premier social-democrat al Danemarcei.*

[8] *Cel mai mare oraş de pe insula Mors din Danemarca.*

şaisprezece ani şi a plecat la Copenhaga. Visase să scrie, iar visul acesta nu l-a părăsit niciodată întru totul. Reuşise să se angajeze ca jurnalist stagiar la un ziar oarecare, dar, din motive necunoscute, a renunțat iar. Nu ştiu nimic despre cum şi-a petrecut cei zece ani în Copenhaga, până când, la douăzeci şi şase de ani, a cu-noscut-o pe mama într-o brutărie de pe Tordenskjoldsgade. Ea avea şaisprezece ani şi lucra ca vânzătoare în magazinul în care tata era brutar. A urmat o logodnă neobişnuit de lungă, pe care tata a rupt-o de mai multe ori, când credea că mama îl înşală. Cred că de multe ori fusese ceva inofensiv. Aceşti doi oameni erau pur şi simplu extrem de diferiți, venind parcă de pe planete diferite. Tata era melancolic, serios şi ex-cesiv de moral, în vreme ce mama, cel puțin în tinerețe, era jucăuşă, frivolă şi vanitoasă. Fusese cameristă în mai multe locuri şi pleca fără niciun avertisment când nu-i convenea ceva, apoi tata trebuia să-i recupereze carnetul de muncă şi cufărul, pe care le transporta cu bicicleta până la noul loc de muncă, unde mama avea să găsească iar ceva care să nu-i convină. Ea însăşi mi-a mărturisit că nu stătuse niciodată suficient de mult într-un loc încât să apuce să fiarbă un ou. Aveam şapte ani când ne-a lovit nenorocirea. Mama tocmai îmi tricotase un pulover verde. Il probasem şi mi s-a părut frumos. Pe la patru după-amiaza ne-am dus să-l luăm pe tata de la serviciu. Lucra la Riedel & Lindegaard, pe Kingosgade. Lucrase acolo dintotdeauna, adică de când mă ştiu. Am sosit mai devreme, iar eu m-am dus să iau la şuturi grămezile de zăpadă ce se topeau de-a lungul şanțului, în vreme ce mama aştepta sprijinită de balustrada verde. Apoi tata a ieşit pe poartă şi inima a început să-mi bată mai repede. Figura lui era cenuşie, ciudată şi schimbată. Mama s-a dus repede la el. „Ditlev”, a spus ea, „ce s-a întâmplat?”. El şi-a lăsat privirea în pământ. „Am fost concediat”, a răspuns. Nu cunoşteam cuvântul, dar am

intuit dezastrul ireparabil. Tatăl meu devenise şomer. Ce li se putea întâmpla doar altora tocmai ni se întâmplase nouă. Riedel & Lindegaard, de unde provenise până atunci tot binele din lume – până şi cei cinci 0te primiți duminica, de care nu mă puteam atinge –, devenise un dragon rău şi hidos, care îl azvârlise pe tata din gura sa plină cu flăcări, indiferent față de soarta lui, față de noi, față de mine şi de noul meu pulover verde pe care tata nici nu îl observase. Niciunul dintre noi nu a scos o vorbă în drum spre casă.

Am încercat să-mi strecor mâna în cea a mamei, dar mi-a plesnit brațul cu o mişcare violentă. Când am intrat în sufragerie, tata a privit-o cu o expresie vinovată. „Lasă, lasă", a spus el, mângâindu-şi cu două degete mustața cea neagră, „mai e mult până rămânem fără niciun fel de sprijin". Avea patruzeci şi trei de ani şi era prea bătrân ca să mai poată obține un loc de muncă permanent. Totuşi îmi amintesc o singură ocazie în care sprijinul sindicatului încetase şi se punea problema ajutorului social. Totul s-a întâmplat în şoaptă şi după ora de culcare, a mea şi a fratelui meu, fiindcă era o ruşine de nede-scris, ca păduchii şi protecția copilului. Pierdeai dreptul la vot dacă primeai ajutor social. Nu am flămânzit în aşa de mare măsură încât să nu fi avut nimic în stomac cu zilele, dar am ajuns să cunosc acea semiînfometare pe care o simți când te loveşti de mirosul de cină venind dinspre uşile celor mai înstăriți, în vreme ce tu trăieşti de mai multe zile doar din cafea şi patiserie învechită, cu care poți umple un ghiozdan întreg în schimbul a douăzeci şi cinci de ore.

Eu mergeam să le cumpăr. Mama mă trezea în fiecare duminică dimineața la ora sase şi îmi dădea ordinele, bine ascunsă sub plapuma din patul matrimonial, lângă tatăl meu care încă dormea. Cu degetele înțepenite de frig chiar dinainte să ies în curte, îmi luam ghiozdanul şi coboram scările care la ora aceea erau negre ca smoala. Deschideam

uşa ce dădea spre curte şi priveam în jur, spre fiecare colţişor, şi apoi spre ferestrele casei din faţă, fiindcă nimeni nu avea voie să mă vadă săvârşind această faptă infamă. Nu se cădea să cumperi pâine veche, cum nu se cădea nici să participi la mesele comunitare de la Şcoala Carlsbergvej, singura instituţie de asistenţă socială care exista în Vesterbro în anii '30. Nici eu, nici Edvin nu aveam voie să mergem acolo. De altfel, nu se cădea nici să ai un tată şomer, chiar dacă asta era realitatea pentru jumătate dintre copii. Aşa că acopeream această ruşine cu cele mai absurde minciuni, dintre care cea mai frecventă era că tata căzuse de pe o schelă şi era în concediu medical. La brutăria de pe Tondergade, coada de copii avea forma unui şarpe ce se unduia de-a lungul străzii. Toţi aveau ghiozdane şi toţi vorbeau despre cât de bună era pâinea la brutăria respectivă, mai ales când era proaspăt scoasă din cuptor. Când mi-a venit rândul, am pus ghiozdanul pe tejghea, am şoptit comanda şi am adăugat cu voce tare: „Preferabil savarine". Mama îmi poruncise să cer franzelă. în drum spre casă am înfulecat vreo patru, cinci savarine, mi-am şters gura cu mâneca paltonului şi niciodată n-am fost descoperită când mama cotrobăia până la fundul ghiozdanului. N-am fost pedepsită niciodată, sau aproape niciodată, pentru crimele pe care le-am comis. Mama mă bătea des şi cu lovituri puternice, dar se întâmpla, de regulă, în chip arbitrar şi nedrept, iar în timpul pedepsei simţeam un soi de ruşine secretă şi o mâhnire grea, care mă făceau să plâng şi care măreau distanţa dureroasă dintre noi. Tata nu m-a lovit niciodată. Dimpotrivă, era bun cu mine. Toate cărţile copilăriei mele fuseseră ale lui şi, când am împlinit cinci ani, mi-a dăruit o ediţie minunată a Poveştilor Fraţilor Grimm, fără de care copilăria mea ar fi fost cenuşie, tristă şi mizerabilă. Cu toate acestea, nu am nutrit sentimente puternice faţă de el, lucru pentru care mă

învinovățeam adesea când stătea pe canapea şi mă fixa cu privirea lui liniştită şi cercetătoare, de parcă ar fi vrut să-mi spună ceva sau să facă ceva în folosul meu, ceva ce n-a reuşit niciodată să exprime. Eu eram fata mamei, iar Edvin era băiatul tatei – acea lege a naturii nu putea fi schimbată. Odată i-am spus: „Lamentație – tată, ce înseamnă asta?" Găsisem cu-vântul la Gorki şi îmi plăcuse. S-a gândit îndelung în timp ce-şi mângâia vârfurile răsucite ale mustății. „E un cuvânt rusesc", mi-a spus. „înseamnă durere, suferință şi tristețe. Gorki a fost un mare poet." Fericită, am spus: „Şi eu vreau să fiu poet". Imediat s-a încruntat şi a zis amenințător: „Nu spune prostii! O fată nu poate deveni poetă". M-am retras în sinea mea, insultată şi rănită, în vreme ce mama şi Edvin râdeau de această idee năstruşnică. Mi-am jurat să nu-mi mai dezvălui visele în fața nimănui şi am păstrat această promisiune de-a lungul copilăriei.

5

E seară şi, ca de obicei, stau pe pervazul rece al dormitorului, privind jos în curte. E cea mai fericită oră din zi. Primul val de teamă s-a domolit. Tata mi-a urat noapte bună şi s-a întors în sufrageria caldă, iar rufele din spatele uşii au încetat să mă mai sperie. Privesc spre luceafărul meu de seară, care este ca ochiul binevoitor al lui Dumnezeu, care mă veghează şi îmi e mai aproape decât în timpul zilei, într-o zi, vreau să notez toate cuvintele ce curg prin mine. într-o zi, alți oameni le vor citi într-o carte şi se vor mira că, până la urmă, o fată poate deveni poetă. Tata şi mama vor fi mai mândri de mine decât de Edvin, iar o profesoară cu privire ageră (una pe care nu am avut-o încă) va spune: „Am remarcat-o de mică. Avea ceva special!" îmi doresc nespus de mult să-mi aştern cuvintele pe hârtie, dar unde să ascund asemenea hârtii? Nici măcar părinții mei nu au un sertar pe care să-l poată încuia. Sunt în clasa a doua

şi vreau să scriu psalmi, fiindcă nu cunosc ceva mai frumos pe lumea asta. în prima mea zi de şcoală, am cântat Lăudat fie Domnul, ce dulce am adormit şi, când am ajuns la „Acum, vioi ca pasărea, sprinten ca peştele din mare, soarele dimineții intră pe fereastră", am fost atât de fericită şi atât de emoționată, încât am izbucnit în lacrimi, motiv pentru care toți copiii au râs, la fel cum râd mama şi cu Edvin atunci când „ciudățenia" mea îmi aduce lacrimi în ochi. Colegii încă mă consideră teribil de caraghioasă, iar eu m-am obişnuit să joc rolul bufonului şi asta chiar îmi oferă o plăcere tristă, pentru că, alături de prostia mea deja confirmată, mă protejează de răutatea lor ieşită din comun față de oricine e diferit.

Afară, o umbră se strecoară din spatele porții arcuite, ca un şobolan din ascunzişul său. În ciuda întunericului, văd că e perversul. Când e sigur că nu-l vede nimeni, îşi trage pălăria pe frunte şi aleargă spre pisoar, lăsând uşa întredeschisă. Nu pot vedea înăuntru, dar ştiu ce face. Dusă e şi perioada în care îmi era frică de el, dar mamei încă îi e teamă. Cu puțin timp în urmă, mă dusese la secția de poliție de pe Svendsgade şi, tremurând de furie, îi povestise polițistului că femeile şi copiii din clădire nu sunt la adăpost de obscenitățile lui. „A speriat-o de moarte pe fetița mea", a spus. Apoi polițistul mă întrebase dacă perversul se dezvelise cumva, iar eu, cu multă convingere, spusesem că nu. Mai auzisem cuvântul doar în versul „şi ne dezvelim capul de fiecare dată când flutură steagul". Niciodată nu-şi dăduse jos pălăria. Când am ajuns acasă, mama i-a spus tatei: „Poliția n-o să facă nimic. N-a mai rămas un dram de lege şi ordine în țara asta".

Poarta se deschide scârțâind din balamale; râsete, cântece şi înjurături străpung liniştea solemnă din încăpere şi dinăuntrul meu. îmi întind gâtul ca să văd mai bine cine trece pe-acolo. Sunt Rapunzel, tatăl ei şi Meşterul, unul

dintre tovarăşii de băutură ai părinţilor. Fata merge între cei doi bărbaţi, fiecare cu un braţ petrecut pe după gâtul ei. Părul ei auriu străluceşte de parcă ar reflecta lumina unui felinar invizibil. Răcnind din toţi bojocii, se clatină de-a lungul curţii şi în curând îi aud făcând gălăgie pe scări. Pe Rapunzel o cheamă Gerda şi e aproape matură, are cel puţin treisprezece ani. Vara trecută, când mersese cu Hans cel Râios şi Lili cea Frumoasă în căruţa ţigănească, urmând să aibă grijă de cei mai mici dintre copii, mama spusese: „Gerda sigur nu s-a întors doar cu râie din călătoria aceea". Ceva similar spuseseră şi fetele mai mari, stând în colţul plin de gunoaie din capătul curţii, unde deseori mă regăsesc şi eu ascultând de pe margini. O spuseseră în şoaptă şi chicotind, iar eu n-am înţeles mai nimic, doar că era ceva ruşinos, murdar şi obscen, ceva despre Hans cel Râios şi Rapunzel. Apoi mi-am făcut curaj şi am întrebat-o pe mama ce se întâmplase, de fapt, cu Gerda. Furioasă şi agitată, mi-a spus: ‚Ah, prostuto! Nu mai e inocentă, asta-i tot". Iar eu am rămas la fel de neştiutoare. Privesc în sus la cerul senin şi mătăsos şi deschid fereastra ca să fiu şi mai aproape. E ca şi cum Dumnezeu şi-ar coborî lin chipul Lui cel blând deasupra pământului, iar inima Lui mare ar bate încetişor şi liniştit, aproape de a mea. Sunt foarte fericită şi şiruri lungi de versuri triste îmi străbat sufletul. Fără să-mi doresc, ele mă despart de cei cărora ar trebui să le fiu aproape. Părinţilor mei nu le place că eu cred în Dumnezeu şi nu le place nici limbajul pe care îl folosesc. Pe de altă parte, eu sunt dezgustată de felul lor de a vorbi, fiindcă folosesc mereu aceleaşi cuvinte şi expresii stângace şi grosolane, al căror sens nu cuprinde niciodată ceea ce vor să spună. Mama îşi începe aproape toate poruncile către mine spunând: „Să te ferească Sfântul dacă nu..." Tata îl blestemă pe Dumnezeu în dialectul său de Iutlanda, care poate nu-i la fel de rău, dar nici nu-ţi gâdilă urechile. în

ajunul Crăciunului, fredonam cântece de luptă social-democrate în timp ce ne învârtim în jurul pomului, şi inima îmi e cuprinsă de suferinţă şi ruşine fiindcă putem auzi toate imnurile minunate răsunând din clădire, chiar şi din casele celor mai beţivi şi mai depravaţi. Trebuie să-ţi respecţi tatăl şi mama, şi cred că îi respect, însă acum îmi e mai greu decât atunci când eram mică.

O ploaie fină şi rece îmi cade pe faţă şi închid iar fereastra. Totuşi, aud sunetul blând al uşii din hol deschizându-se şi închizându-se undeva departe, dedesubtul nostru. Apoi o fiinţă graţioasă traversează curtea, ca şi când ar fi purtată prin aer de o umbrelă delicată şi transparentă. E Ketty, doamna nemaipomenit de frumoasă de la apartamentul vecin. Poartă pantofi argintii, cu toc înalt, pe sub o rochie lungă şi galbenă de mătase. Peste rochie are o blană albă care te duce cu gândul la Albă-ca-Zăpada. Şi părul lui Ketty e negru ca abanosul. Peste doar câteva momente, poarta arcuită ascunde priveliştea frumoasă ce îmi bucură inima noapte de noapte. Ketty iese în fiecare seară pe la ora asta şi tata spune că e scandalos când sunt copii în preajmă, iar eu nu înţeleg ce vrea să spună. Mama tace mâlc, fiindcă în timpul zilei ea şi cu mine ne aflăm deseori în sufrageria lui Ketty, bând cafea sau ciocolată caldă. Este o sufragerie minunată, în care toată mobila e confecţionată din pluş de culoare roşie. Abajururile sunt şi ele roşii, iar Ketty însăşi este rozalie şi albă, ca mama mea, deşi Ketty e mai tânără. Ele râd copios, râd şi eu cu ele, deşi rareori înţeleg ce-i aşa de amuzant. însă de fiecare data când Ketty se porneşte să-mi vorbească, mama mă trimite de-acolo fiindcă nu-i place chestia asta. La fel se întâmplă şi cu Mătuşa Rosalia, şi ei îi place să stea de vorbă cu mine. „Femeile care nu au copii", spune mama, „îşi fac prea mult de lucru cu copiii altora". După aceea, o mustră pe Ketty pentru că o obligă pe mama ei cea bătrână să

locuiască în camera neîncălzită dinspre curte şi nu o lasă niciodată să pună piciorul în sufragerie. Pe mamă o cheamă doamna Andersen şi, conform spuselor mamei mele, asta e „o minciună grosolană”, fiindcă nu fusese căsătorită niciodată. E mare păcat să faci un copil în felul ăsta – ştiu şi eu. Iar când o întreb pe mama de ce se poartă Ketty atât de urât cu mama ei, îmi spune că e din cauză că doamna Andersen refuză să-i spună cine e tatăl ei. Când te gândeşti că se poate întâmpla ceva atât de oribil, trebuie să fii recunoscător că în familia ta sunt relaţii cuviincioase.

După ce Ketty dispare, uşa pisoarului se deschide cu grijă, iar perversul se furişează ca un crab de-a lungul peretelui casei din faţă, apoi iese pe poartă. Uitasem complet de el.

6

Copilăria e lungă şi îngustă ca un sicriu, şi fără ajutor nu poţi evada din ea. E acolo tot timpul şi toată lumea o vede la fel de limpede cum poţi vedea buza de iepure a lui Ludvig cel Frumos. Nimic nu-l deosebeşte de Lili cea Frumoasă, care e atât de urâtă, încât nici nu-ţi poţi imagina că a avut vreodată mamă. Despre orice lucru urât sau nefericit spunem că e frumos şi nimeni nu ştie de ce. Nu poţi evada din copilărie, iar ea se agaţă de tine ca un miros neplăcut. O observi la alţi copii şi fiecare copilărie are propriul miros. Nu o recunoşti pe a ta şi uneori ţi-e teamă să nu fie mai rea decât a altora. Vorbeşti cu o fată a cărei copilărie miroase a cenuşă şi cărbune, iar ea, dintr-odată, face un pas înapoi, fiindcă a simţit duhoarea îngrozitoare a copilăriei tale. Priveşti pe furiş adulţii a căror copilărie zace înăuntrul lor, zdrenţuită şi plină de găuri, ca o pătură mâncată de molii la care nu se mai gândeşte nimeni şi care e de prisos. Nu le poţi citi pe chip că au avut şi ei copilărie şi nu îndrăzneşti să-i întrebi cum au reuşit să meargă mai departe fără ca asta să le lase feţele brăzdate de cicatrici şi urme adânci.

Bănuieşti că au luat-o pe o scurtătură secretă şi că şi-au îmbrăcat forma adultă cu mulți ani înainte de vreme. Au făcut-o într-o zi când erau singuri acasă şi-şi simțeau copilăria ca pe trei inele de fier în jurul inimii, la fel ca Hans-cel-de-Fier în basmele fraților Grimm, ale cărui inele s-au rupt abia atunci când stăpânul său a fost eliberat. Dacă nu cunoşti o astfel de scurtătură, copilăria trebuie îndurată şi târsâită oră de oră, pentru un număr interminabil de ani. Numai moartea te poate elibera de ea, aşa că te gândeşti mult la moarte şi ți-o închipui ca pe un înger prietenos în veşminte albe, care într-o noapte îți va săruta pleoapele, ca ele să nu se mai deschidă niciodată. Mă gândesc mereu că mama o să mă iubească la fel ca pe Edvin odată ce mă voi face mare. Căci copilăria mea o scoate din minți la fel de mult pe cât mă scoate şi pe mine din minți, şi suntem fericite împreun doar când uită brusc de existenta ei. Atunci vorbeşte cu mine la fel cum vorbeşte

cu prietenele ei sau cu Mătuşa Rosalia, iar eu am mare grijă ca răspunsurile mele să fie suficient de scurte încât să nu-şi amintească brusc că sunt doar un copil. Ii dau drumul la mână şi păstrez o oarecare distanță între noi, să nu poată simți mirosul copilăriei mele. E cât pe ce să se întâmple de fiecare dată când merg cu ea la cumpărături pe Istedgade. îmi povesteşte ce grozav se distra când era tânără. Ieşea să danseze în fiecare seară şi nu părăsea niciodată ringul de dans. „În fiecare seară aveam câte-un alt iubit”, îmi spune râzând în hohote, „dar a trebuit să mă opresc când l-am cunoscut pe Ditlev”. Este vorba de tatăl meu, căruia în rest îi spune întotdeauna „tata”, la fel cum el îi spune „mamă” sau „mutter”. Am impresia că a existat o vreme când ea era fericită şi altfel decât acum, însă totul s-a terminat brusc atunci când l-a cunoscut pe Ditlev. Când vorbeşte despre el, parcă ar vorbi despre altcineva, nu tatăl meu, ci un spirit întunecat care zdrobeşte şi distruge tot ce

este frumos, luminos şi plin de viaţă. Şi îmi doresc ca acest Ditlev să nu fi intrat niciodată în viaţa ei. Când îi pomeneşte numele, devine conştientă de copilăria mea şi o priveşte furios şi ameninţător, în timp ce marginea întunecată din jurul irisului ei albastru se întunecă şi mai mult. Apoi această copilărie tremură de teamă şi încearcă cu disperare să scape pe furiş, dar este încă mult prea mică şi nu poate fi lepădată decât abia peste câteva sute de ani.

Oamenii cu o copilărie atât de vizibilă şi flagrantă, atât pe dinăuntru, cât şi pe dinafară, sunt numiţi copii, şi te poţi purta cu ei aşa cum doreşti fiindcă nu e cazul să te temi de ei. Nu au arme şi nici măşti, dacă nu cumva sunt foarte vicleni. Eu sunt un astfel de copil viclean, iar masca mea este prostia, pe care am mereu grijă să nu mi-o smulgă nimeni. îmi las falca să cadă uşor şi ochii să fie goi, de parcă ar privi mereu doar în depărtare. Când înăuntrul meu începe să se audă muzica, am o deosebită grijă ca găurile din masca mea să nu se vadă. Niciun adult nu-mi poate suferi cântecul din inimă sau ghirlandele de cuvinte din suflet. Dar sunt conştienţi de existenţa lor, fiindcă bucăţi din ele se scurg din mine printr-un canal secret pe care eu nu-l cunosc şi, prin urmare, nu pot să-l blochez. „Nu cumva te crezi superioară?" spun ei cu suspiciune, iar eu îi asigur că nici nu mi-ar trece prin cap să mă cred superioară. La şcoală mă întreabă: „La ce te gândeşti? Care e ultima propoziţie pe care am spus-o?" Dar ei nu mă citesc niciodată cu adevărat. Numai copiii din curte sau de pe stradă mă pot citi. „Faci pe proasta", spune ameninţător o fată mai mare, apropiindu-se de mine, „dar nu eşti deloc proastă". Apoi mă interoghează şi multe alte fete se adună pe tăcute în jurul meu, formând un cerc din care nu pot ieşi până nu le demonstrez că într-adevăr sunt proastă, într-un final, după toate răspunsurile mele idioate, se conving şi, ezitând, fac o mică gaură în cerc, suficient cât să mă pot strecura şi să mă

pot pune la adăpost. „Pentru că n-ar trebui să pretinzi că eşti ceva ce nu eşti”, strigă după mine una dintre ele, pe un ton moralizator şi dojenitor.

Copilăria e întunecată şi geme mereu ca un animal mic, închis într-o pivniță şi uitat acolo. îți iese pe gât ca respirația pe vreme rece, şi uneori e prea mică, alteori, prea mare. Niciodată nu se potriveşte la fix. Abia după ce te-ai lepădat de ea ca de-o piele de şarpe o poți privi cu calm şi poți vorbi despre ea ca despre o boală de care te-ai vindecat. Majoritatea adulților spun că au avut o copilărie fericită şi poate ei chiar cred asta, însă eu nu sunt atât de sigură. Cred că doar au reuşit să uite de ea. Mama nu a avut o copilărie fericită şi copilăria ei nu este la fel de ascunsă înăuntrul ei, cum se întâmplă cu alți oameni. îmi povesteşte ce îngrozitor fusese când tatăl ei delira din cauza băuturii şi toată familia fusese nevoită să stea în picioare şi să susțină peretele, ca nu cumva să cadă peste el. Când spun că îmi pare rău pentru el, mama răcneşte: „îți pare rău! A fost vina lui, porc bețiv! Bea câte o sticlă întreagă de rachiu pe zi şi, la urma urmei, ne-a fost mult mai bine după ce şi-a venit în fire şi s-a spânzurat”. Mai spune: „Mi-a omorât cei cinci frățiori. I-a scos din leagăn şi i-a izbit cu capul de perete”. Odată am întrebat-o pe Mătuşa Rosalia, care este sora mamei, dacă e adevărat, iar ea mi-a spus: „Sigur că nu e adevărat. Au murit pur şi simplu. Tatăl nostru a fost un om nefericit, însă mama ta avea doar patru ani la moartea lui. A moştenit ura pe care i-o purta bunica”. Bunica e mama lor şi, cu toate că acum e bătrână, îmi închipui că inima ei poate acumula multă ură. Bunica locuieşte în Amager. Are părul cărunt şi se îmbracă mereu în negru. Ca în cazul tatei şi al mamei, nu mă pot adresa bunicii decât la persoana a treia, motiv pentru care toate conversațiile devin dificile şi repetitive. îşi face semnul crucii înainte să taie pâinea şi, când îşi taie unghiile, arde vârfurile tăiate în soba de

teracotă. O întreb de ce face asta, dar spune că nu ştie. Mama ei făcea la fel. Ca toți adulții, nu îi place când copiii pun întrebări, aşa că dă numai răspunsuri scurte. Pe oriunde ai apuca-o, te loveşti de copilăria ta şi te răneşti, pentru că e colțuroasă şi tare, iar ea se opreşte abia după ce te-a sfâşiat cu totul. Se pare că fiecare o are pe-a lui şi fiecare în parte e complet diferită. Copilăria fratelui meu e foarte zgomotoasă, de exemplu, în vreme ce a mea e liniştită, clandestină şi vigilentă. Nu e pe placul nimănui şi nu foloseşte nimănui. Dintr-odată e prea înaltă şi reuşesc să-mi privesc mama în ochi când stăm amândouă în picioare. „Tu creşti în timp ce dormi", spune ea. Apoi încerc să stau trează în timpul nopții, dar somnul mă biruie şi dimineața mă ia amețeala când privesc în jos spre vârfurile picioarelor mele, atât de mare s-a făcut distanța. „Girafă înaltă ce eşti", strigă după mine băieții de pe stradă, şi în ritmul acesta va trebui să plec în Imperiul Mogul, unde cresc toți uriaşii. Acum copilăria doare. Sunt dureri de creştere şi nu se opresc până la douăzeci de ani. Aşa spune Edvin, care ştie totul, inclusiv totul despre lume şi societate, la fel ca tata, care îl duce la întruniri politice; mama crede că din cauza asta vor ajunge amândoi să fie arestați de poliție. Ei nu o ascultă când spune asemenea lucruri, pentru că ştie la fel de puține ca mine când vine vorba de politică. Ea mai spune că tata nu-şi găseşte de lucru pentru că-i socialist şi membru de sindicat, şi că Stauning, a cărui fotografie tata o agățase pe perete lângă soția marinarului, ne va băga într-un mare necaz. îmi place Stauning, l-am văzut şi l-am auzit de multe ori în Faelledparken. îmi place pentru că barba lungă îi flutură atât de solemn în vânt şi pentru că muncitorilor le spune „tovarăşi", deşi e prim-ministru şi ar putea îndrăzni să fie mai înfumurat. Când vine vorba de politică, cred că mama se înşală, dar nimănui nu-i pasă ce cred sau ce nu cred fetele despre asemenea lucruri.

Într-o zi, copilăria mea miroase a sânge şi n-am cum să nu observ sau să nu ştiu. „Acum poţi să ai copii”, spune mama. „E mult prea devreme, n-ai nici măcar treisprezece ani.” Ştiu cum se fac copiii fiindcă dorm cu părinţii mei şi, orice-ai face, n-ai cum să nu afli. Cu toate astea, încă nu înţeleg şi îmi imaginez că în orice clipă mă pot trezi cu un copilaş lângă mine. O va chema Măria, fiindcă va fi fată. Nu-mi plac băieţii şi nici nu am voie să mă joc cu ei. Edvin e singurul pe care îl iubesc şi îl admir, singurul cu care m-aş vedea căsătorindu-mă. Dar nu te poţi căsători cu fratele tău şi, chiar dacă ai putea, nu m-ar vrea el. A spus-o de suficiente ori. Toată lumea îl iubeşte pe fratele meu şi mă gândesc adesea că lui i se potriveşte copilăria mai bine decât a mea, mie. Are o copilărie croită la comandă, care se întinde pe măsură ce el creşte, în vreme ce a mea e făcută pentru o cu totul altă fată, căreia i-ar veni numai bine. Când am astfel de gânduri, masca mea devine şi mai stupidă, fiindcă nu poţi vorbi cu nimeni despre astfel de lucruri, şi visez mereu să întâlnesc pe cineva misterios care să mă asculte şi să mă înţeleagă. Ştiu din cărţi că astfel de oameni există, dar nu descopăr niciunul pe strada copilăriei mele.

7

Istedgade e strada copilăriei mele; ritmul ei va bate mereu în sângele meu şi glasul ei mă va atinge mereu şi va fi la fel ca în acele vremuri îndepărtate când ne-am jurat credinţă. E întotdeauna caldă şi luminoasă, festivă şi captivantă, şi mă învăluie cu totul, de parcă ar fi fost creată tocmai ca să-mi satisfacă nevoia de autoexprimare. Pe aici am mers, copilă fiind, de mâna mamei şi am învăţat lucruri importante, cum că la Irma un ou costă şase ore, un kilogram de margarina, patruzeci şi trei de ore, iar un kilogram de carne de cal, cincizeci şi opt de ore. Mama se târguieşte la orice, în afară de mâncare, făcându-i pe negustori să-şi frământe mâinile de disperare şi să spună că

vor ajunge la sapă de lemn dacă lucrurile continuă în felul ăsta. Pe deasupra, este atât de neruşinată, încât îndrăzneşte să schimbe cămăşile purtate ale tatei de parcă ar fi nou-nouțe. Şi e în stare să intre pe uşa unui magazin, să se aşeze în capătul cozii şi să strige cu glas strident: „Ştii ce, e rândul meu. M-am săturat de atâta aşteptat". Mă distrez când sunt cu ea şi îi admir îndrăzneala şi istețimea de Copenhaga. Şomerii pierd vremea pe lângă micile cafenele. Fluieră din degete după mama, dar ea nici măcar nu-i bagă în seamă. „Ar putea măcar să stea acasă", spune ea, „ca taică-tău". însă e atât de deprimant să-l văd zăcând deznădăjduit pe canapea, oricând nu e plecat să caute de lucru. într-o revistă am citit următoarea frază: „Să stai şi să te uiți la doi pumni pe care Domnul i-a înzestrat cu atâta pricepere". E dintr-un poem despre şomeri şi mă duce cu gândul la tata.

Abia după ce am cunoscut-o pe Ruth, Istedgade a devenit un spațiu de joacă şi un loc stabil în care să-mi petrec după-amiezile, de când ieşeam de la şcoală şi până la cină. La momentul acela aveam nouă ani, iar Ruth, şapte. Ne observăm una pe cealaltă într-o duminică dimineață, când toți copiii din clădire sunt goniți în stradă să se joace, ca părinții să poată dormi mai mult după toată truda şi oboseala care s-au strâns în timpul săptămânii. Ca de obicei, fetele mai mari stau şi bârfesc în colțul cu coşul de gunoi, pe când cele mai mici joacă şotron, un joc la care mă încurc de fiecare dată pentru că fie calc pe linie, fie ating pământul cu piciorul care trebuie ținut în aer. Nu îi înțeleg niciodată rostul şi jocul mi se pare groaznic de plictisitor. Cineva mi-a spus că sunt scoasă din joc, şi eu, resemnată, merg să stau pe margine. Apoi nişte paşi iuți tropăie coborând scările de la bucătăria casei din față, care duc în curte, şi de acolo apare o fetiță cu părul roşcat, ochii verzi şi pistrui de un castaniu-deschis, răsfirați pe podul nasului.

„Salut”, îmi spune rânjind cu gura până la urechi, „pe mine mă cheamă Rudi”. Mă prezint timid şi stângaci, fiindcă nimeni nu se aşteaptă ca un copil nou-venit să-şi facă intrarea cu atâta nonşalanţă. Cu toţii se holbează la Ruth, dar ea nu pare să observe. „Vrei să ne luăm la întrecere şi să ne jucăm?” îmi spune şi, după ce arunc o privire şovăitoare spre fereastra noastră, o urmez, cum o voi urma mulţi ani de-acum încolo, până când vom fi terminat amândouă şcoala şi diferenţele profunde dintre noi vor fi devenit evidente.

Acum am o prietenă şi asta mă face să depind mult mai puţin de mama, care bineînţeles că nu o place pe Rudi. „E un copil adoptat şi niciodată nu poate ieşi ceva bun din treaba asta”, spune mama pe un ton sumbru, dar nu-mi interzice să mă joc cu ea. Părinţii lui Ruth sunt nişte oameni mari şi urâţi, care nu ar fi putut vreodată să aducă pe lume o fiinţă aşa de adorabilă ca Ruth. Tatăl e ospătar şi bea de stinge. Mama e obeză şi astmatică şi o loveşte pe Ruth din nimicuri. Lui Ruth nu-i pasă. îşi scutură ghearele, răcneşte coborând scările de la bucătărie, îsi dezveleşte dinţii albi şi strălucitori într-un zâmbet şi spune veselă: „Căţeaua naibii, ducă-se dracului!” Când Ruth înjură, nu sună urât sau jignitor, fiindcă vocea ei e fragilă şi nevinovată ca a iedului din poveste, gura ei e roşie şi are formă de inimă, cu buza de sus îngustă şi răsfrântă spre exterior, iar privirea îi e la fel de intensă ca a celui ce nu cunoaşte frica. Ea e tot ce nu sunt eu, şi fac tot ce vrea ea să fac. îi pasă de jocurile reale la fel de puţin cum îmi pasă mie. Nu se atinge niciodată de păpuşile ei şi foloseşte căruciorul de păpuşi doar pe post de trambulină, când punem o scândură peste el. Nu facem asta foarte des, fiindcă proprietăreasa vine în fugă după noi sau suntem mustrate de mamele noastre vigilente, care au o vedere mult prea bună de la ferestre. Numai pe Istedgade scăpăm de orice fel de supraveghere şi aici începe cariera

mea de infractoare. Ruth acceptă cu blândețe şi bunăvoință că nu sunt în stare să fur. Insă trebuie să-i distrag atenția vânzătoarei de la silueta ei măruntă şi rapidă, care înşfacă ce-i vine la mână în timp ce eu stau la casă, întrebând când vor primi gumă de mestecat. Ne oprim la primul gang şi împărțim prada. Uneori mergem prin magazine şi probăm la nesfârşit pantofi sau rochii. Le alegem pe cele mai scumpe şi spunem politicos că mama noastră va veni să le plătească, dacă dumnealor ar putea să fie amabili şi să pună deoparte anicolele respective. Nici nu ieşim bine pe uşă, că izbucnim în chicote de încântare.

Pe tot parcursul acestei lungi prietenii, îmi este teamă să mă dezvălui în fața lui Ruth. Mi-e teamă că va descoperi cum sunt eu cu adevărat. Devin un ecou al ei fiindcă o iubesc şi fiindcă ea e cea puternică, dar în adâncul meu rămân eu însămi. Am propriile visuri despre un viitor dincolo de stradă, în timp ce Ruth e intim legată de ea şi nu va fi smulsă niciodată de-aici. Simt că o înşel pretinzând că avem acelaşi sânge. într-un fel misterios, îi sunt datoare; alături de teamă şi de un vag sentiment de vinovăție, asta îmi împovărează inima şi dă culoare relației noastre, aşa cum va da culoare tuturor relațiilor apropiate şi de durată de pe parcursul vieții mele.

Furturile încetează brusc. într-o zi, Ruth dă lovi-tura ascunzând în haină un borcan întreg cu marmeladă de portocale, pe care apoi îl mâncăm până ne doare stomacul. Ghiftuite şi sătule, aruncăm restul într-un coş de gunoi atât de plin, încât nu poate fi închis. Aşa că sărim pe el şi ne aşezăm pe capac. Din senin, Ruth spune: „De ce de fiecare dată trebuie s-o fac eu?" „Beneficiarul este la fel de rău ca hoțul", îi spun, îngrozită. „Da, şi totuşi..." se îmbufnează Ruth, „ai putea s-o faci şi tu, din când în când". îmi dau seama cât de rezonabilă e cererea ei şi promit, nelinişti tă, să fur eu data viitoare. Dar insist să se întâmple foarte departe,

aşa că pe Bulevardul Sondre aleg o gelaterie care pare suficient de pustie. Ruth deschide uşa cu grijă şi intră, urmată de umbra ei lungă, care ar putea foarte bine să fie chiar conştiinţa ei adormită. Magazinul e gol şi uşa dinspre depozit nu are geam de sticlă. Pe tejghea se află un castron plin cu batoane de ciocolată la douăzeci şi cinci de ore, învelite în staniol roşu şi verde. Mă uit la ele, cu fata palidă de emoţie şi teamă. Ridic mâna, dar e oprită de forţe nevăzute. Tremur din cap până-n picioare. „Grăbeşte-te", şopteşte Ruth, care stă cu ochii pe uşa dinspre depozit. Apoi mâna-care-nu-poate-fura se întinde spre castron, apucă ceva din roşul şi verdele ce îmi dansează în faţa ochilor şi răstoarnă tot conţinutul în spatele tejghelei. „Fraiero!" şuieră Ruth, plecând în viteză când uşa depozitului se deschide cu putere. O doamnă palidă la faţă iese în grabă şi rămâne înmărmurită de uimire când mă vede stând acolo ca un stâlp de sare, ţinând o bucată de ciocolată într-o mână ridicată. „Ce înseamnă toate astea?" spune ea. „Ce faci aici? Uite, s-a spart şi castronul!" Se apleacă şi culege cioburile, iar eu nu ştiu ce să fac acum când, totuşi, lumea nu s-a prăbuşit în jurul meu. Mi-aş dori să se prăbuşească aici şi acum. Simt doar o ruşine arzătoare, infinită. Entuziasmul şi aventura dispăruseră; sunt doar o hoaţă oarecare, prinsă în flagrant. ‚Ai putea măcar să-ţi ceri iertare", spune doamna în timp ce iese cu cioburile de sticlă. „Ce pramatie mare şi bleaga." Pe tot drumul până la Enghavevej, Ruth râde în hohote până îi dau lacrimile. „Tu chiar eşti fraiera fraierilor", reuşeşte să-mi spună. „Ţi-a zis ceva? De ce n-ai luat-o din loc? Auzi, mai ai ciocolata aia? Hai să mergem în parc şi s-o mâncăm." „Chiar vrei s-o mănânci?" o întreb cu neîncredere. „Cred că ar trebui s-o aruncăm sub un copac." „Ai înnebunit?" întreabă Rudi. „Ciocolată bună?" „Dar, Ruth", spun, „n-o s-o mai facem niciodată, nu-i aşa?" Apoi mica mea prietenă mă întreabă dacă nu cumva mi-am propus să

fiu uşă de biserică, iar în parc înfulecă ciocolata în faţa mea. După aceea încetează şi furturile. Ruth nu vrea să fure singură. Şi, când mama mă trimite la cumpărături, de fiecare dată dau buzna în magazin, făcând zgomot inutil. Dacă totuşi durează ceva până vine vânzătoarea, stau departe de tejghea, cu privirea aţintită în tavan, şi mi se înroşesc obrajii când apare doamna aceea şi trebuie să mă stăpânesc ca nu cumva de disperare să-mi întorc buzunarele pe dos în faţa ei, să vadă că nu sunt pline de produse furate. Episodul îmi sporeşte vinovăţia faţă de Ruth şi, pe deasupra, îmi e teamă să nu pierd preţioasa ei prietenie. Aşa că arăt o îndrăzneală şi mai mare la celelalte jocuri interzise ale noastre; de pildă, încerc să fiu ultima care traversează în fugă şinele, chiar prin faţa trenului, sub viaductul de pe Enghavevej. Uneori, curentul stârnit de locomotivă mă trânteşte la pământ şi zac îndelung pe versantul plin de iarbă, gâfâind din greu. Răsplata este suficientă când Ruth spune: „Dumnezeule! Mai aveai puţin şi dădeai ortu' popii!”

8

Este toamnă şi firmele măcelarilor zdrăngănesc în bătaia furtunii. Copacii de pe Enghavevej şi-au pierdut mai toate frunzele, care aproape acoperă pământul cu covorul lor galben şi brun-roşcat, ce seamănă cu părul mamei când soarele se joacă prin el şi descoperi dintr-odată că nu e în totalitate negru. Şomerii îngheaţă de frig, dar încă stau drepţi, cu mâinile afundate în buzunare şi cu o pipă fumegând între dinţi. Felinarele tocmai au fost aprinse, şi la răstimpuri apare luna dintre norii ce se aleargă în bătaia vântului. întotdeauna am impresia că între lună şi stradă există o înţelegere misterioasă, ca între două surori ce au îmbătrânit împreună şi nu mai au nevoie de nicio limbă ca să comunice una cu cealaltă. Ruth şi cu mine ne plimbăm prin amurgul trecător şi curând va trebui să părăsim strada,

motiv pentru care aşteptăm cu nerăbdare să se întâmple ceva înainte să se sfârşească ziua. Când ajungem pe Gasvaerksvej, unde de obicei ne întoarcem, Ruth spune: „Hai s-o luăm în jos şi să ne uităm la curve. Probabil unele muncesc deja”. O curvă e o femeie care-o face pe bani, lucru care mi se pare mult mai rezonabil decât s-o facă pe gratis. Ruth îmi povestise asta şi, cum cuvântul mi se pare urât, am găsit altul într-o cane: „damă de companie”. Sună mai plăcut şi mai romantic. Ruth îmi spune totul despre astfel de lucruri; pentru ea, adulții nu au secrete. Tot ea îmi povestise şi despre Hans cel Râios şi Rapunzel, iar eu pur şi simplu nu înțeleg, pentru că Hans cel Râios mi se pare foarte bătrân. În plus, o are pe Lili cea Frumoasă. Bărbații pot iubi două femei în acelaşi timp? Mie lumea adulților continuă să mi se pară la fel de enigmatică. Istedgade mi-o imaginez mereu ca pe o femeie frumoasă întinsă pe spate, cu părul aproape de Enghaveplads. La Gasvaerksvej, care formează granița dintre oamenii cumsecade şi cei depravați, picioarele i se depărtează, şi împrăştiate peste ele ca nişte pistrui sunt hotelurile primitoare şi tavernele luminoase şi gălăgioase, unde maşinile de poliție ajung mai târziu în noapte şi ridică victimele scandalos de bete şi de agresive. Asta ştiu de la Edvin, care e cu patru ani mai mare decât mine şi are voie să stea afară până la zece seara. Îl admir foarte mult când vine acasă în bluza lui albastră de la Organizația Tineretului Danez şi discută cu tata despre politică. Momentan, amândoi sunt foarte indignați de cazul Sacco şi Vanzetti[9], ale căror fotografii te fixează cu privirea din afişe şi ziare. Sunt aşa chipeşi cu figurile lor întunecate şi străine, şi-mi pare rău că vor fi executați pentru ceva ce

[9] *Sacco şi Vanzetti, doi imigranți italieni acuzați de furt şi omor. Procesul în-tentat celor doi s-a desfăşurat în Massachusctts, SUA între anii 1921 şi 1927.*

nu au făcut. Dar nu mă pot agita la fel de mult ca tata, care urlă şi loveşte în masă când vorbeşte despre proces cu Unchiul Peter. El e social-democrat, ca tata şi Edvin, dar nu consideră că Sacco şi Vanzetti ar fi meritat o soartă mai bună, din moment ce sunt anarhişti. „Nu-mi pasă", strigă tata cu furie, lovind cu pumnul în masă. „Eroarea judiciară rămâne eroare judiciară, chiar dacă afectează până şi-un conservator!" Din câte înțeleg, nu există nimic mai rău pe lumea asta. Recent, când întrebasem dacă aş putea să mă înscriu în Clubul Ping fiindcă toate celelalte fete din clasa mea erau membre, tata o privise cu severitate pe mama, de parcă aş fi fost victima influenței ei subversive în chestiuni politice, şi îi spusese: „Uite, vezi şi tu, mutter. Acum a devenit reacționară. Probabil vom ajunge să ne abonăm la Berlingske Tidende[10].

Jos, lângă gară, viața e în plină desfăşurare. Bărbații beți se clatină cântând, ținându-se unul pe celălalt cu brațele pe după umeri, iar din Cafe Charles iese un om gras al cărui cap chel loveşte de câteva ori pavajul înainte să rămână nemişcat la picioarele noastre. Doi ofițeri se apropie de el şi îi trag un şut puternic în coaste, făcându-l să se ridice cu un urlet jalnic. Il pun necruțător pe picioare şi îl alungă de acolo când vrea să se întoarcă în acel cotlon al depravării. Pe măsură ce polițiştii îşi continuă drumul de-a lungul străzii, Ruth îşi vâră două degete în gură şi trimite un fluierat lung în urma lor, un talent pe care îl invidiez. Lângă Heigolandsgade se află o mare adunare de copii care râd şi fac gălăgie, iar când mergem acolo, îl văd pe Charles cel Cârlionțat, care stă în mijlocul drumului şi îşi bagă în gură balegă aburindă de cal. Asta în timp ce cântă un cântec

---

[10] *Cunoscut în prezent ca Berlingske, ziarul a apărut pentru prima oară în 1749 şi de-a lungul existenței şi-a păstrat orientarea burghez-conservatoare.*

deocheat, care îi face pe copii să se prăpădească de râs şi să îi strige vorbe de încurajare în speranța că le va oferi şi mai multă distracție. Ochii i se învârt nebuneşte în orbite. Mi se pare tragic şi înfiorător, dar pretind că mă amuză de dragul lui Ruth, care râde în hohote împreună cu ceilalți. Pe de altă parte, dintre curve vedem doar câteva doamne mai bătrâne şi grase, care îşi leagănă energic şoldurile într-o încercare aparent zadarnică de a atrage atenția unui public ce conduce lent pe acolo. Chestia asta mă dezamăgeşte profund, căci credeam că toate seamănă cu Ketty, ale cărei comisioane în oraş mi le explicase tot Ruth. în drum spre casă traversăm Revalsgade, unde o bătrână vânzătoare de trabucuri fusese omorâtă la un moment dat. Ne oprim în fața casei bântuite de pe Matthaeusgade şi privim spre fereastra de la etajul al treilea, îndărătul căreia o fetiță fusese ucisă anul trecut de către Carl-cel-Roşu, un fochist cu care tata lucrase la Centrala 0rsted. Niciuna dintre noi nu îndrăzneşte să treacă noaptea pe lângă casa aceea, nu de una singură. În poarta de acasă, Gerda şi Meşterul sunt prinşi într-o îmbrățişare atât de strânsă, încât pe întuneric nu le poți deosebi figurile. îmi țin respirația până ajung în curte, fiindcă aici pluteşte mereu o duhoare râncedă de bere şi urină. Ceva mă apasă în timp ce urc scările. Partea întunecată a sexului se cască tot mai mult asupra mea şi devine tot mai greu de acoperit cu cuvintele nescrise şi tremurânde pe care inima mea le şopteşte mereu. Uşa de lângă apartamentul Gerdei se deschide încet când trec pe lângă ea, şi doamna Poulsen îmi face semn să intru. După spusele mamei, ea e o „săracă cochetă", însă ştiu că nu poți fi şi săracă, şi cochetă. Are un chiriaş despre care mama spune cu dispreț că e „un duce chipeş", cu toate că e poştaş şi o întreține pe doamna Poulsen de parcă ar fi căsătoriți; totuşi, ei nu au copii. Ştiu de la Ruth că trăiesc împreună ca soț şi soție. Ezitând, dau curs invitației şi intru într-o sufragerie

identică cu a noastră, cu excepția faptului că înăuntru se află un pian căruia îi lipsesc destul de multe clape. Mă aşez pe marginea unui scaun şi doamna Poulsen se aşază pe canapea, afişând o expresie indiscretă în ochii ei albaştri. „Spune-mi ceva, Tove", zice pe un ton măgulitor. „Ştii dacă vin mulți domni în vizită la domnişoara Andersen?" Imediat iau o privire goală şi tâmpă şi-mi las falca să cadă puțin. „Nu", spun cu uimire ipocrită, „nu cred". „Dar tu şi mama ta mergeți atât de des pe la ea. Gândeşte-te mai bine. N-ai văzut niciodată vreun domn în apartamentul ei? Nici măcar seara?" „Nu", mint îngrozită. îmi e teamă de această femeie care îi vrea răul lui Ketty. Mama mi-a interzis să o mai vizitez pe Ketty şi ea însăşi mai trece pe acolo doar când nu e tata prin preajmă. Doamna Poulsen nu mai obține nimic de la mine şi, cu o oarecare răceală, mă lasă să plec. Câteva zile mai târziu circulă o petiție prin clădire şi, din cauza ei, părinții mei se ceartă când vin la culcare şi au impresia că eu dorm deja. „Eu semnez", spune tata, „de dragul copiilor. Măcar îi putem proteja, astfel încât să nu fie martorii celei mai rele spurcăciuni". „Javrele alea bătrâne", spune mama vehement, „sunt invidioase pentru că e tânără, frumoasă şi fericită. Nici pe mine nu mă suportă". „Nu te mai compara cu o curvă", mârâie tata. „Chiar dacă nu am loc de muncă stabil, nu ai fost niciodată nevoită să-ți câştigi singură existența – să nu uiți asta!" E îngrozitor să-i ascult şi pare că cearta e despre cu totul altceva, ceva pentru care nu au cuvinte. Curând vine ziua în care Ketty şi mama ei ajung în stradă, aşezate în vârful întregului mobilier de pluş, pe care îl păzeşte un polițist, mărşăluind dintr-o parte în alta. Ketty priveşte disprețuitor prin mulțimea de oameni şi îşi ridică umbrela grațioasă în bătaia ploii. Mie îmi zâmbeşte şi spune: „La revedere, Tove. Să ai grijă de tine". Ceva mai târziu, ele pleacă cu camionul firmei de mutări şi nu le mai văd niciodată.

9

Se întâmplase ceva groaznic în familie. Landmandsbanken[11] dăduse faliment şi bunica îşi pierduse toţi banii. Cinci sute de coroane, economisite de-a lungul vieţii. Este o afacere ticăloasă, care îi loveşte doar pe micii investitori. „Porcii bogaţi”, spune tata, „vor avea grijă să-şi recupereze banii”. Bunica plânge cu amărăciune şi îşi şterge ochii roşii cu o batistă albă ca zăpada. La ea totul are un aspect curat, ordonat şi cumsecade, şi întotdeauna miroase a spălătorie şi a materiale proaspăt apretate. Banii urmau să fie folosiţi pentru înmormântarea ei, la care pare să se gândească mai mereu. Cotizează la o casă funerară[12] şi nu poate să uite niciodată cum cândva credeam că e acelaşi lucru cu un sicriu. încă o pufneşte râsul când îşi aminteşte. Ţin mult la bunica, dar nu în acelaşi fel înspăimântat în care ţin la mama. Am voie să o vizitez şi de una singură, pentru că îşi doreşte asta şi mama nu îndrăzneşte să treacă peste cuvântul ei. Mi-a spus că bunica se supărase foarte tare pe ea când m-a avut pe mine, pentru că, de vreme ce născuse deja un băiat, nu exista niciun motiv să aibă mai mulţi copii. Acum bunica nu ştie cum va mai avea pane de o înmormântare decentă, din moment ce nici noi, nici Mătuşa Rosalia şi soţul ei beţiv nu au bani. Unchiul Peter e cu siguranţă foarte bogat, însă, dată fiind zgârcenia lui notorie, nu speră nimeni că va dori să contribuie în vreun fel la

---

[11] *Importantă bancă daneză ai cărei clienţi principali erau fermieri, comercianţi şi meşteşugari. Banca a fost implicată în speculaţia bursieră din perioada 1914-1919, când preţurile au crescut exponenţial, urmând să scadă dramatic odată cu recesiunea internaţională din 1920.*

[12] *Casele funerare sunt asociaţii care, prin cotizaţiile colectate regulat, acoperă parţial sau total costurile de Înmormântare ale membrilor. Primele case funerare daneze au fost Înfiinţate la mijlocul secolului al XIX-lea.*

înmormântarea soacrei lui. Bunica are şaptezeci şi trei de ani şi nu crede că mai are mult de trăit. E chiar mai scunda decât mama, subțire ca un copil şi mereu îmbrăcată în negru, din cap până în picioare. Părul ei alb şi mătăsos e prins în coc în vârful capului, iar ea e sprintenă ca o tinerică. Locuieşte într-un apartament cu o cameră şi trăieşte doar din pensie. Când o vizitez la cafea, îmi dă pâine de secară cu unt adevărat, pe care o ronțăi până la ultima îmbucătură; are un gust mai delicios decât orice altceva am mâncat vreodată acasă. De când şi-a început ucenicia, Edvin o vizitează în fiecare duminică. Apoi ea îi dă o coroană întreagă, pentru că e singurul băiat din familie. Eu şi cele trei verişoare ale mele nu primim nimic. De fiecare dată când sunt la ea, bunica mă roagă să cânt ca să vadă dacă pot cânta mai puțin fals decât la ultima mea vizită. „E aproape bine", spune încurajator, chiar dacă aud şi eu cum tonurile ce ies din gura mea nu seamănă câtuşi de puțin cu cele pe care vreau să le produc. Nu-i poți vorbi fără să fii întrebat, însă ei îi face plăcere să povestească şi mie îmi face plăcere să o ascult. Vorbeşte despre copilăria ei, care fusese groaznică pentru că avea o mamă vitregă. O snopea în bătaie aproape tot timpul, pentru cele mai neînsemnate lucruri. Apoi a devenit menajeră şi s-a logodit cu bunicul meu, pe care îl chema Mundus şi care fusese căruțaş înainte să dea în patima băuturii. I se spunea în clădire „bețivul zavragiu" şi, după ce el s-a spânzurat, bunica a fost nevoită să se angajeze ca spălătorească ca să aibă ce pune pe masă. „Dar cele trei fete ale mele au avut de unde porni în viață", spune ea cu o mândrie lesne de înțeles. O dată mărturisesc că mi-ar fi plăcut să-l cunosc pe bunicul, iar ea spune: „Da, chipeş a fost până în ultima clipă, dar ce ticălos fără inimă! Dacă aş vrea, ce lucruri aş putea să-ți povestesc..." Apoi strânge buzele peste gingiile fără dinți şi nu vrea să spună mai multe. Mă gândesc la cuvintele „fără

inimă” şi mi-e teamă că semăn cu îngrozitorul meu bunic. Am adesea o bănuială sâcâitoare că nu sunt în stare să nutresc sentimente reale pentru altcineva, cu excepția lui Rudi, desigur. într-o zi, când sunt la bunica şi trebuie să îi cânt, spun: „Am învățat un cântec nou la şcoală”. Şi, cu voce falsă şi tremurândă, mă aşez pe patul ei şi îi recit un poem scris de mine. Este foarte lung şi seamănă cu „Hjalmar şi Hilda”, „Jergen şi Hansigne” şi toate baladele mamei despre doi oameni care nu pot fi împreună. însă, în versiunea mea, povestea se termină mai puțin tragic, cu următoarea strofă:

Iubirea, pe tineri şi bogați,
cu mii de lanțuri i-a legat.
Ce-are a face dac-al nunții pat
lângă un drum de țară să fie aşternut i-e dat?

Când ajung la partea aceasta, bunica se încruntă, se ridică şi îşi netezeşte rochia, vrând parcă să alunge o impresie neplăcută. „Nu e un cântec frumos, Tove”, spune cu severitate. „Chiar l-ai învățat la şcoală?” Răspund că da, cu inima grea, fiindcă crezusem că va spune: „Ce frumos a fost. Cine l-a scris?” „Oamenii trebuie să se căsătorească în biserică”, spune bunica cu blândețe, „înainte să aibă vreo legătură unul cu celălalt. Insă tu, firește, nu ai cum să ştii asta.” Ah, bunico! Ştiu mai multe decât crezi, dar altă dată n-am să mai suflu o vorbă. Mă gândesc cum, cu câțiva ani în urmă, descoperisem cu uimire că părinții mei făcuseră nunta în februarie, în acelaşi an în care Edvin se născuse în aprilie. O întrebasem pe mama cum fusese posibil aşa ceva, iar ea îmi răspunsese în grabă: „Ei bine, vezi tu, pe primul copil nu-l porți în pântece mai mult de vreo două luni”. Apoi pe ea şi pe Edvin i-a pufnit râsul, iar tata s-a încruntat. Cred că ăsta-i cel mai rău lucru când vine vorba de adulți: nu recunosc niciodată că măcar o dată în viață s-au

comportat greşit sau iresponsabil. Se grăbesc să-i judece pe alţii, dar nu se judecă şi pe ei înşişi.

Mă întâlnesc cu restul familiei doar împreună cu părinţii, sau cel puţin cu mama. Mătuşa Rosalia locuieşte în Amager, la fel ca bunica. Am vizitat-o doar de câteva ori, fiindcă Unchiul Carl, căruia îi spunem „Beţivanul", stă mereu în sufragerie, bând bere şi bodogănind – o privelişte nepotrivită pentru ochii copiilor. Sufrageria este ca oricare alta, cu un bufet dispus de-a lungul unui perete, o canapea lipită de celălalt perete şi, în mijlocul acestora, o masă şi patru scaune cu spătar înalt. Pe bufet, la fel ca în apartamentul nostru, se află o tavă de alamă cu un ibric de cafea, un bol de zahăr şi un ulcior de frişca ce nu sunt niciodată folosite, ci doar lustruite ca să arate frumos la ocazii speciale. Mătuşa Rosalia coase pentru întreprinderea Magasin şi ne vizitează deseori în drum spre casă. Poartă hainele pe care trebuie să le coasă peste braţ, înfăşurate într-o bucată mare de lână de alpaca, şi nu le pune jos cât stă la noi. De fiecare dată stă „doar un minut" şi rămâne mereu cu pălăria pe cap, ca şi cum ar dezminţi că a stat la noi câteva ore atunci când pleacă în sfârşit. Ea şi mama stau mereu de vorbă despre evenimente din tinereţea lor, şi astfel ajung să aflu multe lucruri pe care nu ar trebui să le ştiu. Odată, de pildă, mama a ascuns un frizer în dulapul din camera ei, fiindcă tata venise în vizită pe neaşteptate. Dacă mama nu l-ar fi convins să plece, frizerul s-ar fi sufocat. Au multe poveşti asemănătoare şi ele râd cu poftă la toate. Mătuşa Rosalia este cu doar doi ani mai mare decât mama, în vreme ce Mătuşa Agnete este cu opt ani mai mare şi nu şi-a trăit tinereţea odată cu ele. Ea şi Unchiul Peter vin adesea să joace cărţi cu părinţii mei. Mătuşa Agnete este o sfântă şi din această cauză suferă când cineva înjură lângă ea, lucru pe care soţul ei îl face foarte frecvent doar ca să o enerveze. Este înaltă şi latră, iar o cruce de botez i se odihneşte pe

pieptul pe care Unchiul Peter îl numeşte balcon. Dacă ar fi să le dau crezare părinţilor mei, el este răutatea şi viclenia întruchipată, dar cu mine e mereu prietenos, aşa că nu-i prea cred. E tâmplar şi nu rămâne niciodată şomer. Locuiesc împreună într-un apartament cu trei camere din Osterbro şi au un salon rece ca gheaţa, cu pian, pe care îl folosesc doar în ajunul Crăciunului. Se spune că Unchiul Peter a moştenit o sumă enormă de bani, pe care o păstrează în mai multe conturi bancare ca să înşele autorităţile fiscale. Uneori, angajaţii întreprinderii la care lucrează sunt invitaţi la alte companii, unde mănâncă şi beau pe gratis. Când a fost cu ei la Tuborg, a băut atât de mult, încât a doua zi a trebuit să fie internat la spital pentru spălaturi stomacale, iar când a vizitat cooperativa de lactate Enigheden, a dat pe gât atâta lapte, încât a fost bolnav o săptămână întreagă. în rest, nu bea decât apă.

Cele trei verisoare ale mele sunt toate mai mari decât mine şi destul de urâte. în fiecare seară se aşază în jurul mesei şi tricotează de zor. „N-au inventat ele praful de puşcă", spune tata, şi nu există o singură carte în tot apartamentul acela mare. Părinţii mei nu se sfiesc să spună că noi am ajuns mai bine decât fetele acelea. Unchiul Peter mai fusese însurat o dată şi din acea căsătorie are o fiică cu doar şapte-opt ani mai mică decât mama. O cheamă Ester şi este o femeie vânjoasă, cu mers şchiopătat şi aplecat. Ochii mai că-i sar din orbite şi, când vine pe la noi, vorbeşte cu mine de parcă aş fi copil mic şi mă sărută pe gură, ceea ce urăsc mai mult decât orice. „Scumpa mea", îi spune mamei, cu care iese serile în oraş, spre stupoarea tatei. într-o seară se pregătesc să meargă la un carnaval organizat la Folkets Hus, iar eu le ţin oglinda cât timp se machiază şi mi se pare că mama este nemaipomenit de frumoasă deghizată în „Regina nopţii". Ester e „un vizitiu din secolul al XVIII-lea" şi braţele îi ies din mânecile bufante ca nişte bâte greoaie.

Trebuie să se grăbească, fiindcă tata urmează să sosească acasă în curând. Mama stă acolo, învăluită în tulul acela negru, pe care sunt presărate o mulțime de paiete strălucitoare. Ele se desprind la fel de uşor ca propria ei bucurie fragilă. Tocmai când urmează să iasă pe uşă, se întoarce şi tata de la muncă. Se holbează la fața mamei şi îi spune: „Ha, sperietoare bătrână”. Ea nu-i răspunde, ci se strecoară pe lângă el fără să scoată un cuvânt, urmând-o pe Ester. Tata ştie că l-am auzit şi se aşază în fața mea, cu o expresie incertă în ochii lui blânzi şi melancolici. „Ce vrei să te faci când creşti mare?” întreabă el stângaci. „Regina nopții”, răspund cu cruzime, căci el este acel „Ditlev” care trebuie întotdeauna să-i strice mamei mele buna dispoziție.

10

Ajunsesem la gimnaziu şi astfel lumea începuse să se extindă. Părinții mi-au îngăduit să continui studiile pentru că îşi dăduseră seama că oricum nu voi avea mai mult de paisprezece ani când termin şcoala şi, din moment ce lui Edvin îi oferă pregătire profesională, nici eu n-ar trebui să rămân pe dinafară. Mai mult decât atât, în sfârşit am voie să merg la biblioteca municipală aflată pe Valdemarsgade, care are o secție cu cărți pentru copii. Mama consideră că voi deveni şi mai ciudată dacă citesc cărți scrise pentru adulți, iar tata, care nu e de acord, nu are niciun cuvânt de zis, pentru că mă aflu sub autoritatea mamei şi el nu îndrăzneşte să se împotrivească acestei ordini mondiale când vine vorba de probleme de importanță crucială. Astfel că păşesc pentru prima oară într-o bibliotecă şi amuțesc de uimire la vederea atâtor cărți adunate într-un singur loc. Bibliotecara secției de copii e Helga Mollerup, cunoscută şi iubită de mulți copii din cartier, căci, atunci când acasă nu au căldură şi lumină, ea îi lasă să stea în sala de lectură până când se închide biblioteca, la cinci după-amiaza. Aici îşi fac temele sau răsfoiesc tot felul de cărți, iar domnişoara

Mollerup îi dă afară doar dacă încep să facă gălăgie, dat fiind că aici trebuie să fie linişte deplină, ca la biserică. Mă întreabă câți ani am şi găseşte cărți pe care le consideră potrivite pentru un copil de zece ani. Este înaltă, zveltă şi drăguță, cu ochi întunecați şi vioi. Mâinile îi sunt mari şi frumoase, şi le privesc cu un oarecare respect, fiindcă se spune că pălmuieşte mai tare decât orice bărbat. Este îmbrăcată ca profesoara mea, domnişoara Klausen, într-o fustă destul de lungă şi netedă şi o bluză cu guler scurt şi alb. Insă, spre deosebire de domnişoara Klausen, nu pare să sufere de o aversiune neînduplecată față de copii – din contră. Mă aşază la o masă şi-mi pune în față o carte pentru copii al cărei titlu din fericire l-am uitat, la fel şi numele autorului. Citesc: „«Tată, Diana a fătat cățeluşi.» Cu aceste cuvinte, o tânără zveltă de cincisprezece ani a dat năvală în cameră, unde, pe lângă consilier, se aflau…" etc. etc. Pagină după pagină. Nu pot citi aşa ceva. Mă umple de tristețe şi de o plictiseală insuportabilă. Nu înțeleg cum limbajul, acest instrument delicat şi sensibil, poate fi maltratat într-un fel atât de îngrozitor sau cum astfel de fraze monstruoase îşi croiesc drumul într-o carte ce ajunge la bibliotecă, unde o femeie inteligentă şi atrăgătoare ca domnişoara Mollerup chiar o recomandă spre lectură copiilor lipsiți de apărare. Insă este prea devreme ca să pot exprima aceste gânduri, aşa că trebuie să mă mulțumesc cu a spune că acele cărți sunt plictisitoare şi că aş prefera ceva de Zacharias Nielsen sau Vilhelm Bergsoe. Insă domnişoara Mollerup spune că literatura pentru copii devine interesantă dacă ai răbdare să citeşti până când se conturează intriga. Abia când insist cu încăpățânare să merg la rafturile cu literatură pentru adulți, ea se înduplecă, uimită, şi se oferă să-mi aducă nişte cărți, dacă îi spun care anume, căci eu nu am voie să intru acolo. „Una de Victor Hugo", spun. „Se pronunță Ogo\ îmi spune, zâmbind, şi mă mângâie pe creştet. Nu mi-e ruşine că îmi

corectează pronunția, însă când ajung acasă cu Mizerabilii şi tata spune aprobator „Victor Hugo. Da, scrie bine!”, îi răspund pe un ton didactic şi plin de importanță: „Se pronunță Ogo”. „Nu-mi pasă cum se pronunță”, spune el calm. „Toate numele astea ar trebui pronunțate aşa cum se scriu. Orice altceva e snobism.” E inutil să le povestesc părinților mei, când ajung acasă, orice ar fi spus oamenii care nu trăiesc pe strada noastră. Odată, când dentista şcolii mă rugase să-i transmit mamei să-mi cumpere o periuță de dinți, iar eu fusesem îndeajuns de proastă încât să aduc vorba acasă, mama a izbucnit: „Poți să-i spui că n-are decât să-ți cumpere ea periuță de dinți!” Dar când pe ea o doare un dinte, mai întâi se chinuie vreo săptămână, timp în care vaietele ei disperate răsună în toată casa. Apoi se sfătuieşte cu altă gospodină de pe scară, care îi recomandă să toarne rachiu pe o bucată de vată şi să tamponeze dintele infectat, apoi mai petrece câteva zile făcând asta, farâ niciun rezultat. Abia atunci se îmbracă cu cele mai bune haine şi se aventurează pe Vesterbrogade, unde locuieşte doctorul nostru. Acesta ia o pereche de cleşti şi îi scoate dintele, iar ea răsuflă uşurată pentru o vreme. De dentist nici nu încape vorbă.

La gimnaziu, fetele sunt mai bine îmbrăcate şi mai puțin plângăcioase decât în şcoala primară. De altfel, ni-ciuna nu are păduchi sau râie. Tata spune că acum voi merge la şcoală cu copiii oamenilor „mai avuți”, dar că ăsta nu-i un motiv să mă țin cu nasul pe sus pe lângă cei din familia mea. Tind să îi dau dreptate. Tații copiilor sunt majoritatea muncitori calificați şi pe tata îl transform în „mecanic” – mi se pare că sună mai bine decât fochist. Cea mai mândră fată din clasă are un tată care ține o frizerie pe Gasvazrksvej. O cheamă Edith Schnoor şi vorbeşte cam sâsâit de la câtă importanță îşi dă. Profesoara noastră se numeşte domnişoara Matthiassen şi este o femeie scundă şi vioaie,

căreia pare să-i placă predatul. Alături de domnişoara Klausen, domnişoara Mollerup şi directoarea de la vechea şcoală (cea care semăna cu o vrăjitoare), ea îmi creează impresia clară că femeile se pot impune în câmpul muncii doar dacă au pieptul foarte plat. Mama este o excepție; de altfel, toate casnicele de pe strada noastră au sâni enormi, pe care în mod conştient şi-i împing în afară atunci când merg. Mă întreb de ce o fi aşa. Domnişoara Matthiassen e singura profesoară pe care o avem. Ea a descoperit că îmi place poezia şi cu ea nu pot să fac pe proasta. Mă mulțumesc să fac asta la materiile care nu mă interesează – dar acestea sunt multe la număr. îmi plac doar daneza şi engleza. Profesorul nostru de engleză se numeşte Damsgaard şi i se urcă uşor sângele la cap. Loveşte cu pumnul în masă şi spune: „Pe cuvânt de onoare, am să vă învăț!" Invocă atât de des acest jurământ puritan, încât în scurt timp se pricopseşte cu porecla „Pe cuvânt de onoare". Odată citeşte cu voce tare o frază ce pare deosebit de dificilă şi mă pune să o repet. Sună în felul următor: „În reply to your inquiry I can particuiarly recommend you the boarding house at eleven Woburn Place. Some of my friends stayed there last winter and spoke highly about it".

Îmi laudă pronunția corectă şi acesta este motivul pentru care n-am să pot uita vreodată fraza aceea stupidă.

Toate fetele din clasă au albume de poezie şi, după ce-am sâcâit-o suficient pe mama, primesc şi eu unul. Este maro şi pe coperți stă scris cu litere aurii „Poezie". Am lăsat nişte fete să scrie versurile obişnuite în el şi din loc în loc îmi transcriu propriile poezii, cu anul şi numele dedesubt, pentru ca posteritatea să nu se îndoiască de faptul că fusesem un copil-minune. Il ascund într-unui dintre sertarele din dormitor, sub un teanc de prosoape şi şervete, unde cred că este relativ ferit de priviri indiscrete. Dar într-o seară Edvin şi cu mine rămânem singuri acasă pentru că ai

noştri pleacă să joace cărţi cu mătuşa şi unchiul meu. De obicei Edvin iese serile, însă de când şi-a început ucenicia e prea obosit pentru aşa ceva. E un atelier tâmpit, spune el, şi îl imploră deseori pe tata să-l lase să caute altul. Când imploratul nu ajută la nimic, strigă şi spune că va fugi pe mare şi va pleca de acasă şi multe altele. Apoi strigă şi tata, iar când mama intervine şi ea în ceartă, luându-i partea lui Edvin, în sufragerie începe un spectacol ce aproape acoperă tărăboiul de sub noi, de la Rapunzel. E vina lui Edvin că toată liniştea din sufragerie e acum distrusă aproape în fiecare seară, şi uneori mi-aş dori să dea curs ameninţărilor şi să plece. Acum stă îmbufnat şi retras, răsfoind Socialdemokraten, timp în care numai ticăitul ceasului de pe perete mai rupe tăcerea. Eu îmi fac temele, însă liniştea dintre noi mă apasă. Mă fixează cu ochii lui întunecaţi şi gânditori, care deodată sunt la fel de amărâți ca ai tatălui meu. Apoi spune: „Nu te mai culci şi tu odată, ce naiba? Nu poți fi niciodată singur în casa asta blestemată!" „N-ai decât să mergi în dormitor", îi răspund, jignită. „Exaa asta o să şi fac", mormăie el, înşfacând ziarul şi pornind într-acolo. Trânteşte cu putere uşa în urma lui. Puțin mai târziu, spre surprinderea şi nelinişteа mea, aud hohote de râs venind din dormitor. Ce-o fi atât de amuzant? Merg până acolo şi încremenesc de groază. Edvin stă pe patul mamei, ținând în mână bietul meu album de poezie. Se chircea de atâta râs. Cu fața roşie de ruşine, fac un pas spre el şi întind mâna. „Dă-mi canea aia", spun, lovind cu piciorul în podea. „N-ai niciun drept să umbli cu ea." „Vai, Dumnezeule", gâfâie el, îndoindu-se de râs. „Ce caraghios! Tu chiar eşti plină de minciuni. Ascultă aici!" Apoi citeşte, întrerupt de accese de râs:

Ți-amintesti cum am navigat noi, oare,
Pe-acel lin şi limpede val?
Se oglindea prelung luna în mare.

Totul era ca un vis fără egal.
Cu-n gest brusc ai lăsat vâsla să cadă.
Alene, alene, barca noastră plutea.
Un cuvânt n-ai spus, dar, dragă,
În ochii tăi se-nfiora iubirea.
Cu braţe vânjoase m-ai cuprins, toată.
Nespus de dulce a fost al tău sărut.
N-am să uit, nu, niciodată Frumoasa clipă ce ne-a petrecut.

„O, vai! Ha, ha, ha!” Cade pe spate şi continuă să râdă, şi din ochii mei curg lacrimi. „Te urăsc”, îi strig, izbind neputincioasă cu piciorul în podea. „Te urăsc! Te urăsc! îneca-te-ai într-o mină de sare!” Cu aceste ultime cuvinte, sunt pe cale să ies valvârtej din cameră, când râsul nebun al lui Edvin capătă o tonalitate nouă, tulburătoare. Mă întorc în pragul uşii şi îl văd întins pe burtă peste plapuma cu dungi a mamei, ascunzându-şi chipul în curbura braţului. Preţioasa mea carte căzuse pe podea. El plânge neconsolat şi necontrolat, iar eu sunt îngrozită. Ezitând, mă apropii de pat, dar nu îndrăznesc să îl ating. N-am fost niciodată genul ăla de fraţi. îmi şterg propriile lacrimi cu mâneca rochiei şi spun: „N-am vorbit serios, Edvin, când am spus de mina de sare. Nici... Nici măcar nu ştiu ce-i aia”. El continuă să plângă fără să-mi adreseze un cuvânt şi deodată se întoarce şi-mi aruncă o privire deznădăjduită. „Îi urăsc... pe maestru şi pe asistenţii lui”, spune el. „Mă... mă bat... toată ziua, şi n-o să mă înveţe niciodată să vopsesc maşini. Mă trimit să le aduc bere, nimic mai mult. îl urăsc pe tata că nu mă lasă să schimb atelierul. Şi când vii acasă, nu poţi fi niciodată singur. Nu există un colţ pe care să-l ai doar pentru tine.” îmi cobor privirea spre albumul meu de poezie şi spun: „Nici eu nu am un loc doar al meu, să ştii... nici tata şi mama. Ei nu sunt singuri nici măcar când... când...” Mă priveşte surprins şi, într-un final, se opreşte din

plâns. „Nu”, spune el cu tristețe. „La asta nu m-am gândit niciodată.” Se ridică, regretând, bineînțeles, că sora lui l-a surprins într-un moment de slăbiciune. „Mă rog”, spune cu glas aspru, „probabil că totul o să fie mai bine după ce ne mutăm de acasă”. Aici îi dau dreptate. Apoi ies şi merg să număr ouăle din cămară. Scot două şi pe restul le mut de colo-colo ca să pară mai multe. „O să ne fac lichior de ouă”, strig spre sufragerie şi încep pregătirile. în clipa asta, îmi place de Edvin mai mult decât în toți anii în care fusese distant şi minunat, frumos şi vesel. Era ceva nenatural în faptul că nu părea să-l supere nimic, niciodată.

11

Gerda a rămas însărcinată, iar Meşterul a dispărut fără urmă. Ruth spune că avea soție şi copii şi că n-ar trebui să am niciodată de-a face cu un bărbat însurat. Eu nu-mi pot imagina că voi avea vreodată de-a face cu un bărbat neînsurat, darămite cu unul însurat, însă țin gândul ăsta pentru mine. Mama spune că mă va da afară dacă o să apar vreodată acasă cu un copil. Gerda nu a fost dată afară. Doar a renunțat la slujba din fabrică, unde câştiga douăzeci şi cinci de coroane pe săptămână, şi acum stă acasă cu burta ei mare, cântând şi fredonând cât e ziua de lungă, ca să se audă până departe că nu şi-a pierdut defel buna dispoziție. Cosița ei de aur fusese tăiată demult şi în inima mea nu îi mai spun Rapunzel, chiar dacă fata din poveşti născuse deja gemeni când prințul cel orb o găsise în deşert. Sună atât de frumos şi îndepărtat, încât îți poate scăpa cu uşurință, iar când eram mică nu mă gândeam niciodată cum s-ar putea întâmpla. Anul trecut, Olga, fiica proprietăresei, a avut un copil cu un soldat, care dispăruse şi el fără urmă, dar ea împlinise deja optsprezece ani şi mai apoi s-a căsătorit cu un polițist căruia nu-i pasase cine era tatăl copilului. Când văd femei cu burta mare, mă străduiesc să mă uit doar la fețele lor, căutând în zadar semnele unei fericiri

transcendentale ca în poemul lui Johannes V. Jensen: „În sânul meu umflat port o primăvară dulce şi neliniştită”. Ele nu au acea expresie triumfătoare în privire, cum eu însămi voi avea la un moment dat, când voi aştepta un copil – sunt sigură de asta. Trebuie să o caut în cărțile de proză, pentru că tatăl meu nu e de acord să aduc acasă culegeri de poezii de la bibliotecă. „Vise deşarte”, spune el disprețuitor, „nu au nimic de-a face cu realitatea”. Nu îmi pasase niciodată de realitate şi nu scriu niciodată versuri despre ea. Când citesc Ved vejen de Herman Bang, tata ia cartea între două degete şi spune cu dezgust: „Să nu citeşti nimic scris de el. N-a fost un om normal!” Ştiu că e îngrozitor să nu fii normal, şi eu am propriile bătăi de cap prefă-cându-mă că sunt normală. Aşadar mă consolează gândul că nici Herman Bang nu a fost normal şi citesc restul cărții în sala de lectură. Plâng când ajung la final. „Sub iarba de pe mormânt doarme biata Marianne. Haideți, fetelor, plângeți pentru biata Marianne.” Vreau să scriu poezie asemenea lui, poezie pe care toți, oricine s-o poată înțelege. Tata nu vrea să o citesc nici pe Agnes Henningsen, pentru că e o „femeie publică”, lucru pe care nu se deranjează să-l explice. Dacă ar vedea cartea cu poemele mele, probabil i-ar da foc. De când a găsit-o Edvin şi a râs de ea, o port mereu cu mine – în ghiozdan în timpul zilei, iar în restul timpului, în chiloți, unde elasticul o împiedică să cadă. Noaptea stă ascunsă sub salteaua mea. De altfel, Edvin chiar a spus ceva mai târziu că poeziile i se păruseră chiar bune, doar să fi fost scrise de altcineva şi nu de mine. „Când ştii că totul e o minciună”, spune el, „te prăpădeşti de râs, nu alta”. Mă încântă laudele lui, fiindcă partea despre cum totul e o minciună nu mă deranjează. Ştiu că uneori trebuie să minți ca să aduci adevărul la suprafață.

Avem vecini noi de când Ketty şi mama ei au fost evacuate. Sunt doi oameni în vârstă, cu o fiică pe nume

Jytte. Ea lucrează într-un magazin de ciocolată, iar seara ne vizitează deseori când tata lucrează în tura de noapte. Atunci ea şi mama se distrează pe cinste, pentru că mama se înțelege cel mai bine cu femeile mai tinere decât ea. Jytte aduce cu generozitate ciocolată pentru Edvin şi pentru mine, şi noi o mâncăm cu poftă, chiar dacă tata spune că probabil este furată. Ca urmare a generozității lui Jytte, mi se întâmplă ceva groaznic. într-o zi, când vin acasă de la şcoală, mama îmi spune: „Ei, şi n-a fost bun prânzul pe care l-ai avut la pachet?" Roşesc şi mă bâlbâi, chiar nu ştiu ce vrea să spună. întotdeauna îmi arunc mâncarea pusă la pachet, fără să mă ating de ea, pentru că e învelită în ziar. Ceilalți au mâncarea învelită în hârtie cerată, pe care mama n-ar accepta s-o cumpere în ruptul capului. „Ba da", spun cu amărăciune, „a fost grozav". „Mă întreb dacă chiar o fură", spune mama, mai vorbăreață decât de obicei. „Ai crede că proprietarul e atent la treaba asta." Uşurată, pricep apoi că pusese ciocolată în pachetul de prânz, şi sunt foarte fericită, fiindcă e un semn de iubire. E ciudat că mama nu m-a prins niciodată cu minciuna. Pe de altă parte, mai niciodată nu crede adevărul. Cred că mare parte din copilărie mi-am petrecut-o încercând să-i înțeleg personalitatea, şi totuşi ea continuă să fie la fel de misterioasă şi tulburătoare. Partea cea mai rea este că poate fi resentimentarâ cu zilele, timp în care refuză categoric să vorbească cu tine sau să asculte ce ai de spus, şi nu afli niciodată cu ce ai jignit-o. La fel se poartă şi cu tata. Odată, când ea îl tachinase pe Edvin pentru că se jucase cu fetele, tata spusese: „Mare scofală. Şi fetele sunt un fel de oameni". „Aşa deci!", izbucnise mama, strângând din buze, şi apoi nu le-a mai deschis cel puțin o săptămână. De fapt, eu eram de partea ei, bineînțeles că fetele şi băieții nu au voie să se joace împreună. Nici la şcoală nu au voie, decât dacă sunt frate şi soră. Dar un băiat nici n-ar îndrăzni să fie văzut cu

sora lui mai mică, iar când Edvin şi cu mine trebuie neapărat să o luăm împreună pe stradă, sunt nevoită să merg cu trei paşi în urma lui şi sub nicio formă nu trebuie să mă dau de gol că îl cunosc. Eu nu sunt vreun motiv de laudă. Nici mama nu crede că aş fi, căci, atunci când mergem la petrecerea de inaugurare de la Folkets Hus, depune eforturi serioase să mă facă să arăt cât de cât respectabil. îmi arde părul ţeapăn şi blond cu ondulatorul şi mă roagă energic să-mi îndoi degetele de la picioare ca să încapă într-o pereche de pantofi împrumutaţi de la Jytte. „Este suficient de drăguţă, ce naiba", spune împăciuitor tata, căruia la rândul lui îi dă bătăi de cap gulerul cămăşii albe cumpărate pentru ocazia respectivă. Edvin a crescut atât de mult, încât acum se înfurie când trebuie să iasă cu familia, aşa că se abţine de la afectuoasele lui comentarii de zi cu zi, despre cum eu sunt aşa de urâtă, că n-am să mă căsătoresc niciodată. Este o seară cu totul deosebită pentru că, după ce va ţine un discurs muncitorilor, Stauning le va oferi chiar el câte un cadou tuturor agitatorilor politici din Vesterbro, şi printre aceştia se numără şi tatăl meu. în fiecare duminică, el bate scările din cartier ca să recruteze membri în asociaţia politică şi mama îl duce în pragul disperării când îl retrage din asociaţie o dată pe lună, atunci când trebuie plătită cotizaţia de cincizeci de ore. Atunci el mormăie un şir de blesteme, îşi înşfacă pălăria cea veche şi fuge după bărbatul cu cotizaţia ca să se înscrie la loc. în ea clocoteşte o ură nearticulată faţă de Stauning şi partid, insinuând din când în când că tata fusese odată ceva aproape la fel de criminal ca un comunist. Nu pronunţă cuvântul cu voce tare, nu îndrăzneşte, dar uneori mă gândesc la cartea interzisă pe care el o citea mereu în primii ani ai copilăriei mele, cea cu steagul roşu spre care îşi ridică privirea fericita familie de muncitori, aşa că probabil există o urmă de adevăr în aluziile ei.

Inima îmi bate mai repede când Stauning urcă pe podium, şi sunt sigură că a tatei bate la fel. Stauning vorbeşte ca de obicei, iar eu nu înțeleg mai mult de jumătate din ce spune. însă îmi place vocea lui calmă şi întunecată ce se aşterne liniştitor peste mintea mea, asigurându-mă că nimic cu adevărat rău nu ni se poate întâmpla câtă vreme trăieşte el. Vorbeşte despre introducerea zilei de muncă de opt ore, deşi asta se întâmplase demult. Vorbeşte despre sindicate şi despre ticăloşii criminali ce nu trebuie tolerați la niciun loc de muncă. De îndată îmi promit mie, lui Stauning şi lui Dumnezeu că nu voi deveni niciodată o ticăloasă. Abia când vorbeşte despre comunişti, care strică şi dezbină partidul, ridică vocea tunând şi fulgerând, însă tonul furios lasă repede loc unei explicații moi, aproape blânde, a şomajului, pentru care mama nu este singura care îl învinovățqte. Dar nu, şomajul se datorează exclusiv depresiunii mondiale, spune el, şi expresia mi se pare plăcută şi atrăgătoare. îmi imaginez o lume profund îndurerată, în care toți oamenii au tras draperiile şi au.stins luminile, în timp ce ploaia se

revarsă dintr-un cer cenuşiu şi pustiu, fără stele. „Şi acum", spune Stauning în încheiere, „am deosebita plăcere de a oferi câte un premiu fiecăruia dintre agitatorii noştri iscusiți, drept recompensă pentru munca depusă în slujba măreței noastre cauze!". Gândul că tatăl meu se numără printre ei mă face să roşesc de mândrie şi îmi întorc privirea spre scaunul lui. îşi răsuceşte agitat mustața şi îmi zâmbeşte, de parcă ar şti că îi împărtăşesc bucuria. Disputa legată de ucenicie continuă să îi țină la distanță pe el şi Edvin, care arată de parcă ar mai avea puțin şi-adoarme. Apoi Stauning rosteşte fiecare nume clar şi tare, strângând pe rând mâna bărbaților şi oferindu-le câte o carte. Ochii îmi plutesc în lacrimi când vine rândul tatei. Cartea pe care o primeşte el se numeşte Poezie şi instrumente, iar Stauning

îşi scrisese numele şi câteva cuvinte de apreciere pe pagina de titlu. în drum spre casă, tata, încă euforic datorită onorurilor care îi fuseseră acordate, spune: „O să te las s-o citeşti când te faci mare. Ştiu că-ți place poezia”. Mama şi Edvin nu sunt cu noi. Vor dansa la balul de mai târziu, lucru care nu prezintă interes pentru tatăl meu cel serios, iar eu sunt doar un copil. Mai târziu, mama doseşte canea atât de adânc în bibliotecă, încât nici nu o poți vedea când uşa de sticlă e închisă. „O recompensă frumoasă că ai măturat scările săptămână de săptămână, în Sfânta zi de duminică”, îi spune tatei cu dispreț. „Apoi vorbeşte despre ticăloşi şi salarii prea mici. Păzească Sfântul!” Nici tata nu e lăsat să-şi vadă de ale lui fără să-i tulbure cineva pacea.

12

Timpul trecea şi copilăria mea devenise subțire şi plată, ca hârtia. Era obosită şi jerpelită, iar în momentele de descurajare părea că n-o să reziste până mă făceam mare. Şi alți oameni observau asta. De fiecare dată când ne vizita Mătuşa Agnete, spunea: „Dumnezeule mare, cât ai mai crescut!” „Da”, spunea mama, privindu-mă cu regret, „numai dacă s-ar împlini şi ea puțin”. Avea dreptate. Eram plată ca o păpuşă de carton şi hainele atârnau pe mine ca pe un umeraş. Copilăria trebuia să dureze până când împlineam paisprezece ani, dar ce mă făceam dacă se termina înainte de vreme? Nu primeai niciodată răspunsuri la întrebările importante. Mă uitam cu invidie la copilăria lui Ruth, care era fermă şi netedă şi fără nicio fisură. Copilăria ei părea că va trăi mai mult decât ea însăşi, urmând ca altcineva să o moştenească şi să o uzeze. Ruth nu era conştientă de asta. Când băieții de pe stradă strigau după mine „Hei, soro, cum e aerul acolo sus?”, ea îi împroşca cu înjurături şi blesteme, făcându-i să o ia la goană înspăimântați. Ştia că sunt vulnerabilă şi timidă şi mă apăra tot timpul. însă Rudi nu îmi mai era de ajuns. Nici

domnişoara Mollerup, doar avea atâția copii în grijă şi eu eram doar unul dintre ei. Mereu visasem să găsesc un om, doar unul, căruia să-i pot arăta poemele mele şi care să le laude. Bunica le-ar fi considerat obscene şi Edvin ar fî râs de ele. începusem să mă gândesc mult la moarte, şi în mintea mea o vedeam ca pe o prietenă. Mi-am spus că vreau să mor şi, odată, după ce mama plecase în oraş, am luat cuțitul de pâine şi mi-am crestat încheietura mâinii, sperând să nimeresc venele. în tot acest timp, am zbierat, gândindu-mă la mama mea cea tulburată care în curând avea să se arunce suspinând peste corpul meu neînsuflețit. în final, nu m-am ales decât cu nişte tăieturi, ale căror urme slabe încă le mai am. Singura mea mângâiere în această lume nesigură şi incertă era să scriu versuri ca acestea:

Am fost cândva tânără, frumoasă, nespus de fericită,

Înconjurată de râsete şi glume.

Eram ca o petală de trandafir, arzândă.

Acum sunt bătrână şi uitată de lume.

Atunci aveam doisprezece ani. De altfel, toate poeziile mele erau în continuare „pline de minciuni", cum spunea Edvin. Majoritatea erau despre iubire şi, dacă le-ai fi dat crezare, duceam o viață destrăbălată, plină de cuceriri interesante.

Eram convinsă că aş fi fost trimisă la o şcoală de corecție dacă părinții mei ar fi văzut vreodată o poezie ca aceasta:

Ce bucurie am simțit, drag prieten,

când buzele noastre s-au întâlnit,

şiind că aceasta a fost clipa pentru care amândoi ne-am născut.

Visul vag al tinereții mele s-a stins.

Poarta vieții stă acum larg deschisă.

Ce frumoasă e viața; mulțumesc, drag prieten,

că în a iubirii taină tu m-ai inițiat.

Îi scrisesem poezii de dragoste omului de pe lună, lui Ruth sau chiar unor oameni oarecare. Credeam că poeziile mele acopereau locurile destrămate ale copilăriei, ca pielea fină şi nouă de sub o rană a cărei coajă încă nu s-a desprins complet. Oare înfăţişarea mea adultă avea să fie modelată de poemele mele? în tot acest timp, am fost mai mereu deprimată. Vântul de pe stradă sufla un aer rece prin corpul meu lung şi subţire, pe care lumea îl trata cu priviri dezaprobatoare. La şcoală mă uitam mereu cu admiraţie la profesori, ca la toţi adulţii şi oamenii desăvârşiţi. într-o zi, o profesoară de muzică suplinitoare a venit calmă până la banca mea şi mi-a spus cu glas şoptit, dar clar: „Nu-mi place faţa ta". M-am dus acasă şi mi-am privit faţa în oglinda de deasupra comodei. Era palidă, cu obrajii rotunzi şi cu ochii temători. Pe dinţii de sus aveam mici crestături în smalţ, care proveneau de la rahitismul avut în copilărie. Ştiam asta de la dentista şcolii, care spusese că faci boala din cauza alimentaţiei proaste. Fireşte că păstrasem explicaţia pentru mine, doar nu era ceva despre care să vorbeşti acasă. Când n-am putut să-mi explic tristeţea ce tot creştea, m-am gândit că în sfârşit mă lovise „depresiunea mondială".

M-am gândit mult la copilăria mea timpurie, care nu avea să se mai întoarcă niciodată, şi mi se părea că totul fusese mai bine atunci. Seara m-am aşezat pe pervaz şi am scris în albumul meu de poezii:

Corzi subţiri ce se rup
una de alta în veci nu se mai prind,
doar dacă se pierde tonul,
doar dacă o notă moare.

Modelele mele literare la acea vreme erau imnurile, baladele şi poeţii anilor '90.

Într-o dimineaţă mă trezisem simţindu-mă cu adevărat deplorabil. Mă durea în gât şi-am simţit că îngheţ când am

păşit pe podea. O întrebasem pe mama dacă puteam să nu merg la şcoală, dar ea s-a încruntat şi mi-a spus să încetez cu prostiile. Nu putea să tolereze evenimentele neaşteptate sau vizitele ce nu erau anunțate din timp. Arzând de febră, m-am dus la şcoală şi am fost trimisă acasă chiar de la prima oră. Până atunci, mama îşi venise în fire şi acceptase că sunt bolnavă. Am adormit de îndată ce m-am băgat iar în pat şi, când m-am trezit, mama făcea curățenie generală în apartament. Tocmai atârna perdele curate în dormitor şi s-a întors când am strigat-o. „Ce bine că te-ai trezit", mi-a spus. „Doctorul vine în curând, doar de-aş reuşi şi eu să termin pe-aici." Mă temeam îngrozitor de doctorul de la serviciile sociale, la fel şi mama mea. După ce a schimbat aşternuturile şi m-a curățat în urechi cu o agrafa de păr, s-a auzit soneria şi, amețită, s-a grăbit să deschidă uşa. „Bună ziua", a spus cu evlavie, „scuzați deranjul...". Nu a reuşit să spună mai multe, fiind întreruptă de o tuse violentă.

Tuşind şi scuipând în batistă, doctorul a împins-o la o parte cu bastonul său. „Da, da", a zbierat el, trăgându-şi suflarea. „Toate scările-alea... o să mă bage în mormânt. Şi nici n-ai loc să te mişti. În felul ăsta nu se poate lucra. îmi aduc bine aminte de dumneavoastră, sunteți cea cu dinții. Dar cine, ferească cerul, e bolnav? Ah, fiica dumneavoastră... unde naiba e?" „Aici." Mama l-a condus până la mine, iar doctorul şi-a tras burta cu mare dificultate când s-a înghesuit pe lângă patul matrimonial ca să ajungă la mine. „Ei bine", a strigat el, aplecând fața spre mine, „care-i baiul cu tine? Nu chiuleşti, nu-i aşa?". Arăta dezgustător, iar eu mi-am tras pătura până sub bărbie. Şi-a fixat ochii bulbucați şi negri asupra mea şi-mi venea să-i spun că, deşi suntem săraci, nu suntem deloc surzi. Mâinile îi erau acoperite de mult păr, şi câte-un smoc negru şi gros i se ițea din fiecare ureche. A urlat cerând o lingură şi mama era cât pe ce să se împiedice în propriile picioare când a

fugit în bucătărie s-o aducă. Mi-a luminat gâtul cu o lanternă mică, mi-a palpat pereții laterali ai gâtului şi apoi a spus amenințător: „Circulă cumva difterie prin şcoală? Ia zi. E vreun bolnav la tine în clasă?”. Am dat din cap, aprobator. Apoi el a făcut o grimasă, de parcă ar fi simțit un gust acru în gură, şi-a strigat: „Are difterie! Trebuie să meargă la spital imediat! La dracu'!”. Mama m-a privit cu reproş, de parcă nu s-ar fi aşteptat niciodată să mă prezint cu ceva atât de grosolan în fața unui doctor ocupat. Doctorul şi-a înşfăcat furios bastonul şi a intrat clătinându-se în sufragerie ca să scrie biletul de internare, iar eu eram îngrozită. Spitalul! Poeziile mele! Unde le mai ascundeam acum? Somnul m-a cuprins din nou şi, când m-am trezit, mama stătea pe marginea patului. M-a întrebat cu multă blândețe dacă vreau ceva şi, ca să-l fac pe plac, i-am cerut o bucată de ciocolată, deşi ştiam că nu o s-o pot înghiți. Datorită lui Jytte, acum aveam mereu ciocolată în casă. în timp ce aşteptam ambulanța, i-am explicat că vreau să iau cu mine albumul de poezii, în caz că vrea să scrie în el cineva de la spital. N-a deranjat-o. S-a aşezat lângă mine în ambulanță şi pe toată durata drumului mi-a mângâiat fruntea sau mâinile. Nu-mi aminteam să mai fi făcut vreodată asta şi gestul ei m-a stingherit, dar, în acelaşi timp, m-a făcut fericită. Când mergeam pe stradă sau aşteptam prin magazine, le priveam cu un amestec de bucurie şi invidie pe mamele care îşi țineau copiii mici în brațe sau îi alintau. O fi făcut şi mama asta odată, dar eu nu-mi aminteam. La spital am fost internată într-un salon mare în care se aflau copii de toate vârstele. Cu toții aveau difterie şi majoritatea erau la fel de bolnavi ca mine. Mi-am pus albumul de poezii într-un sertar şi nu i s-a părut ciudat nimănui că îl aveam cu mine. Cu toate că am zăcut acolo vreme de trei luni, nu-mi amintesc mai nimic din toată şederea. în timpul orelor de vizită, mama stătea lângă fereastră, strigându-mă pe nume.

Nu cu mult înainte să mă externeze, a stat de vorbă cu şeful de secţie, care a spus că sunt anemică şi subponderală. Ambele lucruri au rănit-o pe mama, care, în primele zile după ce m-am întors acasă, mi-a făcut terci de secară şi alte mâncăruri care să mă îngraşe, chiar dacă tata era iar şomer. În timpul îndelungatei mele absenţe, Ruth se ataşase de Minna cea grasă şi cu părul alb a proprietăresei, care în curând avea să împlinească treisprezece ani şi cu care stătea tot timpul în colţul cu coşul de gunoi, cu toate că nu era defel suficient de mare pentru această promovare. M-am simţit trădată şi singură. Doar noaptea şi ploaia şi blândul meu luceafăr de seară – şi albumul meu de poezie – mi-au adus o oarecare mângâiere în această perioadă. Am scris numai poezii ca aceasta:

Noapte tristă, ca un corb de neagră,
binevoitoare, în întuneric mă învălui,
ce calm şi blând sufletul mi-l mângâi,
şi astfel mă simt adormită şi uşoară.
Ploaia – liniştită, fină blând ropoteşte în fereastră,
Îmi întind capul pe pernă, simt
răceala din cearşaf.
Liniştită dorm,
binecuvântată noapte, buna mea prietenă.
Mâine mă trezesc din nou la viaţă,
cu durere-n suflet.

Într-o zi, fratele meu mi-a sugerat să vând una dintre poeziile mele unei reviste, dar nu credeam că ar plăti cineva pentru ele. Nici nu-mi păsa de bani, numai să fi vrut cineva să le publice, însă cu acel „cineva” nu aveam să mă întâlnesc niciodată faţă în faţă. Cândva, după ce voi fi crescut, bineînţeles că poeziile mele aveau să ajungă într-o carte adevărată, doar că nu ştiam cum. Probabil tata ştia, însă el spusese că o fată nu poate deveni poetă, aşa că nu aveam să-i dezvălui nimic despre asta. Mie îmi era de ajuns

să scriu poeziile; nu era nicio grabă să le arăt unei lumi care deocamdată doar râdea de ele şi le dispreţuia.

13

Unchiul Peter o omorâse pe bunica. Cel puţin aşa spuneau părinţii mei şi Mătuşa Rosalia. El şi Mătuşa Agnete o luaseră de la gară în ajunul Crăciunului, când se pornise o cumplită furtună de zăpadă. Toţi trei aşteptaseră tramvaiul cel puţin un sfert de oră şi, în ciuda bogăţiei sale fabuloase, Unchiului Peter nu-i trecuse prin cap să cheme un taxi. Până seara, bunica făcuse pneumonie şi o culcaseră pe un divan pregătit în salonul lor, care e într-adevăr încălzit în fiecare an de Crăciun, „dar ştii bine", spune mama, „ce umezeală se face într-o încăpere care e încălzită doar trei zile pe an". Acolo stătuse bunica în toată perioada Crăciunului şi tot acolo primise vizite de la noi toţi, convinsă fiind că va muri. Noi, ceilalţi, nu credeam că e pe moarte. Ea stătea întinsă într-o cămaşă de noapte albă, cu guler înalt, iar mâinile ei subţiri ce semănau cu ale mamei foşneau neîncetat peste cuvertură, de parcă ar fi căutat în zadar ceva extrem de important. Acum, că nu îşi purta ochelarii, se vedea că nasul ei era lung şi ascuţit, ochii, de un albastru-închis şi foarte limpezi, iar gura ei căzută avea o expresie aspră şi neînduplecată când nu zâmbea. Vorbea fără oprire despre înmormântarea ei şi despre cele cinci sute de coroane pe care le pierduse odată cu falimentul scandalos al Landmandsbank. Mama şi mătuşile mele râdeau cu poftă şi îi spuneau: „Vei avea o înmormântare frumoasă, dragă mamă, dar toate la timpul lor". Cred că doar eu o luam în serios. Avea totuşi şaptezeci şi şase de ani, aşa că, după părerea mea, oricum nu mai avea mult de trăit. Am convenit ce imnuri vor fi cântate: Clopotul bisericii

nu e pentru capitale[13] şi Dacă ai pus mâna pe plugul Domnului[14]. Cel din urmă nu era deloc un imn de înmormântare, dar bunicii şi mie ne plăcea deosebit de mult şi îl cântam adesea împreună când o vizitam. Când vine vorba de alegerea făcută, din partea mea existase şi o urmă de sfidare. Tata ura acel imn mai mult decât pe altele, pentru că versul „Dacă lacrimile-ți sugrumă vocea, gândeşte-te la recolta de aur" era, după părerea lui, o dovadă a ostilității bisericii față de muncitori.

Îmi doream foarte mult să-i scriu chiar eu un imn bunicii, dar nu am putut. Am încercat de nenumărate ori, însă de fiecare dată sunau ca vechile imnuri, aşa că am fost nevoită să renunț. în a treia zi de Crăciun s-a întâmplat ceva oribil. Cele trei surori stăteau lângă patul bunicii, iar Unchiul Peter rămăsese în sufragerie, când deodată s-a auzit soneria şi una dintre verişoarele mele i-a deschis uşa beţivanului, care, într-o stare înspăimântătoare, şi-a croit drum spre patul bolnavei. Mătuşa Rosalia şi-a acoperit faţa cu mâinile şi a izbucnit în plâns. Beţivanul a dat s-o lovească şi-a răcnit că îi va rupe fiecare os din corp dacă nu vine odată acasă. Unchiul Peter a intervenit şi a pus mâna pe bărbatul beat, iar noi, copiii, am fost alungaţi din încăpere. Fusese un tărăboi de nedescris, cu femeile ţipând, şi, în mijlocul tuturor, vocea calmă şi autoritară a bunicii, care încerca să facă apel la orice părticică mai bună ce poate mai supravieţuise în el. Apoi, dintr-odată, s-a făcut linişte şi mai târziu am aflat că Unchiul Peter îl dăduse afară cu forţa. Până atunci nu fusese niciodată primit în casa aceea.

---

[13] *Kirkeklokke, ej ti! Hovedstader, imn publicat în 1873 de scriitorul, teologul şi politicianul danez Nikolai Frederik Severin Grundtvig.*

[14] *Har hind du lagtpâ Herrrm plov, imn scris de N.F.S. Grundtvig şi publicat în 1936.*

La fel se întâmpla şi acasă, pe strada noastră. Bărbaţii fie beau – şi majoritatea făceau asta –, fie nutreau o ură violentă faţă de cei care beau. Când starea bunicii s-a înrăutăţit şi doctorul a spus că este puţin probabil să treacă cu bine peste criză, n-am mai avut voie să o vizitez. Mama a rămas acolo zi şi noapte, întorcându-se acasă cu ochii roşii şi cu veşti descurajatoare. Nici când a murit nu mi s-a îngăduit să o văd pe bunica; lui Edvin, da. A spus că arăta ca atunci când era în viaţă. Dar am fost la înmormântare. Am stat în biserica Sundby, lângă mama şi Mătuşa Rosalia, şi încă din timpul predicii am fost cuprinsă de un acces de râs isteric. A fost atât de cumplit, încât mi-am acoperit nasul şi gura cu batista, sperând că vor crede că plâng ca toţi ceilalţi. Din fericire, îmi curgeau lacrimi pe obraji în jos. Eram îngrozită că nu puteam să simt nimic în legătură cu moartea ei. Ţinusem mult la bunica şi se cântau imnurile pe care le aleseserăm împreună. De ce nu puteam atunci să jelesc? La mult timp după înmormântare, mi-am înlocuit plapuma cu cea a bunicii – singura moştenire a mamei. Seara, când m-am acoperit cu ea, mirosul unic de lenjerie curată al bunicii m-a lovit din plin, şi atunci am plâns pentru prima oară şi am înţeles ce s-a întâmplat. Ah, bunico, n-o să mă mai auzi niciodată cântând. N-o să-mi mai ungi pâinea cu unt adevărat, şi tot ce-ai uitat să-mi spui despre viaţa ta nu va mai fi dezvăluit niciodată. Pentru o lungă perioadă de timp, în fiecare noapte plângeam până când adormeam, fiindcă mirosul stăruia în ţesătura plăpumii.

14

„Să te ferească Sfântul să nu duci repede storcătorul de rufe”, spune mama aruncând spre mine aparatul greoi, şi sunt nevoită să sar ca să nu-mi aterizeze pe picioare. Ea se află în spălătorie, aplecată peste o cadă de baie cu apă fierbinte, şi ştiu că nu te poţi înţelege cu ea în această zi a

lunii. Dar mă aflu într-o situație groaznică. Mi-a dat zece ore cu care să plătesc închirierea maşinăriei, dar asta costă cincisprezece monede pe oră. Data trecută se scumpise cu cinci ore şi a trebuit să promit că voi plăti diferența tura următoare. Astăzi ei trebuie să încaseze douăzeci de ore şi eu am doar zece. „Mamă", spun timid, „n-am ce face dacă s-a scumpit". Ridică capul, dându-şi la o parte părul umed ce îi acoperă fața. „Hai, ce mai stai?" spune amenințător, iar eu ies din camera plină de aburi şi merg în curte, unde ridic privirea spre cerul cenuşiu, de parcă aş aştepta să-mi vină în ajutor. E după-amiaza târziu şi lângă coşurile de gunoi stă gaşca cea de toate zilele, cu capetele adunate. Mi-aş dori să fiu una de-a lor. Mi-aş dori să fiu ca Ruth, care e atât de micuță, încât dispare în mijlocul grupului. „Salut, Tove", strigă ea fericită, pentru că nu simte că m-ar fi trădat. „Salut", spun, şi subit simt o urmă de speranță. Pornesc într-acolo şi îi fac semn lui Ruth să vină până la mine. Apoi îi explic ce misiune primisem, iar ea zice: „Vin şi eu cu tine. îi dau eu de capăt. Dă-mi cele zece ore, e mai bine decât nimic". Totul este simplu pentru Ruth, pe care nu o miră niciodată comportamentul adulților. Nici pe mine nu mă miră prea tare, mai ales când vine vorba de mama, a cărei personalitate imprevizibilă o acceptasem. Odată ajunse pe Sundevedsgade, eu rămân la colțul străzii, gata să o iau la fugă, în timp ce Ruth se năpusteşte în magazin, trânteşte maşinăria pe tejghea împreună cu cele zece ore, apoi se repede spre mine. Alergăm până pe Amerikavej, unde, fără suflare, ne oprim şi râdem ca pe vremuri, când ne reuşea vreo ispravă periculoasă. „A strigat după mine cățeaua", gâfâie Ruth. „«Costă cincisprezece ore», a urlat ea după mine, dar n-a apucat să ocolească maşinăria aia îndeajuns de repede, la ce burtă mare avea. Ah, Doamne, ce amuzant." Lacrimi limpezi se preling pe figura ei mică şi drăguță, iar eu sunt fericită şi recunoscătoare. Când mergem spre casă,

Ruth mă întreabă dacă nu vreau să mă alătur găştii din colţul cu gunoiul. „Sunt foarte amuzante fetele-astea mari”, spune ea. „Se distrează pe cinste.” Dacă Ruth e suficient de mare ca să li se alăture, atunci şi eu sunt. Când ajungem înapoi în curtea casei, lângă gunoi sunt doar Minna şi Grete. Nu pricep ce vede Ruth la Minna. Grete locuieşte în casa din faţă şi este fiica unei femei divorţate, care e croitoreasă, la fel ca mătuşa mea. Este în clasa a şaptea şi n-o cunosc mai deloc. Poartă o bluză tricotată ce dezvăluie două umflături mici-mici în partea din faţă, trăsătură care mie îmi lipseşte cu desăvârşire. Când râde, vezi că are gura strâmbă. în colţ e semiîntuneric şi locul duhneşte de la coşurile de gunoi. Cele două fete mai mari stau aşezate pe capacele pubelelor şi, cu un gest ospitalier, Minna îi face loc lui Ruth la dreapta ei. Aşa că eu stau acolo, dreaptă ca un stâlp, şi habar n-am ce să zic. Asta e o promovare după care tânjisem ani de zile, însă acum nu sunt sigură că mai valorează ceva. „Gerda o să nască-n curând”, spune Grete, lovind cu călcâiele în coşul de gunoi. „O să fie înapoiat, ca Ludvig cel Frumos”, spune cu speranţă Minna. „Aşa ajung copiii făcuţi la beţie.” „Tâmpenii”, spune Ruth, „dacă ar fi aşa, cam toţi am fi înapoiaţi”. Numai aşa ştiu să vorbească şi au ceva răutăcios şi josnic de spus despre toată lumea. Mă întreb dacă şi despre noi vorbesc la fel când întoarcem spatele. Povestesc chicotind despre băutură şi sex şi relaţii secrete, de neînchipuit. Grete şi Minna îşi vor pierde virginitatea la cel mult o oră după confirmare, spun ele, şi vor avea grijă să nu aibă copii înainte să împlinească optsprezece ani. Ştiam deja toate lucrurile astea de la Ruth, iar conversaţia din colţul cu gunoi mi se pare groaznic de tristă şi mă plictiseşte de moarte. Mă apasă şi mă face să tânjesc să fiu departe de stradă, de curte şi de clădirile înalte. Nu ştiu dacă sunt şi alte străzi, alte curţi, alte clădiri şi alţi oameni. Până acum am fost până pe Vesterbrogade

doar când a trebuit să cumpăr un kilogram şi jumătate de cartofi plaţi de la prăvălia băcanului, care îmi dădea mereu câte o bomboană şi care ulterior s-a dovedit a fi „Spărgătorul X”[15].

În timpul zilei se ocupa în linişte de mica lui afacere, iar noaptea păcălea poliţia, spărgând oficiile poştale din oraş. Le luase ani de zile să îl prindă. Sunt pierdută în gânduri când Ruth spune din senin: „Tove are un iubit!”. Cele două fete mai mari izbucnesc în râs. „Nu ne mai aburi”, spune Minna, „asta-i uşă de biserică, cum să aibă iubit?”. „E abureală pe dracu'„, susţine Ruth, zâmbindu-mi larg şi fără urmă de răutate. „Ştiu şi cine e: Charles cel Cârlionţat! Aaah, ha, ha, ha!” Ele se strică de râs, iar eu râd cel mai tare. Râd pentru că Ruth doar a vrut să ne amuze, însă mie nu mi se pare deloc amuzant. Gerda traversează curtea, aplecată de spate şi îngreunată, şi râsul încetează. În mână ţine o plasă cu sticle de bere ce se lovesc una de cealaltă. Părul ei scurt e mai închis decât înainte şi pe faţă are pete maronii. Imediat îmi doresc să aibă un copil frumos, cu minte normală. O fată îi doresc, cu părul auriu, împletit într-o coadă lungă şi groasă, care să-i atârne pe gât în jos. Poate Gerda chiar era îndrăgostită de Meşter, până la urmă, nimeni nu poate citi ce-i în inima unei femei. Poate că în fiecare noapte plânge până când adoarme, indiferent cât cântă şi râde în timpul zilei. Cândva stătea în colţul cu gunoi, prevestind în gura mare ce avea să se întâmple când va împlini paisprezece ani. Eu nu vreau să urmez tradiţia la acest capitol. Nu vreau să o fac până când nu întâlnesc un bărbat pe care să-l iubesc, or, niciun bărbat sau băiat nu s-a uitat până acum la mine. Nu vreau un „muncitor calificat,

---

[15] *Julius Alfred Torvald Framlev, poreclit şi „Spărgătorul X”, a fost un hoţ specializat în jefuirea seifurilor din birourile publice care a operat în Danemarca anilor 1909-1931.*

cu un loc de muncă stabil, care nu umblă aiurea, aduce toți banii acasă şi nu bea". Prefer să fiu fată bătrână, situație cu care părinții mei par să se fi împăcat, încetul cu încetul. Tata vorbeşte mereu despre „o slujbă sigură, cu drept la pensie" după ce termin şcoala, dar mie lucrul ăsta mi se pare la fel de oribil ca muncitorul calificat. Când mă gândesc la viitor, mă lovesc de un zid la tot pasul, şi de aceea îmi doresc cu atâta înverşunare să-mi prelungesc copilăria. Nu văd cum aş putea scăpa din ea şi, când mama mă strigă de la fereastră, părăsesc uşurată mult îndrăgitul colț de gunoi şi mă duc sus. „Şi?" spune cu blândețe. „Ai dus înapoi storcătorul de rufe?" „Da", răspund, iar ea îmi zâmbeşte de parcă tocmai aş fi rezolvat cu succes o sarcină dificilă pe care mi-o dăduse.

15

Domnişoara Matthiassen mi-a cerut să-i întreb pe ai mei dacă pot merge la liceu, cu toate că la examen nu am ştiut să spun cât durase Războiul de Treizeci de Ani. N-am să înțeleg niciodată genul ăsta de glume. Domnişoara Matthiassen spune că sunt talentată şi că ar trebui să continui studiile. Asta mi-aş dori şi eu, dar ştiu prea bine că nu ne permitem. Totuşi, fără prea multe speranțe, îl întreb pe tata, care devine straniu de agitat şi vorbeşte cu dispreț despre ciorapii albaştri[16] şi despre eleve care sunt urâte şi îngâmfate. Odată l-am rugat să mă ajute să scriu o compunere despre Florence Nightingale, dar tot ce a putut să spună despre ea fusese că avea picioare mari şi respirație urât mirositoare, aşa că am hotărât să mă sfătuiesc cu domnişoara Mollerup. în rest, tata îmi scrisese multe compuneri şi primise note bune de la domnişoara

[16] *Referire la The Bluestocking Circle („Grupul Ciorapilor Albaştri"), un salon literar alcătuit mai ales din femei aparținând aristocrației. Termenul se inspiră din moda lansată la Londra în mijlocul secolului al XVIII-lea.*

Matthiassen. Dăduse greş abia când scrisese o compunere despre America, pe care o încheiase în felul următor: „America a fost numită tărâmul libertății. înainte, însemna libertatea de a fi tu însuți, de a munci şi de a deține pământ. Acum, practic înseamnă libertatea de a muri de foame dacă nu ai bani să-ți cumperi de mâncare". „Ce Dumnezeu", spusese profesoara mea, „vrei să zici cu prostiile astea?". Nu am putut să explic şi am primit doar un „Bine" pentru munca depusă. Nu, nu pot să-mi continui studiile şi mai pot rămâne copil doar pentru o scurtă perioadă de timp. Trebuie să termin şcoala şi să fiu confirmată[17] şi să mă angajez într-o casă unde sunt multe de făcut. Viitorul este un colos monstruos şi copleşitor, care în curând se va prăbuşi peste mine şi mă va zdrobi. Copilăria mea zdrențuită flutură în jurul meu, şi nici nu apuc bine să căptuşesc o gaură, că de îndată se formează altă gaură, în alt loc. Asta mă face vulnerabilă şi irascibilă. Mă răstesc la mama şi ea îmi spune umflându-se în pene: „Bine, bine, stai numai să vezi cum e să te afli printre străini!" Marea lor durere e Edvin, de care m-am apropiat mult după ce s-a ridicat împotriva părinților noştri. Nu am sentimente profunde şi dureroase față de el, aşa că îmi poate mărturisi orice doreşte, fără teamă. Dar tata crezuse dintotdeauna că el va avea un viitor strălucitor, pentru că a avut numeroase talente în copilărie. Avea voce şi ştia să cânte la chitară, iar la serbările de la şcoală juca mereu rolul prințului. Toate fetele de la şcoală şi din curtea clădirii noastre roiau în jurul lui şi, din moment ce mergeam la aceeaşi şcoală, profesorii mă întrebau mereu cu uimire: „Tu ai un frate aşa frumos şi talentat?" în plus, pe tata îl bucura că era membru al Tineretului Danez şi că se dedica trup şi suflet partidului. Tata spunea mereu că nu îi

[17] *Ritualul confirmării, la catolici şi protestanți.*

respectă pe miniştrii care în viaţa lor nu ţinuseră o lopată în mână, aşa că cine ştie la ce viitor visase cândva pentru Edvin? Acum, toate aceste visuri sunt spulberate. Edvin aşteaptă ziua glorioasă în care va deveni calfa şi va putea să-i terorizeze la rândul său pe bieţii ucenici. Abia aşteaptă să împlinească optsprezece ani, fiindcă atunci se va muta de acasă şi va închiria o cameră în care să poată sta liniştit. Vrea să locuiască undeva unde să poată primi fete în vizită, pentru că la acest capitol mama e de neînduplecat. în ochii ei, toate fetele sunt elemente ostile, care abia aşteaptă să se căsătorească şi să fie întreţinute de un meşter pentru educaţia căruia s-au chinuit şi au pus deoparte bani doar părinţii. „Şi acum, când va avea salariu", îi spune ea tatei cu amărăciune, „şi va putea să suporte o parte din cheltuială, el fireşte că fuge de acasă. Sunt sigură că vreo fată i-a băgat ideea asta-n cap". Spune lucruri de genul ăsta când vin amândoi la culcare şi au impresia că dorm. Eu înţeleg prea bine ce vrea să spună Edvin, pentru că asta nu e o casă în care să poţi trăi şi, la fel ca el, am de gând să mă mut după ce împlinesc optsprezece ani. însă înţeleg prea bine şi că tata e dezamăgit. Recent, când el şi Edvin se certau, Edvin a spus că Stauning bea şi are amante. Tata s-a înroşit de furie şi i-a tras o palmă atât de zdravănă, încât s-a prăbuşit pe podea. Până atunci nu-l mai văzusem pe tata lovindu-l pe Edvin, şi nici pe mine nu mă bătuse vreodată. într-o seară, când părinţii mei stăteau în pat şi vorbeau despre asta, tata a spus că ar trebui să-i dea voie lui Edvin să-şi invite iubita în casa părintească. „Nu are iubită, nu una stabilă", a spus mama scurt. „Dacă lucrurile ar sta aşa", a răspuns tata, „n-ar mai ieşi în oraş în fiecare seară. Tu singură îl goneşti de-acasă dacă te comporţi aşa". Ca de fiecare dată, în rarele ocazii în care tata insista asupra unui lucru, mama trebuia să cedeze, astfel că Edvin fusese rugat să o invite pe Solvejg la o cafea chiar în seara următoare. Ştiu multe despre

Solvejg, dar nu am văzut-o niciodată. Ştiu că ea şi fratele meu se iubesc şi că se vor căsători după ce el devine calfă. Mai ştiu că el merge la ea acasă şi că părinţii ei ţin mult la el. A cunoscut-o la un bal de la Folkets Hus. Ea locuieşte pe Enghavevej şi are şaptesprezece ani, la fel ca el. Tatăl ei repară biciclete şi are un atelier pe Vesterbrogade. Ea însăşi e coafeză calificată şi câştigă bani frumoşi.

Se lăsase seara şi cu toţii vegheam neliniştiţi asupra mişcărilor mamei. Am ajutat-o să pună singura noastră faţă de masă albă, iar Edvin încercase în zadar să o facă să-i zâmbească. Se îmbrăcase în costumul său de confirmare, care îi rămăsese scurt la încheieturile mâinilor şi la glezne. Tata, îmbrăcat în hainele de duminică, stătea pe marginea canapelei, bâjbâind cu mâini agitate pe nodul de la cravată, de parcă el însuşi ar fi mers în vizită. Eu luasem platoul cu savarine şi îl aşezasem în mijlocul mesei. Apoi s-a auzit soneria şi fratele meu s-a împleticit pe picioare când a sărit să deschidă uşa. Un râs luminos a răsunat din hol, iar mama şi-a strâns buzele pungă şi a luat andrelele, începând să tricoteze cu furie. „Bună ziua", a spus ea scurt, întinzând mâna spre Solvejg fără să ridice privirea. „Te rog să iei un loc." Ar fi putut la fel de bine să-i spună „Du-te dracului", dar Solvejg nu părea să ia seama la atmosfera tensionată. S-a aşezat la masă, zâmbind, iar eu m-am gândit că e foarte frumoasă. Părul ei blond era împletit ca o coroană în jurul capului, avea obraji roşii cu gropiţe adânci, iar ochii de un albastru-închis păreau să râdă mereu. Nu a observat cât de tăcuţi eram, dar a vorbit pe un ton vesel şi încrezător, de parcă ar fi fost obişnuită să dea ordine. Ne-a povestit despre slujba şi despre părinţii ei, despre Edvin şi despre cât e de fericită să fie în sfârşit la el acasă. Mama părea tot mai neînduplecată şi tricota de parcă asta ar fi fost menirea ei în viaţă. Solvejg a observat în cele din urmă, pentru că a spus: „Ce ciudat! După ce eu şi Edvin ne vom căsători, o să-mi fiţi

soacră". A râs cu poftă însă numai ei i se păruse amuzant, iar mama a izbucnit dintr-odată în lacrimi. A fost incredibil de jenant şi niciunul dintre noi nu ştia ce să facă. Plângea fără să se oprească din tricotat, şi nu era nimic mişcător sau emoţionant în plânsul ei. „Alfrida!", a spus tata pe un ton dojenitor; niciodată n-o striga pe numele mic. Am apucat cu disperare ibricul cu cafea. „Mai vrei o ceaşcă?", am întrebat-o pe Solvejg şi i-am umplut ceaşca fără să aştept un răspuns. Poate avea să-şi închipuie că scenele astea sunt la ordinea zilei în familia noastră. „Mulţumesc", mi-a răspuns, zâmbindu-mi. Pentru o clipă, toată lumea a amuţit. Fratele meu privea în jos, spre faţa de masă, cu o expresie înspăimântătoare. Solvejg a făcut o întreagă ceremonie când şi-a turnat frişca şi lapte în cafea. Lacrimile alunecau ca o ploaie de vară din ochii înverşunat de coborâţi ai mamei şi, din senin, Edvin şi-a împins scaunul de la masă, izbindu-l de bufet. „Haide, Solvejg", a spus. „Plecăm. Eram sigur c-o să strice totul. Nu mai boci, mamă. O să mă însor cu Solvejg, indiferent dacă îţi convine sau nu. La revedere." Luând-o de mână, a ieşit în grabă spre hol, fără să-i dea lui Solvejg timp să-şi ia rămas-bun. Uşa s-a trântit puternic în urma lor. Abia atunci mama şi-a dat jos ochelarii şi şi-a şters ochii. „Uite, vezi şi tu", i-a spus cu reproş tatei, „cu ce ne-am ales după atâtea insistenţe să facă ucenicia? Javra aia n-o să renunţe nici în ruptul capului la aşa o mină de aur!" Obosit, el s-a întins la loc pe canapea, şi-a desfăcut cravata şi şi-a descheiat nasturii de sus ai cămăşii. „Nu despre asta e vorba", i-a spus el, resemnat, „dar, în felul ăsta, singură îţi alungi copiii de-acasă".

Edvin n-a mai adus niciodată altă fată acasă şi, mai târziu, când s-a căsătorit, i-am cunoscut soţia abia după nuntă. N-a fost Solvejg.

Ultima primăvară a copilăriei mele e friguroasă şi bătută de vânt. Are gust de praf şi miroase a despărţiri dureroase şi a schimbare. La şcoală, toată lumea e preocupată de pregătirile pentru examene şi de confirmare, dar pentru mine toate lucrurile astea nu au niciun rost. Nu ai nevoie de diplomă de gimnaziu ca să faci curat şi să speli vase pentru străini, iar confirmarea e piatra de mormânt aşezată peste o copilărie care acum îmi pare luminoasă, sigură şi fericită. În această perioadă, totul îmi lasă o impresie profundă, de neuitat, de parcă îmi voi aminti pentru tot restul vieţii chiar şi observaţiile cele mai banale. Când merg cu mama să-mi cumpăr pantofi pentru ceremonia de confirmare, îmi spune, chiar în faţa vânzătoarei: „Da, ăştia sunt ultimii pantofi pe care-i mai primeşti de la noi". Asta îmi creează o perspectivă înfricoşătoare asupra viitorului şi habar nu am cum voi izbuti să mă întreţin. Pantofii sunt din brocart şi costă nouă coroane. Au toc înalt şi, din moment ce nu pot merge pe ele fără să-mi sucesc gleznele, iar după părerea mamei sunt înaltă ca o girafă când le încalţ, tata taie vârful tocurilor cu un topor. Din cauza asta, degetele de la picioare îmi stau ridicate, însă voi purta pantofii doar în ziua respectivă, mă consolează mama. în ziua în care împlinise optsprezece ani, Edvin se mutase cu chirie într-o cameră de pe Bagerstrasde, iar acum eu dorm pe canapeaua din sufragerie, lucru pe care îl percep ca pe un alt semn nefericit al copilăriei mele care este pe sfârşite. Aici nu pot să stau pe pervaz, fiindcă e plin de muşcate şi fereastra dă doar spre piaţa cu căruţa verde, ţigănească, şi spre pompa de benzină cu lampa aceea mare şi rotundă, care odată mă făcuse să exclam: „Mamă, a căzut luna de pe cer". Eu, una, nu-mi amintesc, şi în general amintirile pe care adulţii le au despre tine sunt complet diferite faţă de ce îţi aminteşti tu. Lucrul acesta l-am priceput demult. Şi amintirile lui Edvin sunt diferite de ale mele, iar când îl întreb dacă îşi mai aminteşte vreun

eveniment pe care credeam că l-am trăit împreună, de fiecare dată spune că nu. Fratele meu şi cu mine ţinem unul la celălalt, dar nu prea ne găsim cuvintele când vrem să ne spunem ceva. Când îl vizitez în camera pe care o închiriază, proprietăreasa deschide uşa. Femeia are o mustaţă neagră şi pare să sufere de aceleaşi suspiciuni ca mama mea. „Sora lui", spune ea, „ce glumă bună. N-am mai cunoscut un chiriaş cu atâtea surori şi verişoare ca el". Edvin nu o duce prea bine, chiar dacă acum are o cameră întreagă doar pentru el. Fumează ţigări şi bea bere şi adesea iese seara să danseze cu un prieten pe nume Thorvald. Şi-au făcut ucenicia împreună şi, într-o bună zi, vor să-şi deschidă propriul atelier. Nu l-am cunoscut niciodată pe Thorvald pentru că niciunul dintre noi nu are voie să aducă pe cineva acasă, indiferent de sex. Edvin e nefericit pentru că Solvejg s-a despărţit de el. într-o zi, l-a vizitat în camera în care puteau în sfârşit să fie singuri şi i-a spus că, până la urmă, nu mai vrea să se căsătorească cu el. Edvin dă vina pe mama, dar eu cred că Solvejg şi-a găsit pe altcineva. Tocmai am citit undeva că dragostea adevărată devine mai intensă atunci când se loveşte de piedici, dar nu spun nimic, fiindcă probabil e mai bine pentru Edvin să creadă că mama a speriat-o. Camera lui e destul de mică şi mobilierul pare bun de aruncat la gunoi. Nu rămân niciodată prea mult la Edvin fiindcă între cuvintele noastre se instalează pauze lungi, iar el, pe cât de bucuros e când sosesc, pe atât de uşurat pare când plec. Ii povestesc mărunţişuri de acasă. De exemplu, port o pereche de cizme din piele pe care, ca de obicei, le-am moştenit de la el. Tata le lăcuise tălpile ca să reziste mai mult şi le aplicase câteva lovituri în vârfuri, făcându-le să se răsucească în sus şi să fie complet negre, în vreme ce restul materialului rămăsese maroniu. într-o zi, mama mi-a aruncat nişte cârpe: „Freacă cizmele cu ele, apoi aruncă-le în sobă", mi-a spus. „Cizmele?", întrebasem,

fericită, iar ea a râs de mine îndelung şi cu poftă. „Nu, prostuţo, cârpele!”, mi-a răspuns. Astfel de lucruri îl fac pe Edvin să râdă şi de aceea i le povestesc acum, când nu mai face parte din viaţa noastră de zi cu zi. Nimic nu mai e ca înainte. Doar Istedgade a rămas la fel, iar acum am şi eu voie să merg pe acolo seara. Merg împreună cu Ruth şi Minna, iar Ruth nu pare să observe că între mine şi Minna zace un sentiment ce seamănă cu ura. Uneori mergem până la Saxogade ca să o vizităm pe Olga, sora mai mare a Minnei, care s-a căsătorit cu un poliţist şi pentru care viaţa merge ca pe roate. Olga se ocupă de cea mică şi mă lasă să o ţin în braţe. E un sentiment incredibil de plăcut. Şi Minna vrea să se căsătorească cu un bărbat în uniformă, „pentru că sunt aşa chipeşi”, spune ea. Apoi vor locui aproape de Hedebygade, doar asta face toată lumea atunci când se căsătoreşte. Ruth dă din cap aprobator şi se pregăteşte pentru aceeaşi soartă, care amândurora li se pare dezirabilă. Zâmbesc, semn că le dau dreptate, de parcă şi eu aş aştepta cu nerăbdare un asemenea viitor şi, ca de obicei, mi-e teamă să nu fiu descoperită. Mă simt ca o străină în această lume şi nu pot vorbi cu nimeni despre problemele copleşitoare care mă cuprind când mă gândesc la viitor.

Gerda a născut un băieţel adorabil şi îl plimbă cu mândrie în susul şi în josul străzii, în timp ce părinţii ei sunt la muncă. Are doar şaptesprezece ani şi ar trebui să ai copii abia la optsprezece. Oamenii nu o agreează pentru că nu vrea să recunoască, prin atitudinea şi comportamentul ei, că propria viaţă nu a luat-o în direcţia cea bună şi, în consecinţă, nu vrea să accepte mila pe care i-o oferă strada. Toată lumea e revoltată că a refuzat coşul plin cu haine pentru copii pe care mama Olgăi le strânsese pentru ea. Refuză fără să clipească şi îşi lasă părinţii să o întreţină mult după vârsta rezonabilă. „Dacă erai tu în locul ei”, spune mama, „demult te-aş fi dat afară”. Ah, cât mi-aş dori

să țin în brațe propriul meu copil! Ar trebui să am grijă de el şi cumva aş scoate-o la capăt. Numai de-aş ajunge atât de departe. Seara, când stau în pat, îmi imaginez că întâlnesc un tânăr atrăgător şi prietenos, pe care îl rog cu politețe să-mi facă o mare favoare. îi explic că îmi doresc din tot sufletul să am un copil şi îi cer să rezolve problema. El e de acord, iar eu strâng din dinți şi închid ochii, prefacându-mă că toate astea se întâmplă altcuiva, unui om de care nu mă sinchisesc. După aceea nu vreau să-l mai văd vreodată. însă la noi în curte şi pe stradă nu există un asemenea tânăr, şi scriu o poezie în albumul meu, care acum se află dosit în sertarul bufetului:

Un fluture mărunt a zburat în înaltul cerului albăstrui. Orice îndatorire, decență şi morală, pe toate le-a sfidat.

De farmecul zilei de primăvară îmbătat, cu aripile tremurânde, de-ale soarelui raze aurii a fost purtat în jos, spre pământul minunat.

Şi într-o floare de măr, de un roşu-pal, care tocmai s-a deschis larg, măruntul fluture a zburat şi o fermecătoare mireasă a găsit.

Iar floarea de măr s-a închis, zborul sălbatic a luat sfârşit. Mulțumesc, micuților. M-ați învățat să iubesc pe săturate.

17

Nici n-apucase bine trupul bunicii să se răcească în mormânt când tata ne-a scos din biserica de stat. Expresia îi aparține mamei. Bunica nu are mormânt. Cenuşa ei se află la crematoriul Bispebjerg, iar eu nu simt nimic când stau acolo, uitându-mă la vaza aceea stupidă. Dar merg la crematoriu, pentru că mama îşi doreşte să vin cu ea. Plânge tot timpul de fiecare dată când suntem acolo, iar eu mă simt vinovată când îmi spune: „De ce nu plângi? Doar ai plâns la înmormântare". Acum că Edvin a plecat, mă aflu la dreapta mamei oricând nu sunt la şcoală sau afară, pe stradă. Am

fost cu ea şi la balul de la Folkets Hus, dar nu mi s-a părut distractiv să dansăm împreună, pentru că sunt cu un cap mai înaltă şi mă simt foarte mare şi neîndemânatică în comparaţie cu ea. Când ea dansa cu un domn, un tânăr a venit spre mine şi, cu o plecăciune, m-a invitat la dans. Nu mi se mai întâmplase până atunci şi fusesem cât pe ce să refuz, fiindcă nu ştiam alţi paşi de dans în afară de cei pe care mi-i arătase mama acasă, în sufragerie, când era în toane mai bune. Dar tânărul îmi cuprinsese deja talia cu braţul şi, fiindcă dansa bine, la fel am dansat şi eu. Nu scotea o vorbă şi, doar ca să spun ceva, l-am întrebat cu ce se ocupă. „Sunt în corpul de curierat", a răspuns scurt. M-am gândit că e ceva legat de „curativ" şi am ajuns la concluzia că e medic. Asta era fără îndoială la ani-lumină distanţă de „muncitorul calificat, cu un loc de muncă stabil". Poate urma să danseze cu mine toată noaptea şi poate începuse deja să se îndrăgostească de mine. Inima îmi bătea repede şi m-am sprijinit uşor de trupul lui. „E noapte, e noapte, acum ies la pândă hoţii", îmi cânta el la ureche, urmând melodia. Dintr-odată s-a oprit muzica, iar el m-a condus până la mama, a făcut o plecăciune rigidă şi-a dispărut pentru totdeauna. „Ce chipeş era", a spus mama. „Doar de s-ar şi întoarce." „E medic", m-am lăudat, spunându-i că face parte din corpul de curierat. „Vai, Doamne apără şi păzeşte", a râs mama. „Ăla-i doar un serviciu de mesagerie!" Nu mai suntem membri ai bisericii de stat, motiv pentru care voi avea o confirmare civilă. Asta mă deosebeşte de toate fetele din clasă, care merg la un pastor, dar nu mai contează, fiindcă am renunţat să mai fiu ca ele. îşi fac vizite în fiecare weekend, când Victor Cornelius cântă pentru balurile de sâmbătă ale postului de radio. Şi băieţii sunt invitaţi, iar multe dintre colegele mele de clasă au deja un partener de dans stabil. Noi nu avem radio acasă şi nici nu mai e distractiv să-mi pun căştile şi să ascult

trosnetele ra-dioului cu galena pe care l-a asamblat fratele meu la şcoală. Şi, chiar dacă am fi avut radio, părinţii mei nu ar fi fost dispuşi să organizeze un bal de absolvire în onoarea mea. Momentan îmi dau examenele şi nu-mi pasă dacă iau note bune sau proaste. Poate totuşi sunt dezamăgită că nu m-au lăsat să merg la liceu. O singură fată de la mine din clasă are această şansă. O cheamă înger Norgârd şi este la fel de înaltă şi slăbănoagă ca mine. Nu are nicio altă preocupare în afară de învățat şi are zece pe linie la toate materiile. Ceilalți spun că va ajunge fată bătrână şi de aceea trebuie să continue şcoala. N-aş putea spune că am vorbit prea mult cu ea, nu mai mult decât cu oricine altcineva de la şcoală. Trebuie să îmi țin toate gândurile pentru mine şi uneori simt că am să mă sufoc. Am încetat să mă mai plimb serile pe Istedgade împreună cu Rudi şi Minna, pentru că discuțiile lor se rezumă din ce în ce mai mult la aluzii chicotite şi subiecte grosolane şi obscene, care nu pot fi transformate de fiecare dată în versuri delicate şi ritmice în sufletul meu tot mai sensibil. Cu mama vorbesc doar despre lucruri destul de mărunte, despre ce mâncăm sau despre vecinii care locuiesc la parter. Tata e foarte tăcut de când Edvin s-a mutat de acasă, iar pentru el sunt doar cineva care ar trebui „să înceapă cu dreptul”, trăind din plin toate evenimentele îngrozitoare care îşi închipuie că vin la pachet cu expresia respectivă. într-o zi, când îl vizitez, fratele meu îmi spune, spre surprinderea mea, că prietenul său Thorvald ar vrea să mă cunoască. I-a povestit că scriu poezii şi mă întreabă dacă nu vreau să-l las pe Thorvald să le citească. îngrozită, răspund că nu, dar apoi fratele meu spune că Thorvald cunoaşte un redactor la Socialdemokraten, care poate ar fi interesat să-mi publice poeziile, dacă sunt bune. Toate astea le spune printre nenumărate accese de tuse, pentru că nu suportă lacul de celuloză cu care lucrează. într-un final, accept şi promit că

voi reveni în seara următoare cu albumul de poezii, iar Thorvald va putea să le citească. Şi Thorvald

este zugrav-vopsitor, are optsprezece ani şi nu e logodit. Verific ultimul aspect, pentru că am început deja să visez că el e tânărul politicos care, fără să-i spun prea multe, va înțelege totul.

Cu cartea de poezii în ghiozdan, în seara următoare pornesc spre Bagerstraede. Mă uit cu hotărâre la oamenii pe care îi întâlnesc, fiindcă în curând voi fi celebră şi atunci se vor mândri că m-au întâlnit pe drumul meu spre faimă. Mă îngrozeşte ideea că acest Thorvald va râde de versurile mele, cum râsese şi Edvin acum multă vreme. îmi imaginez că seamănă cu fratele meu, doar că are o mustață subțire şi neagră. Când intru în camera lui Edvin, Thorvald stă pe pat, lângă fratele meu. Se ridică şi îmi întinde mâna. Este scund şi puternic. Părul îi este blond şi aspru, iar fața lui e punctată de coşuri ajunse la diferite stadii de maturitate. Se vede limpede că e timid şi îşi trece întruna mâna prin păr, vrând să-l facă să stea ridicat. îl privesc îngrozită, pentru că nu văd cum aş putea vreodată să-i arăt poemele mele. „Ea e sora mea", spune Edvin, lucru absolut inutil. „E a naibii de drăguță", spune Thorvald, trecându-şi degetele prin păr. Mi se pare frumos din partea lui să spună asta, aşa că îi zâmbesc când mă aşez pe singurul scaun din încăpere. Nu ar trebui să te laşi înşelată de aspectul fizic al altora, îmi spun, şi poate el chiar crede că sunt drăguță. în orice caz, e primul om care mi-o spune. Scot albumul din ghiozdan şi îl țin în mâini pentru câteva clipe. Mi-e teamă că acest om influent va considera că poeziile mele sunt slabe. Nici nu ştiu dacă sunt bune de ceva. „Acum poți să i-l dai", spune fratele meu, nerăbdător, iar eu i-l întind, ezitând. Când îl răsfoieşte şi citeşte din el cu fruntea încruntată, mă simt de parcă m-aş afla într-un alt plan al existenței. Sunt emoționată, mişcată şi speriată; e ca şi cum cartea ar fi o

parte tremurândă şi vie din mine, care poate fi distrusă cu un singur cuvânt dur sau jignitor. Thorvald citeşte în tăcere fără să schiţeze nici măcar un zâmbet. într-un final închide cartea cu putere, îmi aruncă o privire admirativă, fixându-mă cu ochii săi albaştri ca marea şi spune apăsat: „Sunt ale naibii de bune!" Limbajul lui Thorvald îmi aminteşte de cel al lui Ruth. Nici ea nu reuşeşte să alcătuiască o propoziţie fără să o înfrumuseţeze cu înjurături de la care rareori se îndepărtează. Dar nu ar trebui să judeci un om după aparenţe şi, în momentul acesta, Thorvald mi se pare şi deştept, şi frumos. „Chiar crezi asta?", întreb cu bucurie. „Fir-aş al naibii... chiar da!" spune el. „Le poţi vinde foarte uşor." „Tatăl lui e tipograf', explică Edvin, „şi cunoaşte o grămadă de redactori". „Aşa e", spune Thorvald cu mândrie, „Dumnezeule, mă pot ocupa chiar eu de asta. Lasă-mă să iau cartea acasă, i-o arăt eu bătrânului". „Nu", spun eu repede şi apuc cartea. „Vreau... vreau să merg acolo în persoană şi să i-o arăt eu acestui redactor. Trebuie doar să-mi spui unde locuieşte." „în regulă", răspunde Thorvald, conformându-se, „o să-i spun lui Edvin şi el o să-ţi explice". Pun cartea înapoi în ghiozdan şi mă grăbesc să ajung acasă. Vreau să fiu singură ca să pot visa la fericirea mea. Acum nu mai contează slujba de confirmare, nu mai contează c-o să mă fac mare şi-o să ies în lume, printre străini, nu mai contează nimic, în afară de minunata perspectivă de a avea o singură poezie tipărită în ziar.

Thorvald şi Edvin se ţin de cuvânt şi, peste câteva zile, ţin în mână un bilet pe care scrie: „Redactorul Broch-mann, Revista de Duminică, Socialdemokraten, Norre Farimagsgade 49, marţi, ora paisprezece". Mă îmbrac în hainele mele de duminică, îmi frec obrajii cu hârtia roz

a mamei, o fac să creadă că trebuie să am grijă de copilul Olgăi şi pornesc spre Norre Farimagsgade. în clădirea mare găsesc uşa cu plăcuţa pe care stă scris numele redactorului

şi ciocănesc uşor. „Intră”, se aude din spatele uşii. Păşesc într-un birou în care un bătrân cu barbă albă stă aşezat la o masă de lucru masivă şi dezordonată. „Ia loc”, spune el pe un ton foarte amabil, arătând cu mâna spre un scaun. Mă aşez şi sunt cuprinsă de o timiditate violentă. „Ei bine”, spune el, scoţându-şi ochelarii, „ce doreşti?”. Cum nu pot îngăima niciun cuvânt, nu ştiu ce altceva aş putea să fac, în afară de a-i înmâna cărticica devenită între timp destul de soioasă. „Ce-i asta?” O răsfoieşte şi citeşte cu voce scăzută câteva poezii. Apoi mă priveşte peste ochelari: „Sunt foarte senzuale, nu-i aşa?”, spune cu surprindere. Mă înroşesc toată şi spun în grabă: „Nu toate”. Citeşte mai departe, apoi spune: „Nu, însă cele senzuale sunt cele mai bune. Câți ani ai?” „Paisprezece”, răspund. „Hmm...” Nesigur, îşi mângâie barba. „Eu mă ocup doar de rubrica pentru copii şi acolo nu le putem publica. Revino peste câțiva ani.” închide cu putere biata mea carte şi mi-o întinde, zâmbind. „La revedere, draga mea”, spune el. într-un fel sau altul, reuşesc să pornesc spre uşă, cu toate speranţele năruite. încet, amorţită, merg spre casă străbătând primăvara oraşului, primăvara altora, transformarea veselă a altora, fericirea altora. Nu voi fi niciodată celebră, poeziile mele nu valorează nimic. Mă voi căsători cu un muncitor calificat, cu un loc de muncă stabil, care nu bea, sau voi avea o slujbă sigură, cu drept la pensie. După această dezamăgire fatală, trece foarte mult timp până scriu iar în albumul meu de poezii. Deşi nimănui nu-i plac poeziile mele, sunt nevoită să le scriu, pentru că îmi potolesc amarul şi dorul din inimă.

18

În timpul pregătirilor pentru confirmarea mea, apare marea întrebare dacă va fi invitat şi Beţivanul. Nu fusese niciodată la noi acasă, dar tocmai se lăsase brusc de băut. Cât e ziua de lungă, stă şi bea la fel de multe sticle de sifon pe câte înainte bea de bere. Mama şi tata spun că e o mare

fericire pentru Mătuşa Rosalia. Dar ea nu pare fericită, fiindcă bărbatul s-a îngălbenit la faţă din cauza ficatului bolnav şi probabil nu mai are mult de trăit. Familia consideră că şi asta e în avantajul ei. Acum am voie să-i vizitez şi nu mai e necesar ca cineva să mă protejeze, ca nu cumva să aud sau să văd lucruri care-mi pot face rău. Dar Unchiul Carl nu s-a schimbat câtuşi de puţin. încă stă la masă şi bombăne, morocănos şi neinteligibil, despre societatea putredă şi despre miniştrii incompetenţi, dându-i în răstimpuri nişte ordine scurte, telegrafice Mătuşii Rosalia, care se supune la cel mai mic gest al lui, aşa cum a făcut dintotdeauna. Sticlele de sifon sunt aliniate în faţa lui şi e de neînchipuit că o fiinţă umană e capabilă să consume atât de multe lichide. îi întreb pe părinţii mei. Când cobori până în beci după cărbune, de obicei te împiedici de vreun beţiv care doarme dus, învelit într-un pardesiu zdrenţuros, iar pe stradă bărbaţii beţi sunt o privelişte atât de obişnuită, încât nimeni nu se deranjează să se întoarcă şi să se uite la ei. Aproape în fiecare seară, un grup de bărbaţi stă în poartă, bând bere şi şnaps, şi doar copiilor celor mai mici le e teamă de ei. Dar de-a lungul copilăriei noastre, nu am fost lăsaţi să-l vedem pe Unchiul Carl, cu toate că ar fi bucurat-o nespus pe Mătuşa Rosalia. După lungi discuţii între tata şi mama şi între mama şi Mătuşa Agnete, s-a luat hotărârea că va fi invitat la ceremonia mea de confirmare. Astfel că va veni toată familia, cu excepţia celor trei verişoare ale mele, pentru care pur şi nu mai avem loc în sufragerie. Mama este binedispusă, aşteptând cu nerăbdare marele eveniment, şi spune că sunt nerecunoscătoare şi ciudată pentru că mă port de parcă toate aceste pregătiri n-ar avea nimic de-a face cu mine.

Examenele s-au încheiat şi la şcoală am avut o petrecere de absolvire. Toată lumea a sărbătorit faptul că părăseşte „închisoarea cea roşie”, iar eu am aclamat cel mai zgomotos.

Mă deranjează foarte tare că nu par să mai am sentimente autentice, dar sunt tot timpul nevoită să pretind că le am, imitând reacțiile altora. Ai zice că sunt mişcată doar de lucruri care ajung la mine în mod indirect. Pot plânge când văd în ziar poza unei familii oropsite şi ajunse în stradă, dar nu mă mişcă deloc atunci când văd aceeaşi situație banală în realitate. Poeziile şi proza lirică mă emoționează la fel ca înainte, dar lucrurile descrise mă lasă complet rece. Nu pun prea mult preț pe realitate. Când mi-am luat rămas-bun de la domnişoara Mattliiassen, m-a întrebat dacă mi-am găsit o slujbă. I-am spus că da şi i-am povestit cu falsă bucurie că anul viitor o să urmez o şcoală de economie domestică şi, până atunci, aveam să lucrez ca guvernantă în casa unei doamne de al cărui copil trebuia să am grijă. Toate celelalte fete urmau să lucreze în birouri sau la diverse întreprinderi şi îmi era ruşine că aveam să fiu o simplă menajeră. Domnişoara Matthiassen a căzut pe gânduri şi m-a fixat cu privirea ei înțeleaptă şi prietenoasă. „Of, of", a spus cu regret, „totuşi e păcat că nu ai putut să faci liceul". De îndată ce se termină toată povestea cu confirmarea, voi şi începe noua slujbă. Am mers cu mama ca să aplic. Doamna era divorțată şi ne-a tratat cu o superioritate rece. Nu părea interesată să descopere că scriu poezii şi că sunt nevoită să trag de timp până peste câțiva ani, când voi putea reveni la redactorul Brochmann de la Socialdemokraten. Nici apartamentul nu era prea elegant, cu toate că avea, bineînțeles, un pian şi covoare pe podele. Ea se află la muncă în timpul zilei, timp în care trebuie să fac curat, să gătesc şi să am grijă de băiat. Nu am mai făcut niciuna dintre activități până acum şi nu ştiu cum îmi voi câştiga cele douăzeci şi cinci de coroane pe care ar trebui să le primesc în fiecare lună. în urma mea se află copilăria şi şcoala, iar în fața mea se întinde o viață necunoscută şi înspăimântătoare, printre străini. Sunt prinsă între aceşti

doi poli, întocmai cum degetele îmi sunt strânse în pantofii lungi şi ascuțiți de brocart. Stau în Conacul Odd Fellows, aşezată între părinții mei, şi ascult un discurs care susține că tineretul reprezintă viitorul pe care se construieşte întreaga Danemarcă şi că nu trebuie să-i dezamăgim niciodată pe părinții noştri, care au făcut atâtea pentru noi. Toate fetele stau cu un buchet de garoafe în poală, la fel ca mine, şi par la fel de plictisite. Tatăl meu tot trage de gulerul rigid, iar Edvin suferă de accese de tuse. Doctorul i-a spus că trebuie să-şi schimbe locul de muncă, dar aşa ceva e imposibil după cei patru ani de ucenicie făcuți ca să devină zugrav. Mama poartă o rochie nouă de mătase neagră, cu trei trandafiri textili prinşi la decolteu, iar părul ei proaspăt făcut permanent este prins într-un coc în creştetul capului. Abia reuşise să şi-l facă, în parte pentru că tata nu credea că au bani pentru aşa ceva, în parte pentru că el îl considera „monden" şi „uşor". îmi plăcea mai mult părul ei când era lung şi drept. îşi duce din când în când batista la ochi, dar nu ştiu dacă plânge cu adevărat. Nu văd niciun motiv pentru care să plângă. Mă gândesc cum odată, demult, cel mai important lucru din lume era să ştiu dacă mama mă iubqte, dar copilul care a tânjit atât de mult după această iubire şi care trebuia mereu să caute un semn al ei nu mai există. Acum cred că mamei îi pasă de mine, dar asta nu mă face fericită.

La cină avem friptură de porc şi cremă de lămâie, iar mama, pe care o enervează şi o supără cel mai mic efort casnic, se linişteşte abia când mâncăm desenul. Unchiul Carl stă lângă soba de teracotă şi transpiră într-atât, încât trebuie să-şi şteargă capul chel şi rotund cu batista. La capătul opus al mesei stă Unchiul Peter, care e tâmplar şi reprezintă partea cultă a familiei, împreună cu Mătuşa Agnete, care în tinerețe cântase în corul bisericii. Ea mi-a compus un cântec, căci are un fler care se activează la astfel

de ocazii. în cântec e vorba despre diferite întâmplări neinteresante din copilăria mea şi fiecare vers se încheie astfel: „Dumnezeu să-ţi ţină calea, la-la-la, atunci norocul şi iubirea chiar mereu te vor urma, la-la-la”. Când cântăm refrenul, Edvin se uită la mine cu ochii râzând, iar eu îmi cobor iute privirea spre textul cântecului, ca să nu zâmbesc. Apoi Unchiul Peter bate cu linguriţa în pahar şi se ridică. Vrea să ţină un discurs. Seamănă cu cel din Conacul Odd Fellows, iar eu ascult doar cu jumătate de ureche. Ceva legat de intratul în rând cu adulţii şi a fi la fel de muncitoare şi descurcăreaţă ca părinţii mei. Discursul e cam lung. Unchiul Carl spune „să luăm aminte” la fiecare idee, de parcă ar închina un pahar cu vin, iar Edvin tuşeşte. Mama priveşte în gol şi eu îmi încleştez degetele de disconfort şi plictiseală. După ce termină şi toată lumea îl aclamă, Mătuşa Rosalia spune blând, învăluindu-mă cu privirea ei caldă: „Doamne Sfinte, în rând cu adulţii! Ea nu-i nici albă, nici neagră”. Simt cum îmi tremură buzele şi îmi cobor repede privirea în farfurie. E cel mai iubitor şi mai adevărat lucru rostit la confirmarea mea. După cină, toată lumea poate în sfârşit să se destindă şi toţi par mai binedispuşi decât la sosire, poate şi datorită vinului. Oaspeţii îmi admiră delicatul ceas de mână primit în dar de la părinţii mei. Şi mie îmi place. Cred că îmi face încheietura subţire a mâinii să pară o notă mai lată. De la ceilalţi am primit bani, peste cincizeci de coroane, dar vor fi puşi la bancă pentru bătrâneţe, iar asta nu mă încântă neapărat.

După ce au plecat oaspeţii şi am ajutat-o pe mama să strângă, ne aşezăm împreună la masă şi pălăvrăgim. Deşi e trecut de miezul nopţii, sunt trează şi extrem de uşurată că petrecerea mea s-a terminat. „Dumnezeule, ce s-a mai îndopat!”, spune mama, referindu-se la Unchiul Peter. „Ai văzut?” „Da”, răspunde tata indignat. „A şi băut! Când e pe banii altuia, se îndoapă fără grijă!” „Şi se purta de parcă

Carl nici n-ar fi fost acolo", continuă mama. „Mi-a părut rău de Rosalia." Din senin, îmi zâmbeşte şi mă întreabă:

„Nu a fost o zi minunată, Tove?" Mă gândesc la câte bătăi de cap şi câtă cheltuială le adusese toată afacerea asta. „Ba da", mint, „a fost o confirmare reuşită". Mama dă din cap aprobator şi cască. Apoi îi vine o idee: „Ditlev", spune pe un ton încântat, „din moment ce Tove va câştiga bani de-acum încolo, nu ne permitem şi noi să cumpărăm un radio?". Mi se urcă sângele la cap de groază şi furie. „N-o să cumpărați un radio din banii mei", spun înfierbântată. „Am şi eu nevoie de ei." „Aşa deci", spune mama, rece ca gheața, ridicându-se şi iqind zgomotos pe uşă, pe care o şi trânteşte în urma ei, astfel că bucăți de tencuială se desprind de pe perete. Tata mă priveşte stânjenit. „N-o lua ca pe literă de lege", explică el. „Avem nişte economii la bancă, le putem folosi ca să cumpărăm un radio. Tu trebuie doar să îți acoperi partea de cazare şi masă în casa asta." „Da", răspund, regretându-mi ieşirea. Acum mama nu-mi va vorbi zile în şir, ştiu asta. Tata îmi urează cu blândețe noapte bună şi se duce în dormitorul în care nu voi mai sta niciodată pe pervaz şi nu voi mai visa la toată fericirea care e aflată doar la îndemâna adulților.

Sunt singură în sufrageria copilăriei mele, unde fratele meu stătea cândva, bătând cuie într-o scândură, în vreme ce mama cânta şi tata citea din cartea interzisă, pe care nu o mai văzusem de ani de zile. Toate se întâmplaseră cu secole în urmă şi cred că am fost foarte fericită atunci, chiar dacă agonizam simțind cum copilăria pare să nu se mai termine niciodată. Pe perete atârnă soția marinarului, privind în larg. Chipul sever al lui Stauning mă priveşte de sus şi a trecut multă vreme de când Dumnezeul meu nu mai e făcut după asemănarea lui. Deşi voi dormi acasă în continuare, simt că în seara asta îmi iau rămas-bun de la sufragerie. Nu am chef să mă culc şi nici nu îmi este somn.

Sunt cuprinsă de o tristeţe infinită. Mut muşcatele de pe pervaz şi ridic privirea spre cer, unde o stea tânără străluceşte în partea de jos a lunii noi, care se leagănă blând şi alene printre norii purtaţi de vânt. Recit câteva rânduri din Gheţarul[18] lui johannes V. Jensen, pe care l-am citit de atâtea ori, încât ştiu pe dinafară pasaje lungi din el: „Precum luceafărul de seară şi precum steaua dimineţii, străluceşte fetiţa ucisă la sânul mamei sale; albă şi preocupată de sine, ca un suflet de copil ce rătăceşte neînsoţit şi se joacă cu mare pricepere de unul singur, pe cărări nesfârşite". Pe obraji în jos mi se rostogolesc lacrimi, pentru că aceste cuvinte mă duc mereu cu gândul la Ruth, pe care am pierdut-o pentru totdeauna. Ruth cu gura ei fină, în formă de inimă, şi cu ochii puternici şi limpezi. Mica mea prietenă pierdută, cu limba ascuţită şi inima plină de iubire. Dusă e prietenia noastră, la fel ca propria-mi copilărie. Acum, ultimele rămăşiţe se desprind de pe mine ca fulgii de piele arsă de soare, iar dedesubt se întrezăreşte un adult greşit şi imposibil. Citesc din albumul meu de poezie în timp ce noaptea se plimbă în dreptul ferestrei şi, fără să bag de seamă, copilăria se aşterne în tăcere pe fundul memoriei, această bibliotecă a sufletului, din care voi extrage informaţii şi experienţă pentru tot restul vieţii mele.

Tinereţe

1

Am stat o singură zi la prima mea slujbă. Am plecat de acasă la şapte şi jumătate ca să ajung acolo din timp, „pentru că la început trebuie să-ţi dai mai mult silinţa", după cum spusese mama, care nu trecuse niciodată de partea de început a slujbelor din tinereţe. Purtam rochia de

[18] *Titlul original e Brten.*

a doua zi[19] pe care mi-o făcuse mătuşa Rosalia. Era din lână de un albastru-des-chis, având pliuri mici în partea din față, astfel că pieptul meu nu părea la fel de plat ca de obicei. Am coborât pe Vesterbrogade, în lumina palidă şi ascuțită a soarelui, şi m-am gândit că toți oamenii păreau liberi şi fericiți. Când treceau de poarta de lângă Pile Alle, care în curând avea să mă înghită cu totul, pasul lor devenea uşor ca un dans, iar fericirea trăia undeva dincolo de Valby Bakke[20]. Holul întunecos mirosea a frică, iar eu m-am temut că doamna Olfertsen avea să-l observe şi să creadă că eu am adus mirosul acela. Corpul şi mişcările mele deveniseră țepene şi forțate, stând acolo şi ascultându-i vocea neobosită ce explica o mulțime de lucruri şi care, între acele explicații, mergea ca o moară stricată ce îndrugă un şir nesfârşit de nimicuri – despre vreme, despre băiat, despre cât de înaltă eram pentru vârsta mea. M-a întrebat dacă mi-am adus un şorț, iar eu am scos şorțul mamei din ghiozdanul pe care-l golisem acasă. Avea o gaură în dreptul tivului, fiindcă mereu trebuia să fie ceva greşit cu lucrurile pentru care era responsabilă mama, şi am roşit când l-am văzut. Mama era departe şi nu aveam să o văd decât abia peste opt ore. Mă aflam printre străini, iar pentru ei eram doar o persoană a cărei forță fizică o cumpăraseră pentru un anumit număr de ore pe zi, în schimbul unei anumite sume de bani. Nu le păsa de restul ființei mele. Când am intrat în bucătărie, băiețelul pe nume Toni a venit în fugă, îmbrăcat în pijamale. „Bună dimineața, mami”, a spus el

---

[19] *În cultura daneză a vremii, fetele primeau o rochie lungă şi albă, care urma să fie purtată în ziua de după ceremonia de confirmare şi la alte ocazii speciale, precum şi prima lor pereche de pantofi cu toc înalt.*

[20] *Dealul Valby. Astăzi poartă denumirea de Frederiksberg Bakke, după Castelul Frederiksberg, construit pe dealul respectiv.*

dulce, sprijinindu-se de piciorul mamei sale şi aruncându-mi o privire ostilă. Doamna s-a eliberat cu blândeţe din strânsoarea lui şi a spus: „Dumneaei este Tove, salut-o frumos pe domnişoară”. A întins mâna, ezitând, şi când am strâns-o mi-a spus pe un ton ameninţător: „Trebuie să faci tot ce-ţi spun eu, altfel te împuşc”. Mama lui a râs cu poftă şi mi-a făcut semn spre o tavă cu ceşti şi un ceainic, spunându-mi să pregătesc ceaiul şi să-l aduc în sufragerie. Apoi l-a luat pe băiat de mână şi a ieşit din încăpere, bălăngănindu-se pe tocurile ei înalte. Am fiert apa şi am turnat-o în ceainic, pe fundul căruia se aflau frunzele de ceai. Nu eram sigură dacă am procedat corect, fiindcă nu mai băusem şi nici nu mai făcusem vreodată ceai.

Îmi închipuiam că bogaţii beau ceai şi săracii beau cafea. Am apăsat clanţa cu cotul şi am păşit în sufragerie, unde m-am oprit, îngrozită. Doamna Olfertsen stătea în poala Unchiului William, de a cărui existenţă uitasem complet, iar Toni se juca pe podea cu un trenuleţ. Doamna Olfertsen a sărit imediat în picioare şi a măsurat camera în lung şi-n lat cu paşi neliniştiţi, aşa încât mânecile ei largi despicau razele soarelui în mici fulgerări furioase. „Fiţi bună şi bateţi”, a spus ea tăios, „înainte să intraţi pe uşă. Nu ştiu cum e la dumneavoastră acasă, dar aici aşa procedăm şi aţi face bine să vă obişnuiţi. Acum ieşiţi!”. Apoi a arătat cu degetul spre uşă, iar eu, încurcată, am lăsat tava din mâini şi am ieşit. Dintr-un motiv pe care nu mi-l pot explica, am simţit-o ca pe o împunsătură când mi-a vorbit atât de formal, cu „dumneavoastră”. Nu mi se mai întâmplase până atunci. Când am ajuns în hol, a strigat: „Acum bateţi la uşă!”. Ceea ce am şi făcut. „Intraţi!”, am auzit, şi de data aceasta ea şi tăcutul Unchi William şedeau fiecare pe scaunul său. M-am înroşit din cauza umilirii la care fusesem supusă şi am hotărât că nu pot suferi pe niciunul dintre ei. Asta mi-a adus o oarecare mângâiere. După ce au băut ceaiul, s-au

dus amândoi în dormitor să se îmbrace. Apoi Unchiul William a plecat, nu înainte să dea mâna cu mama şi cu băiatul. Se pare că eu nu eram cineva de la care să-ți iei rămas-bun. Doamna mi-a dat o listă lungă, dactilografiată, cu toate sarcinile pe care trebuia să le îndeplinesc în diferitele momente ale zilei. Apoi a dispărut iar în dormitor şi s-a întors cu o expresie severă şi ascuțită. Spre surprinderea mea, era machiată puternic şi radia de o prospețime nefirească, lipsită de viață. Mi se păruse mai frumoasă înainte. A îngenuncheat şi l-a sărutat pe băiatul care încă se juca, apoi s-a ridicat, m-a salutat scurt din cap şi a dispărut. într-o fracțiune de secundă, copilul s-a ridicat, m-a apucat de rochie şi mi-a aruncat o privire măgulitoare. „Toni vrea anşoa", a spus. „Anşoa?" Am rămas cu gura căscată, nu ştiam nimic despre obiceiurile alimentare ale copiilor. „Nu poți mânca aşa ceva. Aici scrie...", am adăugat eu, studiind orarul, „la ora zece, terci de ovăz pentru Toni; la ora unsprezece, ou fiert moale şi o pastilă cu vitamine; la ora unu...". Nu a vrut să asculte continuarea. „Hanne îmi dădea mereu anşoa", a spus el nerăbdător. „Pe toate celelalte le mânca ea – poți şi tu să faci la fel." în mod evident, Hanne fusese predecesoarea mea; în plus, nu eram pregătită să îi îndes prea multe pe gât unui copil ce voia doar anşoa. „Bine, bine", am spus, având o stare mai bună acum, că adulții plecaseră. „Unde găsesc anşoa?" S-a suit pe un scaun de bucătărie şi a scos câteva conserve, apoi a scotocit în sertar după un desfăcător. „Deschide-o", a spus înfometat, întin-zându-mi conserva. Am desfacut-o şi am aşezat-o pe masa din bucătărie, după cum îmi ceruse. Apoi l-am lăsat să înfulece toate bucățile de anşoa, una după alta, şi, când n-a mai rămas nimic, a vrut să iasă în curte să se joace. L-am ajutat să se îmbrace şi l-am expediat pe scările din bucătărie. De la fereastră puteam să-l veghez în timp ce se juca. Apoi a trebuit să fac curățenie. Una dintre

sarcini spunea: „de aspirat covoarele”. Am apucat aparatul greoi şi am navigat cu el peste covorul mare şi roşu din sufragerie. Ca să-l testez, l-am plimbat peste nişte firimituri, care însă nu au dispărut. Apoi l-am scuturat puțin şi am umblat la mecanismul lui până când s-a deschis capacul şi un morman întreg de mizerie a căzut pe covor. Nu l-am putut asambla la loc şi, cum nu ştiam ce să fac cu mizeria, am îndesat-o sub covor, pe care l-am bătătorit ca să nivelez mormanul format. Odată cu aceste eforturi, se făcuse ora zece şi eram deja flămândă. Am mâncat prima masă a lui Toni şi m-am întremat cu câteva vitamine. Apoi venea următoarea sarcină de pe listă: „de periat toată mobila cu apă”. M-am holbat cu uimire la bilet, apoi la mobila din jur. Era straniu, dar poate că aşa se proceda în casa asta. Am găsit o perie bună, rigidă, am turnat apă rece într-un lighean şi am început de-acolo, din sufragerie. Am frecat continuu şi conştiincios, până când am curățat jumătate de pian. Apoi mi-am dat seama că ceva nu e în regulă. Pe suprafața fină şi lucioasă, peria lăsase sute de zgârieturi subțiri, şi nu aveam nici cea mai vagă idee cum puteam să le îndepărtez înainte ca doamna să se întoarcă acasă. Spaima mi-a cuprins tot corpul, ca nişte şerpi lungi şi reci care mi se plimbau pe piele. Am luat iar biletul şi am citit: „de periat toată mobila cu apă”. Indiferent cum o interpretam, sarcina era suficient de clară şi nu excludea pianul. Era posibil... să nu fie o piesă de mobilier? Era ora unu, iar doamna se întorcea acasă la cinci. M-a cuprins un dor arzător de mama, într-atât încât am considerat că nu e timp de pierdut. Mi-am scos şorțul cu repeziciune, l-am strigat pe Toni de la fereastră şi i-am explicat că mergem să ne uităm la jucării prin magazine. El a venit în casă şi s-a îmbrăcat, apoi, cu el de mână am gonit atât de tare prin Vesterbrogade, încât cu greu a reuşit să țină pasul. „Mergem până acasă la mama mea”, i-am spus pe nerăsuflate, „ca să

mâncăm anşoa". Mama fusese uluită să mă vadă la o asemenea oră din zi, dar, după ce am intrat în casă şi i-am povestit despre pianul zgâriat, a izbucnit în râs. „Dumnezeule", a spus ea, şocată, „chiar ai periat pianul cu apă? Vai de mine, cum ai putut să fii atât de proastă?". Brusc a devenit serioasă. „Uite care-i treaba", a spus, „nu are rost să te întorci. Fără doar şi poate îți găsim alt loc de muncă". Am fost recunoscătoare, dar nu deosebit de surprinsă. Asta era natura ei şi, dacă ar fi fost după ea, şi Edvin şi-ar fi putut schimba ucenicia. „Bine", am adăugat, „dar cum rămâne cu tata?". ‚Ah", a zis, „lui o să-i spunem povestea cu Unchiul William, tata nu suportă lucrurile astea". O stare de veselie ne-a cuprins pe amândouă, ca odinioară, iar când Toni s-a smiorcăit că vrea anşoa, am coborât cu el până pe Istedgade şi i-am cumpărat două conserve. Cu puțin înainte să se facă ora patru, mama mea şi băiatul s-au întors acasă la doamna Olfertsen, de unde mama a recuperat şorțul şi ghiozdanul. Nu am aflat niciodată ce s-a discutat despre pianul zgâriat.

2

Sunt angajată într-o pensiune de pe Vesterbrogade, în apropiere de Frihedsstotten[21]. Ideea de a mă trimite să lucrez în altă parte a oraşului ar fi pentru mama la fel de imposibilă ca ideea de a mă trimite în America. încep la ora opt în fiecare dimineață şi lucrez douăsprezece ore într-o bucătărie plină de funingine şi grăsime, în care nu există pace sau odihnă. Când ajung seara acasă, sunt mult prea obosită să fac orice altceva, în afară de a mă pune la somn. „De data asta", spune tata, „trebuie să te ții de locul de muncă". Şi mama consideră că îmi prinde bine să lucrez, şi,

---

[21] *Frihedsstetten („Memorialul Libertății") este un obelisc aflat în fața stației centrale din Copenhaga, ridicat în memoria reformelor agrare din 1799, care au dus la abolirea sclaviei.*

pe lângă asta, schema cu Unchiul William nu poate fi repetată. Nu mă gândesc decât la cum aş putea să evadez din această existenţă sumbră. Nu mai scriu poezii, pentru că nimic din viaţa mea cotidiană nu mă inspiră să scriu. Nu mai merg nici la bibliotecă. Sigur, sunt liberă în fiecare miercuri după-amiază după ora două, dar şi atunci merg acasă să mă culc. Proprietăresele pensiunii sunt doamna Petersen şi domnişoara Petersen. Sunt mamă şi fiică, dar îmi par cam de aceeaşi vârstă. În afară de mine, mai e o fată în vârstă de şaisprezece ani, pe nume Yrsa. E mult mai bună decât mine, pentru că, atunci când oaspeţii sunt la masă, ea îmbracă o rochie neagră, un şorţ alb şi o bonetă albă, şi aleargă dintr-o parte în alta cu farfuriile grele. E ospătăriţă şi îi serveşte pe cei cazaţi. în doi ani, îmi promit doamnele, voi putea şi eu să fiu ospătăriţă şi voi primi patruzeci de coroane pe lună, la fel ca Yrsa. Acum primesc treizeci. E datoria mea să întreţin focul în sobă, să fac curăţenie în camerele celor trei oaspeţi cazaţi, în baie şi în bucătărie. Cu toate că fac totul repede, rămân mereu în urmă cu îndatoririle. Domnişoara Petersen mă ceartă: „Nu v-a învăţat mama dumneavoastră să stoarceţi o cârpă? N-aţi mai curăţat până acum o baie? De ce vă strâmbaţi aşa? Sper, pentru binele dumneavoastră, să nu vă confruntaţi în viaţă cu greutăţi mai mari decât aici". Yrsa e mică, slabă şi are o faţă îngustă şi palidă, cu un nas cârn. Când doamnele trag un pui de somn înainte de cină, bem o ceaşcă de cafea la masa din bucătărie, iar ea spune: „Dacă n-ai umbla mereu cu unghiile negre, ţi s-ar da şi ţie voie să serveşti. Am auzit-o pe doamna Petersen spunând asta". Sau: „Dacă ţi-ai spăla părul din când în când, ar putea şi oaspeţii să te vadă la faţă, sunt sigură de asta". Pentru Yrsa, nu există lume în afara zidurilor pensiunii şi nici scop mai mare decât să lucreze de zor cu ocazia fiecărei mese. Nu răspund nici la comentariile ei, nici la ale doamnelor, comentarii care sunt

lansate ca nişte lovituri de praştie care îşi ratează mereu ţinta. În timp ce Yrsa şi cu mine spălăm vasele şi doamnele gătesc în oalele mari de pe plita din spatele nostru, ele vorbesc despre bolile care le poartă de la un doctor la altul, fiindcă niciunul nu le este pe plac. Au pietre la vezică, ateroscleroză, hipertensiune, dureri în tot corpul, colici misterioase şi bolboroseli sumbre în burtă după fiecare masă. Duminica defilează prin faţa Căminului pentru invalizi din Grenningen ca să se înviioreze la vederea oamenilor cu infirmităţi; în rest, dărâmă orice şi pe oricine cu o plăcere sinistră. Nutresc o ranchiună aparte faţă de oaspeţi şi cunosc totul despre vieţile lor private, ale căror detalii intime le discută în timp ce aşază mâncarea pe farfuriile duse de Yrsa, plângându-se despre cât de mult sunt în stare să mănânce oamenii respectivi. Uneori mi se pare că gândurile lor josnice şi răutăcioase îmi străpung pielea, şi atunci abia pot respira. Dar, de cele mai multe ori, această viaţă mi se pare insuportabil de plictisitoare şi mă gândesc cu tristeţe la copilăria mea nestatornică şi plină de evenimente, în fâşia îngustă a zilei în care mai sunt suficient de trează încât să povestesc puţin cu mama, o întreb ce se mai întâmplă în clădire şi-n familie şi sorb cu lăcomie fiecare veste înviorătoare. Acum, Gerda lucrează la Carlsberg, iar mama ei stă acasă şi are grijă de cel mic. Ruth a început să umble cu băieţi. „Era de aşteptat”, spune mama. „Niciodată n-ar trebui să adopţi copiii altora.” Edvin a rămas şomer şi acum dă mai mult pe acasă. „Dar să nu-i plângi de milă”, spune mama, „pentru că i s-a mai potolit tuşea”. Această realitate încă mă şochează, din moment ce tata spunea mereu că meşterii nu pot rămâne şomeri. „Dumnezeule”, spune mama, surescitată, „era cât pe ce să uit să te anunţ că Unchiul Carl e internat la spital. E bolnav în ultimul hal şi, la cum şi-a trăit viaţa, nici nu-i de mirare. Mătuşa Rosalia îl vizitează în fiecare zi, dar el i-ar face un

mare bine dacă ar binevoi să moară. Şi margarina de la Irma s-a scumpit cu două ore, nu-i cam mult?". „Deci acum costă patruzeci şi nouă de ore", spun eu, fiindcă fusesem mereu la curent cu preţurile, din moment ce făceam cumpărăturile ori cu mama, ori de una singură. „Doar de-ar rămâne tata la Centrala 0rsted", spune ea. „E acolo de trei luni... chiar dacă nu-i convine să lucreze în tura de noapte." Trăncăneala ei neîncetată se roteşte lin în jurul meu prin întunericul tot mai adânc, până când adorm cu braţele pe masă.

Într-o seară mă trezesc, ca de fiecare dată când adorm în această poziţie, de la clinchetul ceştilor şi de la mirosul de cafea. în timp ce ridic somnoroasă capul, privirea îmi cade pe un nume din ziar: Redactorul Brochmann. Mă holbez la el, abia dezmeticită din somn, şi uşor-uşor conştientizez că e un necrolog. Resimt vestea ca pe o lovitură de bici. Nu-mi trecuse niciodată prin minte că ar putea să moară înainte să se împlinească cei doi ani. Simt că m-a abandonat şi m-a lăsat în urmă, fără o brumă de speranţă pentru viitor. Mama toarnă cafeaua şi aşază ibricul peste numele lui. „Haide, bea", îmi spune, aşezându-se de cealaltă parte a mesei. Spune: „Ludvig cel Frumos a fost instituţionalizat. Mama lui a murit, ştii, aşa că au venit şi l-au luat". „Da", răspund, simţind încă o dată că ne desparte o distanţă infinită. Spune: „Ce drăguţ o să fie când o să-ţi poţi cumpăra bicicleta aceea. Au mai rămas doar două luni". „Aşa-i", spun. Acasă plătesc zece coroane pe lună, alte zece sunt depuse la bancă pentru bătrâneţe, iar cele zece rămase îmi revin mie. în momentul de faţă, nici că-mi pasă de bicicleta respectivă – sau de orice altceva. Beau cafeaua şi mama îmi spune: „Eşti tare tăcută, sigur e totul în regulă?" O spune pe un ton tăios, fiindcă îi pasă de mine doar dacă sufletul meu i se subordonează în întregime şi dacă nu păstrez niciun colţ ascuns doar pentru mine. „Dacă nu încetezi să mai fii aşa ciudăţică", îmi spune, „n-o să te

căsătoreşti niciodată". „Nici nu-mi doresc", zic eu, deşi tocmai luam în considerare această soluţie disperată. Mă gândesc la fantoma copilăriei mele: muncitorul calificat, cu un loc de muncă stabil. Nu am nimic împotriva unui muncitor calificat; cuvântul „stabil" este cel care îneacă din faşă orice visuri pentru viitor. E cenuşiu ca un cer ploios, pe care nicio rază de soare nu-l poate pătrunde. Mama se ridică. „Mă rog", spune, „trebuie să ne culcăm. Ştii bine că ne trezim devreme". „Noapte bună", îmi spune înainte să iasă pe uşă, afişând o expresie suspicioasă şi jignită. După ce pleacă, mut ibricul şi mai citesc o dată necrologul. Deasupra numelui se află o cruce neagră. îmi imaginez chipul lui prietenos şi îi aud vocea, „Revino peste câțiva ani, draga mea". Lacrimile mi se preling peste cuvintele tipărite şi cred că asta e cea mai grea zi din viața mea.

3

M-am cufundat într-o stare prelungită de letargie, care mi-a răpit orice inițiativă. „Parcă umblați în somn", mi-au spus doamnele, ale căror reproşuri nu mă atingeau câtuşi de puțin, îmi pierise pofta de a povesti cu mama şi, într-o seară, când Edvin a apărut cu o invitație de la Thorvald, l-am refuzat. Nu voiam să dansez cu tânărul căruia îi plăcuseră poeziile mele. Poate tatăl lui cunoştea vreun alt redactor, care la rândul lui avea să moară înainte să fiu îndeajuns de mare să pot scrie poeme adevărate, de om matur. Devenisem vulnerabilă şi nu îndrăzneam să mă mai expun dezamăgirilor. Venise vara. Când mergeam seara spre casă, aerul răcoros îmi alina obrajii arşi de căldura cuptorului ca o batistă de mătase, iar tinerele în rochii lejere se plimbau ținându-se de mână cu iubiții lor. Mă simțeam foarte singură. Dintre fetele din colțul cu coşul de gunoi, Ruth era singura pe care o mai cunoşteam, şi ea îmi arunca mereu câte un „Salut!" când traversam curtea. Am ridicat privirea spre zidul casei din față, inundat de viață şi

amintiri, zidul plângerii copilăriei mele, îndărătul căruia oamenii mâncau, dormeau, se certau şi se băteau. Apoi am urcat scările în rochia mea roşie cu buline albastre şi mâneci bufante, singura rochie de vară pe care o aveam. Uneori o găseam şi pe Jytte în sufragerie, fumând ţigări, din care îi oferea şi mamei. Mama fuma cu stângăcie şi nepricepere, suflându-şi mereu fumul în ochi. La vremea aceea, Jytte lucra la o fabrică de tutun. Tata spunea că ţigările sunt sigur furate, dar mamei nu-i păsa. Avea constant nevoie de o prietenă mult mai tânără decât ea, fiind ea însăşi un spirit tânăr. Dar părul negru îi era brăzdat de şuviţe lungi, cărunte, şi se îngrăşase în jurul şoldurilor. De-asta făcea adesea băi cu abur la băile publice din Lyrskovgade, iar când ajungea acasă ne povestea cu încântare ce înfiorător de grase erau toate celelalte femei, într-o seară, în bucătăria de la pensiune s-a auzit soneria şi, când am deschis uşa, am dat ochii cu Ruth. „Salut", a spus zâmbind, „porneşti spre acasă? Am ceva să-ţi povestesc". „Da", am spus, „aşteaptă-mă puţin afară". Am vărsat ce mai rămăsese din apa în care spălasem vasele, mi-am dat jos şorţul şi m-am strecurat până la ea, de parcă am fi avut o relaţie secretă de care nu trebuia să afle nimeni. Ce voia cu mine? Trecuse mult timp de când nu mai dorise cineva ceva de la mine. Purta rochie albă din muselină, cu mâneci scurte şi cu o curea lată şi neagră, din piele lăcuită, în jurul taliei. îşi dăduse cu ruj, iar sprâncenele îi erau pensate ca ale mamei mele. Deşi încă era mică de statură, înfăţişarea ei îmi părea foarte matură. Nu am vorbit deloc până să ajungem la stradă, dar apoi Ruth a început să pălăvrăgească de parcă nici nu s-ar fi pus vreodată problema unei distanţări între noi. Mi-a spus că Minna terminase şcoala şi că acum locuia şi lucra în casa unei familii din 0sterbro. „Din Osterbro?" m-am bâlbâit eu. „Da", a spus Ruth, „dar întotdeauna i-a lipsit o doagă". Vestea nu

mi-a adus satisfacția la care v-ați fi așteptat. M-am gândit doar că lui Ruth nu-i era dor de nimeni. Se descotorosise de Minna cu o simplă scuturare din umeri, cum presupun că se descotorosise și de mine cu un an în urmă. în inima ei nu era loc pentru sentimente profunde și durabile. Când am ajuns pe Sundevedsgade, unde de obicei îmi vedeam de drum, ne-am oprit. „Știi", a spus Ruth, „încă n-ai auzit ce voiam să-ți povestesc". Am continuat să merg cu ea fără tragere de inimă, căci acum mama trebuia să mă aștepte în zadar și, dacă ar fi trecut prea mult timp, s-ar fi dus la pensiune să întrebe de mine. Apoi, când ar fi aflat că deja plecasem, ar fi fost convinsă că mi s-a întâmplat vreo nenorocire. Dar Ruth mai avea ceva din vechea ei magie și putere de a mă convinge să fac lucruri care mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap. Ruth mi-a spus că are iubit, un băiat de șaisprezece ani, pe care îl cheamă Ejvind și care locuiește pe Amerikavej. Era ucenic mecanic și într-o zi aveau să se căsătorească. își pierduse virginitatea cu el și era „al naibii de frumos". Apoi ea a făcut cunoștință cu un om foarte bogat, care era anticar și locuia pe Gammel Kongevej. Voia s-o însoțesc la el acasă. Tocmai îl vizitase de una singură, dar el încercase să o seducă și așa ceva, mi-a spus ea cu candoare, nu i-ar face lui Ejvind. Pe bogătaș îl chema domnul Krogh, iar cel mai bun prieten al său era Holger Bjerre, pe care el cu ușurință l-ar fi putut convinge să o facă pe Ruth dansatoare de cabaret. „Și pe tine", a spus, „mi-a promis". „Pe mine?" O rază de speranță îmi străpunge inima. O dansatoare de cabaret urcă pe scenă în fiecare seară, iar în timpul zilei face orice poftește. Știu, bineînțeles, că familia nu mi-ar permite niciodată una ca asta, dar lumea nu rămâne ancorată în realitate când sunt cu Ruth. „Și știi ce?" spune cu nerăbdare. „E foarte bătrân, și mai e și bolnav pe deasupra. Când am fost la el acasă, am crezut că o să moară de infarct, la cum tușea și gâfâia.

Trăieşte singur, aşa că, dacă suntem foarte drăguţe cu el, poate că o să ne lase moştenire tot ce are, şi atunci Ejvind ar putea să-şi deschidă propriul atelier." Mă priveşte încântată, cu ochii ei limpezi şi puternici, iar planul ei nebunesc îmi aduce o stare de bine. Ştiu foarte clar ce vrea Ruth de la mine, aşa că îi spun: „N-o să fac aşa ceva, dar mi-ar plăcea să-l cunosc". Ruth izbucneşte în râs şi îşi acoperă gura cu mâna în timp ce îşi şterge nasul cu degetul mare. Spune că bărbatul arată înfiorător, dar că trebuie să mă gândesc la bani şi la viitorul nostru ca dansatoare de cabaret. Domnul Krogh locuieşte la ultimul etaj al unei clădiri care nu pare sub nicio formă să găzduiască milionari. Când am sunat la sonerie, am auzit o tuse violentă de cealaltă parte a uşii. „Uite, auzi şi tu că nu mai are mult de trăit", şopteşte Ruth. După o îndelungă luptă cu lanţurile de la uşă şi cu cheile, se întredeschide uşa şi se iveşte chipul domnului Krogh. Preţ de o clipă ne priveşte suspicios, apoi desface lanţul şi ne lasă să intrăm. „Vai", exclam eu, „câte cărţi!". Sufrageria are, la propriu, pereţii tapetaţi cu cărţi şi tablouri mari, cum mai văzusem doar în muzee. Domnul Krogh nu scoate un cuvânt până când nu ne aşezăm. Mă priveşte cu atenţie şi mă întreabă cu amabilitate: „îţi plac cărţile?" „Da", răspund, privindu-l mai îndeaproape. Nu este atât de bătrân pe cât povestise Ruth, dar nici tânăr. A chelit complet şi are obrajii plini şi roşii, de parcă ar face multă mişcare în aer liber. Ochii îi sunt căprui şi uşor melancolici, ca ai tatălui meu. îmi place de el şi simt că şi el mă place pe mine. Ne face cafea, iar Ruth îl întreabă dacă a apucat să vorbească cu Holger Bjerre. „Nu, mi-e teamă că momentan e plecat în vacanţă." Când se uită la Ruth, privirea îi alunecă iscoditor peste corpul ei, însă, din fericire, nu pare interesat de al meu. Ne oferă prăjituri şi ne vorbeşte despre vremea frumoasă şi despre tinerele din oraş care răsar pe străzi ca florile. „Este o privelişte revigorantă", spune el. Ruth se

plictiseşte şi-mi trage un şut în picior pe sub masă. Spun: „Nu aş putea şi eu să devin dansatoare de cabaret, domnule Krogh?” „Tu!”, răspunde el surprins. „Nu, nu eşti făcută pentru aşa ceva.” „Ba da”, protestează Ruth, „dacă-şi face permanent şi se machiază şi alte chestii de genul ăsta. E drăguță când e dezbrăcată”. Roşesc şi, pentru prima dată în viața mea, mă enervez pe Ruth. Domnul Krogh se uită la ea, apoi la mine, şi întreabă: „Voi cum ați reuşit să vă găsiți una pe cealaltă?” întreb dacă pot să arunc o privire la cărți şi, când aude că îmi place să citesc poezii, îmi arată unde se află. Iau la întâmplare un volum şi îl deschid. Entuziasmată şi bucuroasă, citesc:

— Cu plinele pahare, spre seară, în boschete.[22]

Baudelaire – Florile răului, citesc pe pagina de titlu, apoi merg la domnul Krogh şi îl întreb cum se pronunță, îmi explică, spunându-mi că pot să împrumut cartea dacă promit că o voi aduce înapoi. Promit şi mă aşez la masă.

Abia acum văd că domnul Krogh e în halat. Are încă o criză de tuse, timp în care se înroşeşte la față şi, gâfâind zgomotos, îi cere lui Ruth să-l bată pe spate. Ruth se conformează, întorcând privirea spre mine şi râzând înfundat, dar eu nu-i împărtăşesc reacția. între mine şi domnul Krogh există o înțelegere tacită pe care nu-mi amintesc să o fi avut până acum cu altcineva. îmi doresc cu ardoare să-mi fi fost tată sau unchi. Ruth observă asta şi se încruntă, afişând o ex-presie de nemulțumire. „Trebuie să merg acasă”, spune ea morocănoasă. „Mă întâlnesc cu Ejvind.” Când suntem pe picior de plecare, domnul Krogh încearcă să o sărute pe Ruth, dar ea îşi întoarce fața ei cea dulce, iar eu îl compătimesc. Pe mine nu m-ar deranja să îl sărut, însă el doar îmi întinde mâna şi spune: „De la mine

---

[22] *„Moesta et errabunda”, în Baudelaire, Florile răului, traducere de Al. Philippide, Minerva, Bucureşti, 1978, p. 103.*

poți împrumuta oricâte cărți dorești, câtă vreme le primesc înapoi. Sunt întotdeauna acasă la această oră a serii". Când ajung acasă, mama stă la masă cu fața umflată și cu ochii roșii. Mă întreabă pe unde Dumnezeu am umblat și de unde am făcut rost de cartea aceea. Spun că am fost la Edvin și că tușea lui chiar se ameliorase. împrumutasem cartea de la un oaspete al pensiunii. După ce m-am băgat în pat, m-am gândit cu groază că domnul Krogh ar putea să moară, la fel ca redactorul meu. Cred că acea lume din care îmi doresc din toată inima să fac parte este alcătuită în întregime din bărbați bătrâni și bolnavi, care își pot da duhul în orice clipă, înainte ca eu să fi ajuns suficient de mare încât să fiu luată în serios.

4

Unchiul Carl e mort. „A murit liniștit, în somn", spune Mătușa Rosalia; murise cu palmele într-ale ei. Ea stă pe marginea unui scaun, cu pălăria pe cap și ținând peste braț hainele de cusut, ca de fiecare dată, chiar dacă acum nu o mai așteaptă nimeni acasă. Ochii îi sunt umflați de la toate lacrimile vărsate, iar mama nu găsește nicio vorbă de mângâiere. Mama crezuse mereu că Mătușii Rosalia i-ar merge mai bine dacă Unchiul Carl ar muri, dar Mătușa Rosalia pare să aibă o cu totul altă părere. La înmormântare suntem prezenți cu toții, inclusiv Unchiul Peter și Mătușa Agnete, care nu au vrut să aibă de-a face cu Unchiul Carl când acesta încă trăia. Verișoarele mele sunt și ele acolo. Sunt scunde și grase și palide la față, iar mama spune triumfător că nu se vor căsători niciodată, așa că de ce-și dau părinții lor atâta importanță? Ea și tata i-au desconsiderat dintotdeauna pe Mătușa Agnete și pe Unchiul Peter, și totuși continuă să joace cărți cu ei serile, de câteva ori pe săptămână. Mă seacă de fiecare dată când ajung acasă de la serviciu, pentru că nu pot să mă culc până nu pleacă ei. Când preotul ține slujba pentru Unchiul Carl, nu

izbucnesc în râs ca la înmormântarea bunicii, dar îmi dă prin gând că nimeni în afară de Mătuşa Rosalia nu l-a cunoscut şi n-a ştiut ce fel de om era cu adevărat. Mai întâi a fost husar[23], apoi a devenit fierar, apoi a băut bere şi, în cele din urmă, sifon. Asta e tot ce ştim noi, restul oamenilor. Bem o cafea într-un restaurant de lângă cimitir şi atmosfera e deprimantă, pentru că Mătuşa Rosalia refuză cu orice chip să se lase înveselită. Lacrimile i se scurg în ceaşca de cafea şi trebuie să-şi ridice vălul negru deasupra pălăriei de înmormântare când încearcă să şi le şteargă. ‚A fost chipeş în tinerețe", îi spune ea mamei mele, „nu-i aşa, Alfrida?". „Aşa e", răspunde mama, „pe atunci era chipeş". Mătuşa Rosalia spune: „Ştiu că niciunul dintre voi nu l-a suportat pentru că era bețiv. A suferit mult din cauza asta. Nici propria familie nu îl avea la inimă". E jenant şi nimeni nu răspunde, fiindcă are dreptate. „Ştiți", spune Edvin, ridicându-se, „trebuie s-o iau din loc. Trebuie să mă întâlnesc cu un prieten". După ce pleacă, îmi cântăresc din ochi familia, aceste chipuri care m-au înconjurat pe parcursul întregii copilării, şi le găsesc obosite şi îmbătrânite, de parcă anii în care eu am crescut pe ei i-au consumat până la epuizare. Până şi verişoarele mele, care nu sunt mult mai mari decât mine, par ponosite şi sleite. Tatăl meu e foarte tăcut şi serios, ca de fiecare dată când poartă hainele de duminică. De parcă ar fi căptuşite cu gânduri sumbre şi apăsătoare, pe care le îmbracă odată cu costumul. Vorbeşte cu Unchiul Peter cu voce scăzută, aproape mormăind.

Discută politică până şi la înmormântare, dar nu sunt la fel de întărâtați ca de obicei. Tata încă lucrează la Centrala Orsted, iar mama a căpătat în sfârşit radioul pe care îşi

---

[23] *Soldat de cavalerie uşoară.*

dorise să-l plătesc din banii mei. îl lasă pornit cât e ziua de lungă şi îl opreşte doar când în sufragerie se află cineva cu care vrea să stea de vorbă. Când e acasă, tata stă întotdeauna întins pe canapea şi doarme. Când mama opreşte radioul, el se trezeşte bulversat şi spune: „Naiba mai poate dormi cu zgomotul ăsta de la Necuratul”. Asta ne amuză teribil. Dar nu mă mai preocupă ceea ce se întâmplă acasă, nu ca înainte. Simt că trăiesc cu adevărat doar când sunt în compania domnului Krogh. Îl vizitez cât de des îndrăznesc, fără s-o provoc pe mama. Spun că o vizitez pe Yrsa, dar mama nu pricepe cum de ne-am împrietenit aşa, din senin, doar spuneam mereu că nu o suport. împrumut cărţi de la domnul Krogh şi le înapoiez după ce le citesc. Mă întâmpină de fiecare dată în halatul său de mătase, cu papuci roşii în pi-cioare. Ne toarnă amândurora cafea dintr-un ibric de argint. Dacă nu are prăjitură, îmi dă cincizeci de ore, să merg să mai cumpăr. Ne bem cafeaua la o masă joasă, placată cu un strat de alamă şi sculptată. Domnul Krogh are mâini lungi şi albe, care tremură încontinuu, precum şi o voce groasă şi plăcută, pe care aş putea-o asculta cât e ziua de lungă. Când vin în vizită, mai mult vorbeşte el, iar eu ascult, fiindcă îl deranjează când îi pun întrebări curioase. într-o seară, când l-am întrebat de ce nu e căsătorit, mi-a spus: „Nu se cade să ştii totul despre alt om – să ții minte asta. Altfel se pierde tot farmecul”. Nu ştiu dacă Ruth mai trece pe-aici, dacă va deveni dansatoare de cabaret sau dacă domnul Krogh îl cunoaşte măcar pe Holger Bjerre. Ruth crede că nu. Când mă întâlnesc cu ea în curte sau pe stradă, spune: „Krogh ăla e plin de minciuni şi e un porc bătrân. încă nu ți-a făcut avansuri?” „Nu”, răspund, şi mi se pare că vorbeşte despre o cu totul altă persoană, nu despre domnul Krogh pe care îl cunosc eu. „Ştii, eu nu îndrăznesc să merg acolo de una singură”, spune. în altă zi îmi spune că e zgârcit pentru că nu-mi dă niciodată cadouri.

„De ce să-mi dea cadouri?”, o întreb. îmi aruncă o privire exasperată. „Pentru că”, spune ca, „el e bătrân şi tu eşti tânără. E înnebunit după fetele tinere şi pentru asta trebuie să plătească – nu-i suficient?”, într-o seară, când domnul Krogh aprindea lumânările dintr-un sfeşnic înalt, de argint, ce stătea pe masă între noi doi, îmi adun curajul şi spun: „Domnule Krogh, când eram mică, scriam poezii”. Zâmbeşte. „Aşa”, spune, „şi ai vrea să mi le arăți?”. Roşesc pentru că a ghicit ce vreau de la el, aşa că îl întreb cum şi-a dat seama. „Ah”, spune el, „putea fi asta, putea fi orice altceva. Oamenii urmăresc întotdeauna să obțină ceva de la ceilalți, şi am ştiut de la început că vrei să mă foloseşti în vreun fel sau altul”. Când fac un gest de protest, spune: „Nu e nimic greşit în asta – e cât se poate de firesc. Şi eu vreau ceva de la tine”. „Ce anume?”, întreb. „Nimic în mod deosebit”, spune, scoțând din gură pipa cea lungă şi subțire. „Colecționez excentrici, oameni care sunt diferiți, cazuri aparte. Mi-ar plăcea să-ți văd poeziile. Trage-mi una pe spate, te rog.” Ultimele cuvinte ies printre gâfâituri, iar fața lui devine albăstruie. Tuşeşte la fiecare lovitură primită şi se apleacă până când brațele îi atârnă pe podea. Mă întreb de ce boală suferă. Nu îndrăznesc să întreb dacă e fatală, dar în seara imediat următoare mă grăbesc să ajung la el cu albumul meu de poeme, fiind pe jumătate convinsă că nu mai e printre cei vii. Dar este, aşa că, de îndată ce ne aşezăm la măsuța de cafea, îi întind cartea, temându-mă să nu-l dezamăgesc, ştiind că e obişnuit să citească poezie de calitate. Pune pipa deoparte şi răsfoieşte cartea, timp în care eu îi urmăresc tensionată expresia feței. „Da”, spune, dând din cap, „poezii pentru copii”. Citeşte cu voce tare:

Fetiță adormită, îți voi cânta un imn.
Nicio privelişte, vreodată, bucurie mai adâncă nu
mi-a adus

decât tine când şedeai întinsă, nemişcată şi frumoasă,
şi zâmbind în vise; cearşaful alb
sânul fraged pe jumătate ţi-l acoperea,
o, ce binecuvântare a fost priveliştea,
dar tu o clipă nu ai bănuit.

Mai sunt patru-cinci versuri, pe care le mormăie doar pentru sine. Apoi mă priveşte grav, dar prietenos, şi spune: „E interesantă. La cine te gândeai când ai scris poezia asta?". „La nimeni", răspund. „Mă rog, bine, poate la Ruth." Atunci începe să râdă cu poftă. „Viaţa e amuzantă", continuă el. „Şi pricepi lucrul ăsta abia când eşti pe cale să o pierzi." „Dar, domnule Krogh", spun înspăimântată, „dumneavoastră nu sunteţi atât de bătrân, cel puţin nu mai bătrân decât tatăl meu". „O, nu", răspunde el, „dar, chiar şi aşa, am trăit mult". închide cartea şi o pune pe masă. „Aceste poezii", continuă el, „nu folosesc la nimic, dar se pare că vei fi poetă într-o bună zi". Mă străbate un val de fericire la auzul acestor cuvinte. Ii povestesc despre redactorul Brochmann, care îmi zisese să revin peste câţiva ani, şi spune că l-a cunoscut bine. Mai spune că, atunci când am să scriu ceva bun, ceva ce altora le-ar plăcea să citească, să-i arăt, iar el va aranja să fie publicat. Lumânările pâlpâie în sfeşnic, iar cerul întunecat al serii este presărat cu stele. Ţin teribil de mult la domnul Krogh, dar nu îndrăznesc să i-o spun. Rămânem tăcuţi vreme îndelungată. Rafturile răspândesc un miros binevenit de piele, hârtie şi praf, iar domnul Krogh mă priveşte cu o expresie îndurerată, de parcă ceea ce vrea să-mi spună nu trebuie rostit niciodată, întocmai cum mă privea mereu şi tata. Apoi se ridică. „Bun", spune el, „ar trebui să pleci. Am ceva de terminat înainte să mă culc". Odată ajunsă în holul de la intrare, mă apucă de sub bărbie şi spune: ‚Ai vrea tu să-l săruţi pe obraz pe acest moşneag?". îl sărut cu grijă, de

parcă sărutul meu ar putea să-i aducă moartea mult temută. E un obraz moale, de om bătrân, care îmi aminteşte de-al bunicii.

5

Hitler a ajuns la putere în Germania. Tata spune că au câştigat forţele reacţionare şi că germanii îşi merită soarta, având în vedere că tot ei l-au votat. Domnul Krogh consideră că e o catastrofă pentru lumea întreagă şi e posomorât şi deprimat, de parcă ar suferi de o durere personală. Doamnele de la pensiune nu-şi mai încap în piele de fericire şi spun că, dacă Stauning ar fi ca Hitler, nu am mai avea şomaj, însă el e un om slab, corupt şi beţiv, şi tot ce face în guvern e anapoda. Ascultă ştirile de la radio în loc să doarmă înainte de cină şi se întorc cu ochii sclipind de încântare, susţinând că incendierea Reichstagului a fost pusă la cale de comunişti, iar asta va fi dovedit la proces. Tata şi domnul Krogh spun că naziştii puseseră focul şi, dacă e să am vreo părere, trebuie să le dau dreptate. însă, mai presus de orice, sunt înspăimântată; mă simt ca şi cum valurile agitate ale marelui ocean al lumii ar putea în orice moment să răstoarne mica şi fragila mea corabie. Nu îmi mai place

să citesc ziare, dar nici nu pot să le evit cu totul. Tata îmi arată desenele sumbre şi satirice ale lui Anton Hansen publicate în Socialdemokraten, iar acestea îmi sporesc teama, într-unui dintre ele e înfăţişat un evreu bătrân cu un semn mare pe spate, înconjurat de soldaţii SS care râd. Pe semn scrie: Ich bin Jude, aber ich will mich nicht iiber die Nazis beschweren[24]. Trebuie să-i spun tatei ce înseamnă. Domnul Krogh e abonat la Politiken. îmi arată un desen cu Van der Lubbe şi textul de dedesubt:

[24] *Sunt evreu, dar nu mă pot plânge de nazişti (în germ. în orig.)*.

Spune-ne tot ce ştii
despre Torgler şi incendiu.
Ştii, vrem să ştim, la naiba.
Spune că Dimitrov
şi Popov au aşteptat pe trepte,
şi aşa îţi salvezi viaţa.

„Ah, da”, spune el, „acum şi intelectualitatea germană împărtăşeşte dragostea pentru nazişti”. Îl întreb ce înseamnă „intelectualitatea germană” şi îmi explică. Printre aceştia se numără şi artiştii. Poetul este artist, iar domnul Krogh mi-a spus că voi fi poetă într-o bună zi. Doamnele citesc Berlingske Tidende, şi acolo, spun ele, se scrie adevărul despre Hider, care s-ar putea să salveze întreaga Europă şi să creeze un rai pe pământ pentru noi toţi. Mai mult ca oricând, îmi doresc să scap din bucătăria îngrămădită şi murdară a pensiunii şi de oamenii cu care stau acolo în fiecare zi. Tata doarme de fiecare dată când ajung acasă şi, peste câteva ore, pleacă iar la muncă. într-o seară, când se trezeşte, îl întreb dacă îmi pot căuta alt loc de muncă. Spun că urăsc să spăl vase, să fac curat şi, în general, urăsc orice muncă casnică. Aş prefera să lucrez într-un birou şi să învăţ să dactilografiez. „Nu încă”, spune el. „Mai întâi trebuie să înveţi să ai grijă de o casă şi să găteşti pentru soţul tău care se întoarce de la serviciu.” „Oricum va învăţa”, îmi sare mama în ajutor, „la un moment dat, când va avea nevoie”. Mai spune: „Vorbeşti de parcă s-ar căsători mâine. Are doar cincisprezece ani”. Tata strânge din buze şi se încruntă. „Cine decide: tu sau eu?” întreabă el. Apoi mama rămâne tăcută, dar se simte jignită, iar atmosfera din sufragerie e încordată. După ce tata pleacă, mama lasă jos andrelele şi îmi zâmbeşte. „O să minţim şi-o să-i zicem”, spune ea, „că unul dintre oaspeţii de la pensiune ţi-a făcut avansuri. Atunci va trebui să cauţi alt loc de muncă”. „Bine”, răspund uşurată, uluită că până

atunci nu-mi trecuse aşa ceva prin cap. Peste câteva zile, când ajung acasă, îl găsesc pe tata stând pe canapea. „Ei bine”, spune el, „mama mi-a povestit ce s-a întâmplat. Ai ajuns deja la o vârstă la care trebuie să te păzeşti. N-o să mai calci pe acolo. Se poate duce mama să-ţi ridice salariul şi tu va trebui să-ţi cauţi alt loc de muncă”. Apoi rămân o vreme acasă. Cumpărăm Berlingske Tidende şi trimit scrisori la multe birouri, dar nu primesc niciun răspuns. Străbat şi Vesterbro în lung şi-n lat şi-mi încerc norocul la posturile care solicită o discuţie în persoană. Vorbesc cu domni eleganţi în birouri mari şi luminoase, şi toţi mă întreabă cu ce se ocupă tatăl meu. Când le spun, îşi dau seama că va trebui să trăiesc din salariu, însă el nu e gândit pentru aşa ceva. Dar, în cele din urmă, reuşesc să mă angajez într-un loc unde directorul mă întreabă un singur lucru: dacă sunt membră de sindicat. Când aude că nu, mă angajează imediat cu un salariu de patruzeci de coroane pe lună. E o firmă de produse şi echipamente medicale aflată pe Valdemarsgade, iar eu urmează să fiu gestionară la depozit. „O firmă de profitori”, spune tata când aude despre partea cu sindicatul, însă se resemnează, pentru că nici măcar unei fete nu-i e uşor să-şi găsească un loc de muncă.

Când se întâmplau toate astea, n-am mai avut ocazia să-l vizitez pe domnul Krogh. Nu întrebase niciodată unde locuiesc şi în general nu era un om curios; îi plăcea ca ceilalţi să fie la fel de discreţi ca el. într-o seară merg iar să-l vizitez. E iarnă şi port paltonul lui Edvin, care e mai degrabă călduros decât frumos. Aştept cu nerăbdare să-mi revăd prietenul şi să-i povestesc despre noua mea slujbă, de care momentan sunt mulţumită. O tai, ca de obicei, prin pasajul de la Vesterbrogade şi, când ajung la Gammel Kongevej, mă opresc ca paralizată, fără să pricep ce se întâmplă. Casa galbenă nu mai există. în locul în care se afla odată a rămas doar un spaţiu plin de moloz, tencuială şi conducte de apă

ruginite şi încovoiate. Pornesc într-acolo şi mă sprijin de rămăşiţele joase ale unui perete, fiindcă nu cred că voi mai putea să mă ţin pe picioare. Oamenii trec pe lângă mine cu feţe opace, fiecare prins în treburile lui de seară. îmi vine să apuc pe cineva de braţ şi să spun, „Ieri, aici se afla o casă. Puteţi să-mi spuneţi ce s-a ales de ea? Unde-i domnul Krogh?". Sigur locuieşte în altă parte, dar cum găseşti pe cineva care a dispărut? Nu înţeleg cum a putut să-mi facă aşa ceva. Dar poate cunoştea multe alte fete şi eu eram doar una dintre ele. Colecţiona excentrici, aşa spusese, dar poate eu nu eram suficient de excentrică? Când mă îndrept alene spre casă, mă gândesc, încă în stare de şoc după acest accident, că nu s-ar fi întâmplat niciodată aşa ceva dacă aş fi scris poezii bune. De altfel, nu cred că s-ar mai fi întâmplat dacă el mi-ar fi dorit trupul, cum în mod evident îl dorise pe al lui Ruth, dar nimeni nu a manifestat încă un interes pentru mine, nu în felul acesta; aşa că avertismentul tatălui meu e de prisos. Acasă, pe strada mea, Rudi şi dragul ei ucenic mecanic stau în dreptul scărilor de la intrarea în casa din faţă. Mă opresc şi îmi închei haina până la gât, pentru că bate un vânt îngheţat, pe care îl simt abia acum. „Casa domnului Krogh s-a dărâmat", spun. „Ştii unde locuieşte acum?" „Nu", răspunde ea peste umărul tânărului, „şi nici nu-mi pasă". Dispar unul în braţele celuilalt, iar eu traversez curtea. Când urc treptele spre casa din spate, mă cuprinde teama că nu voi scăpa niciodată de locul în care m-am născut. Dintr-odată, nu-l mai înghit şi fiecare amintire de aici îmi pare sumbră şi tristă. Câtă vreme trăiesc aici sunt condamnată la singurătate şi anonimat. Lumea nu tine cont de existenta mea şi, de fiecare dată când reuşesc să o apuc de un colţ, îmi şi scapă printre degete. Oamenii mor şi casele se dărâmă peste ei. Lumea e în continuă schimbare – doar lumea copilăriei mele rămâne intactă. La etaj, sufrageria arată aşa cum a arătat

dintotdeauna. Tata doarme, iar mama stă la masă şi tricotează. Şuviţele cărunte i-au dispărut pentru că, în cea mai mare taină, şi le-a vopsit. Insă de unde face rost de bani... Din când în când, tata spune, „Ce ciudat că încă ai părul negru. Al meu a încărunţit de-a binelea". E naiv şi crede tot ce-i spunem, pentru că el, unul, nu minte niciodată. „Unde ai fost?" mă întreabă mama, privindu-mă bănuitoare. „La Yrsa", îi spun, fără să-mi pese dacă mă crede. Spune: „E cam frig aici, mai bagă nişte cărbune în sobă". Apoi pune apă de cafea şi eu hotărăsc că, asemenea lui Edvin, vreau să mă mut de acasă când împlinesc optsprezece ani. Mai devreme nu e cu putinţă. Când voi locui în altă parte – departe de Vesterbro – îmi va fi mai uşor să întâlnesc oameni ca domnul Krogh. în timp ce bem cafeaua, răsfoiesc ziarul. Scrie că Van der Lubbe a fost executat şi că Dimitrov l-a umilit pe Goring în instanţă. Dau pagina la necrologuri, dar nu găsesc numele domnului Krogh printre cei morţi. îmi dau seama cu uimire că îşi cam pierduse interesul pentru mine de când ajunsese Hitler la putere. Din nou, mica mea corabie tremură de teamă să nu se răstoarne.

6

Trebuie să fiu la muncă la şapte dimineaţa şi, împreună cu domnul Jensen, curăţ birourile şi pun lucrurile în ordine, înainte să sosească funcţionarii şi directorul. Domnul Jensen are şaisprezece ani, e înalt, slab şi nătâng. Umflă prezervative şi le dă drumul să plutească deasupra capului meu când spăl podeaua, apoi încearcă să mă sărute, iar eu, râzând, trebuie să mă apăr cu cârpa din mână. E doar un băiat şi vulgaritatea lui nu mă jigneşte. Când suntem în biroul directorului, se aşază pe scaunul lui, cu picioarele pe masa de lucru şi cu o ţigară între buze. „Nu că semăn cu el?" întreabă, răsucindu-şi bretonul lung între degete. Spune că fac pe mironosiţa pentru că sunt virgină şi pentru

că nu vreau să-l sărut. „Dacă ați fi îndrăgostit de mine”, îi spun, „v-aș săruta”. Insistă că e îndrăgostit, dar nu îl cred. într-o dimineață, când spăl podeaua în biroul directorului, acesta intră deodată pe ușă și, în timp ce adun în grabă periile și găleata, mă prinde de la spate și îmi pipăie pieptul cu amândouă mâinile. Mă atinge oarecum în felul în care mama pipăie carnea la măcelărie, iar eu mă înroșesc de ruşine şi furie şi mă strecor pe lângă el, cu găleata şi periile în mâini, fără să scot un cuvânt. îi povestesc domnului Jensen toată tărăşenia, iar el spune că ar fi trebuit să-i trag una peste degete, pentru că se culcă mereu cu angajatele şi nu ar trebui să tolerez astfel de lucruri. E căsătorit şi are mulți copii pentru că e catolic. Dar apoi îmi mai trece supărarea. E primul bărbat care a manifestat interes pentru corpul meu şi mi-a intrat în cap ideea că fără asta nu pot să înaintez în viață. Când sosesc cele două funcționare şi şeful depozitului, trebuie expediate comenzile. E responsabilitatea mea să împachetez produsele la ghişeul lung din depozit. Termometre, tampoane sanitare, seringi vaginale, buiote cu apă caldă, prezervative şi suspensoare. Domnul Jensen îmi explicase cu grijă la ce se foloseşte fiecare, iar viața sexuală mi se pare extrem de complicată şi neatrăgă-toare. Ceva se foloseşte înainte şi altceva, după; în timpul explicațiilor domnului Jensen, care categoric nu sunt pe înțelesul tuturor, mă simt nelalocul meu. Pe şeful depozitului îl cheamă domnul Ottosen şi se vede cu ochiul liber că frumoasele secretare sunt îndrăgostite de el. Când stau cu documentele aşezate pe ghişeu şi îi explică una sau alta, el le cuprinde pe după talie, iar ele se lipesc de el, cu ochi mari şi visători. Două tinere drăguțe şi cochete, cu bucle mici în jurul capului, cu tocuri înalte şi curele late, de lac, în jurul taliei. Cândva, când voi lucra şi eu într-un birou, am să încerc să arăt ca ele. Mă voi strădui să fiu atentă la rochiile pe care le port şi la cum îmi aranjez părul. Dar las deoparte

aceste gânduri, pentru că mă plictisesc. Port un halat maro, primit de la firmă. Când sunt în căutare de slujbe, îmi frec obrajii cu hârtia colorată a mamei, şi ăsta e singurul lucru pe care l-am făcut vreodată ca să arăt mai prezentabil. Părul meu e lung, blond şi drept, şi îl spăl cu săpun de casă când consider că e nevoie. Domnul Krogh a spus că am păr frumos, dar poate n-a avut pentru ce altceva să mă laude. în orice caz, stau adesea lângă domnul Ottosen şi chiar am încercat să mă aplec uşor-uşor spre el, dar nu m-a cuprins nici măcar o dată pe după talie şi nici nu pare să-mi observe abordarea timidă. Mă gândesc în-delung la asta şi ajung la concluzia că majoritatea femeilor exercită o atracție irezistibilă asupra bărbaților, mai puțin eu. E şi trist, şi ciudat, însă mă fereşte de la a avea copii înainte de vreme, cum s-a întâmplat cu majoritatea fetelor de pe strada mea. într-o zi, domnul Jensen mă întreabă dacă vreau să merg serile la cinema. Accept invitația, pentru că încă din copilărie mi-am dorit să văd un film. Părinții nu mi-au dat voie. Pentru prima dată spun adevărul acasă, iar mama pare extrem de entuziasmată. Vrea să ştie totul despre domnul Jensen şi, în imaginația ei, deja mă vede căsătorită cu el. însă nu ştiu cu ce se ocupă tatăl lui sau ce planuri are pentru viitor, astfel că nu îi pot satisface curiozitatea. Tata e încântat că e membru al Uniunii Social-Democrate Daneze (DSU), unde, spre dezamăgirea lui, Edvin nu vrea să se înscrie. „Este, fără îndoială", spune el, răsucindu-şi vârfurile mustății, „un tânăr cumsecade". Aşa că mă aflu pentru prima oară într-un cinematograf, aşezată lângă un domn Jensen cu fața bine spălată, îmbrăcat în costumul de la ceremonia de confirmare, ale cărui mâneci se termină brusc chiar deasupra încheieturilor nu tocmai curate. Am atârnat paltoanele pe spătarul scaunelor. Mai întâi apare cineva care cântă la pian. Apoi se sting luminile şi pe ecran se succed reclame strălucitoare. Când se termină reclamele şi

se aprinde iar lumina, eu dau să mă ridic, crezând că asta e tot, dar domnul Jensen mă trage înapoi pe scaun. „Acum începe filmul”, spune cu multă răbdare. Filmul se numeşte The Cabin Boy, iar băiatul este chipeşul şi înduioşătorul Jackie Coogan. Sunt absolut fascinată şi uit complet unde mă aflu şi cu cine sunt. Plâng de parcă m-ar fi bătut cineva şi, cu un gest mecanic, accept batista pe care mi-o întinde domnul Jensen. Când îmi pune mâna pe genunchi, o împing de parcă ar fi un obiect inert. Alături de căpitan, băiatul se scufundă odată cu corabia, după ce tocmai îşi sacrificase viaţa pentru o doamnă frumoasă – care plânge neîncetat – şi fetiţa ei. Eu plâng în hohote şi nu mă pot opri când se aprinde lumina. „Şşşt”, spune domnul Jensen, jenat, luându-mă de sub braţ când ieşim. „Dumneavoastră de ce nu plângeţi?” întreb. „Nu vi s-a părut trist?” „Ba da”, răspunde domnul Jensen, „dar chiar aşa, să plâng la cinema?!”. O luăm în jos pe Bulevardul Sondre, iar domnul Jensen îşi împleteşte degetele cu ale mele. îl privesc din profil şi observ că are gene lungi. Poate chiar e îndrăgostit de mine. Zăpada scârţâie sub picioarele noastre şi cerul e plin de stele. Braţul îi tremură uşor, dar ar putea fi din cauza frigului. în holul întunecat de acasă, el mă îmbrăţişează şi mă sărută. Nu mă opun, dar nu mă face să simt nimic. Buzele lui sunt reci şi dure ca pielea prelucrată. „Nu vrei să ne tutuim?” întreabă cu voce răguşită. „Ba da”, răspund. „Cum te numeşti?” îl cheamă Erling, şi cădem de acord să ne vorbim în continuare cu „dumneavoastră” la serviciu.

După-amiaza, când nu mai rămâne nimic de făcut în depozit, sunt trimisă în pod să ordonez, în rânduri lungi, cutiile de metal. îmi place munca asta, fiindcă rămân de una singură în încăperea întunecată şi prăfuită. Mă aşez pe podea şi ordonez cutiile în şiruri egale, în funcţie de ce e scris pe etichete: unguent cu zinc, lanolină. Mă cufund într-

o melancolie dulce şi din nou mă străbat valuri ritmice de cuvinte. Le notez pe hârtia maronie pentru împachetat şi constat cu amărăciune că poemele încă nu sunt suficient de bune. „Poezii pentru copii”, spusese domnul Krogh. Precum şi: „Ca să poţi scrie o poezie bună, trebuie să fi văzut multe la viaţa ta”. Eu cred că am văzut destule, dar poate că am să văd şi mai multe. Apoi, într-o zi, voi scrie ceva ce n-o să semene cu nimic din ce ce-am scris până acum, însă nu ştiu în ce constă această diferenţă. Scriu următoarele:

O lumânare arde în toiul nopţii,
numai pentru mine arde,
şi dacă în ea suflu,
flacăra se înteţeşte,
şi numai pentru mine arde.
Dar dacă suflul tău e blând
şi dacă suflul tău e liniştit,
brusc, lumânarea scânteiază puternic
şi în pieptul meu adânc ea arde,
numai pentru tine.

Cred că e o poezie adevărată şi durerea stârnită de dispariţia domnului Krogh se reaprinde, fiindcă îmi doresc atât de mult să i-o arăt. îmi doresc atât de mult să-i transmit că acum înţeleg ce a vrut să spună. Insă pentru mine el e la fel de mort ca bătrânul redactor, şi eu încă nu am găsit altă legătură cu lumea în care oamenii sunt mişcaţi de poezie şi, sper, de cei care o scriu. „Ai stat o veşnicie în pod”, spune Erling când cobor. Se poartă de parcă am fi logodiţi. Stă în picioare şi împachetează un irigator – se foloseşte după, îmi explicase el – şi spune, în timp ce îndoaie tuburile roşii sub grozăvia aceea: „Hai să dormim împreună sâmbătă la un hotel. Vrei? Am economisit pentru asta”. „Nu”, îi spun, fiindcă nu mai contează că sunt virgină dacă acum pot scrie poezii adevărate. Dimpotrivă, s-ar putea să-mi fie util când voi cunoaşte bărbatul potrivit. „Dumnezeule

sfinte”, spune Erling iritat, „vrei să te păstrezi pentru medicul legist?”. „Da”, răspund, râzând cu atâta poftă, încât abia pot să mă opresc. Nici eu nu prea ştiu ce legătură au virginitatea şi poeziile – deci cum aş putea să-i explic lui Erling această legătură stranie?

7

În fiecare sâmbătă seara, eu şi Erling mergem la cinema. Mă aşteaptă rezemat de peretele casei din faţă şi cu mâinile îngropate în buzunarele hainei tatălui său, pe care o moştenise întocmai cum şi eu o moştenisem pe a fratelui meu. Dacă îl las să aştepte prea mult, plimbă printre dinţi beţe de chibrit şi îşi răsuceşte părul pe degete. Când ieşim pe poartă, mama deschide fereastra şi strigă „La revedere, Tove”. Asta înseamnă că e de acord cu relaţia noastră; Erling e de aceeaşi părere. Mă întreabă dacă îmi va cunoaşte părinţii în curând. „Nu”, spun, „nu încă”. Mama mă întreabă dacă Erling e şchiop sau dacă are buză de iepure, din moment ce n-au voie să-l vadă. Nici eu nu vreau să-i vizitez pe părinţii lui Erling, fiindcă atunci vor crede că ne-am logodit. Pentru mine ar fi mai uşor şi mai distractiv să am o prietenă, dar nu mai am niciuna, aşa că Erling e mai bun decât nimic. Îl plac pentru că şi el e ciudat; de fapt, seamănă cu mine în mai multe privinţe. Tatăl lui e muncitor şi e deseori şomer. Are o soră care e femeie în toată firea şi care e căsătorită. El vrea să fie profesor, dar nu se poate înscrie la facultatea de pedagogie până nu împlineşte optsprezece ani. Strânge bani pentru asta. Spune că e scandalos că în firmă se foloseşte mână de lucru neorganizată, dar va fi concediat dacă se înscrie în sindicat. Câştigă douăzeci şi cinci de coroane pe săptămână, îmi plătesc singură biletul când mergem la cinema, în parte pentru că nu-şi permite să plătească pentru amândoi, dar şi pentru că mă ajută să mă simt mai independentă. Toate aceste întâlniri se desfăşoară după acelaşi scenariu. Când

se termină filmul, mă conduce până acasă, mă îmbrățișează şi mă sărută în holul întunecat. îl privesc cu o curiozitate rece, vrând să văd la ce nivel de excitare îl pot aduce. Aş fi şi eu pasională dacă aş fi îndrăgostită de el, dar nu sunt şi el o ştie. La un moment dat, îi desprind mâinile reci de pe gâtul meu şi îi spun, „Nu, nu mă ține aşa". „O, ba da", şopteşte el cu răsuflarea întretăiată. „Nu doare deloc." „Poate că nu", răspund, „dar nu vreau". îmi pare rău pentru el şi îi sărut buzele scorojite înainte să plec. Mă întreabă când o să vreau şi, doar ca să spun ceva, promit că o voi face când împlinesc optsprezece ani, pentru că oricum pare că mai e o veşnicie până atunci. îmi pare rău şi pentru mine, fiindcă îmbrățişarea lui nu trezeşte nici cea mai mică emoție înlă-untrul meu. Mă întreb dacă nu cumva sunt anormală şi la acest capitol. „E al naibii de bine", spusese Ruth, iar ea avea doar treisprezece ani. La fel au spus şi toate fetele din colțul cu coşul de gunoi, dar e posibil să fi mințit. Poate au spus-o într-o doară. „Când îți vom cunoaşte iubitul?" întreabă mama când ajung sus, în sufragerie. „Când l-am cunoscut pe tatăl tău, l-am invitat în aceeaşi zi acasă, la părinți." Mai spune şi că Erling cu siguranță urmăreşte un singur lucru, şi, dacă îi fac pe plac, se va plictisi de mine. „Şi mie acasă nu-mi vii cu un copil", îmi spune. într-o seară îi amintesc că n-a fost la fel de încântată ca Edvin să-şi invite iubita la noi acasă, dar ea răspunde tăios că la băieți este cu totul altceva. Nu e nicio grabă, şi un bărbat se poate căsători oricând, însă o fată trebuie întreținută şi ea trebuie întotdeauna să țină cont de asta. Tata îi spune să nu mă mai bată la cap. Mai spune că e înțelept din partea lui Erling că vrea să devină profesor, pentru că sunt plătiți bine şi nu rămân şomeri. „Nişte gulere albe", spune fratele meu, care, din fericire, îşi găsise iar de lucru, „de cea mai joasă speță". Fratele meu e ofticat că am iubit, pentru că acum nu poate să mă mai tachineze spunându-mi că n-am să mă

căsătoresc niciodată. Ascultă ştirile de la radio despre nunta prinţului moştenitor Frederik, care pe mama o pasionează enorm. „Opreşte mizeria aia despre regalitate”, spune tata, afundat în canapea. „Acum poporul mai are o gură de hrănit, nimic mai mult.” La muncă, funcţionarele sunt fermecate peste măsură de răpitoarea prinţesă moştenitoare Ingrid. Doamnele organizează una dintre obişnuitele strângeri de fonduri, plimbându-se prin depozit cu o listă lungă pe care notează cu cât contribuie fiecare pentru un buchet pentru casa regală. Am dat o coroană, iar acum câteva zile mai dădusem o coroană pentru confirmarea fiicei directorului. La cât de mulţi copii are, se organizează constant strângeri de fonduri pentru botezurile sau zilele lor de naştere. „Nici nu apuci să te dezmeticeşti”, spune Erling, „că ţi se duce tot salariul pe prostiile astea”. Erling e social-democrat, ca tatăl şi fratele meu, şi visează la o revoluţie care să mobilizeze masele. îmi place să-l aud vorbind pe larg despre acest plan, pentru că mi-aş putea urmări propriul interes dacă săracii ar veni la putere. Erling vrea să schimbe social-democraţia şi să o facă mai roşie. „De fapt”, spune el, „sunt sindicalist”. Nu-l întreb ce înseamnă asta, fiindcă m-aş alege cu o prelegere lungă şi neinteligibilă despre politică. Odată mă ia cu el la o adunare în Blâgârds Plads, care se sfârşeşte cu violenţă, iar poliţiştii îşi scot bastoanele şi despart facţiunile implicate în conflict. „Jos curcanii”, strigă Erling, îmbrăcat în uniforma DSU, şi în secunda următoare primeşte o lovitură în cap care îl face să urle. înspăimântată, îl apuc de braţ şi alergăm de mână pe strada ce răsună de paşii mulţimii de fugari. Manifestaţiile astea nu sunt pentru mine şi nu intenţionez să mai repet experienţa. La muncă, în afară de noi mai sunt doi muncitori şi un şofer. Luăm cu toţii prânzul într-o încăpere îngustă din spatele depozitului. Nu e încălzită, or, şi asta,

spune Erling, e scandalos. De regulă, stăm toți cu paltoanele pe noi.

Ne așezăm pe lăzi de bere întoarse cu susul în jos și mă înțeleg bine cu acest grup restrâns de oameni. Nu sunt timidă în prezența lor, nici măcar când mă întreabă, spre exemplu, dacă într-adevăr știu la ce se folosește un suspensor sau o seringă vaginală. Dar le spun că ar trebui să se înscrie în sindicat și, într-o zi, când sunt mai binedis-pusă decât de obicei, mă urc pe o ladă de bere și îl imit pe Stauning: „Tovarăși!". îmi mângâi barba invizibilă și vorbesc cu glas foarte scăzut, iar publicul meu e recunoscător. Ei râd și mă aplaudă, apoi eu uit complet de episod. Ceva mai târziu, vine domnul Ottosen și spune că directorul vrea să stea de vorbă cu mine. Nu mai fusesem singură cu el de când îmi pipăise pieptul, și mi-e teamă că asta vrea de la mine. „Stați jos", spune el scurt, arătând către un scaun. Mă așez chiar pe margine și, spre groaza mea, observ că e negru de furie. „Nu puteți să rămâneți aici", spune supărat. „Nu vreau bolșevici în firma mea." „înțeleg", spun eu, neștiind ce sunt bolșevicii. Lovește cu pumnul în birou, făcându-mă să tresar. Apoi se ridică, se îndreaptă spre scaunul meu și aproape că își lipește fața roșie de a mea. întorc puțin capul, pentru că-i miroase gura. „Mi-ați încurajat oamenii să se înscrie în sindicat", strigă el, „dar aveți idee ce s-ar întâmpla atunci?". „Nu", șoptesc, deși știu foarte bine. „Ar fi dați afară", răcnește și lovește iar cu pumnul în birou, „așa cum vă concediez pe dumneavoastră acum – fără scrisoare de recomandare! Vă puteți încasa salariul la recepție". își îndreaptă spatele și se întoarce la locul său. Simt că ar trebui să izbucnesc în lacrimi, însă mă cuprinde în schimb o bucurie neagră pe care nu o pot defini. Bărbatul acesta mă consideră periculoasă, chiar importantă într-un domeniu despre care nu știu nimic. „Nu-i nimic de râs", urlă el; pro-babil rămăsesem cu zâmbetul pe buze.

„Ieşiţi afară!” Arată cu degetul spre uşă, iar eu mă grăbesc să ies. „Să nu vă mai văd niciodată!” urlă după mine şi trânteşte uşa. În depozit, domnul Ottosen şi Erling par de-a dreptul înmărmuriţi, întreabă ce Dumnezeu s-a întâmplat, iar eu le povestesc cu mândrie. Domnul Ottosen ridică din umeri. „Sunteţi tânără”, spune el, „şi prost plătită, aşa că veţi găsi cu uşurinţă alt loc de muncă. Şi aveţi doar grija propriei persoane. Eu am soţie şi patru copii, aşa că am să tac din gură”. Erling spune că ar fi trebuit să-mi ţin părerile pentru mine, şi asta mă înfurie. „N-o să fie nicio revoluţie în Danemarca”, spun eu, înflăcărată, „câtă vreme există oameni ca tine, care nu sunt dispuşi să-şi rişte pielea”. Apoi, indignată, merg la doamnele funcţionare şi îmi cer salariul, care era deja pregătit. În drum spre casă, observ că pe străzi zăpada s-a depus din abundenţă, şi un vânt îngheţat îmi suflă prin haină. Am suferit pentru convingerile mele şi abia aştept să-i povestesc tatei. Mă simt ca Ioana d'Arc, ca Charlotte Corday, o tânără care vrea să scrie istorie. Scrisul de poezii merge oricum prea încet. Cu capul sus şi spatele drept, urc scările şi, plină de o demnitate rănită, păşesc în sufragerie, unde tata doarme, întors cu spatele la restul lumii. Mama mă întreabă de ce am venit acasă atât de devreme şi, când îi povestesc, spune că nu ar trebui să mă implic în lucruri care nu mă privesc. Furioasă, îmi spune că era un post bun şi că niciun bărbat nu vrea să se însoare cu o fată care îşi schimbă constant locul de muncă. De data asta nu mă acoperă, iar eu îmi dreg zgomotos glasul şi fac puţin spectacol la masă ca să se trezească tata. Ceea ce se şi întâmplă. Când se ridică, încă frecându-se la ochi, mama spune: „Tove a fost concediată. E din cauza tâmpeniilor despre sindicate pe care i le-ai băgat în cap”. Când tata află detaliile, se schimbă la faţă de furie. „Cine dracu' te crezi?” strigă el, lovind cu pumnul în masă şi făcând lustra să se clatine. „Ai găsit în sfârşit o slujbă bunicică şi eşti dată afară

pentru ceva atât de stupid. Nu ştii nimic despre politică. Trăim vremuri grele, există atâția ticăloşi c-ai putea hrăni porcii cu ei. Dar va trebui să te ții cu dinții de următorul loc de muncă, altfel o să ajungi ca mama ta." Se privesc cu furie, cum fac de fiecare dată când apare o problemă cu Edvin sau cu mine. Nu zic nimic şi mi-e greu să-mi dau seama la ce reacție mă aşteptam. Oricum, în decurs de câteva minute, mi-am pierdut brusc interesul pentru politică, pentru drapele roşii şi revoluții. Eu şi Erling continuăm să mergem la cinema încă câteva sâmbete, apoi el încetează să mai apară şi să se lipească de zid, în aşteptarea mea. îmi lipseşte întrucâtva, fiindcă mă făcuse să mă simt mai puțin singură, dar cel mai mult îmi lipseşte podul cu cutiile de tablă, unde am scris prima mea poezie adevărată. „Ce s-a ales de tânărul tău?" întreabă mama, care se visase soacră de profesor. „Şi-a găsit altă fată", îi spun. Mama are nevoie de motive concrete pentru orice. Spune: „Ar trebui să te preocupi mai mult de înfățişarea ta. În loc de bicicletă, ar trebui să-ți cumperi un costum de primăvară. Când nu te naşti frumoasă, trebuie să recurgi la nişte trucuri". Mama nu spune genul acesta de lucruri ca să mă rănească. Pur şi simplu nu are nici cea mai mică idee despre ce se întâmplă în sufletul altor oameni.

8

„Ghiciți cu cine semăn?" Domnişoara Longren mă priveşte cu ochii săi proeminenți, iar eu n-am nici cea mai vagă idee cu cine seamănă. Zâmbeşte, ridicând şi coborând sprâncenele. Poate seamănă puțin cu Chaplin, dar nu îndrăznesc s-o spun, fiindcă se ofensează uşor. Acum se încruntă, pierzându-şi răbdarea. „Nu mergeți niciodată la cinema, domnişoară?" spune ea. „Ba da", răspund nemulțumită şi în zadar mă străduiesc să ghicesc. „Poate din profil", spune, întorcând capul. „Acum cu siguranță veți observa asemănarea. Toată lumea e de acord." Nici profilul

nu îmi spune altceva, dincolo de faptul că are nasul coroiat şi bărbia retrasă. În toiul eforturilor mele, sună telefonul. Ridică receptorul şi spune: „I.P. Jensen”. De fiecare dată răspunde cu o voce ridicată, amenințătoare, iar eu nu înțeleg cum persoana de la capătul firului îndrăzneşte să continue şi să spună ce doreşte. E o comandă, pe care o notează în timp

ce cu mâna stângă ține receptorul la urechea dreaptă. După ce închide, exclamă: „Greta Garbo – acum vezi, nu-i aşa?”. ‚Ah, daaa”, răspund, dorindu-mi să am cu cine să râd. Dar nu am. în chip straniu, aici sunt de-a dreptul singură. Sunt angajată la recepția unui atelier de litografie. În încăperea cea mai din capăt locuieşte proprietarul, căruia i se spune „Maestrul”. Când se află înăuntru, uşa stă mereu închisă. La recepție se află două birouri. La un birou stă unul dintre fii, Carl Jensen, spate în spate cu scaunul domnişoarei Longren. Ea stă în fața mea, lângă telefon şi centrala telefonică, iar la capătul biroului nostru se află o măsuță cu o maşină de scris, pe care trebuie să învăț să o folosesc. Dar cât e ziua de lungă nu am mai nimic de făcut şi nimeni nu pare să ştie de ce am fost angajată. Există un apartament la etaj, deasupra birourilor, unde locuieşte celălalt fiu, Svend Âge, care e litografia rândul lui şi lucrează peste drum, la tipografie. Carl Jensen e slab şi iute în mişcări, ca o veveriță. Are ochi căprui, relativ apropiați şi privirea uşor încrucişată, lucru care îi dă o înfățişare vicleană. Nu vorbeşte niciodată cu mine, iar atunci când el şi domnişoara Longren sunt amândoi în birou, se poartă de parcă aş fi invizibilă. Flirtează unul cu celălalt şi, uneori, Carl Jensen se întoarce cu tot cu scaun, care poate executa o rotație completă, şi încearcă să o sărute pe domnişoara Longren. Ea îl plesneşte în joacă şi râde zgomotos, simțindu-se flatată; mie mi se pare ridicol, amândoi fiind atât de bătrâni. Când Maestrul traversează încăperea, ei se apleacă

asupra hârtiilor şi le citesc cu luare-aminte, iar eu notez în grabă nişte numere sau cuvinte, pe care ulterior le şterg domol şi tacticos. Carl Jensen nu vine prea des pe-acolo şi simt cum privirea iscoditoare şi atentă a domnişoarei Langren se odihneşte tot timpul asupra mea. îmi comentează fiecare mişcare. „De ce vă uitaţi încontinuu la ceas?" întreabă. „Timpul n-o să treacă mai repede dacă faceţi asta." Spune: „Nu aveţi o batistă? Mă scoate din minţi cum vă trageţi nasul". Sau: „De ce sunt eu cea care trebuie mereu să se ridice şi să închidă uşa? Şi dumneavoastră sunteţi tânără". Cuvântul „şi" mă deranjează. într-o zi mă întreabă ce vârstă îi dau. „Patruzeci de ani", spun cu prudenţă, fiind convinsă că are cel puţin cincizeci. „Am treizeci şi cinci de ani", spune indignată, „şi lumea chiar spune că arăt mai tânără". Când mă străduiesc să stau nemişcată şi să-mi odihnesc privirea asupra unui punct neutru, îmi spune: „Aţi adormit cumva? Trebuie să munciţi măcar puţin pentru cele cincizeci de coroane pe care le primiţi pe lună". Se întâmplă să casc, iar ea mă întreabă cu vocea ei masculină dacă nu-mi stă în obicei să dorm noaptea. Cât e ziua de lungă trebuie să ascult aceste comentarii, iar când ajung seara acasă sunt la fel de obosită ca atunci când lucram la pensiune. însă eu mi-am dorit să lucrez într-un birou şi trebuie să rămân aici până la optsprezece ani, chiar dacă gândul acesta este cutremurător. Notez comenzile într-un registru şi termin într-o oră. Domnişoarei Langren nu-i place să exersez la maşina de scris pentru că face prea mult zgomot. într-o zi, Maestrul o întreabă sfios dacă nu cumva aş putea să preiau centrala telefonică, dar ea spune furioasă că nu vrea să stea cu spatele la clienţi. în spatele meu se află un ghişeu unde se primesc comenzile plasate în persoană. Maestrul pare să se teamă de ea la fel de mult ca mine. Este un bărbat mic şi îndesat, cu un nas albastru şi poros, despre care

domnişoara Longren spune că nu degeaba s-a ales cu el. Când trebuie să dea de el, sună mereu la restaurantul Groften din Tivoli, care pare să fie reşedinţa lui permanentă atunci când nu se află în propriul birou. Din când în când mă cheamă înăuntru şi îmi dă nişte bileţele de hârtie, pe care trebuie să le transcriu. Sunt scrisori: toate încep cu „Dragă frate" şi sunt semnate cu expresia „Cu salutări fraterne". Uneori sunt despre un frate mort, aşa că, pe măsură ce transcriu toate calităţile deosebite ale acestuia, mai ales în relaţie cu ceilalţi fraţi, exprimarea mă înduioşează şi îmi închipui că în familia aceea există o rară şi frumoasă apropiere. însă când îndrăznesc, într-o zi, să o întreb pe domnişoara Langren câţi fraţi are Maestrul, ea izbucneşte într-un râs isteric şi spune: „Toţi sunt fraţi de lojă. E membru în Ordinul Sf. George". Apoi îi povesteşte totul fiului, iar el îşi întoarce scaunul spre mine ca să vadă mai bine fata celei care a fost în stare să spună o asemenea nerozie. în fiecare vineri seara fac turul tipografiei şi împart plicurile cu salariul. E un calvar, pentru că muncitorii îmi fac glume sau îmi vorbesc cu îndrăzneală, iar eu nu reuşesc să vin cu un răspuns spontan. Nu sunt de-a lor, ca în firma de produse şi echipamente medicale. Dac-ar fi să-i dăm crezare tatălui meu, asta e cea mai bună slujbă pe care am avut-o până acum şi nu am nicio scuză să n-o păstrez. Toată lumea este membră de sindicat, inclusiv eu. Maestrul ne plăteşte cotizaţiile, iar eu urmează să fac un curs de stenografie, pe care îl va plăti tot Maestrul. Nu ştiu de ce trebuie să învăţ să stenografiez, din moment ce sunt lăsată să le scriu doar fraţilor. Facturile şi scrisorile comerciale sunt redactate de domnişoara Longren. Am impresia că fusese împotriva angajării mele şi că acum mă împiedică să învăţ orice. Stau şi mă uit la ea de la opt dimineaţa până la cinci după-amiaza, iar asta e o muncă intensă şi obositoare. N-am mai întâlnit în viata mea un asemenea om. Uneori e

amabilă şi mă întreabă, de pildă, dacă aş vrea un măr. Mi-l dă, dar când îl mestec se încruntă şi spune: „Nici un măr nu poţi să mănânci fără să faci zgomot?”. Şi dacă merg prea des la toaletă, mă întreabă dacă am probleme cu stomacul. într-o zi îmi spune că nepoata ei urmează să fie confirmată şi mă întreabă dacă ştiu pe cineva care poate să scrie un cântec de confirmare. Doar ca să o surprind, îi spun că eu aş putea, iar ea mă priveşte cu reticenţă. „Trebuie să iasă bine”, spune ea, „ca acelea pe care le citeşti prin vitrinele chioşcurilor”. îi promit că va ieşi bine şi, cu aceeaşi reticenţă, mă lasă să încerc. Compun textul pentru melodia cerută, „Căldărarul vesel”[25], iar domnişoara Longren e impresionată. „Chiar e bun”, spune, „la fel de bun ca cele pentru care plăteşti”. l-l arată fiului, iar el spune „Să fiu al naibii” şi „N-aş fi crezut aşa ceva despre domnişoara Ditlevsen”. Se întoarce cu tot cu scaun şi mă priveşte curios cu ochii săi vicleni. Ca de obicei, mie nu-mi adresează niciun cuvânt. „Aşa-i”, spune domnişoara Longren, „lucrul ăsta e un dar”. Amândoi mi se par foarte proşti. Domnişoara Longren nici măcar nu vorbeşte corect limba daneză. De exemplu, spune „în toate cazurile” şi o spune frecvent. Când vrea să dea greutate propriilor cuvinte, spune „spun şi continui să spun că” etcetera. Dar, bineînţeles, nu continuă să spună. Trebuie să mai petrec încă doi ani în această stare dezolantă, şi simplul gând mi se pare aproape insuportabil. Când ajung seara acasă, Jytte e mai mereu acolo, iar eu m-am săturat să le ascult pe ea şi pe mama povestind. Jytte e voinică, blondă şi drăguţă, şi spune că nu se va căsători niciodată pentru că se satură prea repede de bărbaţi. A avut un şir lung de iubiţi şi o amuză mereu pe mama cu poveşti despre cel mai recent dintre ei. Amândouă râd mult pe tema

---

[25] *Melodie compusă în 1890 de Carl Peter. Varianta americană este o interpretare a cântecului german de marş Der krettzfidele Kupferschmied.*

asta, iar eu mă simt lăsată pe dinafară chiar şi aici. Tata sforăie zgomotos, iar eu mă pot culca abia după ce el pleacă la muncă şi Jytte se duce şi ea acasă. însă nu înţeleg de ce îmi e atât de greu să tolerez oamenii şi nici nu ştiu cum ar trebui să se exprime ca să-i ascult de bunăvoie. Ar trebui să vorbească aşa cum vorbea domnul Krogh; de fiecare dată când merg pe stradă am impresia că lui îi aparţine silueta care dispare dup colţ sau care traversează strada. Alerg ca să-l ajung din urmă, dar niciodată nu e el. Se construieşte o nouă clădire acolo unde cândva fusese casa lui, iar eu nu privesc niciodată în direcţia respectivă atunci când traversez pasajul, în drum spre casă. Ştiu foarte bine că îl pot căuta în cartea de telefoane, dar mândria mă opreşte. N-am însemnat nimic pentru el. Doar i-am ţinut de urât pentru o scurtă perioadă, după care a ridicat din umeri şi mi-a întors spatele. Insă simt că mă ofilesc în această existenţă şi sunt nevoită să improvizez ceva. îmi amintesc de un anunţ dat în Politiken la mica publicitate, cu titlul „Trupă de teatru şi muzică – căutăm membri". Aş avea o ocupaţie serile, iar acum am voie să stau în oraş până la ora zece. Pentru mine, muzica e ca o limbă străină, dar mi-ar plăcea să devin actriţă. în cea mai mare taină, răspund la un anunţ prin care se căutau actori pentru un teatru de amatori. Primesc o scrisoare de la Trupa de teatru Succes, care se întruneşte la un restaurant din Amager, unde mi se cere să mă prezint îngr-o seară anume. îmi îmbrac costumul cafeniu, pe care îl cumpărasem la îndemnul mamei în locul bicicletei, şi iau tramvaiul spre restaurant. Mă întâmpină trei tineri serioşi şi o tânără care, la fel ca mine, se află aici pentru prima oară. Ne aşezăm în jurul mesei, iar regizorul spune că intenţionează să pună în scenă o comedie pentru amatori, intitulată Mătuşa Agnes. Are la el scenariul şi, după ce mă cântăreşte din ochi, hotărăşte că eu trebuie să fiu Mătuşa Agnes. Este, explică el, un rol comic ce-mi vine mănuşă.

Femeia are în jur de şaptezeci de ani, dar asta se rezolvă uşor cu puţin machiaj. în piesă există un cuplu tânăr – rolul bărbatului va fi interpretat de el însuşi, iar cel al fetei, de domnişoara Karstensen. O privesc şi îmi pare foarte frumoasă. Părul ei e de un blond platinat, ochii îi sunt de un albastru intens, iar dinţii, albi şi fără cusur. E lesne de înţeles că nu aş putea să joc rolul ei. Cu toate astea, nu mă aşteptam ca rolul meu de debut să fie un personaj de comedie în vârstă de şaptezeci de ani. După ce ni s-au distribuit rolurile şi ni se spune că o să ne dăm iar întâlnire după ce le memorăm, bem o ceaşcă de cafea şi ne despărţim. Eu şi domnişoara Karstensen pornim împreună spre staţia de tramvai. Ea mă întreabă dacă ne putem tutui. Pe ea o cheamă Nina şi locuieşte în Norrebro. O întreb de ce răspunsese la anunţ. „Pentru că muream de plictiseală", spune ea. îşi leagănă uşor şoldurile când merge, iar eu sunt fericită în compania ei. Nina are optsprezece ani şi sunt sigură că ne vom împrieteni.

9

Pe regizorul trupei noastre de teatru îl cheamă Gammeltorv. Are douăzeci şi doi de ani, e căsătorit şi tatăl unui copil. Facem repetiţii la el acasă, iar soţia lui este furioasă pentru că găligia îl trezeşte pe cel mic. „Ea nu are nicio înclinaţie pentru artă", spune Gammeltorv, parcă cerându-şi iertare. Insă f/are. Când ne dă indicaţii, îşi foloseşte capul, mâinile şi picioarele, precum dirijorii celebri. Se înfurie, ne ceartă şi ne imploră, aproape cu lacrimi în ochi, să punem mai mult suflet în replici şi să intrăm cu totul în pielea personajului. Mătuşa Agnes e un om nătâng şi credul, de care tânărul cuplu îşi bate joc pe toată durata spectacolului; în asta constă partea comică a piesei, fiindcă replicile în sine nu sunt amuzante. Sunt puţine şi concise. Punctul culminant este atins când femeia intră în sufragerie, ţinând în mâini o tavă cu ceai. Când vede că

tânărul cuplu stă îmbrăţişat într-un fotoliu tâmplă lângă tâmplă, scapă tava pe jos, îşi împreunează mâinile şi spune „Doamne miluieşte!”. Când rosteşte replica, spectatorii ar trebui să izbucnească în râs, explică Gammeltorv, dar eu rostesc cuvintele de parcă le-aş citi dintr-o carte! „încă o dată!” urlă el. „încă o dată!” în cele din urmă, reuşesc să imprim suficientă uimire cuvintelor mele, iar el crede că va funcţiona când pe tavă vor fi ceşti adevărate. Ceşti pe care soţia lui refuză să mi le pună la dispoziţie. în sufrageria de acasă, joc rolul Mătuşii Agnes în faţa mamei, care dă dovadă de mult entuziasm. „Poate”, spune ea, „chiar vei ajunge o actriţă adevărată. Păcat că nu ai voce”. Nina are voce – ea va cânta cu Gammeltorv într-un duet amoros, şi, după părerea mea, se descurcă de minune. Spectacolul va fi pus în scenă în clădirea Stjerne-kroen din Amager, iar Gammeltorv crede că se va juca cu casa închisă, fiindcă după spectacol urmează un bal. Eu şi Nina aşteptăm cu nerăbdare marele debut. Nina este din Korsor şi logodnicul ei, care e pădurar, locuieşte acolo. El va veni la premieră. Nina lucrează la Berlingske Tidende în departamentul de publicitate şi locuieşte cu chirie într-o cameră din Norrebro. E o cameră tristă şi neîncălzită, în care stăm pe marginea patului, cu hainele pe noi, încredinţându-ne una alteia planurile de viitor, în timp ce de cealaltă pane a peretelui subţire auzim focul trosnind în soba de teracotă a familiei. într-o bună zi, Nina o să se că-sătorească cu pădurarul ei, pentru că vrea să-şi trăiască viaţa la ţară, dar până atunci îşi doreşte să se distreze şi să se bucure de tinereţea în Copenhaga. Răspunsese la anunţ pentru că voia să cunoască oameni interesanţi. Era interesată în special de bărbaţi. Bărbaţi care să o curteze şi să o invite în oraş. Spune că, atunci când nu vom mai fi la fel de ocupate cu spectacolul, vom merge prin taverne şi vom găsi oameni cu care să dansăm. O fată nu poate merge singură la restaurant, dar e mai acceptabil

când suntem două. îmi amintesc de observația domnului Krogh despre cum oamenii se folosesc mereu unii de ceilalți şi mă bucur că Nina are la ce să mă folosească. De când am cunoscut-o, mă gândesc mai rar la Ruth. De altfel, ea şi părinții ei s-au mutat, aşa că nu o mai văd deloc seara, când mă întorc acasă. Pe Nina a crescut-o bunica ei maternă, care are un hotel în Korser. Mama ei locuieşte la Copenhaga cu un bărbat cu care nu este căsătorită. E săracă şi face curat în casele altor oameni; Nina spune că într-o seară ar trebui să vin la ea şi s-o cunosc. Mama nu e interesată să o cunoască pe Nina. „De ce locuieşte la Copenhaga", spune ea, „când logodnicul ei a rămas în Kors0r? Întotdeauna ți-ai făcut prietene care au avut asupra ta o influență proastă". La birou, domnişoara Longren spune amenințător: „în ultima vreme ați părut cam fericită. S-a întâmplat ceva deosebit acasă?". înspăimântată, spun că nu şi mă străduiesc să par mai puțin fericită. Momentan urmez un curs de stenografie pe Vester Voldgade şi îmi place foarte mult. Uneori gândesc doar în semne stenografice. într-o seară, când plec de la birou, văd că Edvin mă aşteaptă afară şi pare foarte fericit. în drum spre casă, îmi spune că în curând se va căsători cu o tânără pe care o cheamă Grete şi care este din Vordingborg. Se vor căsători în secret şi au găsit deja un apartament în cartierul Sydhavnen. Mă înnegresc de gelozie şi cu greu îi împărtăşesc entuziasmul. Mama şi tata nu trebuie să afle nimic până nu termină cu nunta. „Vor fi extrem de supărați", spun eu, şi îi compătimesc puțin. „O ştii pe mama", continuă el, „îmi sperie toate fetele". îi spun că la capitolul ăsta mie îmi va fi mai uşor, pentru că mama fusese încântată de Erling, cu toate că nu a ajuns să-l cunoască. El spune că aşa se întâmplă în aproape toate familiile şi că nu e nimic ieşit din comun. Mă întreabă cum mai merge cu poeziile şi dacă nu vreau să încerc la alt redactor. „Doar n-o să moară toți."

Spun că încetul cu încetul am început să scriu poezii mai bune, dar nu vreau să mai încerc până când nu reuşesc să scriu îndeajuns de bine. Dar Edvin crede că poeziile mele pentru copii sunt la fel de bune ca acelea pe care le citeşti prin manuale şcolare şi ziare, iar eu nu pot să-i explic diferența de nedefinit dintre o poezie bună şi una proastă, fiindcă abia de curând am descoperit-o eu însămi. Mai rămânem să stăm de vorbă puțin în fața porții de acasă, timp în care batem din picioare ca să ne încălzim. Edvin nu vrea să urce, fiindcă mama ar bănui imediat că am mers împreună spre casă, iar ei nu-i place să facem împreună un lucru în care nu e implicată şi ea. Lui nu-i trecuse nici vechea ranchiună pe care i-o purta tatei pentru cei patru ani grei de ucenicie. „Lui trebuie să-i mulțumesc pentru tuşea mea", spune cu amărăciune şi oarecum nedrept. Acum Edvin are douăzeci de ani, iar pielea din jurul maxilarului îi este mai întunecată de la bărbierit. Buclele negre îi cad peste frunte, iar ochii lui căprui seamănă cu ai tatei şi ai domnului Krogh. într-o bună zi, vreau să mă căsătoresc cu un bărbat cu ochi căprui. Atunci, poate şi copiii mei îi vor avea la fel; cred că pe primul îl voi avea la optsprezece ani. Nina este absolut oripilată când află că încă sunt virgină şi crede că e un defect ce trebuie remediat cât mai curând cu putință. Spune că şi ei i-a fost teamă, pentru că auzi tot soiul de lucruri, dar în realitate a fost minunat. Nina şi-a cumpărat o rochie de mătase, lungă şi mulată, pentru balul de la Stjernekroen. Are decolteu adânc la spate şi a luat-o în rate. A costat două sute de coroane şi nu înțeleg cum va reuşi vreodată să o plătească. Râde şi spune că nu a fost într-atât de nebună încât să-şi dea numele real. Sunt impresionată, ca de fiecare dată când cineva îndrăzneşte să facă ceva ce eu n-aş face nici în ruptul capului. Odată ajunse la Stjernek-roen, ne grăbim să ne îmbrăcăm şi să ne machiem. Eu port rochia neagră a bunicii

lui Gammeltorv. Ajunge până la podea şi pe sub ea am o pernă legată în jurul burții. Pe cap port o perucă din lână de culoare gri, iar Gammeltorv mi-a trasat nişte linii negre pe față. Se presupune că sunt riduri. Voi merge adusă de spate ca un briceag pliabil, pentru că sufăr de reumatism în mai multe părți ale corpului. Tragem cu ochiul printr-o gaură din cortină. Ne uităm în jos la familiile noastre şi numărăm să vedem dacă sunt cu toții acolo. Ocupă doar primele trei-patru rânduri, iar restul sălii este aproape goală, cu excepția unor tineri care stau şi cască, complet dezinteresați fiindcă au venit doar pentru bal. Nina mi-l arată pe pădurarul ei, care stă chiar în spatele Mătuşii Rosalia. Pare foarte detaşat de tot ce se întâmplă aici, dar Nina îmi spusese că el se opune şederii ei în Copenhaga. „Şi ce-l supără?" întreabă Gammeltorv, care vine să arunce şi el o privire alături de noi. Apoi orchestra începe să cânte şi se ridică cortina. Inima îmi bubuie de emoție şi nu sunt sigură că prestația mea în rolul Mătuşii Agnes va face pe cineva să râdă. Dar publicul este neobişnuit de receptiv. Spectatorii aplaudă şi par să se simtă bine şi, după fiecare act, Gammeltorv spune că nu are cum să nu fie un succes; nu l-am văzut pe bărbatul care ia notițe într-un caiet? E un jurnalist de la Amagerbladet şi a fost trimis aici pentru că spectacolul e un mare eveniment. într-un sfârşit, soseşte momentul în care, cu tava în mâini, surprind cuplul de îndrăgostiți stând în fotoliu. Scap tava, îmi împreunez mâinile şi exclam „Doamne miluieşte!". în aceeaşi clipă, se deschide o uşă în spatele scenei şi peruca îmi zboară de pe cap. îngrozită, vreau să o ridic, dar Gammeltorv scutură din cap de pe canapea, pentru că un hohot de râs se înalță spre mine din sală. Râsete, aplauze şi lovituri cu piciorul în podea. Doar Nina îmi aruncă o privire jignită; nu era ea marea vedetă? După ce se lasă cortina, Gammeltorv îmi strânge mâinile. „Ai salvat întreaga reprezentație", spune el, „vei primi rolul

principal în următorul spectacol". Şi familia mea mă laudă, iar Edvin spune că am talent. Crede că şi el are, dar n-a avut şansa să încerce. La bal dansează mult cu mine şi îi sunt recunoscătoare pentru asta. El dansează bine, iar Nina îi aruncă o privire piezişă în timp ce dansează cu pădurarul ei. E mai scund decât ea şi nu se distinge absolut deloc. Edvin dansează şi cu mama, şi cu ambele mătuşi, iar la ora douăsprezece mama spune că e timpul să plecăm acasă, aşa că sunt nevoită să mă despart de prietenii mei. Următoarea dată când ne întâlnim la cafeneaua de pe Strandlodsvej, Gammeltorv îmi arată un fragment din Amagerbladet, care, printre altele, spune: „O fată destul de tânără, Tove Ditlefsen, s-a bucurat de un mare succes în rolul Mătuşii Agnes". Chiar dacă numele meu e scris greşit, e un sentiment ciudat să îl văd tipărit pentru prima oară. „Şi acesta", spune întreprinzătorul Gammeltorv, „e scenariul pentru noua piesă de teatru, Trilby1. Trilby e o fată săracă, aflată sub vraja unui magician bătrân. El o obligă să cânte, iar ea cântă excepțional. „Şi cine", întreabă Nina cu răceală, „o va juca pe Trilby?". „Tove, bineînțeles", spune el, „şi, din moment ce nu ştie să cânte, va trebui doar să deschidă şi să închidă gura. Iar tu vei sta în culise şi vei cânta în locul ei". Nina se aprinde la față de furie. îşi ia geanta şi se ridică. „Nu vreau să iau parte la aşa ceva", spune ea. „N-ai decât să cânți tu din culise, în timp ce ea doar deschide şi închide gura. Eu m-am săturat." Mă uit la ea, înspăimântată. „Nici eu nu vreau să iau parte la aşa ceva", zic. „Nina e mai frumoasă decât mine. Şi atunci, de ce să o joc eu pe Trilby?" Din senin, ne ridicăm cu toții. Gammeltorv loveşte cu pumnul în masă. „E trupa voastră de teatru sau a mea?" răcneşte el. „Ce să zic", pufneşte Nina, „Trupa de teatru Succes! Orice idiot poate să dea un anunț în ziar şi să-şi închipuie că e un mare geniu. Am plecat!". „Şi eu", strig, grăbindu-mă să o prind din urmă. Trebuie să alerg ca să

ajung în dreptul ei. Deodată ne oprim amândouă în loc, de parcă ne-am fi citit gândurile. Ne aflăm între doi stâlpi de iluminat, iar strada e cu totul pustie. În aer se simte o briză de primăvară. Fața îngustă a Ninei, cu părul împletit în jurul capului, este încă neagră de furie, dar brusc izbucneşte în râs, la fel şi eu. „Deci tu urma să fii marea vedetă", râde ea. „Vai, ce amuzant." Ne imaginăm cum aş fi stat pe scenă, deschizând şi închizând gura fără să scot un sunet, în timp ce Nina ar fi cântat din răsputeri, ascunsă de ochii publicului. Râdem cu atâta poftă, încât abia putem ne mai oprim, şi ajungem la concluzia că niciuna dintre noi nu are stofa de actriță. Mai bine ne distrăm noi, în loc să-i distrăm pe alții. Ne vom dezlănțui în oraşul mare şi distractiv, apoi vom găsi nişte tineri de care să ne îndrăgostim. Nişte tineri pe care să-i sorbim din priviri şi care să aibă buzunarele doldora de bani. Acum, că nu ne vom mai petrece serile cu repetițiile idioate pentru Mătuşa Agnes, avem timp berechet. Mă enervează că trebuie să fiu acasă la ora zece, însă n-am ce să fac în privința asta.

10

Mătuşa Rosalia e internată la spital. într-o zi, când mama fusese la ea în vizită, Mătuşa Rosalia îi spuse râzând: „Sunt tânără din nou, Alfrida". Mama îi spusese că ar trebui să meargă la doctor, dar mătuşa mea nici n-a vrut să audă. La fel ca mama, şi ea merge la doctor numai în circumstanțe extreme. Mama mi-a povestit despre asta seara, când am venit acasă de la birou. Nu am ştiut să descifrez exprimarea aceea misterioasă, dar mama mi-a explicat că mătuşii începuse să-i curgă sânge, cu toate că sângerările îi dispăruseră cu mulți ani în urmă. Deşi mama nu mi-a vorbit niciodată despre lucrurile acestea, ea presupune mereu că ştiu tot ce e de ştiut. În mod evident, existau unele lacune în educația sexuală primită în curtea comună a casei. Mamei i-a luat multă vreme să o convingă pe mătuşa

mea să meargă la doctor şi, când în sfârşit s-a dus, acesta a internat-o de urgenţă. Acum trebuie operată şi vorbeşte despre asta de parcă ar fi o nimica toată. „E cancer”, spune mama, posomorâtă. „Mai întâi soţul ei, acum şi ea. Tocmai când o aşteptau nişte ani mai buni, după ce scăpase de monstrul ăla.” Mama e sincer îngrijorată şi tristă, fiindcă ţine mai mult la Mătuşa Rosalia decât la Mătuşa Agnete. O vizitez împreună cu mama în ajunul operaţiei. Zace în pat şi mănâncă portocale, făcând conversaţie cu ceilalţi pacienţi. Nu-mi vine să cred că mama are dreptate, pentru că nu pare bolnavă şi nu are dureri. Insă după ce ne luăm rămas-bun şi ieşim pe coridor, vine o asis-tentă care o întreabă pe mama cine sunt cele mai apropiate rude ale mătuşii mele. Când aude că noi suntem, o roagă pe mama să intre în cabinet ca să discute cu doctorul. Intre timp, eu aştept afară, pe o bancă. Mama se întoarce cu ochii roşii. îşi suflă nasul cu putere şi se sprijină de braţul meu când plecăm. „Mă gândeam eu”, spune ea trăgându-şi nasul. „Am avut dreptate. Medicii nu ştiu dacă va supravieţui operaţiei.” în drum spre birou, o sun pe Nina şi îi spun că nu pot veni la ea în seara aceea. Nu cred că o pot lăsa singură pe mama, iar Jytte e depăşită de situaţie când se întâmplă să fii trist sau prost dispus. La birou, domnişoara Lengren spune cu voce bănuitoare: „Ei, şi cum se simte mătuşa dumneavoastră?”. „Are cancer”, spun cu seriozitate, „şi ar putea să moară”. „Bine, bine”, spune domnişoara Longren, fără pic de inimă, „în cele din urmă, c-o moarte toţi suntem datori. Apucă-te de treabă. Uite nişte scrisori”. Transcriu scrisorile adresate fraţilor de lojă, pe care eu însămi le stenografiasem după dictarea Maestrului. Carl Jensen revine de la tipografie şi se aşază pe scaunul său rotativ. Poartă un halat gri şi, după ureche, un creion galben. Din ce-am putut să văd, nu lucrează niciodată, dar în faţa domnişoarei Longren nici nu trebuie să pretindă altceva. îmi

dau seama că ar avea ceva să-i spună şi că prezența mea îl stânjeneşte, dar continui să bat cu calm la maşina de scris, ba chiar lucrez într-un ritm mai alert. „Langren”, spune el, lăsându-se pe spate, aşa încât fața să-i fie mai aproape de a ei. „Svend Âge îşi sărbătoreşte nunta de argint peste două săptămâni. Credeți că ați putea găsi pe cineva care să-i scrie un cântec?” Ochii pătrunzători îi cad, pentru o clipă, asupra mea, dar nu îmi ridic privirea. „Dumnezeule, bineînțeles”, spune domnişoara Longren. „Domnişoara Didevsen ar putea, nu-i aşa?” Ultimele cuvinte le pronunță tare şi strident, iar eu nu îndrăznesc să mă prefac că nu le-am auzit. „Ba da”, mă adresez domnişoarei Longren, „sigur că aş putea”. „Sigur că ar putea”, îi spune lui Carl Jensen. „Are nevoie doar de câteva informații, ştiți bine. Ce s-a întâmplat de-a lungul anilor, lucruri de felul ăsta.” „Le va primi”, spune Carl Jensen, uşurat. „Fac rost de ele până mâine.” îi arunc o privire piezişă şi brusc îmi dau seama că e o formă ciudată de timiditate care îl face să nu-mi poată vorbi direct. Asta face lucrurile mai puțin deranjante şi aruncă vina pe umerii lui. A doua zi scriu cântecul în timp ce afară oamenii umblă în bătaia soarelui, oameni independenți, care se pot mişca liberi prin lume între orele nouă şi cinci şi care au câte un scop pe care şi l-au stabilit singuri. Compun acel cântec ridicol în timp ce mătua mea este operată şi nimeni nu ştie dacă va supraviețui. Sună telefonul şi domnişoara Longren îmi întinde receptorul, arătând de parcă aparatul i-ar arde degetele. „E pentru dumneavoastră”, spune tăios, „e o domnişoară”. Roşie la față, ocolesc biroul şi răspund la telefon, rămânând în apropierea lui Carl Jensen şi a domnişoarei Longren, care amuțiseră între timp. Este Nina, cu toate că îi interzisesem să mă sune la muncă. „Salut”, spune. .Ascultă aici. Ieri am cunoscut un tip simpatic în Heidelberg. Are un prieten la fel de simpatic. înalt, brunet şi tot tacâmul. O să-ți placă de el. Am promis că vom fi acolo

diseară. Vin şi ei tot atunci." „Nu", spun cât pot de încet, „nu pot în seara asta. Trebuie să fiu acasă". „De ce?" întreabă ea şi, jenată, şoptesc că îi spun cu altă ocazie. Acum sunt ocupată. Nina e jignită şi spune că sunt ciudată. Acum, când în sfârşit găsise un băiat pentru mine, eu nu vreau să-l cunosc. „Trebuie să închid", îi spun, „sunt ocupată. La reve-dere". Bâjbâind, pun receptorul în furcă. „Mulţumesc", mormăi, şi mă întorc la locul meu. „Era prietena dumneavoastră?" întreabă domnişoara Longren după o tăcere lungă şi apăsătoare. Când răspund afirmativ, spune: „Părea oarecum frivolă. La vârsta dumneavoastră, trebuie să fiţi atentă la ce fel de prietene vă faceţi". „Este adevărat", confirmă şi Carl Jensen, adăugând cu un aer filosofic: „Uneori poate fi mai bine să ai un prieten, măcar ştii la ce să te aştepţi". Continui să lucrez la cântec, enervată că nimic nu rimează cu Svend Âge. Rău, hău, flăcău, dulău[26] – inventez un dulău care lătrase la lună în noaptea nunţii. Svend Age e la fel de tăcut pe cât e de vorbăreţ fratele său. E gras ca tatăl lui şi capul îi e mereu uşor înclinat într-o parte, de parcă unul dintre muşchii gâtului ar fi prea scurt. Îi conferă un aer du-ios. Cei doi fraţi nu prea vorbesc unul cu celălalt, pentru că Svend Âge locuieşte pe gratis la etaj, în timp ce Carl Jensen trebuie să stea cu chirie în altă parte. Pe deasupra, Svend Âge, fiind primul născut, va prelua tipografia după moartea Maestrului. „Trist", spune cu patos domnişoara Langren, „că legăturile de sânge nu sunt mai puternice". Când termin cântecul, îl transcriu pe curat la maşina de scris, şi când Maestrul apare pe neaşteptate, îl smulg şi îl îndes în sertar, pentru că nu sunt plătită să scriu poezii pentru ocazii speciale. Când poemul e gata, i-l înmânez domnişoarei

[26] *Rime raportate la pronunţia daneză a numelui.*

Lengren, care e aproape şi mai exaltată decât data trecută. Mă fixează cu privirea de parcă aş fi un nou Shakespeare şi spune, „Este nemaipomenit – ia uitați, Carl Jensen”. El ia cântecul şi îl parcurge, îi dă dreptate şi mă priveşte lung, fără să scoată o vorbă. Apoi îi spune domnişoarei Longren, „E talentată, oare cu cine seamănă?”. „Este un dar”, hotărăşte domnişoara Lengren, „un dar cu care te naşti. Am avut un unchi care avea talent. Dar îl epuiza. Arăta de parcă l-ar fi părăsit toate puterile când termina un cântec. La fel se întâmplă şi cu un medium, e cu totul consumat de conversațiile cu spiritele. Nu sunteți obosită, domnişoară Ditlevsen?”. Nu, nu sunt obosită şi nici nu m-au părăsit puterile. Dar îmi doresc din tot sufletul să am un loc în care să pot exersa şi scrie poezii adevărate. Aş vrea să am o cameră cu patru pereți şi cu o uşă închisă. O cameră cu pat, masă şi scaun, cu o maşină de scris sau un caiet şi un stilou, nimic mai mult. De fapt, şi o uşă pe care să o pot încuia. Toate acestea nu le pot avea până nu împlinesc optsprezece ani şi nu mă mut de acasă. Mansarda cu cutiile de metal a fost ultimul loc în care am avut parte de linişte. Asta şi pervazul copilăriei mele. Merg spre casă, mângâiată de aerul blând al lunii mai. Acum se întunecă târziu şi nu mai îngheț în costumul meu maro. Jacheta îmi ajunge doar până la talie, iar fusta este plisată. Am sentimentul plăcut de a fi bine îmbrăcată când îl port. Nina spune că am nevoie de mai multe rânduri de haine, dar nu am bani pentru aşa ceva. Acasă, plătesc douăzeci de coroane pe lună de când mănânc toate mesele acolo; zece coroane sunt depuse la bancă; şi mai rămân douăzeci de coroane, chiar mai puțin când plătesc contribuția la casa de asigurări. Folosesc mare parte din sumă pentru dulciuri, fiind o adevărată luptă interioară să trec cu fondurile intacte pe lângă o prăvălie cu ciocolată. îmi mai trebuie bani şi pentru sifonul pe care îl beau când ies să dansez cu Nina. Din păcate, băieții care ar

putea să-mi facă cinste cu o băutură nu apar până la ora zece, când trebuie să-mi iau rămas-bun de la plăcerile vieții de noapte. Mă întreb ce băiat îmi găsise Nina şi regret că nu am avut ocazia să îl cunosc. Dar, dacă mătuşa mea a murit, nu o pot lăsa singură pe mama. în drumul meu spre casă, trag mereu cu ochiul în cărucioarele cu copii, pentru că îmi place să mă uit la bebeluşii care dorm cu mâinile întinse pe o pernă turtită. De asemenea, îmi place să mă uit la oamenii care, într-un fel sau altul, îşi exprimă sentimentele. îmi place să mă uit la mamele care îşi mângâie copiii, şi de bună voie fac un ocol ca să urmăresc un cuplu de tineri care merg ținându-se de mână, fiind limpede că sunt îndrăgostiți. îmi dă un sentiment de fericire nostalgică şi o speranță vagă pentru viitor. Sus în sufragerie mă aşteaptă mama. Este foarte palidă şi pare să fi plâns. îmi e dragă mama când se lasă pradă unor sentimente simple şi autentice. „Nu a murit", spune ea serioasă, „dar doctorul a zis că nu mai are mult. Acum contează doar să nu afle ce boală are. Să nu cumva să-i spui". „Nu-i spun", zic eu. Mama se duce să facă cafeaua, iar eu îl privesc pe tata cum doarme. Dintr-odată observ că e îmbătrânit şi obosit. Nu am tras concluzia după nişte semne vizibile, e doar impresia mea. Tata are cincizeci şi cinci de ani şi nu l-am cunoscut când încă era tânăr. Mama a fost mai întâi tânără, apoi a avut un aer tineresc, şi încă se află în acest stadiu intermediar. Minte fără scrupule spunând că e cu câțiva ani mai tânără, ne minte chiar şi pe noi, care ştim foarte bine ce vârstă are. încă îşi vopseşte părul şi merge săptămânal la băile cu abur, iar aceste eforturi mă umplu de un soi de compasiune, pentru că exprimă o teamă a ei pe care nu o înțeleg. Doar o observ. Când pune ceştile pe masă, tata se trezeşte, se freacă la ochi şi se ridică. „I-ai spus?" întreabă el pe un ton sumbru. „Nu", răspunde mama, calm, „poți să-i spui tu". „Am închiriat alt apartament", spune el cu amărăciune, „mai încolo, pe

Westend. Costă şaizeci de coroane pe lună şi nu ştiu de unde vom scoate banii ăştia când voi fi iar şomer". „Prostii", spune mama, aspru. „Doar Tove plăteşte douăzeci de coroane." Sunt îngrozită, fiindcă ei nu ar trebui să-şi planifice viitorul în funcție de contribuția mea. Nu ar trebui să conteze pe mine în niciun fel atunci când fac planuri pe la spatele meu. întreb de ce nu mi-au spus mai devreme, iar mama zice că au vrut să-mi facă o surpriză. Acolo sunt trei camere şi una îmi revine mie. Iar ferestrele dau spre stradă, aşa că putem urmări ce se mai în-tâmplă. La urma urmei, mă bucură puțin, pentru că mereu am visat să am propria cameră. „La ce dracu'„, izbucneşte tata, „îi trebuie ei camera aia? Ca să-şi roadă unghiile sau să se scobească în nas? Hă?". Mă înfurii pentru că nu ştie nimic despre propriii copii. Şi când mă înfurii spun mereu ceva ce apoi regret. „O să citesc", spun, „şi o să scriu". Mă întreabă ce dracu' vreau eu să scriu. „Poezii", urlu eu. „Am scris multe poezii şi un redactor mi-a spus odată că sunt excelente." „Uite, vezi?" spune tata, frecându-şi fața cu mâna lui mare. „Nici ea nu-i tocmai întreagă la minte. Ştiai că se ocupă cu aşa ceva?" „Nu", răspunde mama scurt, „dar e treaba ei. Dacă vrea să scrie, e clar că trebuie să aibă camera ei". într-o tăcere ofensată, tata îşi ia pachetul de prânz şi îşi îmbracă haina, pregătindu-se să plece la muncă. După ce îşi pune şapca, rămâne țintuit locului pentru câteva clipe, cu un aer stânjenit. „Tove", spune el cu voce blândă, „pot să-ți văd... ăăă... poeziile, cândva? Ştiu câte ceva despre treburile astea". Furia mi se risipeşte. „Da", îi răspund, iar el dă din cap aprobator, oarecum stângaci, înainte să plece. Tata poate fi cuprins de regret şi remuşcări, o abilitate pe care mama nu o posedă. După ce pleacă, ea îmi povesteşte despre noul apartament în care urmează să ne mutăm în prima zi a lunii. „Trei camere enorme", spune ea, „sunt aproape cât nişte săli de bal. Va fi frumos să scăpăm de

acest cartier de proletari". După ce se întoarce în dormitor, arunc o privire prin mica noastră sufragerie. Mă uit la teatrul de păpuşi, vechi şi prăfuit, care ne-a adus atâta fericire când l-a confecţionat tata. Probabil nu va supravieţui unei mutări. Mă uit la tapetul cu tot felul de pete, şi multora dintre ele încă le mai ştiu originea. Mă uit la soţia marinarului, atârnând pe perete, la serviciul de cafea din alamă de pe bufet, la clanţa care s-a rupt odată, când mama a trântit uşa în urma ei, şi care nu a fost reparată niciodată. Mă uit pe fereastră la piaţa cu pompa de benzină şi cu căruţa ţigănească. Mă uit la toate acestea, care au rămas neschimbate, şi-mi dau seama că urăsc schimbările. E dificil să ştii cine eşti când lucrurile din jurul tău se schimbă.

11

Vara s-a terminat şi a lăsat loc toamnei. Frunzele viu colorate sunt purtate pe străzi de bătaia vântului şi e prea frig să mai ies în costumul cafeniu. Din moment ce costumul ajustat al lui Edvin mi-a rămas mic, îmi cumpăr o haină în rate. Contrar sfatului primit de la tata. El spune că trebuie să-i plăteşti fiecărui om ce i se cuvine şi să te asiguri că nu datorezi nimănui nimic, fiindcă altfel ajungi în Sundholm. Acum locuim pe strada Westend, la parter, la numărul treizeci şi doi. Camera mea funcţionează pe post de salon oricând nu o folosesc şi e separată de sufragerie doar printr-o perdea înflorată din creton. Acolo se află o masă cu picioarele strâmbe, două fotolii din piele şi o canapea din piele, toate cumpărate la mâna a doua şi evident uzate. Noaptea dorm pe canapea şi nu mă pot întinde complet din cauza spătarului curbat. „Poate c-aşa o să te opreşti şi tu din crescut", spune mama, plină de speranţă. Mă întreb adesea cât de mult poţi creşte în înălţime, căci, în cazul meu, procesul de creştere nu pare să se oprească. în curând voi împlini şaptesprezece ani şi deocamdată câştig şaizeci de

coroane pe lună. Salariul meu este în acord cu valorile negociate de sindicat. Camera mea nu mă încântă în mod deosebit pentru că, dacă seara mă retrag acolo, mama strigă prin perdea: „Acum ce mai raci? E atât de multă linişte”. De regulă nu fac altceva decât să citesc cărţile tatei, pe care le mai citisem înainte. „Ai putea la fel de bine să citeşti aici”, strigă mama, de parcă ne-ar despărţi nişte uşi grele de oţel. Când e într-o stare bună, îşi bagă capul prin perdea şi întreabă: „Tove, scrii poezii?”. Însă nu prea mai obişnuiesc să stau acasă seara. Merg cu Nina la Lodberg sau la Olympia sau la Heidelberg, unde stăm cu sucurile în mână şi privim cuplurile care dansează în mijlocul sălii, de parcă noi înşine nu am fi mers acolo să dansăm. De regulă, prima invitată la dans e Nina. Îi zâmbesc tânărului care vrea să danseze cu ea, de parcă aş fi mama ei şi m-aş asigura că e pe mâini bune. Continui să zâmbesc aprobator în timp ce dansează prin faţa mea şi urmăresc cu interes şi alţi oameni din încăpere, îmi imaginez că alţii vor crede că studiez împrejurimile cu intenţia de a scrie o cane despre ele într-o bună zi. În ceea ce mă priveşte, oamenii n-au decât să creadă ce vor, însă să nu-şi închipuie că aş fi o fată trecută cu vederea, care vrea doar să se logodească. Odată, când dansez cu un tânăr căruia i se făcuse milă de mine, un bărbat de la masa alăturată mormăie cu jumătate de gură; „Până şi răţuşca cea urâtă îşi poate găsi perechea”. îmi strică toată seara. Nina spune că aici distracţia începe abia după ora zece şi mă întreabă de ce nu le cer părinţilor permisiunea de a sta în oraş până la ora douăsprezece. Dar mama nici nu vrea să audă. Nina vrea să mă dichisească puţin. Mergem

Împreună să cumpărăm un sutien cu burete şi o rochie cambrată, cu roşu şi negru, ambele în rate. Acasă nu îndrăznesc să spun adevărul, aşa că pretind că le-am primit de la Nina. Aceste obiecte vestimentare sunt de mare ajutor,

spre surprinderea mea – doar sunt aceeaşi persoană, cu sau fără burete la sutien. „Lumea vrea să fie amăgită”, spune Nina cu satisfacție, pentru că îşi doreşte să am la fel de mult succes ca ea. într-o seară, se apropie de mine un tânăr frumos şi serios. E prost îmbrăcat, iar în timp ce dansăm îmi spune că a doua zi pleacă în Spania, să lupte în războiul civil, îşi lipeşte obrazul de al meu în timp ce dansăm şi, chiar dacă mă zgârie puțin, îmi place mângâierea lui. îmi sprijin uşor corpul de-al lui şi simt căldura brațului său pe pielea spatelui meu. Mi se înmoaie puțin genunchii şi simt ceva ce n-am mai simțit niciodată la atingerea altcuiva. Poate şi el simte acelaşi lucru, fiindcă brațul lui zăboveşte în jurul taliei mele până când începe iar muzica. îl cheamă Kurt şi mă întreabă dacă mă poate conduce acasă. „Eşti ultima fată cu care voi fi înainte să plec.” Kurt era şomer de trei ani încoace şi spune că mai degrabă şi-ar sacrifica viața pentru o cauză măreață decât să putrezească în Danemarca. Trăieşte din ajutor social. Pe vremea când muncea, era şofer pentru proprietarul unei companii de taximetrie şi singurul lucru pe care ştie să-l facă e să conducă. Se aşază la masa noastră, iar Nina zâmbeşte, fericită că în sfârşit am găsit un băiat pe care să-l țin aproape. Am stabilit să evităm şomerii, dar este greu să găseşti pe cineva care nu e şomer. La ora zece, Kurt mă conduce acasă. Este clar de lună, iar inima-mi bate puternic în piept. Mă plimb pe străzi cu un bărbat care în curând va avea pane de o moarte eroică. în ochii mei, asta îl face diferit de toți ceilalți. Ochii îi sunt de un albastru-închis şi forma lor e migdalată, are părul negru şi gura roşie, ca a copiilor mici. Acasă, la intrare, îmi ia fața în mâini şi mă sărută cu tandrețe. Mă întreabă dacă locuiesc singură, iar eu spun că nu. La rândul lui, locuieşte într-o cameră pe care o închiriază de la o proprietăreasă ticăloasă, care nu îi permite să primească fete în vizită. în timp ce stăm îmbrățişați, mama deschide fereastra şi strigă, „Tove,

urcă odată!”. Speriați, sărim în direcții opuse, iar Kurt întreabă: „Asta a fost mama ta?”. N-am cum să neg, iar acum trebuie să ne despărțim. Kurt trebuie să coboare până la Trommesalen ca să primească mâncare de la un magazin de panificație, care distribuie la miezul nopții, dar trebuie să te pui la coadă cu câteva ore înainte. Stau şi-l privesc cum coboară pe strada aproape pustie. Nu are pardesiu şi şi-a vârât amândouă mâinile în buzunarele sacoului. Va muri curând şi n-am să-l mai văd niciodată. După ce ajung sus, fac o scenă în fața mamei din cauză că s-a băgat în treburile mele, dar ea spune că pot foarte bine să-i invit pe băieți până sus, să se convingă şi ea că nu sunt nişte persoane îndoielnice. Ea nu vrea să mă vadă alături de oameni care trebuie să se ascundă de lumina zilei. Oricum are suficiente bătăi de cap, fiindcă Mătuşa Rosalia va ieşi în curând din spital, unde a fost deja internată de câteva ori. Vine la noi acasă să moară. Asta i-au spus doctorii mamei mele. Ei nu mai au ce să-i facă şi la spital nu au locuri pentru oamenii pentru care doctorii nu mai pot face nimic. Mătuşa Rosalia va dormi pe partea de pat a tatei, chiar lângă mama. Aşa că tata se va culca pe canapeaua din sufragerie. „Toate astea”, spune mama, „nu ar fi fost posibile în vechiul apartament”, deci se pare că o voce interioară i-a vorbit când l-a implorat pe tata să ne mutăm.

Într-o seară, când mă întorc acasă neînsoțită, mă întâlnesc cu tata la intrare. Ieşea din clădire tocmai când eu soseam. Pare furios şi plin de amărăciune. „Edvin e sus”, spune el. „S-a căsătorit fără să ne spună un cuvânt. Acum are soție şi apartament, probabil o fi şi un copil pe drum. Pff, chiar el, pentru care am făcut atâtea sacrificii...! La revedere.” înainte să intru singură în casă – fiindcă acum am propria cheie –, arborez un aer surprins. „Ah”, spun, „ai venit pe-aici?”. Ei stau în camera mea, din moment ce acum Edvin e oaspete şi la astfel de ocazii se foloseşte salonul.

Mama zbiară, iar Edvin nu pare să se simtă deloc în largul lui. Poate îşi regretă neînduplecarea, care şi mie îmi pare oarecum excesivă. „Am vrut să vă fac o surpriză”, spune el cu supunere, „şi să nu vă împovărez cu cheltuielile de nuntă”. Asta doar înrăutăţeşte lucrurile. Mama întreabă, indignată, dacă îşi închipuie că nu şi-ar permite să cumpere un mic cadou de nuntă, „dar presupun că nu suntem suficient de prezentabili”. Apoi Edvin ne arată o fotografie cu soția lui. O cheamă Grete şi are o faţă rotundă, cu gropiţe. Mama o studiază cu fruntea încruntată. „Ştie să gătească?” întreabă ea, oprindu-se din plâns. Edvin nu are nici cea mai vagă idee. „Nu pare să ştie”, spune mama. Nici mama nu este o gospodină desăvârşită, şi toate mâncărurile ei comestibile au o consistenţă ca de ciment, pentru că e mult prea generoasă când adaugă făina. în timp ce ne bem cafeaua şi mâncăm prăjituri, îl întreabă cât e chiria şi dacă soția lui va munci câtă vreme nu au copii. Nu va munci, iar mama se întreabă cu ce îşi va ocupa tot timpul liber. Este limpede că deja şi-a format o părere nefavorabilă despre Grete, părere care nu se va schimba în bine după ce o va cunoaşte în persoană. Ceasul din sufragerie anunţă ora unsprezece şi Edvin se ridică, vrând să plece. „Atunci venim duminică”, spune el, deznădăjduit. După ce pleacă, mama vrea să stea de vorbă, iar eu vreau să fiu singură. Vreau să fiu singură ca să mă gândesc la Kurt şi să transcriu câteva versuri care prinseseră contur când îl priveam coborând pe stradă, fără să se întoarcă şi să-mi arunce o singură privire. La coltul dintre Westend şi Matthxusgade se găseşte o tavernă unde o orchestră numită Bing şi Bang cântă până la două dimineaţa. Din cauza asta, suntem nevoite să ridicăm tonul ca să ne auzim una pe cealaltă; în vechiul apartament era mult mai linişte. Mama mă întreabă cine era tânărul pe care îl sărutasem la intrare. „Unul cu care am dansat”, spun, „dar mai multe nu ştiu”. Spune că întotdeauna ar

trebui să stabilesc următoarea întâlnire înainte să mă despart de băiatul care mă curtează. Mama suferă de o teamă insidioasă că n-am să mă logodesc niciodată şi e pregătită să-i ofere o primire regală oricărui băiat care afişează un dram de interes pentru mine. „Eşti prea critică", spune răspicat. „E nesăbuit să fii aşa." într-un final pleacă şi eu m aşez la masa cu picioare strâmbe, scoţând hârtie şi un creion. Mă gândesc la tânărul chipeş care va muri în Spania, apoi scriu o poezie care-mi iese bine. Se intitulează „Copilului meu mort" şi nu are nicio legătură evidentă cu Kurt. Totuşi, nu aş fi scris-o dacă nu l-aş fi cunoscut. Când o termin, nu mă mai întristează gândul că n-am să-l mai văd niciodată. Sunt fericită şi uşurată şi totuşi melancolică. îmi pare rău că nu-i pot arăta poezia unui om în carne şi oase şi-mi pare rău că toate trebuie să aştepte până când voi cunoaşte pe cineva ca domnul Krogh. I-am arătat Ninei poeziile mele, iar ea consideră că toate sunt bune. I-am arătat tatei poezia compusă în podul cu cutiile de metal, iar el mi-a spus că e o poezie

de amator şi că lucrurile astea sunt o preocupare bună pentru mine, cum sunt pentru el cuvintele încrucişate, „Îţi antrenezi creierul cu astfel de lucruri", mi-a spus. Nici mie însămi nu pot să-mi explic de ce îmi doresc cu atâta ardoare să mi se tipărească poeziile, în aşa fel încât oamenii care gustă poezia să se poată bucura de ele. Dar asta îmi doresc. Acestui scop mă dedic, luând-o pe cărări întunecate şi întortocheate. Este ceea ce îmi dă putere să mă trezesc în fiecare zi, să merg la tipografie şi să stau faţă în faţă cu domnişoara Longren timp de opt ore. De aceea vreau să mă mut de acasă de îndată ce împlinesc optsprezece ani. Bing şi Bangvuiesc până noaptea târziu; oamenii beţi sunt aruncaţi pe uşa din spate a cafenelei direct în curtea noastră. Acolo urlă, se înjură şi se bat, şi abia de dimineaţă se lasă liniştea peste curtea şi strada mea.

12

Zvonurile despre abilitățile mele poetice au ajuns până la tipografie şi acum noi comenzi sosesc în fiecare zi. Carl Jensen le primeşte şi le transmite domnişoarei Longren, care e în continuare singurul om cu care am legătură.directă. Compun cântece pentru diferite aniversări şi, când merg la tipografie să împart plicurile cu salarii, muncitorii îmi mulțumesc, stânjeniți, iar eu, la fel de stânjenită, le spun că nu au pentru ce să-mi mulțumească. Compun cântece şi stenografiez mesaje importante adresate fraților sau necrologuri pentru frații decedați. Necrologurile sunt tipărite în buletinul Ordinului Sf. George. Toate acestea nu au prea mult de-a face cu munca de birou, dar domnişoara Longren nu vrea să mă învețe; când a fost plecată în concediu, totul fusese pe cale să se prăbuşească fiindcă nu cunoşteam nici măcar lucrurile de bază. Când împlinesc optsprezece ani, am să caut un loc de muncă într-un birou adevărat şi nu voi mai lucra pe post de stagiară. Atunci voi fi plătită mai bine. Când împlinesc optsprezece ani, lumea are să fie diferită din toate punctele de vedere, iar Nina şi cu mine vom avea toată noaptea la dispoziție să facem ce vrem. Atunci va trebui să rezolv cumva şi problema virtuții mele – Nina îşi făcuse un obiectiv din asta. Ea, una, avea doar cincisprezece ani când pădurarul o luase pe a ei. Când ieşim seara în oraş, îşi scoate inelul de logodnă. Se culcă doar cu băieții care nu sunt şomeri; eu nu i-am povestit despre Kurt. Este o experiență pe care vreau să o păstrez pentru mine. Dacă aş fi locuit într-o cameră doar a mea, l-aş fi invitat înăuntru. Dar nu ştiu dacă i-aş fi invitat şi pe ceilalți tineri care m-au condus până acasă şi m-au sărutat la intrare. într-o zi, când Nina face din nou presiuni din cauza scandaloasei mele virginități, îi spun că mai întâi vreau să mă logodesc. Până acum nu mi-a trecut prin minte acest gând, dar decizia mă face să respir uşurată. în realitate, a

existat un singur pretendent real la virtutea mea, lucru oarecum jenant, pentru că Nina vorbeşte de parcă toată lumea ar vâna-o. Acum, când Mătuşa Rosalia zace bolnavă în casa noastră, mama e mult mai puţin preocupată de ce fac eu. Toată ziua stă la căpătâiul mătuşii mele, vorbind şi râzând, iar seara se duce la culcare devreme şi continuă să vorbească până când una dintre ele adoarme. Tata e cumva în plus în viaţa ei şi cred că ea ar fi în culmea fericirii dacă mătuşa mea nu ar fi pe moarte. Mătuşa mea e galbenă la faţă şi pielea îi este atât de întinsă peste oase, încât îţi aminteşte constant de existenţa craniului ei. Pielea îi este într-atât de strânsă, încât nu mai poate să închidă gura complet. Dacă e trează seara, când ajung acasă, mă cheamă la ea, iar eu mă aşez lângă patul ei. încerc să-mi ţin respiraţia în tot timpul în care stau cu ea, fiindcă în jurul patului pluteşte un miros înfiorător, şi sper ca mătuşa mea să nu-l simtă. Când are dureri, mama dă un telefon din cafeneaua de la colţ şi cheamă o asistentă, care vine şi îi face o injecţie cu morfină. Injecţia o ameţeşte şi de multe ori mă încurcă cu mama şi pe mama, cu mine. „Sunt pe moarte, Alfrida", îmi spune într-o seară. „Ştiu prea bine. Nu trebuie să mi-o ascunzi." „Nu", spun cu amărăciune, „eşti doar bolnavă. Doctorul spune că ai să-ţi revii în curând". „La fel a fost şi cu Carl", spune ea. „Doctorul m-a sfătuit să nu-i spun." Nu răspund, dar îi aşez mâinile scorojite sub plapumă, sting lumina şi merg în camera mea, de unde, prin perdeaua de creton, aud sforăitul tatei. Mi-ar fi plăcut să fiu sinceră cu mătuşa mea pentru că ştiu că ar fi bucurat-o, dar nu îndrăznesc din cauza mamei care e prea preocupată să-şi pună în scenă tragicomedia, în vreme ce mătuşa mea se preface că nu ştie nimic. Cred că aş vrea să ştiu adevărul când voi muri. Apoi stau şi mă gândesc că, dacă am să cunosc vreodată un băiat care să-mi placă, nu-l voi putea invita să urce aşa, cum îmi cere întotdeauna

mama, pentru că mirosul emanat de mătuşa mea inundă tot apartamentul. Am fost cu toţii în Sydhavnen să-i vizităm pe fratele meu şi pe soţia lui. Au un apartament cu două camere, cu câteva piese de mobilier cumpărate în rate, situaţie care l-a făcut pe tata să adopte o expresie îngrijorată. Grete e scundă, dolofană şi zâmbitoare, şi pe tot parcursul vizitei a stat în braţele lui Edvin, în vreme ce mama o privea de parcă ar fi fost un vampir ce în scurt timp avea să-l sece de toate puterile. Nu i-a vorbit mai deloc, iar conversaţia era greoaie, pentru că mama evita cu grijă să i se adreseze direct. M-am săturat de familia mea, fiindcă simt că mă lovesc de ea de fiecare dată când vreau să mă mişc liber. Poate nu voi reuşi să scap de ei până când nu mă căsătoresc la rândul meu şi nu-mi întemeiez propria familie. într-o seară, când ne sorbim obişnuitul sifon la Lodberg, un tânăr se înclină în faţa Ninei şi o invită la dans, iar eu stau aşezată cu obişnuitul meu zâmbet matern pe chip, privind cum se distrează tineretul. Apoi un băiat se înclină în faţa mea şi păşim pe ringul de dans aglomerat. îmi fredonează la ureche: „Tânărul din Roma, de el n-ai cum să te fereşti". „E Mussolini", spun eu. Se întâmplă să ştiu asta pentru că fratele meu era scandalizat de melodia cântată adesea de Liva Weel. „Cine-i ăsta?" întreabă tânărul, iar eu spun că nu ştiu. Ştiu doar că e un bărbat din Italia care seamănă cu Hider şi că nu ar trebui să compui cântece daneze în care să-i aduci omagii. „Prietena dumneavoastră dansează cu prietenul meu", spune el. „îl cheamă Egon. Iar pe mine mă cheamă Aksel. Dumneavoastră cum vă numiţi?" „Tove", răspund. Aksel dansează bine şi nu este câtuşi de puţin impertinent în timpul dansului, cum sunt majoritatea băieţilor. „Dansaţi bine", spune el, „mai bine decât majoritatea fetelor". îi spun că nu am învăţat niciodată să dansez, iar el spune că nu contează. Am ritm în mişcări. Se întâmplă rar ca un băiat să spună ceva în timp ce dansează

cu tine şi deja îmi place Aksel, chiar dacă încă nu l-am văzut prea bine la faţă. Dansăm pe lângă Nina şi Egon; eu îi zâmbesc Ninei, iar Egon şi Aksel se salută. Când se opreşte muzica, Aksel întreabă dacă se pot aşeza la masa noastră, iar eu îi spun că da. Ochii frumoşi ai Ninei radiază de fericire când ne apropiem de masă. Mă întreabă dacă nu cred că Egon e chipeş, iar eu răspund că da. „E tâmplar", continuă ea, „şi locuieşte într-o vilă din Amager, cu părinţii lui, iar peste drum locuiesc Aksel şi ai lui. Tot într-o vilă". Apoi ei vin încoace şi se aşază la masă, iar eu îl privesc mai atent pe Aksel. Are o raţă rotundă, prietenoasă, şi întreaga lui înfăţişare trădează faptul că nu demult a fost doar un copil. Părul blond şi creţ, ud de sudoare, i se lipeşte de frunte, ochii lui albaştri au o expresie inocentă şi în bărbie are o despicătură adâncă, ce dispare doar când râde. în jurul lui pluteşte un iz slab de lapte. Egon e mai scund decât el, brunet şi probabil ceva mai în vârstă. Nina îl întreabă câte camere are vila lui şi e lesne de observat că deja îşi închipuie cum fiii a doi bogătaşi vor ridica două fete din sărăcie, invitându-le în lumea lor fără de griji. Poate chiar se gândeşte să-i dea papucii pădurarului. Am impresia că e un bărbat grosolan şi serios, iar Nina are o imagine mult prea romantică asupra viitorului la ţară pe care el i-l va oferi. Când e pusă pe şotii, îl porecleşte „Boschetul", dar alţii nu au voie să-i spună aşa. îşi dau întâlnire la fiecare sfârşit de săptămână, iar eu nu am voie să-l văd. Nici el nu are voie să mă vadă pe mine, căci Nina crede că el o să considere că sunt o influenţă proastă, aşa cum şi mama consideră că Nina are o influenţă proastă asupra mea. „Şi dumneavoastră cu ce vă ocupaţi?" îl întreabă Nina pe Aksel în timp ce sorbim berea din halbele comandate. „Sunt agent de colectare a creanţelor", spune el, zâmbindu-i şarmant. Nu ştiu ce înseamnă, dar Nina pare uşor dezamăgită. „Ah", spune ea, „vă plimbaţi de colo-colo cu facturi şi lucruri de

genul ăsta?". „Conduc", o corectează cu o anume vanitate. „Conduc o maşină." I se mai înseninează faţa şi, fără niciun avertisment, Nina sugerează să sărbătorim momentul întâlnirii noastre. Ciocnim în cinstea ocaziei, iar eu aş fi preferat să beau sifon. Nu-mi place berea. Cum este trecut de ora zece, mărturisesc descurajată că va trebui să plec. Aksel se ridică galant şi îşi

Încheie haina, care e foarte lată la umeri. E înalt şi are picioare neobişnuit de strâmbe de la genunchi în jos. Mă apucă uşor de braţ în timp ce traversăm încăperea, iar afară, la garderobă, mă ajută să-mi îmbrac haina. Când ne plimbăm de-a lungul străzilor răcoroase, unde luminile oraşului eclipsează stelele, îmi spune că e adoptat şi că părinţii lui sunt destul de bătrâni, dar foarte buni la inimă. Şi, spre uimirea mea, mă întreabă dacă n-aş vrea să vin cândva în vizită, să îi cunosc. „Ba da", răspund. „îmi doresc mult să am o iubită stabilă", spune el, pueril şi direct. „Şi bătrânii mei îşi doresc nespus să mă logodesc." Acasă, în holul de la intrare, mă sărută conform programului, dar îmi dau seama că nu îi provoacă niciun sentiment aparte, nici măcar atunci când mă lipesc cu afecţiune de el. Spune: „Noi patru ne putem distra împreună". „Da", spun, şi promit să vin în vizită duminica următoare. Mă întreabă curios dacă sunt virgină şi eu recunosc că da. îmi apucă mâna şi o strânge energic. „Respect acest lucru", spune cu căldură. Dezamăgită şi confuză, mă duc la culcare. Mă întreb dacă te poţi logodi cu un agent de colectare a creanţelor. Am o bănuială că e doar o vorbă mai frumoasă pentru curierii pe bicicletă, cu diferenţa că el conduce o maşină.

13

Aksel şi cu mine ne-am logodit la două săptămâni după ce ne-am cunoscut, timp în care am avut o relaţie castă, ca şi cum am fi fost frate şi soră. Nina i-a povestit lui Egon că nu vreau să mă culc cu Aksel înainte să fim logodiţi, iar

Egon i-a spus lui Aksel, care a propus logodna ca şi cum ar fi fost o idee spontană de-a lui. Acum sunt fată logodiră, iar mama e încântată. în opinia ei, Aksel pare un băiat serios; aşa cum şi-a dat seama că soția lui Edvin nu ştie să gătească, la fel ştie şi că Aksel nu bea. El se poartă foarte galant cu mama. „Oricine poate să vadă", îi spune ea tatei, care nu o contrazice, „că e un om educat". După ce a petrecut câteva seri cu el, tata spune: „N-a învățat niciodată vreo meserie, ştie doar să conducă". „Ei, şi?" spune mama indignată. „Asta nu e suficient? Tu ştii cumva să conduci o maşină?" Aksel a promis că într-o zi o va lua pe mama la plimbare cu maşina; eu nu acord prea multă atenție acestui lucru. Dar într-o zi, când stau la birou fără să bănuiesc nimic, de afară se aude un claxon violent şi domnişoara Longren se uită pe fereas-tră. „Cine, Doamne iartă-mă, e acolo?" spune ea uluită. „Oamenii ăia fac cu mâna în direcția noastră. îi cunoaşteți cumva?" Eu neg totul, roşind, pentru că Aksel şi mama îmi fac frenetic cu mâna şi se apleacă pe fereastră, timp în care Aksel apasă pe claxon, cu mişcări lungi şi ritmice. „Trebuie să fie pentru cei de la etaj", spun, cu o expresie chinuită. „Ce tupeu", spune domnişoara Longren, apropiind şi mai mult draperiile. Când ajung acasă, spun într-un acces de furie că n-am să iau parte la asemenea tâmpenii, iar mama spune că ea şi Aksel s-au distrat straşnic toată ziua. Fuseseră la o patiserie şi Aksel îi făcuse cinste. Ochii îi strălucesc de parcă ea ar fi logodită cu el. Părinții lui Aksel sunt scunzi şi bătrâni, şi amândoi sunt nemaipomenit de drăguți. Locuiesc într-un bungalow din Kastrup. Tatăl e maistru într-o fabrică, iar în casă pluteşte un aer de prosperitate. Aksel are propria cameră jos, în subsol. Are radio şi gramofon şi peste trei sute de discuri, aranjate ca nişte cărți pe rafturile înalte. în camera alăturată se află o sală de biliard, unde jucăm toți patru atunci când Nina şi Egon vin în vizită. Părinții lui Aksel îl

alintă cu numele „Assemand” şi se poartă cu el de parcă încă ar fi copil. El îi tratează cu multă tandreţe, la fel cum mă tratează şi pe mine. Are o căldură interioară care te face să te simţi în largul tău, protejat. într-o zi, Nina spune că ar trebui să organizăm o mică petrecere la Aksel. Vom bea vin de casă făcut de tatăl lui, iar părinţii lui Aksel şi-au dat acor-dul. Vom dansa şi vom juca biliard, după care va trebui să-i fac lui Aksel plăcerea de a mă culca cu el. „După ce ai băut”, spune Nina pe un ton încurajator, „nu te doare deloc”. Şi Egon crede că ar cam fi timpul, «pune Nina; practic, Aksel şi cu mine nici nu suntem consultaţi. Noi doi nu vorbim

deloc despre asta şi Aksel încă mă respectă cu sfinţenie. Nina şi cu mine venim acolo împreună, iar Aksel este o gazdă conştiincioasă. Deschide sticlele, pune muzică şi cu toţii ne ameţim puţin de la vin, al cărui gust nu e nici pe departe la fel de oribil ca cel al berii. între dansuri, Egon o sărută pe Nina. Ea râde şi spune: „Dacă ne-ar vedea Boschetul...” Ii dezvăluise secretul ei lui Egon, care îşi bate joc de Boschet şi şi-l imaginează stând în pragul uşii şi înde-sându-şi tutunul în pipa de seară în timp ce priveşte apusul. Cu toţii râdem în hohote de acest stereotip. „Nina iese din casă”, elaborează Egon, încurajat de succesul avut până acum, „cu trei copii smiorcăiţi agăţaţi de rochie, îşi şterge mâinile de şorţ şi spune: «Tată dragă, e ora cafelei de seară»„. Aksel nu mă sărută deloc şi, pe măsură ce trece timpul, devine tot mai serios. Aproape că-mi pare rău pentru el, pentru că, din multe puncte de vedere, e ca un copil. Pe mine, una, vinul m-a dezmorţit şi sunt hotărâtă să merg până la capăt. Doar nu o să-mi fie mie mai rău decât celorlalte fete. La un moment dat, după miezul nopţii, Nina şi Egon se strecoară în sala de biliard şi închid uşa în urma lor. „Ce faceţi acolo?” strigă Aksel, vorbind mai mult cu pereţii. Apoi se uită la mine, nesigur şi speriat. „Păi”, spune

el, „mai bine aş face patul”. Pune aşternuturile, cu mişcări domoale şi atente. „Dă-ţi jos hainele”, spune el, bătut de soartă, „măcar o parte dintre ele”. Mă simt de parcă aş fi în cabinetul doctorului. „Nu mai bine povestim puţin?” întreb eu. „Ba da”, spune, şi fiecare se aşază pe un scaun. El ne umple paharele până la buză şi le golim cu lăcomie. „Ar trebui”, spune cu blândeţe, „să-ţi plombezi dinţii din faţă”. „Da”, spun eu, surprinsă. Dar, spre deosebire de cealaltă procedură, îţi trebuie bani să mergi la dentist. „Nu-mi permit”,

adaug eu. Apoi se oferă să plătească şi, din moment ce nu simt că pot să accept, spune că oricum mă va întreţine într-o bună zi. Aşa că îi mulţumesc şi accept să plătească el plombele. „E păcat”, explică el, „pentru că, altfel, eşti foarte frumoasă”. Brusc se aude un urlet ciudat din camera de biliard şi amândoi tresărim. „E Egon”, explică Aksel. „E foarte pasional.” „Şi tu eşti?” întreb cu prudenţă, pentru că aş vrea să fiu pregătită în cazul în care chiar începe să ragă. „Nu”, spune el, sincer, „nu sunt prea pasional”. „Nici eu nu cred că sunt”, îi mărturisesc. în ochi îi răsare o urmă de speranţă. ‚Am putea”, spune cu un aer optimist, „să o lăsăm pe altă dată?”. „O să creadă că n-avem toată ţigla pe casă”, spun, făcând semn din cap înspre uşa sălii de biliard. „Corect. Păi atunci putem să stingem lumina.” Aksel stinge lumina. Strâng din dinţi şi stau întinsă, ascultând cuvintele lui calde, blânde şi liniştitoare. Nu-i chiar atât de rău, iar el nu scoate sunete ca un animal. După aceea, aprinde iar lumina şi amândoi râdem de uşurare că s-a terminat şi că nu a fost nimic ieşit din comun. „Vreau să-ţi spun”, mărturiseşte el, „că până acum n-am mai fost cu o virgină”. Nina şi Egon apar în pragul uşii, roşii în obraji şi cu ochii scânteind. Se uită la pat, apoi la noi, apoi unul la celălalt, de parcă ar fi meritul lor, însă nu vorbim despre asta. Continuam să dansăm, pentru că am voie să ajung târziu

acasă atunci când sunt cu Aksel. Cu el pot face orice, aşa că nici asta n-ar supăra-o pe mama, dacă ar afla. Mai târziu, Nina mă întreabă dacă n-a fost frumos şi eu, evident, spun că a fost. Ea spune că va fi tot mai bine odată cu trecerea timpului, însă mie nici riu-mi trecuse prin cap că procedura avea să se mai repete, în realitate, cred că a fost un eveniment totalmente nesemnificativ din viaţa mea – nici pe departe la fel de semnificativ ca scurta mea întâlnire cu Kurt şi tot ce ar fi putut decurge din ea. Totuşi, am scris în jurnalul pe care-l ţineam de când aveam camera mea: „în vreme ce Nina i s-a dăruit lui Egon în sala de biliard, cu întregul ei corp cald şi pasional, eu i-am răspuns lui Aksel, când m-a întrebat dacă sunt inocentă, cu un «da» pur şi neprihănit" etc. În jurnalul meu, totul este de un romantism pur. îl păstrez în sertarul de sus al comodei din dormitor. îmi făcusem o cheie de rezervă special pentru el. în sertar se mai află şi cele două poezii „adevărate" ale mele, trei termometre şi vreo cinci sau şase prezervative. Ultimele obiecte sunt furate de la firma de produse şi echipamente medicale, pentru că, la un moment dat, mă gândisem să deschid un magazin cu astfel de produse. Fusesem concediată înainte ca stocul meu să ajungă suficient de substanţial. Spre marea mea uşurare, Aksel con-tinuă să se poarte cu mine exact ca înainte şi nu face niciodată aluzii la stânjenitorul interludiu. Cred că face tot ce-i spune Egon să facă, la fel cum şi eu am tendinţa să fac tot ce-mi spune Nina. Când sunt singură cu ea, las să se înţeleagă că Aksel şi cu mine suntem adesea împreună, şi poate că el face acelaşi lucru când e cu Egon. în timpul zilei, Aksel conduce dintr-o parte în alta cu mama, care aşteaptă în furgonetă în vreme ce el stă cu clienţii. E angajat la o firmă de mobilă şi spune că printre clienţii lui se numără multe prostituate. Mama mea cea bănuitoare a descoperit că el rămâne deosebit de mult la ele, dar Aksel spune că e greu să le faci

să plătească. Mama spune că nu ar trebui să am încredere în el, dar mie îmi este indiferent dacă se culcă cu prostituatele. Cred că nu o priveşte nici pe mama, nici pe mine. Ce mă apasă pe mine e că simt o anumită răceală din partea părinților lui atunci când merg în vizită. Nu reuşesc să-mi dau seama cu ce le-am greşit. Uneori o surprind pe mama lui fixându-mă cu privirea când crede că nu sunt atentă. E foarte scundă şi se îmbracă mereu în negru, la fel ca bunica mea. Are ochi căprui, inteligenți, şi părul complet alb. Nu am văzut-o niciodată fără şorț. „Aksel ți-a promis cumva că-ți plăteşte lucrarea la dentist?" întreabă ea într-o seară. „Da", răspund eu, stingherită. „Nu câştigă prea mult", spune mama lui. „Mă tem că va trebui să-ți acoperi singură cheltuiala." E ceva ce nu reuşesc să înțeleg. într-o seară, când sunt invitată la cină, ajung acolo cu puțin înaintea lui Aksel. Părinții lui au o expresie foarte serioasă. Mama lui spune că Aksel nu este un bărbat potrivit pentru mine. Niciodată nu va putea sâ-şi întrețină soția, iar eu sunt prea bună pentru el. „Dă-mi voie", spune tatăl lui, făcându-i semn să-l lase pe el să vorbească. „Ideea e că", spune el, „am despăgubit de mai multe ori firma când au lipsit fonduri. Adică atunci când Aksel şi-a însuşit bani care nu erau ai lui. Când vine vorba de bani, se comportă ca un copil. Ne-am gândit că ar ajuta să se logodească cu o fată cumsecade, dar n-a fost aşa. E singurul nostru fiu, dar şi cea mai mare povară a noastră. A abandonat zece şcoli de ucenici şi singurele lucruri de care se preocupă sunt maşinile şi discurile de gramofon". „E un băiat bun", îl apără mama lui, ştergân-du-se la ochi, „dar e neserios şi iresponsabil". „Eu țin la el", spun. „Şi n-am nevoie să fiu întreținută. îmi pot câştiga traiul scriind poezii." Ultima parte îmi iese pe gură involuntar şi mă uit la părinții lui Aksel, îngrozită. Nu par foarte surprinşi. „Ştiam că nu eşti o fată oarecare. Se vede pe chipul tău." Apoi Aksel soseşte cu

maşina şi parchează pe pietrişul din faţa casei, cu frânele scârţâind. Vine deseori acasă cu maşina de serviciu. Când sună la intrare, mama lui

zice: „Să nu spui că nu te-am avertizat”. Mă gândesc câteva zile la vorbele lor şi mă bucură mult că oamenii observă că nu sunt o fată oarecare. Nu cu mulţi ani în urmă mă supăra lucrul acesta. Mă gândesc îndelung la logodnicul meu şi ajung la concluzia că nu este un partener de viaţă potrivit pentru o fată care într-o zi vrea să ajungă în înalta societate. Dar nu mă simt în stare să rup logodna. îmi pare rău pentru Aksel, care e în continuare galant, amabil şi respectuos. Dar şi mama începe să se întrebe de ce Aksel are întotdeauna bani în buzunar şi de ce întârzie atât de mult în casele prostituatelor. Nu-l mai însoţeşte în drumurile sale cu maşina şi mă sfătuieşte să-mi găsesc pe altcineva, cineva ca Erling, care voia să devină profesor şi de care m-am descotorosit cu uşurinţă, ca şi cum un şir lung de tineri ar fi stat la coadă în faţa uşii mele. Nina se află în toiul unei crize cât se poate de serioase, fiindcă se gândeşte să se despartă de Boschet şi să se căsătorească cu Egon. Când îi spun ce-am aflat despre Aksel, mă sfătuieşte să pun punct relaţiei de îndată ce-mi închei tratamentul stomatologic. Plombele sunt aproape invizibile şi, odată ce vor fi gata, Nina crede că voi putea avea orice băiat doresc. în sfârşit am forme, spune ea, iar pe bărbaţi asta-i interesează. Dar sunt atât de fericită când sunt cu Aksel, pentru că ţin mult la el. în compania lui sunt fericită şi mă simt în siguranţă. Nu mai merg la părinţii lui acasă, iar el nu mai vine la ai mei. Acum mama îl tratează cu indiferenţă şi tata îi pune întrebări care doar îi demască ignoranţa. „Şi ce părere ai despre Jocurile Olimpice? Nu e scandalos?” Se referă la Jocurile Olimpice de la Berlin, unde participă lotul nostru feminin de înot, dar Aksel nu ştie absolut nimic despre Jocurile Olimpice. Ştie foarte puţine despre Hitler şi

despre situația mondială şi nu a citit Ultimul civil de Ernst Glaeser. Eu da, motiv pentru care ştiu multe despre persecuția evreilor şi despre lagărele de concentrare, şi toate astea mă umplu de teamă. Mă simt bine în preajma lui Aksel pentru că el nu ştie nimic despre toate lucrurile care ar putea să te îngrozească în zilele noastre. Asta nu înseamnă că e idiot, dar interogările tatălui meu tocmai asta îşi propun să demonstreze. El intuieşte asta şi nu mai vine pe la noi. Prin urmare, suntem lipsiți de adăpost când suntem împreună şi nu ne mai rămân decât tavernele şi străzile, într-o zi mă aşteaptă în fața biroului şi coborâm în tăcere pe H.C. Orstedsvej. Este evident că are ceva să-mi spună. în cele din urmă, îşi găseşte cuvintele. „M-am tot gândit", spune el, „că ar trebui să ne dăm jos inelele. De fapt, eu n-am fost niciodată îndrăgostit de tine". „Nici eu n-am fost îndrăgostită de tine", spun. „Da", spune el, „ştiu". Cuprins de ruşine, o ia înainte cu paşi de uriaş şi eu trebuie să alerg ca să țin pasul. „Şi eu voi împlini optsprezece ani în cu-rând", spun eu, fără să ştiu ce legătură are cu situația noastră. „Da", spune el, „atunci vei fi majoră". Mergem o vreme fără să scoatem o vorbă. „Şi mama spune", explică el, „că eşti prea bună pentru mine. Ar trebui să te căsătoreşti cu cineva care are mulți bani şi care citeşte cărți şi alte lucruri de felul ăsta". „Da", spun, „şi eu sunt de aceeaşi părere". Ajunşi în holul de acasă, mă sărută blând, ca de obicei, apoi îşi răsuceşte inelul şi şi-l scoate de pe deget. îl bagă în buzunar, împreună cu inelul meu. „Poate", spune el, „ne vom revedea". Genele lui scurte şi groase îmi zgârie obrazul pentru ultima oară. Apoi coboară pe Westend cu genunchii săi încrucişați şi cu spatele mlădios, de băiat. Se întoarce şi îmi face semn cu mâna. „Pa!" strigă el. „Pa!" strig la rândul meu, făcând cu mâna. Apoi urc scările şi inspir adânc înainte să bag cheia în uşă, fiindcă mirosul devine din ce în ce mai insuportabil. Intru până la mama şi Mătuşa

Rosalia. „Nu mai sunt logodită”, spun. „Ce bine”, spune mama. „Nu era bun de nimic.” „Ba da, era”, spun eu, apoi tac. Nu-i pot explica mamei ce părți bune avea Aksel. „Alfrida, fiecare om are ceva bun în el”, spune firav mătușa mea, întinsă pe pat. Şi amândouă ştim că se gândeşte la Unchiul Carl.

14

Într-o dimineață, când cotesc pe strada din Frederiksberg pe care se află tipografia, văd că steagul este coborât pe jumătate în mica grădină din fața clădirii de birouri. în clipa următoare, îmi trece prin minte că poate a murit domnişoara Longren, gând care mă umple de o bucurie sinistră. În sfârşit voi putea să preiau centrala telefonică şi să vorbesc la telefon. Şi o voi putea suna pe Nina de câte ori vreau. Uşor entuziasmată, urc scările, însă când intru pe uş, domnişoara Longren stă la locul său şi îşi suflă nasul cu putere. Nasul îi este totalmente roşu, de parcă ar fi ars de soare. „A murit Maestrul”, spune ea cu voce tremurândă. „Destul de subit. Era cu frații la cabană. S-a prăbuşit peste masă în mijlocul unui discurs. A făcut infera, nu s-a mai putut face nimic.” Mă aşez la locul meu şi nu scot o vorbă. Maestrul fusese un om tăcut din fire, de care toată lumea se temea, inclusiv fiii săi. Nu se pricepea să se exprime în scris, iar eu

Înfrumusețam mereu limbajul din scrisorile către frați şi din necrologurile pentru aceştia, fiindcă el nu-şi mai amintea ce dictase. În afară de a-mi dicta scrisori, nu a stat niciodată de vorbă cu mine. Domnişoara Longren mă priveşte cu reproş când mă apuc de lucru. „Ați putea măcar să vă oferiți condoleanțele”, spune ea. „Ce să ofer?” întreb eu. Ea nu se deranjează să ofere o explicație, ci continuă să citească ziarele. „Ați auzit discursul de abdicare al Regelui Eduard al VIII-lea?” întreabă ea. „A fost emoționant. Să renunțe la tron pentru o femeie! Şi ce chipeş este! Până la

urmă, Prințesa Ingrid n-a reuşit să pună mâna pe el." „Seamănă cu Leslie Howard", îndrăznesc să spun, iar acum e rândul ei să ceară explicații. îmi arată o fotografie cu doamna Simpson şi spune, „Ce ciudat că s-a îndrăgostit de o femeie trecută de prima tinerețe. Mai degrabă aş înțelege dacă ar fi vorba de o fată foarte tânără". îşi aranjează coafura de fată bătrână, de parcă tocmai i-ar fi trecut prin minte că lumea ar fi acceptat mai uşor abdicarea dacă i s-ar fi datorat ei. „A fost chipeş în tinerețe", spune ea visătoare, referindu-se brusc la Maestru. „Carl Jensen seamănă cu el, nu credeți? Am să-mi cumpăr un costum negru pentru înmormântare; îi datorez asta. Dumneavoastră ce veți purta? Probabil o să vă purtați costumul, doar a venit primăvara." Moartea şi abdicarea o făceau mai vorbăreață decât de obicei. Spune că probabil vor urma nişte schimbări semnificative şi că aceste schimbări probabil vor duce la concedierea mea. Până la urmă, fusesem angajată doar din capriciul Maestrului. Aceste perspective promițătoare mă umplu de bucurie şi mângâiere. Mai e doar o jumătate de an până când devin majoră şi era cazul să mă mut de acasă. Oricum aş lua-o, în jurul meu e un aer greu de respirat.

Mătuşa Rosalia nu mai are mult de trăit, iar conversațiile vesele cu mama au încetat cu totul. Mătuşa mea nu poate să mănânce şi are dureri cumplite. Tata se furişează ca un infractor, fiindcă mama îi face scandal de îndată ce îl zăreşte. Edvin şi Grete încă nu au venit în vizită pentru că mama nu mai are putere să se ocupe şi de treburile casnice, aşa îndurerată cum este. Doarme foarte puțin noaptea, aşa că mi-am luat un ceas deşteptător şi dimineții le îmi fac singură cafeaua. în fiecare seară mă văd cu Nina, care, după o luptă lăuntrică, rupsese legătura cu Egon fiindcă prefera să trăiască la țară cu Boschetul. Şi aproape în fiecare seară, după ce se închid tavernele, stau în holul de la intrare, sărutând un băiat oarecare, care de obicei este şomer şi pe

care n-am să-l mai văd niciodată. După o vreme, pierd şirul tinerilor. Dar încep să tânjesc după apropierea aceea intimă cu o altă fiinţă umană care se numeşte iubire. Tânjesc după iubire, fără să ştiu ce este. Cred că am s-o găsesc când nu voi mai locui acasă. Şi bărbatul pe care îl voi iubi va fi diferit de toţi ceilalţi. Când mă gândesc la domnul Krogh, nici măcar nu mai cred că trebuie să fie tânăr. Nici prea chipeş nu e nevoie să fie. Dar trebuie să-i placă poeziile şi trebuie să mă poată sfătui cum să procedez cu ale mele. După ce-mi iau rămas-bun de la tânărul din seara cu pricina, scriu poezii de dragoste în jurnalul care mi-a înlocuit albumul de poezie din copilărie. Unele dintre ele sunt bune, iar altele sunt mai puţin bune. Am învăţat să le disting. Dar nu mai citesc la fel de multe poezii, pentru că prea uşor sfârşesc prin a scrie ceva care seamănă cu ce citisem. înmormântarea Maestrului este un adevărat calvar pentru mine. Carl Jensen ţine un discurs la cimitir, atât pentru angajaţi, cât şi pentru familie. Vântul poartă cuvintele în altă direcţie

şi eu nu aud nimic. Stau în ultimul rând, fiind cea mai tânără şi mai neînsemnată angajată, iar lângă mine se află o vânzătoare de delicatese care e evident însărcinată. începe să plouă şi îngheţ în costumul meu. Din senin, mă bate gândul că aş putea fi însărcinată şi e ciudat că până acum nu mă gândisem la asta. Nici Aksel nu pare să se fi gândit. Cum afli dacă eşti însărcinată? Dintr-odată mi se pare că sunt multe indicii că aş fi însărcinată şi nu ştiu ce-am să mă fac dacă chiar e adevărat. Nina îmi mărturisise că nu poate să aibă copii; altfel, ar fi rămas demult însărcinată. Ea spune că băieţii nu folosesc nimic ca să prevină o sarcină, nu le pasă câtuşi de puţin. Mă gândesc la mama, care îmi spune mereu că n-am ce căuta acasă cu un copil, dar mă gândesc mai ales la cum va fi un obstacol în rătăcirea mea vagă către un scop la fel de vag. Mi-ar plăcea mult să am un

copil, dar nu chiar acum. Fiecare lucru la vremea lui. Când e gata discursul şi toată lumea merge să bea o cafea sau o bere, îi spun domnişoarei Lengren că trebuie să plec acasă, pentru că mătuşa mea e pe moarte. Nu pare să mă creadă, dar nu-mi pasă. Mă grăbesc spre casă, unde mă privesc în oglinda din antreu. Mi se pare că arăt rău. îmi pipăi sânii şi mi se pare că sunt sensibili. Mă gândesc la savarine şi mi se pare că mi-e greaţă. îmi trec mâna peste abdomenul plat şi mi se pare că s-a umflat. La ora cinci mă aflu pe Pilestraede, în faţa redacţiei Berlingske Tidende, aşteptând-o pe Nina. îi mărturisesc temerile mele şi spune că ar trebui să merg la doctor. A doua zi lipsesc de la muncă şi merg la bătrânul şi urâciosul doctor Bonnesen, căruia abia reuşesc să-i dezvălui motivul vizitei mele. „Ştiaţi prea bine că se poate întâmpla", se răsteşte el pe un ton iritat, „înainte să vă dedaţi acestor dezmăţuri". îmi dă un recipient pentru urină şi în dimineaţa următoare revin cu el plin. în zilele următoare, domnişoara Longren mă întreabă la ce-mi stă mintea, din moment ce nu aud ce mi se spune. Şi gândurile ei sar de la Maestru la Ducele de Windsor, apoi iar la Maestru. îi simt privirea iscoditoare ca pe o durere fizică şi tânjesc, în adâncul sufletului, la concedierea promisă. Peste câteva zile, aflu în cele din urmă că nu sunt însărcinată, şi mă cuprinde o uşurare enormă. „Eu sunt foarte romantică", mărturiseşte domnişoara Dangren în timp ce răsfoieşte o revistă doldora de fotografii ale celui mai sărbătorit cuplu din lume. „De aceea pot să plâng pentru astfel de lucruri. Dumneavoastră nu puteţi? Nu sunteţi deloc romantică?" întrebările acestea conţin de fiecare dată un reproş ascuns, aşa că mă grăbesc să o asigur că sunt foarte romantică. Acest cuvânt mă duce cu gândul la beduini cu pielea întunecată şi cu un simsir în mână, la nopţi petrecute lângă râu, în lumina lunii, la nopţi cu cer albastru-întunecat şi plin de stele. Mă gândesc la singurătate şi la o viaţă fără familie sau alte rubedenii, la o

mansardă cu un sfeşnic şi un stilou scrijelind pe hârtie şi la un bărbat ale cărui chip şi nume îmi sunt momentan necunoscute. „Da”, spune domnişoara Longren, căzând pe gânduri. „Şi eu cred că sunteţi. Altfel nu aţi putea să compuneţi cântece atât de frumoase.” Mai spune, „De ce nu încercaţi să lucraţi ca poet de ocazie? Aţi putea să câştigaţi bani frumoşi”. Pentru o clipă, îmi imaginez că aş putea pune un afiş în fereastra de acasă: „Compun cântece pentru orice ocazie”. Şi numele meu ar fi scris dedesubt, însă mama probabil că nu ar vrea să aibă un asemenea afiş la fereastră.

La scurt timp după înmormântarea Maestrului, mama mă trezeşte în toiul nopţii. „Vino”, spune ea, „cred că o să se întâmple”. Faţa îi e de nerecunoscut de-atâta plâns. Mătuşa mea îşi arcuise corpul şi îşi aruncase capul pe spate, aşa încât tendoanele încordate ale gâtului semănau cu nişte frânghii groase sub pielea îngălbenită. Din gât i se aude un bolborosit ciudat, iar mama îmi şopteşte că nu e conştientă, însă ochii îi sunt deschişi şi se rotesc în orbite de parcă ar vrea să sară afară. Mama spune că ar trebui să-i telefonez doctorului. Mă îmbrac în grabă şi împrumut telefonul cafenelei de la colţul străzii, unde Bing şi Bang fac zarvă în fundal. Doctorul este un om cumsecade care rămâne în picioare vreme îndelungată, privind-o cu tristeţe pe mătuşa mea. „Să-i administrăm o ultimă doză?” spune el, ca pentru sine, în timp ce pregăteşte seringa. „Da”, stăruie mama, „e îngrozitor să o vedem cum suferă în halul ăsta”. „Bine, aşa vom face.” O înţeapă în piciorul slăbănog şi în scurt timp i se relaxează toţi muşchii. I se închid ochii şi adoarme sforăind. „Vă mulţumesc”, îi spune mama doctorului, apoi îl conduce spre uşă fără să se gândească la cămaşa ei de noapte cea şifonată. Apoi stăm împreună lângă patul de moarte al mătuşii şi niciuna nu se gândeşte să-l trezească pe tata. Mătuşa Rosalia ne aparţine, fiind doar un personaj secundar în viaţa lui. Târziu în noapte, mătuşa mea se

opreşte din sforăit şi mama îşi apropie urechea de gura ei ca să vadă dacă mai respiră. „S-a terminat”, spune ea, „Slavă Domnului că se odihneşte în pace”. Se aşază iar pe scaun şi se uită la mine cu o privire neputincioasă. îmi pare foarte rău pentru ea şi simt că ar trebui să o consolez şi să o sărut, ceva de-a dreptul imposibil. Nu pot nici măcar să plâng în prezența ei, deşi ştiu că la un moment dat îmi va reproşa că n-am vărsat o lacrimă la moartea mătuşii mele. Va zice că lucrul ăsta e o dovadă a neînduplecării mele, poate

chiar când urmează să mă mut din casa părintească. Nu-i spusesem niciodată că intenționez să plec. Ne aşezăm una lângă cealaltă, dar ne despart kilometri întregi. „Tocmai acum”, spune mama, „când urma să se bucure de viață”. „Da”, spun eu, „dar măcar nu mai suferă”. în ciuda orei târzii, mama face cafea şi mergem în camera mea să o bem. „Mâine”, spune mama, „trebuie să merg la Mătuşa Agnete, să îi spun ce s-a întâmplat. A vizitat-o doar de trei ori de când a venit să stea la noi”. Când mama e revoltată de comportamentul altor oameni, găseşte în această indignare un refugiu temporar în fața unei profunde deznădejdi. Vorbeşte despre cum Mătuşa Agnete o dezamăgise de fiecare dată când avusese cea mai mare nevoie de ea, până şi în copilărie. Chiar şi atunci le pâra pe celelalte două surori şi ținea neapărat să fie mai bună decât ele. O las pe mama să vorbească, eu nu am nevoie să spun prea multe. M-a întristat moartea Mătuşii Rosalia, dar nu m-a afectat atât de mult pe cât ar fi făcut-o în copilărie. în noaptea aceea dorm cu fereastra deschisă, în ciuda zarvei făcute de Bing şi Bang, sperând ca duhoarea aceea râncedă şi sufocantă să dispară curând din apartament. Moartea nu este o adormire blândă, cum credeam odată. Este brutală, respingătoare şi miroase urât. Mă cuprind cu brațele şi mă bucur de tinerețea şi de sănătatea mea. Dincolo de asta, tinerețea

mea e doar o deficienţă şi un obstacol de care nu mă pot descotorosi suficient de repede.

15

„Doar de dragul tău ne-am mutat”, spune mama cu amărăciune. „Ca să ai o cameră în care s poţi compune poezii. Dar ţie nu-ţi pasă. Iar tatăl tău e din nou şomer. Nu ne descurcăm fără partea ta de bani.” Tata se ridică în capul oaselor, frecându-se la ochi. „Ba da”, spune el tăios, „ne descurcăm bine-mersi. E destul de grav dacă nu te poţi descurca fără ajutorul copiilor. Sacrifici totul pentru ei şi, când urmează să te bucuri puţin de pe urma lor, îşi iau tălpăşiţa. La fel s-a întâmplat şi cu Edvin”. „Cu Edvin a fost altă situaţie”, spune mama. „El e băiat.” O spune doar ca să-l contrazică pe tata, iar eu răsuflu mai uşurată, fiindcă discuţia devine acum o dispută între ei doi. Ne aşezăm în sufragerie, unde luăm cina. Din pricina programului de muncă schimbător al tatei, ne-am obişnuit să mâncăm o masă caldă la ora douăsprezece, chiar dacă acum nu prea mai contează. Pentru că şi eu sunt şomeră. Am fost concediată de la birou cu două săptămâni înainte de majorat.

Însă am găsit o altă slujbă, la care voi începe peste două zile, şi am mai găsit şi o cameră de închiriat. Mâine urmează să mă mut şi tocmai le-am dat vestea părinţilor mei. În timp ce aşez farfuriile pe masă, ei se ceartă. „N-are pic de inimă”, spune mama printre lacrimi, „la fel ca tatăl meu. în noaptea în care a murit Rosalia, a stat nemişcată ca o statuie, fără să verse o lacrimă. A fost absolut îngrozitor, Ditlev”. „Nu”, izbucneşte tata, „este bună la suflet. Tu ţi-ai crescut prost copiii”. „Şi tu?” răcneşte mama. „Nu i-ai crescut şi tu? Să devină socialişti şi să-şi şteargă mucii în barba lui Stauning. Nu, de când a murit Rosalia, şi acum, că se mută şi Tove, eu nu mai am pentru ce trăi. Tu tot timpul dormi şi sforăi, şi dacă ai, şi dacă nu ai loc de muncă. Când te văd, mă

plictisesc de mor.” „Şi ţie”, spune tata furios, „nu-ţi arde de altceva decât de familia ta şi de casa regală. Câtă vreme poţi să dai fuguţa la coafor oricând pofteşti, nu-ţi mai pasă dacă soţul tău moare de foame”. Din fericire, mama spumegă de furie, nu de supărare din cauza plecării mele. „Soţul meu”, răcneşte ea, „halal soţ mai am. Nici nu te oboseşti să mă mai atingi, dar să ştii că n-am o sută de ani, şi mai sunt şi alţi bărbaţi pe lumea asta!”. Zbang! Ea trânteşte uşa dormitorului, unde se aruncă pe pat şi continuă să plângă, aşa încât să se audă în toată clădirea. Strâng faţa de masă şi o împăturesc. De când ne-am mutat într-un cartier mai bun, nu mai folosim Socialdemokraten pe post de faţă de masă, iar eu nu mai sunt nevoită să privesc sumbrele caricaturi din Germania nazistă ale lui Anton Hansen. Tata îşi trece apăsat palmele peste faţă, de parcă ar vrea să-şi mute din loc toate trăsăturile, şi spune obosit: „Mama trece printr-o vârstă dificilă. Nu stă bine cu nervii. Ar trebui să ţii cont de asta”. „Aşa-i”, spun, deşi nu-mi place s-o recunosc, „dar, tată, vreau să-mi trăiesc şi eu viaţa. Vreau să fiu eu însămi”. „Pentru asta ai camera ta”, spune el. „Acolo poţi să fii tu însăţi şi poţi scrie câte poezii vrei.” Urăsc când îmi aduc în discuţie poeziile; nu ştiu de ce. „Nu-i doar asta”, spun eu, mergând spre draperia ce împarte camera în două. „Vreau un loc în care să-mi pot invita prietenii.” „Da, asta aşa e”, spune el, frecându-şi iar faţa, „şi mama nu vrea să accepte aşa ceva. În orice caz, să ai mare grijă de tine”. „Aşa voi face”, promit eu, strecurându-mă într-un final în camera mea. îmi împachetez lucrurile, cele câteva pe care le am, dar trebuie să aştept să se întoarcă mama în sufragerie ca să golesc sertarul comodei din dormitor. închiriasem o cameră în 0sterbro, pentru că nu simţeam că mutarea ar fi fost completă dacă aş fi rămas în Vesterbro. Nu-mi place proprietara la care urmează să stau, dar, chiar şi aşa, am închiriat camera pentru că mă costă doar patruzeci de

coroane pe lună. încă mai plătesc pentru haina de iarnă şi lucrarea la dentist, dar ar trebui să-mi ajungă banii, fiindcă la Biroul de Schimb Valutar voi câştiga o sută de coroane pe lună. Gazda mea e masivă şi grasă. Are părul dezordonat şi decolorat şi e foarte teatrală, de parcă în orice moment ar putea să aibă loc o catastrofa. Pe peretele din sufragerie e atârnată o fotografie mare cu Hitler. „Uite", spusese ea când am închiriat camera, „nu-i aşa că-i chipeş? într-o zi va conduce lumea întreagă". E membră a Partidului Nazist din Danemarca şi mă întrebase dacă nu voiam să mă înscriu şi eu, fiindcă urmăreau să coopteze şi tineretul danez. Am refuzat, spunând că nu înțeleg politica. De altfel, nu mă priveşte ce fel de om e. Principalul lucru e că am găsit o cameră ieftină. A doua zi mă mut acolo. Merg cu tramvaiul, ținând în mână valiza şi ceasul deşteptător, care nu încape în bagaj. Sună între stații, iar eu râd isteric când îl opresc. Este un ceas deşteptător nemaipomenit de temperamental, pe care doar eu ştiu să-l potrivesc. Este ursuz şi astmatic ca un bărbat bătrân şi, când devine prea leneş şi scârțâit, îl trântesc de podea. După care începe iar să ticăie, blând şi ritmat. Proprietăreasa mă întâmpină în acelaşi chi-monou larg pe care îl purtase la prima întâlnire şi are un aer la fel de dramatic. „Nu sunteți logodită, nu-i aşa?" întreabă, ducându-şi mâna la inimă. „Nu", spun eu. „Slavă Domnului!" răsuflă uşurată, de parcă tocmai ar fi evitat o situație primejdioasă. „Bărbații ăştia! Am fost căsătorită odată, draga mea. Mă snopea în bătaie când se apuca să bea şi mai trebuia să-l şi întrețin. Lucrurile astea sunt inacceptabile în Germania, Hitler nu permite aşa ceva. Dacă oamenii nu vor să lucreze, ajung într-un lagăr de concentrare. Ceasul e cumva zgomotos? Am probleme cu somnul şi-n casa asta se aude orice zgomot." Ceasul poate trezi un cartier întreg, dar o asigur că abia se aude. în cele din urmă, mă lasă în pace şi pot să-mi privesc în tăcere

noua casă. Camera este destul de mică. În ea se află un divan cu tapițerie înfloratăă, un fotoliu în acelaşi stil, o masă şi o comodă veche cu nişte mânere strâmbe atârnând de sertare. Unul dintre ele are cheie, aşa că într-adevăr voi avea un loc doar al meu. într-un colț se află o perdea, iar în spatele ei e o bară de metal. Ar trebui să țină loc de dulap. Mai sunt şi un lighean şi un ulcior, amândouă ciobite. Pe deasupra, e un frig de crapă pietrele, la fel ca în camera Ninei, pentru că nu am sobă de teracotă. După ce îmi pun hainele în spatele perdelei, ies să cumpăr o sută de coli de hârtie pentru maşina de scris. Apoi, cu ultima bancnotă de zece coroane, închiriez o maşină de scris, pe care la întoarcere o aşez pe masa şubredă. Trag fotoliul până în fața mesei, însă, când mă aşez, şezutul se desprinde. În schimbul celor patruzeci de coroane îmi doream doar o masă şi un scaun, dar poate că trebuie să oferi un preț mai mare ca să obții aşa ceva. Ies din cameră şi bat la uşa sufrageriei, unde proprietăreasa stă şi ascultă radioul. „Doamnă Suhr", spun, „s-a rupt fotoliul. Nu-mi puteți împrumuta un scaun obişnuit?". Se uită la mine de parcă i-aş fi dat o veste catastrofală. „S-a rupt?" spune ea. „Era un scaun excelent. îl am de când m-am căsătorit." Se grăbeşte să constate pagubele. „Trebuie să-mi dați cinci coroane pentru asemenea pagubă", spune ea, întinzând mâna. Spun că nu mai am bani până pe data de întâi. Atunci va adăuga suma la chirie, îmi spune furioasă. O urmez când iese din cameră, implorând-o să-mi împrumute un scaun obişnuit. „E jaf la drumul mare", geme ea, masându-şi iarăşi pieptul. „Nu merită câtuşi de puțin să iei oameni în gazdă. Probabil o să-mi aduceți şi bărbați în casă." Aruncă o privire rugătoare spre Hitler, de parcă ar putea să dea afară cu mâna lui orice bărbat care i-ar călca pragul. Apoi se duce în cealaltă cameră, unde de-a lungul unui perete se află un şir de scaune rigide, cu spătarul drept. „Uitați", spune supărată,

alegându-l pe cel mai rablagit dintre ele, „luați-l pe acesta”. îi mulțumesc politicos şi îl car până în camera mea. Are o înălțime potrivită pentru masă. Apoi îmi transcriu încetul cu încetul poeziile pe curat, iar asta parcă le face să devină mai bune. Mă cuprinde un sentiment de pace când fac munca asta, iar visul că poemele se vor transforma odată şi-odată într-o carte se conturează în culori mai puternice şi mai clare decât odinioară. Fără avertisment, proprietăreasa apare în uşă. „Chestia aia”, spune ea, arătând spre maşina de scris, „face un zgomot îngrozitor.

Sună ca o mitralieră”. „Aproape am terminat”, spun eu. „De altfel, doar seara scriu.” „Bine, fie.” îşi scutură capul cu păr blond. „Dar nu după ora unsprezece. Aici se aude şi cel mai mic sunet. Auziți, nu vreți să ascultați discursul lui H itler din seara asta? Eu îi ascult toate discursurile, sunt minunate. Bărbăteşti, hotărâte, răsunătoare!” Gesticulează entuziast cu brațul, dezvelindu-şi pieptul voluminos. „Nu”, spun speriată. „Nu... nu cred că voi fi acasă în seara asta.” Dar voi fi acasă pentru că Nina îl primeşte în vizită pe pădurarul ei, aşa că nu am unde să mă duc. îngheț stând acolo, cu toate că am haina pe mine, şi nu mă pot concentra să scriu pentru că discursul lui Hitler răsună prin perete de parcă s-ar afla chiar aici lângă mine. Urlă şi e amenințător, lucru care mă sperie. Vorbeşte despre Austria, şi eu îmi închei haina până sub bărbie şi îmi strâng degetele în pantofi. Valurile de urale îl întrerup constant, iar în cameră nu există niciun colț în care să mă pot ascunde. Când se termină discursul, doamna Suhr vine până în camera mea, cu ochii strălucind şi cu obrajii îmbujorați de la toată agitația. „L-ați auzit?” strigă ea, fermecată. „Ați înțeles ce a spus? Nici nu e nevoie să înțelegem. Discursul îți pătrunde în piele ca o baie de aburi. Am sorbit fiecare cuvânt. Vreți o ceaşcă de cafea?” Refuz politicos, chiar dacă nu băusem şi nu mâncasem nimic toată ziua. Refuz pentru că nu vreau să

mă aşez sub fotografia lui Hider. Am impresia că atunci m-ar observa şi ar găsi o metodă să mă zdrobească. Ce fac eu e „artă decadentă”, şi-mi aduc aminte ce spusese domnul Krogh despre intelectualitatea germană. A doua zi încep munca la Biroul de Schimb Valutar, iar Hitler invadează Austria.

16

„Ştiţi să dansaţi carioca[27]?” Ridic privirea din stenogramă şi spun că nu. Mă uit la secretarul pentru care stenografiez: e un bărbat chiar atrăgător, dar nu-şi ia munca în serios. Se lasă pe spate în scaun, leneş, şi din când în când mai soarbe o gură din berea din faţa lui. Cască zgomotos, fără să ducă mâna la gură. „Aşa deci”, spune pe un ton obosit, „unde am rămas?”. Ne aflăm într-o încăpere generoasă de la mansardă. Aici sunt multe birouri, cu mulţi secretari. Când au nevoie de o stenografa, telefonează către biroul nostru, de unde supervizoarea o trimite pe una dintre noi până sus, la etaj. îmi place munca asta, dar secretarii mă aduc la disperare. Preferă să stea la poveşti, timp în care cazul zace într-un dosar albastru, pe care cu litere roşii scrie „Urgent!”. Sunt solicitări pentru tot felul de lucruri şi fiecare solicitare este însoţită de o scrisoare emoţionantă ce lasă să se înţeleagă că un răspuns negativ va duce la sinucidere. Fiecare solicitant în parte scrie despre motive urgente, extrem de personale, pentru care trebuie să i se aprobe cererea de import a mărfii. Ştiu foarte bine să dansez carioca, dar mă aflu în orele de lucru şi acum primesc un salariu mare, mai mare decât oricând altcândva. „Nu vă mai încruntaţi”, îmi spune secretarul, zâmbind. „Veţi face riduri.” Cobor scările în fugă şi merg în birou să transcriu scrisoarea pe curat. E un răspuns negativ, iar eu încerc să

[27] *Dans popular din Brazilia.*

transform tonul scrisorii într-unui mai prietenos şi mai puţin birocratic, ca atunci când modificam scrisorile către fraţii de lojă, doar că aici aşa ceva nu este permis. Trebuie să rescriu totul şi mi se cere să mă rezum la stenografiat. Suntem vreo douăzeci de fete tinere în birou, iar încăperea seamănă cu o sală de clasă. La fiecare masă stă câte o fată, iar mesele sunt dispuse în trei rânduri lungi. În capăt se află supervizoarea noastră, care stă cu faţa spre noi ca o profesoară, iar când zgomotul devine prea agasant, ne reduce la tăcere cu un aer sever. Toate celelalte fete sunt foarte cochete, cu rochii strânse pe corp, tocuri înalte şi cu mult machiaj pe faţă. într-o zi, una dintre ele decide să-mi machieze buzele, obrajii şi ochii, şi toate consideră că îmi stă mult mai bine aşa. îmi spun că ar trebui să mă machiez zi de zi, aşa că încep să împrumut cosmetice de la Nina când ieşim seara în oraş. După ce mi-am transcris toate poeziile, nu mai suport să stau în camera mea, unde îmi clănţăne dinţii de frig. Aşa că îmi reiau viaţa de noapte alături de Nina şi, chiar dacă e destul de monotonă, în această perioadă zilele şi nopţile trec pe nesimţite, ca bătaia tobelor înainte de începerea spectacolului. Anii îngrozitori de la I.P. Jensen i-am lăsat în urma mea; am optsprezece ani; m-am desprins de familie. într-o seară, dansez la Heidelberg cu un tânăr înalt şi blond, care nu seamănă cu băieţii cu care m-am obişnuit şi nici nu vorbeşte ca ei. Mă întreabă dacă-mi poate face cinste cu un sendviş. Ii spun că sunt cu prietena mea. Spune că nu contează. Putem să mergem toţi trei să mâncăm câte un sendviş. Când se prezintă, Nina îl priveşte aprobator şi uşor surprinsă. îl cheamă Albert şi e mai bine îmbrăcat decât ceilalţi băieţi. Poate e chiar student la universitate. Mâncăm câte un sendviş şi bem câte o bere, iar eu bâjbâi cu furculiţa şi cuţitul, studiind cum folosesc ceilalţi tacâmu-rile. Acasă tăiem mâncarea cu cuţitul, apoi mâncăm totul cu furculiţa. Albert mă întreabă unde locuiesc

şi cu ce mă ocup. Mă întreabă cât câştig şi dacă mă pot întreține din banii respectivi. Nu e nimic ieşit din comun, dar ceilalți băieți au vorbit mereu doar despre ei înşişi. Am o dorință imensă să-i povestesc lui Albert totul despre mine şi despre viața mea. „Poate că", spun eu, „în curând am să câştig mai mult. Ştiți, eu scriu poezii". Nu-mi place să vorbesc despre asta, cu atât mai puțin aici, printre râsete şi muzică, unde e atât de multă gălăgie. Dar simt că nu pot să mai aştept şi nu ştiu dacă am să-l mai văd vreodată pe Albert. „Serios?" spune el surprins. „Nu mă aşteptam la asta. Sunt bune?" îmi zâmbeşte stând pe jumătate întors, de parcă ar râde de mine pe furiş. Mă enervează şi simt cum mi se înroşeşte fața. „Da", spun, „unele dintre ele". „Ştiți vreuna pe dinafară?" întreabă, molfăind din sendviş. „Da, ştiu", spun, „dar nu vreau să o recit aici". „Atunci o puteți scrie", spune el calm, împingând spre mine un şervețel. Scoate un creion din buzunar şi mi-l întinde. Ce vers să scriu? Care e cel mai bun? Simt că alegerea versului e extrem de importantă şi, după ce rod vârful creionului frământându-mi gândurile, scriu:

Glasul plăpând niciodată nu ți l-am auzit.
Buzele tale palide niciodată nu mi-au zâmbit.
Dar lovitura picioruşelor tale
niciodată n-am s-o uit.

Priveşte îndelung versurile şi întreabă despre ce este poezia. „Un copil", spun, „născut mort". Mă întreabă dacă am născut un copil mort şi îi spun că nu. „Să fiu al naibii", spune el, apoi mă priveşte cu mare curiozitate. Nina dansează cu un băiat şi-mi face cu ochiul, încurajator, când trece în paşi de dans pe lângă masa noastră. Crede că ar trebui să profit de situație; şi eu vreau acelaşi lucru, dar în felul meu. Albert îmi urmăreşte privirea. „Prietena dumneavoastră este foarte frumoasă." „Aşa este", spun, gândindu-mă că probabil şi-ar fi dorit să o fi invitat pe ea la

dans, nu pe mine. Dar acum nu-mi pasă de acest aspect. „Ştiţi cumva", continui cu încăpăţânare, „unde se pot trimite astfel de poezii ca să fie publicate?". „Sigur că da", spune el, de parcă aş fi întrebat cel mai banal lucru. „Ştiţi revista Spicul sălbatic?" Nu o ştiu, iar el spune că e locul în care tinerii debutanţi îşi pot publica poeziile şi ilustraţiile. E editată de un bărbat pe nume Viggo F. Moller; îmi notează numele şi adresa pe alt şerveţel. „Zilele trecute am fost pe la el", spune cu atâta dezinvoltură, încât se subînţelege că este mândru de asta. „E un om plăcut şi are o foarte bună înţelegere a artei tinere." îl întreb cu prudenţă dacă şi el scrie, şi la fel de dezinvolt răspunde că a compus nişte versuri în timpul liber, iar unele dintre ele fuseseră deja publicate în Spicul sălbatic. Vestea mă lasă mută. Stau lângă un poet. Era dincolo de cele mai îndrăzneţe visuri ale mele. Când se întoarce Nina, tac în continuare. Ridică din sprâncenele ei subţiri şi probabil îşi imaginează că Albert şi cu mine nu am făcut niciun progres, „în Heidelberg mi-am pierdut inima, când acei ochi m-au fermecat..." Toată lumea se ridică şi cântă, legănând halbele de bere dintr-o parte în alta. Şi Albert s-a ridicat şi, brusc, postura lui trădează o oarecare nerăbdare. îi urmăresc privirea şi, de cealaltă parte a ringului de dans, văd o fată zveltă, care stă singură şi are o expresie foarte serioasă. Când începe muzica, Albert achită nota, se înclină oarecum stângaci în faţa amândurora şi o invită la dans pe tânăra cea serioasă. „E numai vina ta", spune Nina, enervată. „Era nemaipomenit de drăguţ." Dar mie chiar nu-mi pasă. Apucasem de un colţ lumea după care tânjeam şi nu aveam de gând să-i dau drumul. Pun şerveţelul în geantă şi îi zâmbesc misterios prietenei mele. „Mă întorc acasă să scriu", îi spun. „Doar să nu se trezească vrăjitoarea." ,Ai dat din lac în puţ", spune Nina. „Nu e cu nimic mai bună decât maică-ta." Mă îndrept spre garderobă şi îmi recuperez haina. Merg pe jos până acasă, cu toate că e

un ger cumplit, şi sunt nespus de fericită. Un nume şi o adresă – de câți ani e nevoie să le obții. Şi poate că nici nu-i de-ajuns. Poate că bărbatul acesta n-o să vrea poeziile mele. Poate că va muri înainte să le primească. Poate că a şi murit deja. Ar fi trebuit să-l întreb pe Albert câți ani are acest Viggo F. Moller. întorc numele pe toate părțile şi mă întreb de la ce vine inițiala F. Francis? Frederick? Finn? Dacă scrisoarea mea nu va ajunge niciodată la destinație pentru că o pierde poştaşul? Dacă Albert îmi dăduse un nume cu totul greşit, jucându-mi o festă? Unora, soiul ăsta de lucruri li se par foarte amuzante. Totuşi, în adâncul sufletului cred că o să-mi iasă. E ora două noaptea când mă strecor în camera mea. împăturesc de mai multe ori cuvertura de pe divan şi o aşez sub maşina de scris ca să înăbuş sunetele pe care le scoate claviatura, apoi aleg trei poezii pe care să le trimit alături de o scrisoare scurtă şi formală, astfel încât bărbatul acela să nu-şi închipuie că toată povestea are prea multă importanță pentru mine. „Stimate domnule redactor Viggo F. Moller", scriu. „Prin prezenta, vă trimit trei poezii, în speranța că le veți publica în revista dumneavoastră, Spicul sălbatic. Cu deosebită stimă şi apreciere, T.D." Alerg cu scrisoarea până la cea mai apropiată cutie poştală şi verific când va fi expediată. Vreau să aflu când o va primi redactorul şi când ar putea să-mi răspundă. Apoi mă întorc acasă să mă culc, nu înainte să-mi pun ceasul deşteptător să sune. îmi arunc toate hainele peste plapumă, dar stau mult timp întinsă pe întuneric, tremurând de frig înainte să adorm.

17

În fiecare seară mă grăbesc să ajung acasă de la birou şi o întreb pe doamna Suhr dacă am primit vreo scrisoare. N-am primit, iar doamna Suhr e foarte curioasă. întreabă dacă am vreo rudă bolnavă. întreabă dacă urmează să primesc bani prin poştă şi îmi aminteşte de cele cinci coroane pe

care i le datorez pentru fotoliul rupt. Din când în când mă mai întreabă dacă îmi e foame, dar nu-mi e niciodată foame, chiar dacă rareori mănânc la cină. Uneori mănânc la cantina Berlingske Tidende, împreună cu Nina. E ieftin, însă e doar pentru angajați. Proprietăreasa mea mai spune că sunt din ce în ce mai slabă şi, dacă aş fi fiica ei, ar avea ea grijă să mă îngraş. Când simt mirosul de la cina pe care o pregăteşte, până la urmă mi se face foame, dar atunci e prea târziu, înainte să mă întorc acasă, de obicei beau o ceaşcă de cafea în gara 0sterport şi mănânc un produs de patiserie. Dar e o extravaganță pe care nu mi-o permit cu adevărat, fiindcă sunt foarte strâmtorată cu banii. Toate fetele de la birou sunt în aceeaşi situație, chiar dacă majoritatea locuiesc acasă. La finalul lunii, se împrumută unele de la altele, şi s-ar împrumuta şi de la mine, dacă aş avea bani să le dau. Nu se supără când le refuzi. Sărăcia lor nu este zdrobitoare sau tristă, pentru că toate au ceva la care să spere; visează la o viață mai bună. La fel şi eu. Sărăcia e temporară şi suportabilă. Nu e o problemă adevărată. Nina se poate împrumuta de la mama ei şi, la o adică, îl are pe Boschet. Mama Ninei e o doamnă grasă şi prietenoasă, care nu tratează lucrurile cu prea multă seriozitate. îşi câştigă existența făcând curățenie în casele oamenilor şi locuieşte cu un bărbat care este tatăl fratelui vitreg al Ninei, în vârstă de doisprezece sau treisprezece ani. Se vede de la o poştă că Nina nu a crescut în casa aceea, ci este doar în vizită. Şi în Copenhaga este doar în vizită, iar pentru mine este de neînțeles că într-adevăr se gândeşte să trăiască la țară. Cât aştept scrisoarea, nu mai ies seara în oraş, ci stau şi îngheț în cameră, ascultând sunetele din hol. Ştiu că scrisorile expres pot fi trimise în afara programului obişnuit al poştei. Nu există niciun motiv real pentru care să primesc o scrisoare expres, însă continui să pândesc după sunetul soneriei. într-o seară are loc o întâlnire politică în

apartamentul doamnei Suhr şi o mulţime de bărbaţi încălţaţi în cizme dau buzna în sufragerie, făcând în curând un vacarm de nedescris. în sufragerie, aceştia bat din călcâie şi strigă „Heil!” spre fotografia lui Hitler. Sunt prezente şi câteva femei. Vocile lor sunt stridente, ca vocea doamnei Suhr, şi, ca de obicei, sper să nu mă observe niciuna dintre ele. Cântă imnul Horst Wessel şi bat cu picioarele în podea, făcând să se zguduie pereţii. Doamna Suhr intră în camera mea, rumenă în obraji şi cu părul vâlvoi. încă îşi poartă chimonoul şi arată de parcă tocmai ar fi scăpat dintr-o casă cuprinsă de flăcări. „Ah”, geme ea, „nu vreţi să ciocniţi cu noi în cinstea Fuhrerului? Veniţi să-i salutaţi pe băieţii ăştia nemaipomeniţi. Alăturaţi-vă nouă în lupta pentru măreaţa noastră cauză!”. „Nu”, spun îngrozită, „am ceva de terminat. Muncă suplimentară de la birou”. Mă apuc să bat la maşina de scris ca ei să creadă că lucrez, timp în care mă gândesc cu durere şi nelinişte la întunericul ce urmează să se coboare peste întreaga lume. Dar nu uit să ciulesc urechea spre uşa de la intrare. O scrisoare expres, o telegramă – nu ştii niciodată. Peste câteva zile, când intru în casă, doamna Suhr stă în antreu cu o scrisoare în mână. „Ca să vezi”, spune cu o privire flămândă de senzaţionalism. „A sosit scrisoarea pe care o aşteptaţi.” I-o iau din mână şi dau să intru la mine în cameră, dar ea îmi taie calea. „Deschideţi-o acum”, spune cu respiraţia tăiată, „sunt la fel de entuziasmată ca dumneavoastră”. „Nu”, răspund cu inima bubuind, „e o chestiune strict personală, confidenţială. E un mesaj secret, să ştiţi”. „Oh, Doamne!” îşi duce mâna la inimă şi şopteşte: „Ceva politic?”. „Da”, spun cu disperare, „ceva politic. Lăsaţi-mă să trec”. Mă priveşte de parcă aş fi fost Mata Hari a timpurilor noastre şi în cele din urmă se retrage, profund impresionată, în sfârşit rămân singură cu scrisoarea mea. E mult prea voluminoasă şi îmi tremură genunchii de teroarea gândului că redactorul ar fi

putut să trimită totul înapoi. Mă aşez lângă fereastră şi privesc în jos spre curtea îngustă. Amurgul învăluie coşurile de gunoi, iar în clădirea de peste drum se aprind pe rând luminile. Deschid cu greu plicul, scot scrisoarea şi citesc: „Dragă Tove Didevsen. Două dintre poeziile tale nu sunt, ca să mă exprim elegant, bune, dar o pot folosi pe cea de-a treia, Copilului meu mort. Cu stimă, Viggo F. Moller". în clipa următoare rup în bucăţi cele două poezii care, ca să mă exprim elegant, nu sunt bune, apoi citesc încă o dată scrisoarea. El vrea să-mi publice poezia în revista lui. El e cel pe care l-am aşteptat toată viaţa mea. Am un număr din Spicul sălbatic, cumpărat cu bani împrumutaţi de la Nina. în revistă apare poezia unei femei, Hulda Liidcen, pe care am citit-o de multe ori, pentru că nu pot să uit cum tatăl meu spusese cândva că o fată nu poate deveni poetă. Deşi nu l-am crezut, cuvintele lui m-au impresionat profund. Trebuie să-mi împărtăşesc cu cineva bucuria. Nu simt că le pot spune părinţilor, iar Nina nu ar înţelege ce înseamnă asta pentru mine. Singurul care poate ar înţelege este Edvin. E primul care a spus că poeziile mele sunt bune, după ce mai întâi a râs de ele. Dar asta nu contează; pe atunci eram doar nişte copii. Iau tramvaiul spre zona Sydhavnen. Grete deschide uşa şi zâmbeşte, surprinsă să mă vadă. „Intră", spune pe un ton ospitalier, apoi se întoarce în grabă şi se aşază în poala lui Edvin, lucru care, în mod evident, e principala ei preocupare ca femeie proaspăt căsătorită. Mi se pare că el arată complet lipsit de apărare când stă aşa, adâncit în fotoliu. „Salut", îmi spune el, fericit, „cum mai eşti?". Trebuie să-i mişte capul lui Grete ca să mă poată vedea. „Ce mai fac mami şi taţi?" întreabă Grete între două sărutări. Mama nu poate să sufere această adresare drăgălaşă, dar Grete nu este deloc atinsă de răceala pe care o emană ea. Nici eu nu mă sinchisesc prea mult de Grete, fiindcă întotdeauna îmi imaginasem că Edvin

va avea o soție frumoasă, mândră şi inteligentă, nu o casnică scundă, zâmbitoare şi cu forme rotunde. Dar asta nu are prea mare importanță, căci sentimentele mele nu sunt câtuşi de puțin la fel de puternice şi pătimaşe ca ale mamei. îi povestesc lui Edvin ce s-a întâmplat şi îi arăt scrisoarea. O roagă pe Grete să facă nişte cafea în timp ce el o citeşte. „Uau", spune el impresionat, „ar trebui să fii plătită pentru treaba asta. Despre bani n-a scris un cuvânt, fir-ar să fie. Ai grijă să nu te tragă pe sfoară". Nu mă gândisem absolut deloc la asta, nici măcar pentru o clipă. „El câştigă bani din vânzarea revistei", explică Edvin, „aşa că ar trebui să-şi plătească colaboratorii". „Ai dreptate", spun eu. Nici Edvin nu înțelege miracolul care mi se întâmplase, nimeni nu-l înțelege. „Ascultă aici", spune el. „Sună-l şi întreabă-l cât te plăteşte pentru poezia asta." „Bine", spun, fiindcă aş vrea să îl sun. Aş vrea să-i aud vocea, iar aceasta este o scuză excelentă. Grete pune masa îndrugând verzi şi uscate, iar Edvin îi povesteşte despre scrisoare. „Ah", spune ea fericită, „înseamnă că sunt înrudită cu o poetă. Am să le scriu despre asta părinților mei. Vrei nişte felii de franzelă?". „Da, mulțumesc", răspund, apoi îl întreb pe Edvin cum mai stă cu tuşea. Doctorul a spus că va tuşi atâta timp cât va lucra cu lac pe bază de celuloză. Va tuşi până când îşi va găsi o altă ocupație. Doctorul mai spune că tuşea sună mai rău decât este în realitate. Nu va muri din cauza asta, nici măcar nu se va îmbolnăvi grav. Doar plămânii îi sunt înnegriți şi iritați. în timp ce ne bem cafeaua, îl privesc pe fratele meu. Nu pare fericit şi poate căsătoria nu e tocmai cum se aşteptase. Poate îşi imaginase o soție cu care ar fi putut să vorbească şi despre altceva în afară de dragoste şi ce vor mânca la cină. Poate îşi imaginase că serile aveau să facă şi alte lucruri împreună, nu doar să stea unul în brațele celuilalt, spunându-şi cât de mult se iubesc. Cred, în orice caz, că trebuie să fie groaznic de plictisitor. „Nu ar fi

cazul să-ți cumperi o rochie nouă în curând?" spune Grete. „Nu te-am văzut niciodată purtând altceva în afară de rochia aia cambrată. Ar trebui să-ți faci părul permanent", spune ea, „ca al meu". Părul lui Grete e strâns în vârful capului într-o învolburare de bucle mici, iar în urechi poartă nişte cercei mari şi rotunzi ce zdrăngănesc când dă din cap. „Nu e ciudat să ai un frate atât de frumos?" spune ea. „Cred că trebuie să fie tare ciudat pentru tine." Edvin se satură de vorbăraia ei şi se grăbeşte să se aşeze la loc în fotoliu. După ce duce ceştile, Grete se aşază iar în poala lui şi îi răsuceşte buclele negre în jurul degetelor sale. Cred că fratele meu s-a căsătorit cu ea ca să nu mai rămână în chirie la proprietara aceea severă – doar ce altă scăpare mai avea? Nici eu nu intenționez să locuiesc cu doamna Suhr pentru tot restul vieții mele. Tinerețea e în sine ceva temporar, fragil şi trecător. Tinerețea e ceva prin care trebuie să treci, altă menire nu are. Edvin întreabă dacă le-am transmis veştile mamei şi tatei, iar eu spun că vreau să aştept până când poezia apare în revistă. Le-o voi arăta atunci, nu înainte. Edvin citeşte poezia şi e profund impresionat. „Eşti în continuare plină de minciuni", spune cu admirație în glas. „N-ai născut niciodată un copil mort." îmi povesteşte că Thorvald s-a logodit cu o fată extrem de urâtă, iar asta mă enervează într-o oarecare măsură. Ar fi putut să fie al meu, dar nu l-am vrut. Totuşi, îmi plăcea că nu era legat de altcineva. înainte să plec, împrumut zece ore de la fratele meu ca să dau un telefon. Nu are cine să mă conducă până la ieşire, pentru că Grete e prinsă într-o lungă conversație şoptită la urechea lui Edvin. într-o cabină telefonică de pe Enghavevej formez numărul lui Viggo F. Moller şi cer să vorbesc cu el, cu inima pulsând de entuziasm. „Bună ziua", spun eu, „Tove Ditlevsen la telefon". îmi repetă numele, căzând pe gânduri preț de câteva clipe, apoi îşi aminteşte. „Poezia dumneavoastră va fi publicată cam peste o lună",

spune el. „Este excelentă.” „Voi primi vreun ban pentru ea?” întreb, extrem de stânjenită. Dar el nu se pierde cu firea. Doar îmi explică că niciun colaborator nu primeşte onorariu, pentru că revista e în pierdere şi el acoperă diferenţele din propriul buzunar. Mă grăbesc să îl asigur că nu contează, era doar ceva ce spusese fratele meu. Apoi mă întreabă câţi ani am. „Optsprezece ani”, spun. „Doamne Sfinte. Nu mai mult?” spune el, râzând. Apoi mă întreabă dacă nu aş vrea să-l cunosc, iar eu spun că aş vrea. Ne dăm întâlnire peste două zile, la ora şase, la cafeneaua Glyptotek, ca să luăm cina. Copleşită, îi mulţumesc, apoi îşi ia rămas-bun. îl voi cunoaşte. Voi vorbi cu el. Cu siguranţă vrea să facă ceva pentru mine. Domnul Krogh spunea că oamenii vor întotdeauna să se folosească unii pe ceilalţi, în vreun fel sau altul, şi că nu este nimic rău în asta. E destul de clar ce vreau eu de la acest redactor, dar oare el pentru ce vrea să mă folosească? Totuşi, în seara următoare trec pe la ai mei ca să le spun toată povestea. Mama e singură acasă. Se bucură mult să mă vadă, iar eu mă simt vinovată că trec atât de rar pe la ei. Mama se simţea foarte singură după moartea mătuşii Rosalia. Clădirea are îndeajuns de multă „prestanţă” încât să nu poţi da buzna în casele vecinilor, aşa că mama nu are nici măcar o prietenă cu care să poată sta de vorbă şi să râdă. Ne are doar pe noi, iar noi am fugit de ea de îndată ce legea a îngăduit-o. Ne bem cafeaua împreună şi observ că imaginaţia ei e la fel de bogată. „Ştii ce”, spune ea, „redactorul ăla... probabil vrea să te ia în căsătorie”. Râd şi spun că singura ei preocupare e cum să mă mărite pe mine. Râd, dar când ajung acasă şi mă aşez pe pat, mă întreb dacă e sau nu căsătorit. Dacă nu e căsătorit, nu mă deranjează să mă căsătoresc eu cu el. Chiar şi pe nevăzute.

Poartă costum verde şi cravată de aceeaşi culoare. Are părul cenuşiu, des şi creţ, şi o mustaţă căruntă ale cărei vârfuri le răsuceşte deseori între degete. Poartă guler detaşabil de modă veche, peste care îi atârnă uşor bărbia dublă. Are ochii de un albastru profund, ca ai bebeluşilor, iar tenul îi este roz şi alb şi delicat, ca al unui copil. Face mişcări largi, atotcuprinzătoare, cu mâinile sale mici şi fine, cu gropiţe la încheieturi. Are o personalitate caldă şi prietenoasă, iar în compania lui uit repede că sunt timidă din fire. Nu seamănă la înfăţişare cu domnul Krogh, şi totuşi îmi aminteşte întrucâtva de el. Studiază îndelung meniul înainte să comande şi, fără să ştiu ce e, cer acelaşi lucru. Spune că îi place să mănânce şi că probabil se vede pe el. Spun politicos că nu este aşa. Mărturisesc că eu niciodată nu bag de seamă ce mănânc, iar el spune râzând că într-adevăr se vede pe mine. Sunt mult prea slabă, spune el. Bem vin roşu la masă, iar eu mă strâmb, pentru că e acru. Spune că e din cauză că sunt prea tânără. Când voi fi mai mare, voi învăţa să apreciez vinul bun. Mă roagă să-i povestesc puţin despre mine, despre cum am reuşit să dau de el. Sunt emoţionată şi destinsă şi vreau să-i spun totul deodată. îi povestesc şi despre Albert, iar el ridică din umeri, de parcă n-ar fi nimeni în mod special. „Cu tinerii nu ştii niciodată", spune el, mângâindu-şi barba. „Crezi în unii, şi-apoi nu se alege nimic de ei. în alţii nu crezi, şi se dovedesc a fi foarte buni." Il întreb dacă el crede că sunt bună şi spune că nu are de unde să ştie. Spune că cei care nu se ridică la înălţimea aşteptărilor sunt indivizii care vin cu o poezie şi spun „Am scris-o în zece minute". Dacă spun asta, ştie că sunt slabi. „Şi ce se întâmplă mai departe?" „Ii sfătuiesc să se facă vatmani sau vreo altă meserie de bun-simţ", spune el, ştergându-se la gură cu şervetul. Mă bucur că n-am scris nimic despre câte minute îmi luase să scriu poezia Copilului meu mort. Nici măcar eu nu ştiu. Cred că

domnul Moller e un om puternic şi mi se pare chipeş. Poate alţii nu consideră că e chipeş, iar Nina ar crede că e prea bătrân şi gras, dar nu-mi pasă. îmi întinde meniul ca să comand desert, iar eu cer îngheţată, pentru că toate celelalte par mult prea complicate. Redactorul vrea nişte fructe cu frişca. „Sunt înnebunit după dulciuri", spune el, „pentru că nu fumez". Chelnerul îl tratează cu mult respect şi i se adresează de fiecare dată cu „domnule redactor". Mie îmi spune „domnişoară". Domnişoara mai doreşte vin? Beau cu curaj vinul acru, care mă încălzeşte şi mă relaxează. Afară apune soarele, iar printre copacii de pe bulevard suflă o adiere uşoară. Au înflorit deja, iar parcul de distracţii Tivoli se va deschide în curând. Viggo F. Moller spune că îi plac la nebunie primăvara şi vara în oraş. înfloresc copacii şi florile, iar tinerele fete înfloresc şi ele ca nişte flori frumoase printre pietrele de caldarâm. Domnul Krogh spusese ceva asemănător şi nici el nu era căsătorit. Probabil e o senzaţie pe care bărbaţii căsătoriţi nu o pot încerca. în cele din urmă, îmi fac curaj să-l întreb dacă e căsătorit şi, cu un mic râset, îmi spune că nu. „Nimeni", spune el, dând din mână, ca şi cum s-ar scuza, „nu m-a dorit vreodată". „Eu am fost logodită", spun, „dar el a rupt logodna". „Şi acum?" întreabă el. „Acum nu sunteţi logodită?" „Nu", spun, „aştept să întâlnesc omul potrivit". încerc să-l privesc adânc în ochi, dar el nu pare să priceapă ideea. Eu pur şi simplu m-am obişnuit ca totul să se întâmple pe repede înainte, atât de mult, încât aproape că mă aşteptam să mă ceară în căsătorie pe loc. Nu ştii niciodată ce-ţi poate aduce ziua de mâine. Ar putea să primească o scrisoare de la altă fată care scrie poezii – de pildă, Hulda Liitken –, să o invite în oraş şi de mine să uite cu totul. El e probabil genul de bărbat care poate avea pe oricine doreşte. Cu o gelozie crescândă, întreb cum e Hulda Liitken, iar el râde în hohote doar gândindu-se la ea. „Nu i-ar plăcea de dumneavoastră", spune el. „E

incredibil de geloasă pe alte poete, mai ales dacă sunt mai tinere decât ea. Este temperamentală cât alți zece la un loc. Uneori mă sună şi zice: «Spune-mi, M0ller, nu sunt genială?». «Ba da, Hulda», îi spun, «Eşti». Apoi e mulțumită o vreme." Apoi mă întreabă dacă luna viitoare nu aş vrea să vin la o petrecere a Spicului sălbatic. Este o petrecere la care sunt desemnați Spicul anului şi Pâinea anului. E vorba despre poetul şi ilustratorul care au avut cele mai numeroase contribuții în revistă pe parcursul anului. întreb cu ce ar trebui să mă îmbrac, iar el spune că ar trebui să vin într-o rochie lungă. Când aude că nu am aşa ceva, spune că pot să împrumut una de la o prietenă. îmi vine în minte Nina, care îşi cumpărase o rochie lungă, cu spatele gol, pentru balul de la Stjernekroen. Spun că mi-ar plăcea să vin la petrecere. Primim cafea în ceşti foarte subțiri, iar redactorul se uită la ceas, semn că ar fi timpul să plece. Aş fi vrut să rămân multă vreme acolo. Afară, viața de zi cu zi mă aşteaptă cu problemele urgente de la birou, serile petrecute prin taverne, băieții care mă conduc acasă şi camera mea neîncălzită, cu o proprietară nazistă. Singura mea consolare în această existență sunt câteva poezii, care încă nu sunt suficiente ca să fie strânse în volum. Nici nu ştiu cum ajungi să publici un volum de poezii. După ce plăteşte nota, domnul Nfoller îşi pune brusc mâna peste a mea, pe fața de masă colorată. „Aveți mâini frumoase", spune el, „lungi şi subțiri". Mă atinge pe mână de câteva ori, de parcă ar şti prea bine că nu vreau să plec, de parcă ar căuta să mă asigure că nu o să dispară în clipa următoare din viața mea. Simt că-mi vine să plâng şi nu ştiu de ce. îmi vine să-mi petrec brațele în jurul gâtului lui, ca şi cum aş fi foarte obosită după o călătorie extrem de lungă şi acum am ajuns în sfârşit acasă. E un sentiment nebunesc şi clipesc puțin ca să nu se vadă că mi s-au umezit ochii. Afară stăm o scurtă vreme împreună, urmărind traficul. E mai scund

decât mine, lucru care mă uimeşte, pentru că nu se observa când era aşezat. „Ei bine”, spune el, „bănuiesc că acum fiecare îşi vede de drumul său. Căutaţi-mă într-o zi. Cunoaşteţi adresa”. Cu o mişcare elegantă, arcuită, îşi leagănă pălăria verde cu boruri largi, o pune pe cap şi porneşte în grabă pe bulevard în jos. Stau şi-l urmăresc cu privirea până când dispare din câmpul meu vizual. Se pare că mereu trebuie să-mi iau rămas-bun de la bărbaţi, privindu-i cum îmi întorc spatele şi auzindu-le paşii dispărând în întuneric. Şi rareori se întorc să-mi facă semn cu mâna.

19

Fusesem transferată la Oficiul de Stat pentru Cereale, aflat de cealaltă parte a străzii, şi-aici îmi place mai mult. în afară de mine, la acest birou mai lucrează o singură fată. Eu am grijă de centrala telefonică şi redactez scrisori pentru şeful biroului, domnul Hjelm. E un bărbat înalt şi slab, cu faţa lungă şi sumbră, care niciodată nu e străbătută de urma unui zâmbet. Când face o pauză şi se opreşte din dictat, mă priveşte de parcă ar bănui că mintea nu-mi stă doar la cereale. Pe cealaltă fată o cheamă Kate. Râde din orice, e copi-lăroasă şi ne distrăm mult împreună când suntem doar noi. Aştept ca poezia mea să fie tipărită în revistă, fiindcă abia atunci vreau să-l vizitez pe Viggo F. Moller, nu înainte. E vară şi curând o să intru în concediu, lucru care a fost din-totdeauna o problemă pentru mine. Nina vrea să ne alăturăm Asociaţiei Daneze de Drumeţii, să străbatem ţara şi să stăm la pensiuni. Dar mie nu-mi plac grupurile de oameni şi nu mă interesează aşa ceva. Dar dacă poezia mea apare în curând, poate c-am să-mi pot petrece vacanţa de vară la redactorul Moller acasă. În timp ce aştept, continui să mă uit la bebeluşi şi la îndrăgostiţii pe care căldura i-a alungat din case. Mă uit şi la câini, la câini şi la stăpânii lor. Unii câini au lesă scurtă, pe care stăpânii

o trag de fiecare dată când se opresc, fără să aibă răbdare. Alții au lesă lungă, iar stăpânii lor aşteaptă răbdători când un miros interesant le atrage atenția. Un asemenea stăpân îmi doresc şi eu. O asemenea viață chiar mi-ar prii. Mai sunt şi câinii fără stăpân, care aleargă fără căpătâi printre picioarele oamenilor, apa-rent fără să se bucure de libertatea lor. Eu semăn cu un astfel de câine fără stăpân – răvăşit, buimac şi singuratic. Seara ies în oraş mai puțin decât înainte, iar Nina spune că devin de-a dreptul plictisitoare. Stau în camera mea, acum, când frigul nu mă mai alungă din casă. îmi recitesc poeziile de nenumărate ori şi uneori scriu una nouă. Pe cele două care, ca să ne exprimăm elegant, nu erau bune le eliminasem de mult din colecția mea. Cred că erau oribile, însă, dacă re-dactorul ar fi spus că sunt bune, l-aş fi crezut. Uneori mai merg în vizită la părinții mei. Tata e din nou şomer, iar între el şi mama se simte o anumită răceală. De obicei el stă întins pe fosta mea canapea, unde doarme sau moțăie, iar mama stă şi tricotează cu o expresie dezaprobatoare. Crede că ar cam fi cazul să-i fac o vizită redactorului Moller, fiind tot mai convinsă că el vrea să se căsătorească cu mine. „Oamenii graşi", spune ea, „sunt veseli şi buni din fire. Cei slabi sunt ursuzi". Mă întreabă câți ani are, iar eu spun că în jur de cincizeci. Şi lucrul acesta i se pare excelent, pentru că şi-a trăit deja anii de burlăcie şi va fi un soț fidel. Spune că în curând voi putea să renunț la slujbă şi să fiu întreținută. Nu spun nimic, pentru că toate astea trebuie să aştepte. „Ne ocupăm noi de nuntă", zice ea, iar eu mă gândesc la ce-ar putea spune redactorul despre soacra lui. Sunt destul de sigură că e mai în vârstă decât ea, dar asta nu o deranjează pe mama. Plec mereu în grabă, fiindcă acum mama are aşteptări de la mine. Tata spune că nu am niciun motiv să mă grăbesc şi că trebuie să decid singură cu cine vreau să mă căsătoresc. „Niciodată nu ți-a prea păsat", spune mama,

„dar acum poți să vezi cu ochii tăi cum i-a mers lui Edvin. Asta ți-e răsplata pentru nepăsarea ta”. Apoi cearta lor nu mai are legătură cu mine şi pot să plec liniştită. într-o zi, când mă întorc de la ai mei, găsesc o înştiințare de evacuare scrisă de doamna Suhr. „întrucât mi-a fost adus la cunoştință”, scrie, spre uimirea mea, „că ați luat parte la o activitate conspirativă, nu mai vreau să locuiesc sub acelaşi acoperiş cu dumneavoastră”. Mă gândesc la scrisoarea politică pe care o primisem şi la reticența mea de a participa la întrunirile ei naziste. Apoi găsesc altă cameră în Amager, nu departe de reşedința redactorului, şi pornesc într-acolo cu valiza şi cu ceasul deşteptător în mână. E în casa unei familii ai cărei copii au crescut şi-au plecat de acasă. Una dintre fiice tocmai se căsătorise, aşa că eu mă voi muta în fosta ei cameră. încăperea e mai drăguță şi mai mare decât cealaltă şi e doar cu zece coroane mai scumpă. Pe deasupra, are şi sobă de teracotă. îl sun imediat pe Viggo F. Moller ca să-i comunic noua mea adresă, iar el îmi spune că am nimerit la tanc, fiindcă apăruse revista şi tocmai urma să mi-o trimită. O spune de parcă ar fi ceva complet banal, de parcă aş avea zeci de poezii publicate, iar aceasta ar fi doar una dintre ele. O spune cu voce prietenoasă, egală, de parcă reviste şi cărți cu poeziile mele ar fi răspândite în lumea întreagă, astfel că nu ar fi contat prea mult dacă s-ar fi pierdut vreuna dintre ele; ar fi fost un fleac. însă, desigur, el este obişnuit să se afle în preajma unor oameni ca Hulda Liitken, oameni cu care se tutuieşte. De fiecare dată când mă gândesc la ea, simt cum un junghi de gelozie îmi străpunge inima. Mă întreb – oare Viggo F. Moller le va povesti vreodată altora lucruri curioase despre mine? Va spune: .Apropo, Tove m-a sunat adineaori şi mi-a spus aşa şi pe dincolo. Ha, ha, ha”, apoi îşi va răsuci mustața şi va zâmbi? A doua zi, două exem-plare din Spicul sălbatic sosesc prin poştă, iar poezia mea apare în amândouă. O

citesc de mai multe ori şi am o senzaţie ciudată în stomac. în varianta tipărită arată complet diferit faţă de cea dactilografiată sau scrisă de mână. Nu o mai pot corecta şi nu mai este doar a mea. Se află în sutele sau miile de exemplare ale revistei; oameni necunoscuţi o vor citi şi poate vor crede că e bună. E răspândită în toată ţara şi poate că oamenii cu care mă întâlnesc pe stradă au citit-o. Poate chiar au un exemplar în geantă sau în buzunarul interior al hainei. Dacă merg cu tramvaiul, s-ar putea ca în faţa mea să stea un bărbat care o citeşte. E un sentiment absolut copleşitor şi nu există nici măcar un om cu care să pot împărtăşi această experienţă minunată. Mă grăbesc acasă şi le-o arăt tatei şi mamei. „Cred că e bună", spune mama, „dar ar trebui să foloseşti un pseudonim. Numele tău nu-i prea grozav. Ai putea să iei numele meu de fată. Tove Mundus – sună mult mai bine". „Numele ei este suficient de bun", spune tata, „dar poezia e prea modernă. Nu rimează cum trebuie. Ai avea multe de învăţat de la Johannes Jergensen". Nu mă afectează criticile tatălui meu, pentru că el a vrut mereu să ne scutească de dezamăgiri. Conform filosofiei lui, dacă nu ai aşteptări de la viaţă, nu vei fi dezamăgit. Cu toate acestea, întreabă dacă nu poate să păstreze revista, pe care o mânuieşte cu aceeaşi atenţie cu care-şi ţine propriile cărţi. în drum spre casă intru într-o librărie şi cer ultimul număr din Spicul sălbatic. Nu o au în stoc, dar pot să comande un exemplar. „Nu le vindem cu ridicata", îmi explică librarul, „majoritatea cititorilor au abonament". „Ce păcat", spun eu, „pentru că în ea e o poezie excelentă, aşa am auzit". îmi notează numele ca să o pot ridica peste câteva zile. „E o revistă modestă", explică el, având chef de vorbă. „Probabil e tipărită doar în vreo cinci sute de exemplare. E ciudat că supravieţuieşte." Jignită, ies din librărie. Dar nu mai sunt cea de dinainte. Numele meu a fost publicat. Nu mai sunt anonimă. Şi în curând am să-l

vizitez pe redactor, chiar dacă la telefon nu a repetat invitația. Firește că are multe alte lucruri de făcut, dincolo de discuțiile cu tinerii poeți. La aproximativ o săptămână după ce a apărut revista, sunt chemată în biroul domnului Hjelm. Fața lui lungă este – dacă așa ceva e cu putință – și mai posacă decât de obicei, iar pe masa din fața lui se găsește Spicul sălbatic, deschisă la pagina pe care se află poezia mea. îmi trece prin minte că ar putea să mă laude pentru ea. „Am cumpărat această revistă", spune el, „pentru că am crezut că are legătură cu cerealele. Și apoi văd" – atinge poemul meu cu o riglă – „că, în mod evident, interesele dumneavoastră nu se rezumă la Oficiul de Stat pentru Cereale. îmi pare rău, dar, din păcate, nu mai puteți rămâne la noi". Mă fixează cu ochii lui de pește și eu nu știu ce să spun. Regret, pentru că îmi plăcea să lucrez aici, însă întreaga situație are și o parte amuzantă, care le va face pe Kate și pe Nina să râdă când le voi povesti. „Da", spun, „nu se mai poate face nimic". Ies din birou și merg să-i spun lui Kate despre concedierea mea. Ea se amuză de faptul că domnul Hjelm crezuse că Spicul sălbatic este o revistă de agricultură, râd și eu, însă rămân o tânără care tocmai și-a pierdut slujba și care acum trebuie să-și bată capul să găsească una nouă. Kate spune că ar trebui să mă înscriu în sindicat și să-i las pe ei să-mi găsească altă slujbă, iar mie mi se pare o idee foarte bună. în aceeași seară îl sun pe Viggo F. Moller, iar el spune că s-ar bucura să ne vedem în seara următoare. Așa că nu mai contează atât de mult că am fost dată afară de la Oficiul de Stat pentru Cereale. Poate că domnul Moller va găsi o soluție mai bună decât cea sugerată de Kate. Am atât de multe cheltuieli, încât nu-mi permit să rămân șomeră.

20

„Nu v-ar plăcea", spune Viggo F. Moller, „să vi se publice un volum de poezii?". O spune de parcă ar fi un lucru de-a

dreptul banal. O spune de parcă publicarea volumelor de poezii ar fi pentru mine ceva obişnuit; de parcă n-ar fi tot ce mi-am dorit mai mult pe lumea asta încă de când mă ştiu. Aşa că îi spun, cu voce subțire şi egală, că mi-ar plăcea foarte mult. Doar că ideea asta nu mi-a trecut niciodată prin cap. Insă, dacă tot a adus vorba, sună distractiv. Sper că nu-şi dă seama cu câtă bucurie şi emoție îmi bate inima. Pulsează de parcă aş fi îndrăgostită, iar eu îl privesc cu atenție pe bărbatul acesta care mi-a adus atâta bucurie. Se aşază în fața mea, de cealaltă parte a mesei, care e acoperită cu o față verde ca sticla. Bem ceai din ceşti verzi. Perdelele sunt verzi, vazele şi ghiveciurile sunt verzi, iar redactorul poartă costum verde, la fel ca data trecută. Rafturile cu cărți ajung aproape până-n tavan, iar peretele este în totalitate ascuns îndărătul picturilor şi desenelor. Totul îmi aminteşte de sufrageria domnului Krogh, însă Viggo F. Moller nu-mi aminteşte prea mult de domnul Krogh. Este mult mai puțin secretos şi pot să-l întreb orice doresc. Soarele urmează să apună, iar în sufragerie pătrunde lumina blândă a amurgului, care creează o atmosferă de intimitate. Il ajut pe noul meu prieten să ducă ceştile în bucătărie şi el mă întreabă dacă aş dori un pahar cu vin. Spun că da, mulțumesc, iar el toarnă vinul în pahare verzi, îl ridică pe al său şi spune: „Noroc!”. Apoi îl întreb ce trebuie să faci ca să publici un volum de poezii, iar el îmi spune că volumul trebuie trimis la o editură. De restul se ocupă ei, dacă acceptă poeziile. E foarte simplu. îi voi arăta toate poeziile pe care le am ca să vadă dacă sunt suficient de multe şi suficient de bune. Nu-mi place gustul vinului, însă îmi place efectul pe care-l are asupra mea. Sunt absorbită de mişcările blânde şi arcuite ale mâinilor redactorului, de părul lui gri-argintiu şi de vocea lui, care se încolăceşte în chip plăcut şi revigoram în jurul sufletului meu. Deja țin la el, dar nu ştiu ce simte el pentru mine. Nu mă atinge şi nu

încearcă să mă sărute. Poate crede că sunt prea tânără pentru el. Îl întreb de ce nu e căsătorit şi îmi spune cu un aer serios că nu l-a vrut nimeni. Destul de trist, spune el, însă acum consideră că e prea târziu. Ochii îi zâmbesc când spune asta, iar eu mă încrunt pentru că nu mă ia în serios. Îi povestesc despre viaţa mea, despre părinţii mei, despre Edvin şi despre cum tocmai îmi pierdusem slujba din cauza poeziei publicate în Spicul sălbatic. Ultima parte îl amuză teribil şi spune că îi va amuza şi pe prietenii săi atunci când le va povesti. Prietenii lui sunt celebrităţi, iar unii dintre ei îl întrebaseră cine e sărmana fată care scrisese atât de frumos despre co-pilul ei mort. Aşadar nu doar familia mea crede că tot ce scrii este adevărat. „Vai de mine", spune el, trăgându-şi o palmă peste frunte, „era să uit. Aţi văzut cronica pe care Valdemar Koppel a făcut-o revistei în Politiken zilele trecute? Scrie laudativ despre poezia dumneavoastră". Găseşte articolul decupat şi mi-l arată. Scrie astfel: „O poezie anume, Copilului meu mort, de Tove Ditlevsen, justifică existenţa acestei mărunte reviste". „Oh", spun, copleşită, „cât de fericită mă face. Oare n-aş putea să-l păstrez?". îmi dă articolul şi mai toarnă vin în paharele verzi. Apoi spune: „Se întipăreşte o impresie puternică în inima unui tânăr care-şi vede numele publicat pentru prima oară". „Mă bucur atât de mult că v-am întâlnit", spun. „Am senzaţia că nimic rău nu se poate întâmpla când sunt cu dumneavoastră. Când mă aflu aici, nu mai cred că va avea loc un război mondial." Brusc, Viggo F. Moller capătă un aer serios. „Situaţia pare destul de sumbră", spune el. „Probabil că pot face câte ceva pentru dumneavoastră, draga mea, dar n-am cum să previn războiul mondial." Vinul mă face să spun astfel de lucruri. Toţi adulţii se îndepărtează de mine când se gândesc la situaţia mondială. În comparaţie cu ea, eu şi poeziile mele suntem doar un puf de păpădie, pe care şi cea mai mică pală de vânt îl poate spulbera. „Poate că nu", spun eu, „dar

nu veți muri subit, şi nici casa aceasta nu se va dărâma". Ii povestesc despre redactorul Brochmann şi domnul Krogh. Il cunoscuse pe primul, dar nu şi pe cel din urmă. „De acord", spune pe un ton serios, „din acest punct de vedere vă puteți baza pe mine. N-aţi vrea să ne tutuim?". Ciocnim în cinstea prieteniei noastre şi el aprinde lămpile cu lumină verde. „Te rog să-mi spui Viggo F.", zice el apoi. „Toată lumea îmi spune Viggo F. sau Moller. Cu excepția familiei mele, nimeni nu-mi spune Viggo." Părinții lui, spune el, sunt morți, dar are o soră şi un frate pe care rareori îi vede. „Familiile", spune el, „nu-i înțeleg niciodată pe artişti. Artiştii se au doar unii pe ceilalți". Mă întreabă dacă nu vreau să stau lângă el pe canapea, iar eu mă aşez lângă el. Stau aproape de el, aşa încât picioarele noastre se ating, dar e limpede că pe el îl lasă rece. Poate nu sunt suficient de drăguță; poate sunt prea tânără. îmi spune că are cincizeci şi trei de ani, iar eu spun politicos că nu-şi arată vârsta. Şi chiar nu şi-o arată, cu excepția faptului că e gras. Pielea lui e roz şi albă şi complet lipsită de riduri. Cred că tata pare mult mai bătrân. însă, ca să fiu sinceră, îmi e destul de indiferent ce vârstă au oamenii. Tatăl lui Viggo F. a fost director de bancă, la fel e şi fratele lui. El însuşi lucrează la o companie care comercializează asigurări de incendiu; nu-i place locul lui de muncă, dar trebuie să trăieşti din ceva. Şi el a scris cărți şi mi-e ruşine că nu le citisem. Nici măcar nu i-am văzut numele prin bibliotecă. Ignoranța mea mă calcă pe nervi şi îi spun prietenului meu că ar fi trebuit să merg la liceu, dar nu mi s-a dat voie. Nu ne permiteam. Mă cuprinde încetişor cu brațul şi un val de aer cald îmi străbate tot trupul. Să fie asta dragostea? Sunt atât de sătulă să tot caut persoana potrivită, încât îmi vine să plâng de uşurare, acum, că mi-am atins scopul. Sunt atât de obosită, încât nu-i pot răspunde mângâierilor lui cu aceleaşi gesturi tandre şi grijulii, ci rămân pasivă şi îl las să-mi netezească părul şi

să-mi mângâie obrajii. „Eşti ca un copil”, spune el blând, „un copil care nu prea poate să ţină piept lumii adulţilor”. „Odată am cunoscut pe cineva”, spun eu, „care mi-a zis că toţi oamenii vor să se folosească unii de ceilalţi pentru câte ceva. Vreau mă folosesc de tine ca să-mi public poeziile”. „Bine”, spune el, continuând să mă mângâie, „dar nu am atât de multă influenţă pe cât îţi închipui că aş avea. Dacă editurile nu-ţi vor poeziile, eu n-am ce să fac. Dar ne putem uita peste ele. în orice caz, te pot sfătui şi sprijini”. Când merg la toaletă, văd că Viggo F. are duş, şi asta mă copleşeşte. îl întreb dacă pot să fac o baie, şi el, râzând, spune că pot. Altfel, merg ocazional la băile publice de pe Lyrskovgade, dar costă, aşa că nu s-a întâmplat prea des. Acum stau încântată sub apa de la duş, întorcându-mă pe toate părţile şi gândindu-mă că, dacă chiar ne vom căsători, voi face baie în fiecare zi. Când ies din baie, Viggo F. spune: „Ai picioare frumoase. Ridică-ţi rochia, să le văd mai bine”. „Nu”, spun, roşind, pentru că mi se dusese firul la unul dintre ciorapi. „Ba nu, sunt frumoase doar de la genunchi în jos.” S-a făcut ora douăsprezece şi trebuie să mă întorc acasă, în camera mea mizerabilă. Viggo F. se oferă să-mi plătească un taxi până acasă, dar spun că pot foarte bine să parcurg pe jos o distanţă atât de scurtă. Şi adaug: „Şi niciodată n-am habar ce bacşiş să-i las şioferului”. „Ţine minte că se spune şofer. Şiofer sună prea provincial.” Comentariul lui mă răneşte, şi mă înfurie toată educaţia mea, ignoranţa mea, limbajul meu, totala mea lipsă de rafinament şi cultură, cuvintele pe care abia le înţeleg. Mă sărută pe gură când îşi ia rămas-bun, iar eu pornesc la pas prin noaptea liniştită de vară, amintindu-mi de toate cuvintele şi gesturile lui. Nu mai sunt singură.

21

Am cunoscut multe celebrităţi. Le-am văzut, am stat de vorbă cu ele, m-am aşezat lângă ele, am dansat cu ele. Din

momentul în care am păşit în sala de petrecere, m-am mişcat într-un plan cu totul diferit de realitatea mea de zi cu zi. Am păşit într-o lumină sclipitoare, reflectând ca o oglindă strălucirea acestor celebrităţi. Am reflectat propria lor imagine, iar lor le plăcea ce vedeau. Au zâmbit flataţi şi mi-au făcut numeroase complimente. Mi-au lăudat până şi rochia, chiar dacă era a Ninei şi-mi venea prea mare. Însă îmi ascundea pantofii, care sunt ponosiţi şi vechi şi trebuie înlocuiţi. Vedetele se îngrămădeau constant în jurul silue-tei verzi a lui Viggo F., care venea şi pleca precum măta-sea-broaştei într-un iaz bătut de vânt. Se umfla şi se retrăgea în faţa ochilor mei, iar eu îl căutam constant, pentru că el era protectorul şi gardianul meu în faţa tuturor celebrităţilor. Viggo F. m-a prezentat cu mândrie, de parcă el m-ar fi inventat. „Cea mai tânără colaboratoare a mea", le-a spus el fotografilor de presă, răsucindu-i zâmbitor mustaţa. Am fost fotografiată cu el şi câteva celebrităţi, iar poza a apărut în Aftenbladet a doua zi. Nu era prea reuşită, dar Viggo F. a spus că e important să fii prietenos cu presa. Şi chiar am fost prietenoasă. Le-am zâmbit toată noaptea tuturor celebrităţilor care au vrut să mă cunoască până când m-au durut obrajii. Mă dureau şi picioarele de-atâta dansat şi, când în sfârşit am plecat, totul era ireal, ca într-un vis. Nu-mi aminteam cine fuseseră desemnaţi Spicul anului şi Pâinea anului. Dar un tânăr cu care dansasem îmi spusese că până la urmă toţi ajungeau să câştige aceste distincţii, într-o bună zi şi eu aveam să devin Spicul anului, singura condiţie era să public mult în revistă, nu conta dacă textele sunt bune sau nu. Tânărul mă mai întrebase dacă vreau să merg cu el într-o seară la cinema, dar l-am refuzat cu ră-ceală. Aveam altfel de planuri pentru viitorul meu. Am obţinut un post de suplinitoare prin sindicat şi acum câştig zece coroane pe zi. Nu am mai avut niciodată atât de mulţi bani în mână. Mi-am achitat complet tratamentul stoma-

tologic şi mi-am cumpărat un costum gri-deschis cu palton lung, pentru că cel cafeniu se demodase. Rareori mai petrec timp cu Nina, pentru că acum nu mă mai interesează deloc să cunosc un tânăr care ar vrea să se căsătorească cu mine. După ce Viggo F. mi-a citit poeziile şi a făcut o selecție, le-am trimis la Editura Gyldendal, iar acum mă frământ în aşteptarea unui răspuns. „Dacă nu le vor", spune Viggo F., „le trimiți pur şi simplu în altă parte. Sunt destule edituri". Dar sunt sigură că le vor vrea, din moment ce Viggo F. spune că sunt bune. Il cunoaşte pe directorul editurii, care este o femeie. O cheamă Ingeborg Andersen şi se îmbracă băr-băteşte. „Dar nu ea decide", spune Viggo F., „ci lectorii". Îi cheamă Paul La Cour şi Aase Hansen, şi nu-l ştiu pe niciu-nul dintre ei. Nu cunosc niciun om celebru pentru că nu citesc mai deloc ziarul şi am citit doar autori morți de mult. Abia de curând mi-am dat seama cât de proastă şi de ignorantă pot fi. Viggo F. spune că o să mă ajute el să mă educ puțin şi-mi împrumută Istoria Revoluției Franceze de Carlyle. Mi se pare foarte interesantă, dar mai degrabă aş începe cu timpul prezent. într-o seară, când sunt în vizită la Viggo F., sună soneria şi în holul de la intrare se aude o voce feminină groasă. Viggo F. se întoarce cu o doamnă sclipitoare, scundă, dolofană şi negricioasă, care îmi strânge mâna de parcă ar vrea să mi-o smulgă, prezentându-se: Hulda Liitken. „Hm, aşa deci... Dumneavoastră sunteți Tove. Mai să ți se facă rău la cât de mult se vorbeşte despre dumneavoastră." Apoi se aşază şi continuă să vorbească exclusiv cu Viggo F., care în cele din urmă mă roagă să plec pentru că are ceva de discutat cu Hulda. Mai târziu îmi explică ceea ce sugerase deja în trecut, şi anume că Hulda Liitken nu poate să sufere alte poete. în aşteptarea veştilor de la editură, uneori mai trec pe la ai mei. Tata spune că ar fi grozav dacă mi s-ar publica un volum de poezii, dar că nu-ți poți câştiga traiul ca poet. „Nici nu va fi nevoită", spune

mama, dornică să îl contrazică. „Acel Viggo F. Moller poate s-o întreţină.” Le povestesc despre duş şi, în imaginaţia ei, şi mama stă sub apa de la duşul lui Viggo F. Le povestesc despre vinul din paharele verzi şi, în imaginaţia ei, şi mama bea din ele. Decupaseră fotografia din Aftenbladet şi o puseseră în rama tabloului cu soţia marinarului. „E bine”, spune mama. „Chiar se vede că ţi-ai refăcut dantura.” Spune cu mândrie: „Doctorul zice că am tensiunea prea mare. Am şi ateroscleroză şi probleme cu ficatul”. Merge la un doctor nou, pentru că cel de dinainte nu era bun de nimic. Indiferent ce problemă spuneai că ai, el spunea că suferă de acelaşi lucru. Noul doctor îi confirmă toate bănuielile, iar ea îi e pacientă fidelă. De când a murit Mătuşa Rosalia, iar Edvin şi cu mine ne-am mutat de acasă, mama e incredibil de preocupată de sănătatea ei, cu toate că înainte nu-i păsa nici cât un vârf de ac de-aşa ceva. Medicul a spus că e la menopauză, iar oamenii din jurul ei trebuie să o trateze cu consideraţie. Aşa îi spusese tatei, care acum nu mai îndrăzneşte să se întindă pe canapea, lucru pentru care ea îl criticase tot timpul fără milă. Stă în fiind şi citeşte, iar uneori adoarme cu cartea în mână. Niciodată nu zăbovesc prea mult la ei acasă, pentru că mă oboseşte să aud despre simp-tomele alarmante care-i afectează mamei organele interne. Dar îmi pare rău pentru ea, fiindcă nu a avut parte de prea multe în viaţa asta, iar puţinul pe care l-a avut l-a şi pierdut, într-o zi, când mă întorc acasă de la serviciu, găsesc pe masa din camera mea un plic mare şi galben. îmi tremură genunchii de dezamăgire, pentru că ştiu ce conţine. Apoi îl deschid. Mi-au trimis cartea înapoi, cu câteva rânduri de regrete, spunând că publică doar cinci volume de poezie pe an şi făcuseră deja selecţia. Iau scrisoarea şi merg cu ea la Viggo F. „Ei bine”, spune el, „era de aşteptat. O să încercăm la editura lui Reitzel. Să nu te laşi descurajată de aşa ceva. Ai încredere, altfel n-o să-i convingi niciodată pe

alții să se încreadă în tine". Trimitem poeziile la editura lui Reitzel şi o lună mai târziu ne sunt trimise înapoi. Mi se pare că începe să devină interesant pentru că ştiu că poeziile sunt bune. Viggo F. spune că aproape toți scriitorii faimoşi s-au lovit de obstacole; mai degrabă ar fi fost ciudat dacă parcursul era prea lin. într-un final, poeziile ajung să fie trimise la mai toate editurile, şi îmi e greu să-mi păstrez curajul. Apoi, Viggo F. spune că e o chestiune ce ține de bani. Editurile nu câştigă mai nimic din poezii şi din cauza asta sunt reticente să le publice. Dar Spicul sălbatic are un fond de cinci sute de coroane pentru cazuri ca al meu. Va da banii unei edituri ca să publice poeziile. Va discuta chestiunea cu prietenul său, Rasmus Naver. Domnul Naver acceptă să publice poemele la editura lui, iar eu sunt fericită. Trece pe la Viggo F. ca să stea de vorbă cu el despre publicarea cărții. E un domn prietenos şi cărunt, cu accent specific insulei Fyn, iar eu îi zâmbesc afectuos în tot timpul acesta, ca nu cumva vreo parte a ființei mele să-l facă să se răzgândească. El spune că Arne Ungermann probabil ar accepta să facă ilustrația pentru copertă fără onorariu. Spune şi că îi place tidul: Pigesind[28]. într-un final, reuşesc s-o duc până la capăt şi nu ştiu cum să-i arăt lui Viggo F. toată recunoştința mea. îl sărut şi îi ciufulesc părul ondulat, dar în ultima vreme e cu mintea-n altă parte. Pare să vrea într-adevăr ceva de la mine, dar mintea lui e preocupată de ceva mai important în acest moment. într-o seară îmi povesteşte despre lagărele de concentrare din Germania şi spune că întreaga Europă va deveni curând un mare lagăr de con-centrare. De asemenea, îmi arată o revistă în care scrisese un articol împotriva nazismului şi spune că ar fi primejdios pentru el dacă nemții ar ajunge vreodată în

[28] *În traducere din daneză, Suflet de fetiță.*

Danemarca. Mă gândesc la volumul meu de poezii care urmează să apară în octombrie şi am o presimţire stranie că nu va mai apărea niciodată dacă izbucneşte războiul mondial. „Dacă invadează Polonia”, spune Viggo F., „englezii nu vor tolera una ca asta”. îi spun că au tolerat deja destule. îi povestesc despre şederea mea la doamna Suhr. îi povestesc că, de fiecare dată, nici nu-l auzeam bine pe Hitler vorbind prin perete sâmbătă seara, că duminică şi ataca o ţară nevinovată. Viggo F. spune că nu înţelege de ce nu m-am mutat mai devreme de acolo, iar eu cred că nu ştie ce înseamnă să fii sărac. Dar nu-i spun asta. Arne Ungermann vine în vizită într-o seară şi-mi arată ilustraţia pentru copertă. Aceasta înfăţişează o fată goală, cu capul plecat, şi este foarte frumoasă. Silueta e castă şi fără nicio urmă de senzualitate. El şi Viggo F. discută despre situaţia mondială şi sunt foarte serioşi. Acum sunt mai mereu la Viggo F. M0iler, iar mama consideră că aş putea la fel de bine să mă mut la el. „Când”, spune ea nerăbdătoare, „intenţionezi să te căsătoreşti cu el?”.

22

Edvin şi-a părăsit soţia. Acum locuieşte acasă, în vechea mea cameră aflată dindărătul perdelei de creton, iar mama e fericită, chiar dacă el se va muta de-acolo de îndată ce găseşte o cameră de închiriat. Mama spune că înţelege prea bine de ce a părăsit-o pe Grete, doar avea numai haine şi prostii în cap, şi niciun bărbat nu suportă aşa ceva. Dar fratele meu nu acceptă ca Grete să fie vorbită de rău. Spune că greşeala a fost a lui. Nu o iubea, şi asta n-a fost vina ei. De aceea o lăsase să păstreze apartamentul. Tot ea o să păstreze şi mobila, iar Edvin va continua să plătească ratele, îmi place să trec pe-acasă acum că fratele meu se află acolo. Vorbim despre volumul meu de poezii, iar Edvin nu înţelege de ce nu câştig bani din aşa ceva. „E rezultatul muncii tale”, spune el, „şi e meschin că nu eşti plătită”. Mai vorbim şi

despre tuşea lui Edvin şi despre toate bolile noi ale mamei. Vorbim despre munca mea la biroul unui avocat din Shellhuset, unde pot să observ multe neînțelegeri între oameni. Şi vorbim mult despre Viggo F. Mcller şi despre lumea în care m-a introdus. Trebuie să povestesc familiei mele totul despre apartamentul lui – cum e aranjată mobila, câte camere sunt şi ce cărți se găsesc pe rafturi. Îi spun tatei că Viggo F. scrie chiar el cărți, iar el spune că probabil a citit vreuna la un moment dat, dar că n-a fost nimic special. Tata mai spune, „Nu e prea bătrân pentru tine?". Mama protestează, spunând că nu vârsta contează şi că pe ea nu a deranjat-o niciodată că tata e cu zece ani mai mare decât ea. Spune că cel mai important lucru e că mă poate întreține, ca să nu mai lucrez. Se poartă de parcă el m-ar fi cerut deja în căsătorie, şi când le spun că nu ştiu dacă o să vrea să mă ia, cu toții tratează întrebarea de parcă ar fi un detaliu cu totul nesemnificativ. „Fireşte că o să vrea să te ia", spune mama. „Altfel de ce-ar mai face atâtea pentru tine?" Mă gândesc mai bine la asta şi ajung la aceeaşi concluzie. Faptul că scriu poezii mă face specială, dar, totodată, am unele trăsături extrem de banale. Ca toate celelalte fete, vreau să mă căsătoresc şi să am copii şi o casă doar a mea. Există o latură dureroasă şi fragilă în postura unei tinere care lucrează ca să-şi câştige existența. Nu vezi nicio luminiță la capătul tunelului. Şi-mi doresc nespus să fiu stăpâna propriului meu timp şi să nu mai trebuiască să-l vând mereu altora. Mama întreabă cât câştigă Viggo F. la compania de asigurări de incendiu şi i se pare ciudat că nu am nici cea mai vagă idee. „E doar un funcționar", spune tatăl meu, din dorința de a contrazice, atrăgând un întreg şir de cuvinte de revoltă atât din partea mamei, cât şi a lui Edvin. „Dacă aş fi fost funcționar", spune Edvin supărat, „nu m-aş mai fi pricopsit niciodată cu tuşea asta blestemată". „În orice caz, nu riscă", continuă mama, „să

rămână şomer în orice clipă şi să zacă pe canapea, plimbându-se cu o carte în mână în timp ce oamenii cumsecade merg la muncă". „Palpează-mi gâtul", îmi spune ea din senin, „parcă aş avea un nodul chiar aici. Trebuie să i-l arăt doctorului. O să angajăm o bucătăreasă pentru nuntă, negreşit e obişnuit să aibă tot ce-i mai bun. Supă, friptură şi desert – îmi amintesc bine cum era în casele în care am lucrat. N-ai putea să-l inviți la noi acasă într-o zi?". Nu ştiu de ce nu-l invitasem niciodată. Familia mea îmi aparține. îi cunosc şi sunt obişnuită cu ei. Nu-mi place să fiu obligată să-i expun ca într-o vitrină în fața unui om dintr-o clasă socială superioară. Viggo F. chiar întrebase dacă poate să-mi cunoască părinții. Spune că vrea să-i cunoască pe oamenii care au produs o ființă atât de ciudată ca mine. Insă eu cred că poate să aştepte până când ne vom căsători. Tata şi Edvin vorbesc la rândul lor despre iminentul război mondial. Apoi mama se plictiseşte, iar eu îmi pierd buna dispoziție. Brusc, devine o certitudine. Anglia a declarat război Germaniei, iar eu şi alte mii de oameni tăcuți stăm şi urmărim titlurile scrise pe panourile luminoase de la sediul Politiken. Stau lângă fratele meu şi tata, şi nu ştiu unde este Viggo F. în acest ceas fatidic. Când mergem acasă, simt o durere chinuitoare în stomac, ca şi cum aş fi foarte flămândă. Oare acum o să mai apară volumul meu de poezii? Oare viața mea de fiecare zi o să continue ca înainte? Oare se va mai căsători Viggo F. cu mine când toată lumea va fi în flăcări? Se va lăsa umbra malefică a lui Hitler asupra Danemarcei? Nu merg cu ei acasă, ci iau un tramvai până la prietenul meu. Sunt multe celebrități la el acasă şi nu pare să mă bage în seamă. Cu toții beau vin din paharele verzi şi vorbesc cu multă seriozitate despre situația în care ne aflăm. Ungermann mă întreabă cum mi se pare ilustrația lui, iar eu îi mulțumesc pentru ea. Asta înseamnă că, probabil, cartea va apărea

până la urmă. Mă întorc acasă fără să fi vorbit cu Viggo F. în adevăratul sens al cuvântului, iar noaptea visez neliniştită despre războiul mondial şi Pigesind, ca şi când între ele ar exista într-adevăr o legătură fatidică. Însă chiar de-a doua zi se dovedeşte că viaţa va reintra pe făgaşul ei normal, ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat. în birou se strâng grămadă cazurile de divorţ, disputele între vecini legate de cadastru şi alte dezacor-duri aprinse între oameni. Oameni agitaţi stau la ghişeu, cerând să discute cu avocatul, care se află rareori acolo, iar eu trebuie să-i ascult prezentându-şi cazul lor special şi deosebit de important, şi nimeni nu pare să se mai gândească la faptul că ieri a izbucnit războiul mondial. Proprietăreasa mea spune că preţul cărnii de porc a crescut cu cincizeci de ore pe kilogram, iar Nina mă vizitează şi-mi mărturiseşte că a cunoscut un tânăr minunat şi că se gândeşte iar să-l părăsească pe Boschet. Absolut nimic nu s-a schimbat, iar când merg în vizită la Viggo F., el e din nou binedispus, radiind valuri mari şi calde de calm şi bunăstare. „Peste trei săptămâni", spune el, „îţi apare cartea. Curând va trebui să parcurgi paginile de calc, dar să nu te laşi afectată de asta. Când citeşti paginile de calc, nu ţi se mai pare suficient de bună. Toată lumea păţeşte asta". Viggo F. nu este câtuşi de puţin interesat de oamenii obişnuiţi. îi plac doar artiştii şi-şi petrece timpul doar cu artiştii. încerc să ascund de el toate părţile din mine care sunt obişnuite. îi ascund că sunt încântată de noua rochie pe care mi-am cumpărat-o. Ascund că folosesc ruj şi fard de obraz, că-mi place să mă privesc în oglindă şi că aproape îmi rup gâtul încercând să văd cum arăt din profil. Ascund orice l-ar putea face să aibă îndoieli faţă de căsătoria cu mine. Are dreptate apropo de paginile de calc. Când le primesc, nu-mi mai plac deloc poeziile mele şi găsesc nenumărate cuvinte şi expresii care ar fi fost mai potrivite. Dar nu fac multe corecturi, pentru că

Viggo F. spune că tiparul va deveni prea scump dacă aduc multe modificări. În zilele ce preced apariția cărții, rămân acasă în camera mea oricând nu sunt la birou. Vreau să fiu de față când îmi va fi livrată cartea. într-o seară, când ajung acasă, pe masa mea mă aşteaptă un pachet mare pe care îl desfac cu mâinile tremurânde. Cartea mea! O iau în mână şi simt o fericire solemnă, diferită de orice am mai simțit până acum. Tove Ditlevsen. Pigesind. Nu mai poate fi retrasă. Este irevocabilă. Cartea va exista mereu, indiferent de drumul pe care mă va împinge destinul meu. Deschid una dintre cărți şi citesc câteva versuri. Sunt straniu de îndepărtate şi străine, acum, că le văd tipărite. Deschid o altă carte, pentru că nu-mi vine să cred că în toate e scris acelaşi lucru. Dar aşa e. Poate cartea mea va fi în biblioteci. Poate o copilă care iubeşte pe ascuns poezia o va găsi acolo într-o bună zi, va citi poemele şi asta o va face să simtă ceva, ceva ce oamenii din jurul ei nu înțeleg. Iar această copilă ciudată nu mă cunoaşte deloc. Nu se va gândi că sunt şi eu o tânără care există, care lucrează, care mănâncă şi doarme ca restul oamenilor. Pentru că nici eu însămi nu m-am gândit aproape niciodată la asta când citeam cărți în copilărie. Rareori îmi aminteam numele celor care le scriseseră. Cartea mea va ajunge în biblioteci şi poate va fi expusă în vitrinele librăriilor. A fost tipărită în cinci sute de exemplare, iar eu am primit zece. Patru sute nouăzeci de oameni o vor cumpăra şi o vor citi. Poate o vor citi şi familiile lor şi poate o vor împrumuta şi altora, la fel cum şi domnul Krogh îşi

dădea cărțile împrumut. O s-aştept până mâine să-i arăt cartea lui Viggo F. În seara asta am să rămân singură cu ea, pentru că nimeni nu înțelege cu adevărat ce miracol e pentru mine.

Dependenţă

Partea întâi

1

În sufragerie totul este verde – pereții, covoarele, draperiile – şi eu sunt mereu înăuntru, ca într-o fotografie. Mă trezesc în fiecare dimineață la ora cinci şi mă aşez la marginea patului ca să scriu, cu degetele de la picioare chircite din cauza frigului, fiindcă e mijlocul lunii mai şi nu se mai dă căldură. Dorm singură în sufragerie pentru că Viggo F. a trăit atâția ani singur, încât nu se poate obişnui să doarmă brusc lângă altcineva. înțeleg acest lucru şi nu mă deranjează, căci acum am aceste ore ale dimineții, când abia se mijeşte de ziuă, doar pentru mine. Scriu la primul meu roman, iar Viggo F. nu ştie nimic. Cred că dacă ar şti l-ar corecta şi mi-ar da sfaturi bune, aşa cum face cu ceilalți tineri care publică în Spicul sălbatic, iar asta ar bloca şirul de fraze ce-mi curg toată ziua prin cap. Scriu de mână pe hârtie galbenă de calc, pentru că, dacă aş folosi zgomotoasa lui maşină de scris, care este atât de veche, încât ar trebui expusă la Muzeul Național, l-aş trezi. El doarme în dormitorul cu vedere înspre curte şi nu trebuie să-l trezesc înainte de ora opt. Atunci se scoală în cămaşa lui de noapte albă cu tiv roşu şi se duce la baie cu o expresie morocănoasă, între timp, fac cafea pentru amândoi şi ung cu unt patru felii de franzelă. Pun mult unt pe două dintre ele, pentru că îi place mâncarea grasă. Fac tot ce-mi stă în putință ca să-i fiu pe plac, pentru că sunt foarte recunoscătoare că s-a căsătorit cu mine. Deşi ştiu că ceva nu e tocmai în regulă, evit cu mare grijă să mă gândesc la asta. Dintr-un motiv care-mi scapă, Viggo F. nu m-a îmbrățişat niciodată, şi asta mă supără puțin, ca atunci când ai o pietricică în pantof. Mă supără, pentru că mă

gândesc că ceva e greşit la mine şi că poate, în vreun fel, nu am reuşit să mă ridic la înălțimea aşteptărilor lui. Când stăm față în față şi ne bem cafeaua, el citeşte ziarul, şi în timpul acesta nu am voie să-i vorbesc. în momentele acelea, curajul meu se scurge ca nisipul într-o clepsidră, fără să ştiu de ce. îi privesc îndelung bărbia dublă care se revarsă peste gulerul detaşabil, tremurând slab. îi privesc îndelung mâinile mici şi grăbite ce se mişcă cu smucituri scurte şi agitate, îi privesc părul des şi gri, care arată ca o perucă, pentru că fața lui rumenă şi lipsită de riduri i s-ar potrivi mai bine unui bărbat chel. Când în sfârşit ne spunem ceva unul altuia, sunt lucruri mărunte, nesemnificative – ce vrea la cină sau cum vom repara gaura din draperie. Mă bucur dacă găseşte vreo veste încurajatoare în ziar, ca ziua în care au scris că oamenii pot iar să cumpere alcool după ce forțele de ocupație interziseseră lucrul acesta preț de o săptămână. Mă bucur când îmi zâmbeşte cu singurul său dinte rămas, mă mângâie pe mână, îşi ia rămas-bun şi pleacă. Nu vrea dinți falşi fiindcă spune că în familia lui bărbații mor la cincizeci şi şase de ani, şi mai sunt doar trei ani până atunci, prin urmare n-ar avea sens o asemenea cheltuială. Nu este niciun secret faptul că e zgârcit, şi cam la atât se rezumă ideea mult lăudată de mama mea de a fi întreținută. Nu mi-a luat nicio haină cadou, iar seara, când mergem în vizită la vreo celebritate, el ia tramvaiul, în vreme ce eu trebuie să merg cu bicicleta pe lângă el, pedalând într-o viteză amețitoare ca să-i pot face cu mâna oricând pofteşte. Trebuie să gestionez bugetul gospodăriei şi, când se uită la cheltuieli, consideră că totul este mult prea scump. Când nu-mi ies toate socotelile, notez diferențele ca „altele", dar el face ditamai tărăboiul, aşa că mă străduiesc să nu-mi scape vreo cheltuială. Face caz şi de menajera care vine pe la noi dimineții, cu toate că eu sunt oricum acasă şi stau cu mâinile în sân. Dar eu nu pot şi nici nu vreau să fac curat,

aşa că n-a avut încotro. Mă bucur când îl văd traversând gazonul verde spre tramvaiul ce opreşte chiar în faţa secţiei de poliţie. îi fac semn cu mâna şi, când plec de la fereastră, uit complet de el până îşi face din nou apariţia. Fac duş şi mă privesc în oglindă, gândindu-mă că am doar douăzeci de ani şi că mă simt de parcă am fi căsătoriţi de-o viaţă. Am doar douăzeci de ani, dar simt că viaţa în afara acestor încăperi verzi trece pentru alţii în ritmul bătăilor de tobă, în vreme ce pe lângă mine zilele trec neobservate ca firele de praf, fără ca niciuna să se deosebească de celelalte.

După ce mă îmbrac, vorbesc cu doamna Jensen despre ce vom mânca la cină şi fac o listă cu ce trebuie cumpărat. Doamna Jensen este taciturnă, introvertită şi uşor jignită că nu mai e singură în casă, cum era odată. Ce prostie, mormăie ea, ca un bărbat de vârsta lui să se căsătorească cu o fată atât de tânără. Nu o spune îndeajuns de tare încât să fiu nevoită să-i răspund; nici eu nu mă obosesc să ascult ce are ea de spus. Mă gândesc tot timpul la romanul meu, al cărui titlu îl am deja, deşi nu ştiu sigur despre ce va fi vorba în el. Doar scriu: poate că va fi bun, poate că nu. Cel mai important lucru e că sunt fericită când scriu, aşa cum am fost întotdeauna. Sunt fericită şi uit de tot ce e în jur, până când trebuie să-mi iau poşeta maro şi să merg la cumpărături. Apoi mă cuprinde iar vaga indispoziţie de dimineaţă, pentru că pe străzi văd doar cupluri de îndrăgostiţi ţinându-se de mână şi privindu-se adânc în ochi. Este o privelişte greu de suportat. îmi dau seama că nu am fost îndrăgostită până acum, cu excepţia unui scurt episod din urmă cu doi ani, când mă întorceam acasă de la restaurantul Olympia alături de Kurt, care a doua zi a plecat în Spania ca să lupte în războiul civil. Poate că acum e mort, poate s-a întors acasă şi şi-a găsit o altă fată. Poate că nu trebuia neapărat să mă căsătoresc cu Viggo F. ca să avansez în viaţă. Poate că am făcut-o doar pentru că mama îşi dorise

atât de mult să mă căsătoresc. Apăs carnea cu degetul ca să văd dacă este fragedă. E ceva ce-am învățat de la mama. Şi notez pe hârtiuța mea cât costă, fiindcă am să uit până ajung acasă. După ce cumpărăturile sunt făcute şi doamna Jensen pleacă, uit iar de toate şi mă întorc la maşina de scris, acum că nu deranjează pe nimeni.

Mama vine adesea să mă viziteze, şi atunci ne putem prosti împreună prin casă. La câteva zile după ce m-am căsătorit, ea a deschis şifonierul şi a examinat hainele lui Viggo F. Ii spune „Viggomand", pentru că îi este la fel de greu ca altora să-i spună pe nume. Nici eu nu-i spun pe

nume, pentru că Viggo sună de-a dreptul ridicol atunci când nu vorbeşti despre un copil. Mama a ținut în lumină toate hainele lui verzi şi a găsit un costum atât de ros de molii, încât a considerat că nu mai poate fi purtat. Doamna Brun îmi poate face o rochie din el, a decis ea. Nu avea niciodată rost să mă împotrivesc mamei când avea astfel de capricii, aşa că, fără să opun rezistență, am lăsat-o să plece cu costumul, sperând că Viggo F. n-o să întrebe de el. Cândva, mai târziu, mergem în vizită la părinții mei. Nu trecem pe la ei prea des, pentru că mă deranjează profund ceva din felul în care Viggo F. le vorbeşte părinților mei. Le vorbeşte lent şi tare, de parcă s-ar adresa unor copii înapoiați mintal, şi caută cu atenție subiecte despre care are impresia că i-ar interesa. Aşadar i-am vizitat şi, din senin, el mi-a tras un cot în coaste cu un aer secretos. Ce coincidență, a spus răsucindu-şi mustața între degetul mare şi cel arătător. Ai observat că stofa de la rochia mamei tale este identică cu stofa unui costum de-al meu, pe care îl țin în şifonier? După aceea, mama şi cu mine ne-am repezit în bucătărie, pufnind în râs.

Această perioadă mă apropie de mama mea, pentru că nu mai nutresc sentimente profunde şi dureroase față de ea. Este cu doi ani mai tânără decât ginerele ei, dar nu vorbeşte

cu el decât despre cum eram eu în copilărie. Nu mă recunosc deloc în impresiile de demult pe care le are ea despre mine; e ca şi cum ar povesti despre un cu totul alt copil. Când mama vine în vizită, dosesc romanul în sertarul meu cu cheie din biroul lui Viggo F., fac cafea şi o bem în timp ce pălăvrăgim una-alta. Povestim despre ce bine e că în sfârşit tata şi-a găsit un loc de muncă stabil la Centrala Orsted, povestim despre tuşea lui Edvin şi despre toate simptomele alarmante care-i afectează organele interne şi care o sâcâie de la moartea Mătuşii Rosalia. Cred că mama încă este drăguţă şi are un aer tineresc. Este minionă şi zveltă, iar faţa ei este aproape lipsită de riduri, la fel ca cea a lui Viggo F. Părul ei făcut permanent este des ca al unei păpuşi şi stă mereu aşezată pe marginea scaunului, cu spatele drept şi cu mâinile pe mânerele poşetei. Stă întocmai cum stătea întotdeauna Mătuşa Rosalia atunci când intenţiona să rămână „doar un minut” şi pleca abia peste câteva ore. Mama pleacă înainte ca Viggo F. să se întoarcă de la compania de asigurări pentru incendiu, pentru că atunci e de obicei prost dispus şi nu-i place să fie cineva aici. îşi urăşte munca de birou, la fel cum îi urăşte şi pe oamenii de-acolo. Cred că are ceva împotriva tuturor oamenilor, cu excepţia artiştilor. După ce mâncăm şi parcurgem împreună lista de cheltuieli gospodăreşti, de obicei mă întreabă pe unde-am mai ajuns cu Revoluţia Franceză, care ar trebui să fie parte din educaţia mea elementară, aşa că mă asigur că citesc câteva pagini noi din carte. După ce strâng masa, el se întinde pe divan ca să se odihnească, iar eu mă uit pentru câteva clipe la globul albastru din faţa secţiei de poliţie, care luminează curtea pustie cu o strălucire sticloasă. Apoi trag perdelele şi mă aşez să citesc din Carlyle până când Viggo F. se trezeşte şi vrea cafea. În timp ce bem cafeaua, şi dacă nu ieşim să vizităm vreun om celebru, între noi se aşterne o linişte

ciudată. Am vaga impresie că tot ce-am fi avut să ne spunem unul celuilalt ne-am spus înainte să ne căsătorim, impresia că am fi epuizat cu viteza fulgerului toate cuvintele ce ar fi trebuit să acopere următorii douăzeci şi cinci de ani, pentru că eu nu cred că el va muri peste trei ani. Singurul lucru care mă însufleţeşte este romanul meu şi, din moment ce nu pot să vorbesc despre el, nu ştiu despre ce altceva aş putea vorbi. Acum o lună, la scurt timp după ce începuse ocupaţia, Viggo F. a intrat în panică, crezând că nemţii vor să-l aresteze pentru că scrisese o cronică în Socialdemokraten despre lagărele de concentrare. Atunci am vorbit îndelung despre posibilitatea asta, iar seara au venit în vizită prietenii lui la fel de speriaţi, care şi ei aveau conştiinţa încărcată din motive similare. Acum toţi par să fi uitat de pericol şi trăiesc de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. În fiecare zi mi-e teamă că mă va întreba dacă am citit manuscrisul noului său roman, pe care îl va trimite la Gyldendal. Stă pe biroul lui, şi am încercat să îl citesc, dar este atât de plictisitor, lung şi plin de fraze greşite şi grosolane, încât nu cred că am să-l pot termina vreodată. Şi asta contribuie la aerul tensionat dintre noi – faptul că nu-mi plac cărţile lui. Nu am spus-o niciodată cu voce tare, dar nici nu le-am lăudat vreodată. Doar am spus că nu înţeleg prea multe despre literatură.

Deşi serile noastre petrecute în casă sunt triste şi monotone, le prefer serilor petrecute cu celebrităţi. Când mă aflu în prezenţa lor, sunt cuprinsă de timiditate şi stângăcie, iar gura parcă mi-ar fi plină cu rumeguş, atât de greu îmi este să găsesc un răspuns spontan la comentariile lor joviale. Discută despre picturile lor, despre expoziţiile lor sau despre cărţile lor şi citesc cu voce tare poezii pe care tocmai le-au scris. Pentru mine, scrisul a rămas la fel ca în copilărie, ceva secret şi interzis, ruşinos, ceva pentru care te ascunzi într-un colţ şi ceva ce faci când nu te vede nimeni.

Mă întreabă ce scriu în momentul de față şi spun: nimic. Viggo F. îmi vine în ajutor. Deocamdată citeşte, spune el. Trebuie să citeşti o grămadă ca să poți scrie proză, şi acesta va fi pasul următor. El vorbeşte despre mine aproape ca şi cum nu as fi acolo, şi mă bucur când în sfârşit ple-căm. Când stă cu celebrităţile, Viggo F. este o cu totul altă persoană: vesel, încrezător, cu prezență de spirit, aşa cum fusese cu mine la început.

Într-o seară, acasă la ilustratorul Arne Ungermann, ajung să discute despre faptul că ar vrea să-i adune laolaltă pe toți tinerii care publică în Spicul sălbatic, având în vedere că sunt răsfirați prin oraş şi cu siguranță se simt singuri. Probabil că s-ar bucura să se cunoască între ei. Iar Tove ar putea fi preşedinta asociației, spune Viggo F., zâmbindu-mi prietenos. Ideea mă bucură, căci altfel eu văd oameni tineri numai când se aventurează pe la noi pe cont propriu, cu materialele lor, iar atunci abia îndrăznesc să se uite la mine, pentru că sunt căsătorită cu acest bărbat important. De bucurie, reuşesc brusc să adaug şi eu ceva. S-ar putea numi Clubul Tinerilor Artişti, spun eu, iar ideea stârneşte aplauze generale.

A doua zi caut toate adresele în caietul lui Viggo F. şi compun o scrisoare foarte formală în care propun pe scurt o întâlnire la noi acasă, într-o seară anume din viitorul apropiat. Pun toate scrisorile la cutia poştală de lângă secția de poliție şi-mi imaginez ce fericiți vor fi, căci cred că sunt săraci şi singuri, cum fusesem şi eu până de curând, şi îngheață prin camere închiriate, răsfirate prin întreg oraşul. Mă gândesc că, până la urmă, Viggo F. mă cunoaşte destul de bine. Ştie că m-am săturat să fiu înconjurată doar de oameni bătrâni. Ştie că viața în încăperile lui verzi mă sufocă adesea şi că nu-mi pot petrece toată tinerețea citind despre Revoluția Franceză.

Clubul Tinerilor Artişti a devenit o realitate, iar viaţa mea a căpătat din nou culoare şi formă. În fiecare joi seară ne întâlnim vreo zece, doisprezece tineri într-o cameră din Clădirea Femeilor, de care putem dispune dacă fiecare dintre noi comandă câte-o ceaşcă de cafea. Costă o coroană, iar cei care nu au bani se împrumută de la cei care au. întâlnirea începe cu o prelegere susţinută de un artist mai în vârstă – un „Ştab", care astfel îi face un favor amical lui Viggo F. Nu aud niciodată un cuvânt din prelegere, fiindcă sunt copleşită de gândul că va trebui să mă ridic şi să le mulţumesc după ce-şi încheie discursul. Spun mereu acelaşi lucru: Doresc să vă mulţumesc pentru această prelegere excepţională. Sunteţi generos că aţi venit. De regulă, spre uşurarea noastră, ştabul refuză invitaţia de a rămâne cu noi la cafea. Aşa că putem să stăm de vorbă, veseli şi nestingheriţi, despre tot ce ne trece prin minte, dar rareori îl pomenim pe cel care ne-a adus laolaltă. Cel mult unul dintre ei îmi spune întâmplător,

Ştii cumva ce crede Moller despre cele două poezii pe care i le-am trimis zilele trecute? Toţi îl numesc Moller şi vorbesc despre el cu venerație. Datorită lui nu mai sunt anonimi, datorită lui, dacă au noroc, ajung din când în când să-şi vadă numele într-o cronică din Spicul sălbatic, care s-a bucurat mereu de atenţia presei. Suntem doar trei fete în club – Sonja Hauberg, Ester Nagel şi eu. Ele sunt, amândouă, frumoase, serioase, cu părul brunet, ochii negri şi provin din familii înstărite. Sonja studiază literatura, iar Ester lucrează într-o farmacie. Cu toţii avem în jur de douăzeci de ani, cu excepţia lui Piet Hein, care e singurul ce nu pare să-l respecte pe Viggo F. Piet Hein face din ţânţar armăsar când vine vorba de faptul că trebuie să fiu acasă la ora unspre-zece şi nu pot niciodată să-l însoţesc la Vinăria Maghiară. Dar respect mereu înţelegerea, pentru că Viggo F. stă treaz, aşteptându-mă să-i povestesc cum a decurs seara.

Aşteaptă acasă cu o cafea sau un pahar de vin, iar în ocaziile acelea îl văd prin ochii prietenilor mei, fiind adesea pe punctul să-i arăt jumătatea mea de roman; însă, în cele din urmă, nu mă pot hotărî să o fac. Piet Hein are faţa rotundă ca o minge şi o limbă ascuţită de care mi-e uşor teamă. Când mă conduce seara acasă prin oraşul întunecat, sub lumina lunii, se opreşte lângă canal sau lângă clădirea Bursei, cu acoperişul ei de cupru, îmi deschide mâinile ca pe o carte şi mă sărută lung şi pasional. Mă întreabă de ce m-am căsătorit cu boşorogul ăla, când sunt atât de frumoasă, încât aş putea să am pe aproape oricine mi-aş dori. Răspund evaziv, pentru că nu-mi place când cineva îl ia peste picior pe Viggo F. Cred că Piet nu ştie ce înseamnă să fii sărac şi să-ţi vinzi aproape fiecare clipă din viaţă doar ca să poţi supravieţui. îmi este mai simpatic Halfdan Rasmussen, care e scund, slab, prost îmbrăcat şi care trăieşte din ajutor social. Amândoi provenim din acelaşi mediu şi vorbim aceeaşi limbă. Dar Halfdan este îndrăgostit de Ester, Morten Nielsen, de Sonja şi Piet Hein, de mine. Lucrurile au devenit clare pe parcursul câtorva zile de joi. Nu pot să-mi dau seama dacă sunt îndrăgostită de Piet Hein. Când mă sărută, îmi stârneşte fiori, dar mă pune în încurcătură când cere atât de multe de la mine, toate odată; să mă căsătoresc cu el, să avem copii şi să-l las să-mi prezinte o fată interesantă pe care o cunoaşte el, pentru că e de părere că am nevoie de o prietenă. Când mă îmbrăţişează, îmi spune pisicuţo".

Într-o seară, o aduce pe fata respectivă la club. O cheamă Nadja şi este cât se poate de evident îndrăgostită de el. Este mai înaltă decât mine, subţire, uşor cocoşată şi are o expresie neregulată şi chinuită, de parcă ar trăi atât de mult pentru alţii, încât nu ar mai avea timp pentru propria persoană. îmi place enorm de ea. Se ocupă cu grădinăritul, iar tatăl ei este rus. E divorţat, iar Nadja locuieşte cu el. Ea

mă cheamă în vizită şi într-o zi onorez invitaţia, abia după ce îi povestesc lui Viggo F. despre ea. Apartamentul este spaţios şi impunător, iar Nadja întreţine conversaţia cu poveşti despre Piet Hein în timp ce bem ceai. Spune că el preferă să aibă două iubite în acelaşi timp. Când îl cunoscuse pentru prima oară, el era căsătorit şi se asigurase că ea se împrieteneşte cu soţia lui înainte de a o părăsi. Dar acum nu mai ţin legătura. E-o tâmpenie născocită de el, spune Nadja cu calm. Mă întreabă despre viaţa mea şi îmi sugerează să divorţez de Viggo F. Abia acum îmi trece prin minte această posibilitate. îi povestesc despre lipsa noastră de relaţii intime, iar ea spune că e un păcat şi o ruşine că în felul acesta m-a condamnat la o viaţă stearpă. Vorbeşte cu Piet despre asta, spune ea. Cât timp te doreşte, va face orice pentru tine.

Ceea ce şi fac într-o seară când stăm în tăcere lângă canal, unde apa se izbeşte de dig cu un sunet moale şi leneş, îl întreb pe Piet cum se procedează când vrei să divorţezi, iar el îmi spune că se poate ocupa el de aspectele practice, eu trebuie doar să-l anunţ pe Viggo F. Piet spune că îmi va plăti cazarea la o pensiune şi că se va îngriji de mine mai bine decât Viggo F. Poate voi reuşi să mă întreţin singură, spun eu. Scriu un roman. O spun cu dezinvoltură, de parcă aş fi scris douăzeci de romane, iar acesta este doar al douăzeci şi unulea. Piet mă întreabă dacă îl poate citi, iar eu spun că nimeni nu îl poate citi până nu îl termin. Apoi mă întreabă dacă mă poate invita într-o seară la el acasă, să cinăm împreună. Locuieşte pe strada Store Kongensgade într-un apartament micuţ, unde s-a stabilit după ce a divorţat. Ii spun că da, iar lui Viggo F. îi spun că merg să-mi vizitez părinţii. Este prima oară când îl mint şi mi-e ruşine că mă crede. Stă la birou şi frunzăreşte Spicul sălbatic. Decupează desene, texte de proză şi poezii din calcuri, lipindu-le pe toate pe paginile unui număr vechi. O face cu

multă delicatețe, şi întreaga lui siluetă, cu capul mare aplecat sub lampa verde, emană ceva ce aduce a fericire, căci iubeşte revista aşa cum alți oameni îşi iubesc familia. Îi sărut buzele moi şi umede, şi din senin îmi curg lacrimi din ochi. Am avut ceva împreună – nu cine ştie ce, dar a fost ceva – pe care acum încep să îl distrug. Sunt tristă că viața mea devine mai complicată decât oricând alt-cândva. Dar mă gândesc şi la cât de ciudat este că niciodată nu mă împotrivesc dorinței altui om, nu la modul serios. S-ar putea să ajung târziu, spun eu, pentru că mama nu se simte bine. Nu mă aştepta.

Ce zici, spune Piet jovial, n-a fost plăcut?

Ba da, spun eu, fericită. De la aventura cu Aksel, bănuisem că era ceva în neregulă cu mine la capitolul ăsta, dar nu era cazul. Am mâncat şi am băut, iar eu sunt uşor amețită. Ne întindem pe un pat mare cu baldachin, pe care Piet îl primise de la mama lui, care e medic oftalmolog. Sufrageria e decorată cu lămpi caraghioase, mobilier modern şi o piele de urs polar întinsă pe podea. într-o vază de lângă pat se află un trandafir care deja începe să-şi piardă petalele. Piet mi l-a dăruit. Mi-a dăruit şi o rochie din catifea albastră, care deocamdată trebuie să rămână la el. Chiar nu pot să o iau acasă. Ridic trandafirul şi îl miros. Acum nu mai crede în înmugurit, spun eu, râzând. Mă pot folosi de asta, exclamă Piet, ridicându-se din pat gol-puşcă. Se asază la birou, ia un stilou şi nişte hârtie şi scrie ceva în grabă. Când termină, îmi arată şi mie. Este un gruk danez[29] pentru ziarul Politiken, pentru care scrie zilnic aceste poeme în patru versuri, tăioase sau pline de duh. Scrie:

Am aşezat o floare lângă patul iubitei mele,

---

[29] *Poem scurt, ritmat, deseori caracterizat de ironie şi concizie. Denumirea pro-vine din combinarea cuvintelor daneze grin („zâmbet") şi sui („suspin"). Acest tip de poem a fost inventat de poetul danez Piet Hein.*

*un trandafir care asear**ă** a ro**ş**it.*

*Mai întâi a c**ă**zut o frunz**ă**, apoi dou**ă**, chiar mai multe,*

***ş**i acum el nu mai crede în înmugurit.*

Îl laud pentru poem şi îi spun că ar trebui să primesc jumătate din onorariu. Pentru Piet, scrisul nu atrage după sine nimic ruşinos, nici nu e ceva ce trebuie ascuns. Pentru el, scrisul e ca respiratul.

N-o să-i pice prea bine lui Moller, spune el cu satisfacție. Când v-ați căsătorit, toți prietenii lui au pariat pe cât va dura căsnicia – un an sau mai puțin. Nimeni n-a crezut că va dura mai mult de un an. După aceea, Robert Mikkelsen s-a ocupat de contractul prenupțial, fiindcă toți îşi imaginau că îi vei lua jumătate din tot ce are.

Ce diabolic eşti, spun, uimită. Ce intrigant.

Nu, spune Piet, pur şi simplu nu pot să-l înghit. Este un parazit al artei, fără să fie el însuşi artist. Nici măcar nu ştie să scrie.

Mă simt nelalocul meu, aşa că spun: Nu e vina lui. Şi nu-mi place că vorbeşti aşa despre el. îmi strică starea. întreb cât e ceasul, şi scurtele mele momente de fericire se topesc. O tăcere umedă şi argintie umple camera, de parcă ceva fatidic ar fi pe cale să se întâmple. Nu aud ce spune Piet. Mă gândesc la Viggo F., cum stă aplecat sub lampa de birou, pregătind macheta pentru următorul număr al revistei lui. Mă gândesc la pariurile prietenilor lui şi la imposibilitatea de a-i spune că vreau să divorțăm. Uneori, spune Piet cu blândețe, devii distantă, de neatins. Eşti o fată fascinantă şi cred că sunt îndrăgostit de tine. Pot să-ți scriu? întreabă el. Poşta ajunge după ce pleacă el? Da, îi spun, poți să-mi scrii. A doua zi primesc o scrisoare de dragoste de la el: Dragă pisicuțo, eşti singura fată cu care m-aş vedea căsătorindu-mă. Mă cuprinde neliniştea şi îl sun pe Viggo F. Ce-i? întreabă el, repezindu-mă cumva. Nu ştiu, spun, mă simt

doar foarte singură. Bine, bine, spune el binevoitor. Diseară vin acasă.

Apoi îmi scot romanul şi scriu în neştire, uitând de tot şi toate. în curând va fi gata. Se va intitula Man gorde et barn fortrad[30]. Este oarecum despre mine, chiar dacă nu am trecut niciodată lucrurile prin care trec personajele.

3

Şi asta, spune Viggo F., răsucindu-şi mustaţa, un semn că este binedispus – ai ascuns de mine în tot acest timp?

Stă jos, ţinând manuscrisul meu în mână, şi ridică privirea spre mine, cu ochii lui albaştri şi stăruitori, care sunt atât de limpezi, încât ai zice că tocmai i-ar fi clătit. La el, totul e curat şi ordonat şi miroase a săpun şi a spumă de bărbierit. Respiraţia îi este proaspătă ca a unui copil, pentru că nu fumează.

Da, spun, am vrut să-ţi fac o surpriză. Chiar ţi se pare bun?

Extraordinar de bun, spune el. N-am găsit nici măcar o virgulă care să fie nelalocul ei. Va fi un mare succes.

Simt cum roşesc de bucurie. în momentul acela nu-mi pasă câtuşi de puţin de Piet Hein şi de planurile mele de divorţ. Viggo F. redevine omul pe care am visat toată viaţa să-l întâlnesc. Scoate o sticlă de vin, din care toarnă în paharele verzi. Noroc, spune el zâmbind. Şi felicitări. Cădem de acord ca şi de data asta să încercăm mai întâi la Gyldendal, chiar dacă nu mi-au vrut poemele. Tocmai acceptaseră romanul lui Viggo F. pe care eu nu reuşisem să îl parcurg. El spusese că sunt prea tânără ca să-i înţeleg opera şi că nu am ce să fac în privinţa asta. În această seară ne simţim la fel de bine împreună ca înainte să ne fi căsătorit, iar gândul la lucrurile despre care trebuie să-i

[30] *În traducere din daneză, Un copil a fost rănit.*

vorbesc în curând este la fel de îndepărtat şi de neînchipuit ca gândul la ce s-ar putea întâmpla peste zece ani. A fost ultima seară în care am fost cu adevărat apropiaţi. Am fost doar noi, împreună, îndărătul perdelei din sufrageria verde, împărtăşind ceva ce lumea încă nu văzuse, şi am vorbit despre primul meu roman până când a trecut de ora noastră de culcare şi amândoi căscam printre gurile de vin. Viggo F. nu se îmbată niciodată şi îl deranjează când alţii întrec măsura. îl dăduse de multe ori afară pe Johannes Weltzer, când, ameţit fiind, entuziasmat şi transpirat, se plimba întruna prin cameră, povestind despre romanul la care scria. E în stare să vorbească până crapă, spune Viggo F., care crede că Johannes a scris o singură propoziţie bună în întreaga lui viaţă. Aceasta era: „Dragi îmi sunt nelinişţea şi călătoriile lungi". Aşteptarea de a bea doar cu moderaţie, la fel ca aşteptarea de a pleca la momentul potrivit plutesc mereu în aer. Deseori avem oaspeţi. Când se întâmplă asta, cumpăr mâncare gata preparată dintr-un magazin de cartier din Amagerbrogade, pentru că, asemenea mamei mele, am foarte puţine cunoştinţe despre gătit, dincolo de strictul necesar.

Într-o zi îi povestesc mamei despre planurile mele de divorţ. îi povestesc despre Piet Hein, despre toate cadourile pe care mi le oferă şi despre cum se va îngriji de viitorul meu. Mama ridică din sprâncene şi cade pe gânduri.

Pe strada copilăriei mele nimeni n-a divorţat niciodată. Cuplurile poate că se ceartă, se bat şi trăiesc ca şoarecele şi pisica, dar niciodată nu se ajunge la divorţ. Cel mai probabil e ceva rezervat doar cercurilor superioare; nu se ştie de ce.

Bine, dar te va lua de soţie? întreabă ea într-un final, frecându-se pe nas cu degetul arătător, ca de fiecare dată când ceva îi dă bătăi de cap. îi spun că nu a deschis subiectul, dar că probabil mă va cere. Spun că nu mai suport să fiu căsătorită cu Viggo F. şi că în fiecare zi sufăr

când urmează să ajungă acasă. Spun că această căsătorie a fost o greşeală pentru amândoi. Da, zice ea, într-un fel te înțeleg. Chiar arătați caraghios când mergeți pe stradă, pentru că el e mult mai scund decât tine. Mamei mele îi lipseşte cu desăvârşire abilitatea de a se pune în papucii altuia, lucru care o împiedică să se apropie prea mult de mine, iar asta îmi convine.

Acum îl însoțesc pe Piet Hein acasă în fiecare zi de joi, după întrunire. îi spun lui Viggo F. că discuțiile după prelegere continuă până târziu şi că, în calitate de preşedintă, nu se cade să fiu prima care pleacă. îi spun să nu mă aştepte, ci să meargă la culcare. Când doarme, nimic pe lumea asta nu îl poate trezi, aşa că nu ştie cât de târziu ajung acasă. Dar de ce nu-i spui? întreabă Piet nerăbdător. îi promit de fiecare dată că îi voi spune a doua zi, dar în cele din urmă ajung să mă îndoiesc că voi izbuti vreodată să scot cuvintele pe gură. Mi-e teamă de reacția lui. Mi-e teamă de certuri şi de scene şi mă gândesc mereu cu groază la vremurile în care tata şi fratele meu se certau în fiecare seară, astfel că nu era niciodată linişte şi pace în mica noastră sufragerie. Dacă nu poți să-i spui, zice Piet într-o seară, poți pur şi simplu să te muți, fără alte explicații. Oricum nu ai dreptul să iei cu tine altceva în afară de propriile haine. Dar nu pot să fac una ca asta, ar fi prea josnic, prea brutal, prea ingrat. Piet mă roagă pe deasupra să-i ofer mai multă atenție Nadjei, care suferă pentru că el a părăsit-o. De altfel, o vizitez des. Ea se aşază pe un scaun de metal, întinzându-şi picioarele lungi şi frecându-şi iritată fața, de parcă ar vrea să-şi mute din loc trăsăturile. Spune că Piet e un om periculos, a cărui menire este să le facă pe femei să sufere. Acum, c-a părăsit-o, ea vrea să-şi schimbe viața. Vrea să dea la facultate şi să studieze psihologia, fiindcă mereu a fost mai interesată de alți oameni decât de propria persoană. Asta va fi salvarea ei. Spune cu tristețe; Şi

pe tine te va trăda. într-o zi, va veni şi-ţi va spune: Am găsit pe altcineva, dar sunt sigur că te descurci şi singură. Cu fruntea sus, asta e expresia lui preferată. Ea mai spune că oricum ar trebui să divorţez şi că Piet poate fi o scuză nemaipomenită. Nu acord prea multă atenţie spuselor ei, pentru că, până la urmă, e plină de amărăciune din cauză că a fost părăsită.

Uneori Piet Hein mă scoate din minţi, ca atunci când stau în braţele lui, iar el urzeşte planuri de viitor pentru mine. Mă enervează că vrea să cotrobăie prin viaţa mea şi să schimbe diverse lucruri, de parcă nu aş fi în stare să mă descurc singură. Mi-aş dori să mă lase în pace. Mi-aş dori ca viaţa mea să continue în felul acesta. Mi-aş dori să pendulez între el şi Viggo F., fără să-l pierd pe vreunul dintre ei şi fără să am parte de răsturnări majore de situaţie. întotdeauna am evitat schimbarea şi îmi găseam alinarea în faptul că lucrurile rămâneau aşa cum erau. Dar nu mai pot continua aşa. Acum pot iar să privesc cuplurile de îndrăgostiţi plimbându-se pe străzi, însă îmi întorc privirea la vederea mamelor cu copii mici. Evit să privesc în cărucioare sau să mă gândesc la fetele de pe strada copilăriei mele, care se mândreau că aşteptaseră până la optsprezece ani să aibă copii. îmi înăbuş toate aceste gânduri, pentru că Piet are grijă să nu rămân însărcinată. El spune că scriitoarele nu ar trebui să aibă copii, doar sunt multe alte femei care pot să nască. Pe de altă parte, nu sunt prea multe care pot scrie cărţi.

Suferinţa mea se înrăutăţeşte brusc înspre ora cinci după-amiaza. Când stau în bucătărie şi pun cartofii la fiert, inima prinde să-mi bată cu putere, iar peretele cu faianţă albă din spatele aragazului pâlpâie în faţa ochilor mei, de parcă plăcile ar începe să se desprindă. Când Viggo F. intră pe uşă cu chipul lui întunecat şi enervat, încep să vorbesc frenetic, de parcă m-aş apăra de ceva îngrozitor – nu ştiu de

ce. Continui să vorbesc în timp ce mâncăm, chiar dacă el răspunde doar cu jumătate de gură. Mi-e teamă că va spune sau va face ceva de neimaginat, ceva ireversibil, ceva ce n-a mai spus sau făcut niciodată. Dacă reuşesc să-i atrag atenția, bătăile inimii mi se mai astâmpără şi pot iar să respir uşurată, până când se cască o altă pauză în conversație. Vorbesc despre tot soiul de lucruri: despre cum doamna Jensen, când îi arătasem un desen cu mine făcut de Ernst Hansen, întrebase, E cumva desenat de mână? Vorbesc despre mama, despre tensiunea ei care acum e prea mare, cu toate că înainte fusese mereu prea mică. Vorbesc despre cartea mea, care s-a întors de la Gyldendal cu un răspuns ciudat, sugerând că am citit prea mult Freud. Nici măcar nu ştiu cine este Freud. Acum am trimis-o unei edituri noi, numite Athenaîum, şi în fiecare zi aştept cu nerăbdare să primesc un răspuns. într-o seară, el îmi simte încordarea i spune că am devenit cam vorbăreață. îi spun că nu mă simt prea bine şi cred că am probleme cu inima. Prostii, râde el, nu la vârsta ta. Probabil e pe fond nervos. Mă priveşte îngrijorat şi mă întreabă dacă mă supără ceva. îl asigur că nu e nimic, că sunt veselă ca o floare de primăvară. Am să-i telefonez lui Geert Jorgensen, spune el, şi am să-ți fac o programare. Este şeful secției de psihiatrie. Până şi eu am fost o dată la el, cu mulți ani în urmă. Un om extrem de priceput.

Aşa că iau un loc în fata doctorului, un om masiv şi osos, cu ochi uriaşi, care arată de parcă ar mai avea puțin şi i-ar ieşi din orbite. îi povestesc totul. îi povestesc despre Piet Hein şi despre cum simt că nu îi voi putea spune niciodată lui Viggo F. că vreau să divorțez. Geert Jorgensen îmi zâmbeşte încurajator în timp ce se joacă pe suprafața biroului cu un cuțit pentru scrisori.

Nu este, spune el, teribil de interesant să fiți prinsă între doi bărbați?

Ba da, spun, surprinsă; chiar aşa şi era.

Trebuie să vă desprindeţi de Moller, spune el răspicat. Oricum aţi lua-o, este o căsătorie absurdă. După cum probabil ştiţi, sunt şeful secţiei de psihiatrie la Sanatoriul Hareskov. îi voi sugera domnului redactor să rămâneţi acolo o scurtă vreme. De restul mă voi ocupa eu. De îndată ce veţi fi ferită de privirea lui, va trece şi această nevroză a inimii.

În clipa următoare îi telefonează lui Viggo F., care nu are nimic împotrivă. Chiar a doua zi îmi fac bagajul şi pornesc spre Hareskov, unde mi se alocă un salon privat, cu vedere la pădure. Discut din nou cu şeful secţiei de psihiatrie, care spune că Piet Hein nu mă poate vizita până nu se rezolvă totul. îl va suna el şi îi va spune să stea deoparte. La sanatoriu sunt numai doamne de vârsta mamei mele, rafinate şi bine îmbrăcate, iar eu mă simt împovărată de hainele mele ponosite şi mă gândesc la toate ţinutele pe care mi le dăruise Piet şi pe care încă nu le pot purta. Zilele trec în linişte şi pace, iar inima mea se vindecă. închiriez o maşină de scris din Bagsvaerd, la care scriu o poezie intitulată Eternul triunghi:

Sunt doi bărbaţi pe lume,
care neîncetat îmi taie calea;
unul e cel pe care îl iubesc,
iar celălalt e cel ce mă iubeşte.

Dar nu ştiu cu adevărat dacă îl iubesc pe Piet Hein, la fel cum nici el nu mi-a spus vreodată că mă iubeşte. îmi trimite ciocolată şi scrisori, iar într-o zi îmi trimite o orhidee într-o cutie înaltă de carton. Am pus-o într-o vază îngustă şi am aşezat-o pe noptieră, fără să mă gândesc de două ori la ea. în ziua în care Viggo F. urmează să stea de vorbă cu doctorul, el trece mai întâi prin salonul meu. Abia apucă să dea bună dimineaţa, că şi observă orhideea. Păleşte la faţă şi se sprijină de spătarul unui scaun. îngrozită, observ că buza de jos îi tremură violent. Şi asta? spune el cu voce

tremurândă, arătând spre orhidee. De la cine ai primit-o? Ai pe altcineva?

Ah, nu, răspund imediat, a fost trimisă anonim, de la vreun admirator secret.

Când spun asta, mă gândesc la mama, a cărei viteză de reacție o admirasem toată copilăria mea, aparent nu fără rezultat.

4

S-a făcut toamnă, şi mă plimb prin pădure, îmbrăcată într-o haină neagră cu guler de ocelot. Mă plimb de una singură, pentru că lumea mea este totalmente diferită de aceea a altor femei, cu care vorbesc doar în treacăt în timpul mesei. Piet Hein mă vizitează în fiecare zi. îmi aduce ciocolată sau flori şi ne plimbăm cu orele prin pădure, timp în care el îmi povesteşte cum caută o pensiune bună în care să mă mut şi cât de bine am făcut că am scăpat de Viggo F. Nu cred că scapi de cineva doar pentru că nu-l mai vezi, dar nu-i pot explica aşa ceva lui Piet Hein, care e o fire pragmatică, cu picioarele pe pământ şi care rareori acționează sub impulsul sentimentelor. Mă sărută de parcă ar fi fericitul meu stăpân sub copacii multicolori ale căror frunze cad în tăcere peste noi şi crede că ar trebui să mă arăt mai încântată decât par. I-am arătat scrisoarea pe care o primisem de la Viggo F., dar el doar a râs şi a spus că nu puteai să te aştepți la altceva din partea unui bărbat dezamăgit şi resentimentar. Viggo F. scrisese: Dragă Tove, a sosit un mesaj de la editură, spunând i ă îți acceptă cartea. Iți trimit şi cecul aferent. După care urma semnătura lui. Am întors hârtia pe toate părțile, dar nu mai scrisese nimic altceva. M-a supărat scrisoarea aceea, deşi m-am bucurat că îmi fusese acceptată cartea. M-a supărat pentru că m-a făcut să mă gândesc la ultima noastră seară plăcută, la ce am avut împreună, iar acum totul se dusese pe apa sâmbetei. Şeful de secție mi-a spus că Viggo F. nu vrea să

divorțeze, fiind încredințat că voi regreta legătura cu Piet Hein. Viggo F. nu îl plăcuse niciodată din cauza felului său sarcastic de a fi, cu toate că se întâlniseră doar de câteva ori. Am primit şi o scrisoare de la Ester, în care scria că celor de la club le este dor de mine. M-a întrebat dacă m-ar deranja să preia preşedinția clubului în lipsa mea. Pe Viggo F. nu reuşise să-l convingă să-i destăinuie unde mă aflu, însă, strângându-l cu uşa pe Piet Hein, reuşise să obțină adresa mea. Dacă aş fi fost acasă cu Viggo F., aş fi făcut cinste cu cina la un restaurant scump ca să sărbătorim ocazia. Dar nu-mi vine să-l invit pe Piet la nicio cină, fiindcă se cuvine ca el să mă scoată în oraş. Şi mă gândesc cu spaimă la viitorul meu, căci exista un soi de siguranță în încăperile acelea verzi. Exista o siguranță în ideea de a fi femeie măritată, care merge la cumpărături şi găteşte cina în fiecare zi, şi acum totul se dusese pe apa sâmbetei. Piet nu vorbeşte niciodată despre căsătorie şi nici nu pare să-i pese dacă Viggo F. vrea sau nu să divorțeze.

În cele din urmă, Piet găseşte o pensiune potrivită, iar eu îi trec pragul, cu sentimentul de a fi iar o tânără a cărei existență este fragilă, trecătoare şi incertă. Locuiesc într-o cameră plăcută, luminoasă şi frumos mobilată, şi o servitoare cu bonetă pe cap are grijă de mine. Mi-am cumpărat o maşină de scris din avansul primit pentru carte şi cu ea îmi transcriu poeziile, fiindcă am început iar să scriu poezii. Piet spune că ar trebui să le vând la una dintre revistele care publică astfel de lucruri, dar mi-e teamă că n-o să le accepte. Seara, când Piet şi cu mine stăm întinşi şi povestim una-alta în patul îngust, mă gândesc la cât de ciudat e că nu vorbeşte absolut niciodată despre el. Ochii îi sunt lipsiți de strălucire, ca nişte stafide, şi, când zâmbeşte, îi poți vedea toți dinții curați şi albi. încă nu ştiu dacă sunt îndrăgostită de el. Mă împovărează gândul că el doar mă distrează, iar eu tânjesc după o casă, un soț şi un copil, ca

toate celelalte femei tinere. Pensiunea se află pe Âboulevard, iar membrii clubului urcă adesea până la mine când se află în trecere. Bem cafea, pe care o pot comanda prin apăsarea unui buton. Vorbim despre prelegerea ținută de Otto Gelsted la club. Tema fusese angajamentul politic al artistului, iar discuția a murit în fașă pentru că niciunul dintre noi nu este angajat politic. Morten Nielsen stă pe marginea divanului meu, cu fața lui mare şi colțuroasă sprijinită în mâini, ca într-un leagăn. Poate că, spune el, ar trebui să devenim luptători pentru libertate. Cred că e o prostie, fiindcă forțele de ocupație sunt prea puternice, dar nu îl contrazic. Poate că am moştenit disprețul tatei față de Dumnezeu, rege şi patrie, fiindcă nu mă simt în stare să-i urăsc pe soldații germani care ne invadează străzile. Sunt prea preocupată de propria mea viață, de propriul meu viitor incert ca să mă gândesc în acest moment la binele național. Mi-e dor de Viggo F. şi uit că mă apuca greața când trebuia să stau cu el în sufragerie. Mi-e dor să-i arăt poeziile mele şi îmi invidiez prietenii pentru că ei pot să-l viziteze şi să-i arate ce-au mai scris. Dar doctorul a spus că ar trebui să-l las în pace. într-o zi, mă vizitează Ester şi îmi povesteşte că i-a promis lui Viggo F. că o să se îngrijească de gospodăria lui. Fusese concediată de la farmacia în care lucra, pentru că întârzia mereu, aşa că îi prinde bine. Scrisese vreo jumătate de roman pe care acum speră să-l poată termina. Ea spune că, de când am plecat de acasă, Viggo F. nu mai suportă să fie singur.

Într-o după-amiază, la o lună după ce mă mutasem la pensiune, Piet vine în vizită. Pare entuziasmat şi uşor agitat. Nu mă sărută ca de obicei, ci ia un loc, bătând uşor în podea cu bastonul lui cu mâner de argint pe care l-a cumpărat de curând. Trebuie să-ți spun ceva, zice el, privindu-mă cu ochii săi ca nişte stafide. Atârnă bastonul de spătarul scaunului şi îşi frământă mâinile, de parcă ar

îngheța de frig sau de parcă s-ar gândi cu poftă la ceva. Spune: Sunt sigur că vei ține fruntea sus, nu-i așa? Promit că am să țin fruntea sus, dar întreaga lui atitudine mă sperie. Brusc, se poartă ca un străin care niciodată nu m-a ținut în brațe. Zilele trecute, continuă el în mare grabă, am cunoscut o domnișoară, foarte frumoasă și foarte bogată. Ne-am îndrăgostit fulgerător unul de celălalt, iar acum m-a invitat la conacul ei din Iutlanda, aflat în familia ei de generații întregi. Plec mâine. Sper că nu te superi.

Mă ia amețeala; cum rămâne cu chiria, cum rămâne cu viitorul meu? Fără lacrimi, spune el, lovind cu mâna într-un mod autoritar. Pentru numele lui Dumnezeu, ține fruntea sus. Nu suntem legați unul de celălalt, nu-i așa? Nu mă simt în stare să-i răspund, dar simt că pereții alunecă spre mine, și-mi vine să-i proptesc cu mâinile. Inima îmi bate violent, ca atunci când mi se făcea rău în prezența lui Viggo F. înainte să pot scoate un sunet sau să fac vreo mișcare, el iese pe ușă, atât , încât ai fi zis că a trecut direct prin perete. Apoi izbucnesc în plâns. Mă întind pe divan și mă arunc cu capul în pernă, gândindu-mă la Nadja și la cum ar fi trebuit să-i ascult avertismentele. Nu reușesc să mă opresc din plâns. Să însemne asta că poate, totuși, mă îndrăgostisem puțin de el? Deodată bate cineva la ușă și în prag apare Nadja, îmbrăcată într-un pardesiu ponosit ce îi acoperă pantalonii lungi. Se așază calmă pe divan și îmi netezește părul. Piet m-a rugat să am grijă de tine, spune ea. Nu mai plânge, el nu merită nici măcar o lacrimă. îmi șterg ochii și mă ridic. Ai avut dreptate, spun. Mi-a făcut exact ce ți-a făcut și ție. Cu fruntea sus? întreabă ea, râzând. Și tu trebuia să ții fruntea sus? încep și eu să râd, iar lumea parcă se mai luminează. Da, spun, cu fruntea sus. Ce amuzant e el. Da, recunoaște Nadja, și totuși are ceva care le face pe fete să se îndrăgostească, însă mai apoi nu-ți poți da seama ce-ai văzut la el. Mai târziu nu poți decât să râzi

de el. Ea rămâne cu o expresie gânditoare pe chipul blând, cu trăsături apăsate şi slave. Dar scrie scrisori bune, spune ea. Le-am păstrat pe toate. Şi ţie ţi-a scris? Da, spun, ducându-mă la sertarele comodei şi luând un mănunchi întreg de scrisori pe care le legasem cu fundă roşie. Lasă-mă să le văd, spune Nadja, dacă nu te superi. I le dau, iar ea citeşte câteva rânduri din prima scrisoare, apoi îşi aruncă capul pe spate şi râde isteric, fără să se poată opri. Ah, Dumnezeule, spune ea, citind: Dragă pisicuţo, eşti singura fată cu care m-aş vedea căsătorindu-mă. E nebunie curată, spune ea, rămânând fără suflare de-atâta râs, e exact ce mi-a scris şi mie. Citeşte mai departe şi constată că textul e, cuvânt cu cuvânt, scri-soarea pe care a primit-o ea. îşi ghemuieşte picioarele sub ea, iar părul dezordonat îi cade pe frunte. Ştii ce, spune ea, cu siguranţă le-a dus undeva la copiat. Dumnezeu ştie câte pisicute are prin toată ţara. După ce-o părăseşte pe doamna de la conac, o să te trimită pe tine s-o consolezi. Mă reculeg şi îi explic Nadjei că nu pot continua să locuiesc aici, fiindcă e prea scump şi eu sunt săracă lipită. Dar, la fel ca Piet, Nadja îmi sugerează să încerc să-mi vând poeziile, pentru că şi ea crede că ar fi păcat să mă întorc la munca de birou. Du-te la Cotidianul roşu de seară, spune ea, Piet le-a vândut o mulţime de poezii, pe toate pe care nu le-au vrut la Politiken. Acum trebuie să trăieşti din scris. Nu mai merge să fii întreţinută, probabil că familia ţi-a băgat astfel de idei în cap.

Chiar a doua zi merg la redacţie cu trei poezii. Sunt condusă în biroul redactorului-şef, un bărbat în vârstă cu o barbă lungă şi albă. în timp ce-mi citeşte poeziile, mă bate pe umăr absent şi mecanic. Apoi spune: Sunt bune. Treceţi pe la contabilitate, veţi primi treizeci de coroane. După aceea vând poezii revistei Politiken, dar şi la Hjemmet, şi scriu o rubrică despre Clubul Tinerilor Artişti pentru Ekstrabladet. Astfel reuşesc să rămân la pensiune. Prin intermediul lui

Ester aflu că lui Viggo F. îi e foarte dor de mine şi că, în fiecare seară înainte ca el să se ducă la culcare, ea e nevoită să îl țină de vorbă cu orele. O rog să-l întrebe dacă nu vrea să mă vadă, dar se pare că nu vrea. Nu vrea nici măcar ca ea să-mi pomenească numele. îmi lipseşte mai mult decât Piet Hein şi, în afară de vizitele sporadice ale colegilor de club, nu mă văd cu nimeni.

Intr-o seară mă vizitează Nadja, îmbrăcată, ca de obicei, de parcă abia ar fi scăpat dintr-o casă în flăcări. Ai nevoie de un cerc de prieteni, spune ea. Mi se pare că eşti prea singură pe lume. Cunosc nişte oameni tineri din Sydhavnen care mor de nerăbdare să te cunoască. Cu toții sunt studenți la Şcoala Superioară Hong. Sâmbătă dau o petrecere, nu vrei să vii şi tu? Fiul decanului e cel mai şarmant dintre ei. Il cheamă Ebbe şi seamănă leit cu Leslie Howard. Are douăzeci şi cinci de ani şi, când nu bea, studiază economia. La un moment dat am fost îndrăgostită lulea de el, dar n-a aflat niciodată. El preferă fetele cu fire artistică, blonde şi cu părul lung, aşa ca tine. Auzi, îi spun bucuroasă, tu o cam faci pe peţitoarea. Promit că vin sâmbătă, pentru că ai dreptate, trebuie să mă înconjor de oameni tineri care nu sunt artişti. Fericită, îmi fac patul şi mă culc tânjind să stau în brațele cuiva. Mă gândesc la acest Ebbe înainte să adorm. Oare cum arată? Chiar s-ar îndrăgosti de cineva ca mine? Tramvaiele aleargă prin noapte, huruind de parcă ar trece chiar prin sufrageria mea. În ele se află oameni care merg să se distreze, oameni relativ obişnuiți, care vor să interpună evenimente sclipitoare între seară şi dimineață, când trebuie să se trezească devreme ca să meargă la muncă. În afară de povestea cu scrisul, şi eu sunt un om relativ obişnuit, şi visez la un tânăr obişnuit, care preferă fetele blonde, cu părul lung.

În drum spre Sydhavnen, Nadja îmi povesteşte despre „Clubul Felinarelor”, cum îşi spun ei, deşi nimeni nu ştie de ce. E format din studenţi de la Şcoala Superioară Hong, care-au venit în Copenhaga la studii, dar care nu prea fac mare lucru dincolo de organizat petreceri, îmbătat sau zăcut din cauza mahmurelii. Pedalăm împotriva vântului. Plouă şi e frig. Sunt îmbrăcată ca o fetiţă, cu rochie scurtă, fundă în păr, ciorapi până la genunchi şi pantofi fără toc. Port un pulover de lână peste rochie, iar peste el, un pardesiu ca al Nadjei, plus o eşarfă roşie la gât, legată la spate. Asta era moda în anii aceia. Nadja s-a costumat în indiancă apaş, iar pantalonii lungi de mătase neagră i se lovesc cu plesnituri puternice de lanţul bicicletei. îmi spune că este un cerc de liber-cugetători. Toţi sunt săraci şi primesc un sprijin modest de acasă. Petrecerea va avea loc la Ole şi Lise, care sunt căsătoriţi şi au un copil. Ole va deveni arhitect, iar Lise lucrează într-un birou, în vreme ce mama ei, care e văduvă şi locuieşte în apartamentul vecin, are grijă de copil. Supravieţuiesc mâncând ciuperci de la groapa de gunoi, spune ea, care se află în apropiere. Mai spune şi că e genul de petrecere la care fiecare contribuie cu mâncare sau băutură, dar că fetele nu trebuie să aducă nimic. Nu acceptă bărbaţi noi în cerc, spune ea, dar au mereu nevoie de fete. Când sosim, toată lumea e aşezată la masă într-o sufragerie mare şi luminoasă, cu mobilă veche, fină. Mănâncă sendvişuri cu pâine de secară, majoritatea unse cu „ramona”, un fel de amestec de morcovi de-o culoare otrăvitoare. Beau pullimut[31], pentru că e singura băutură care se găseşte. Atmosfera e deja destul de însufleţită şi toţi vorbesc unii peste ceilalţi. O salut pe Lise, o fată frumoasă şi zveltă, cu chip de madonă. îmi urează bun-venit, apoi se

[31] *Băutură de calitate submediocră, care în timpul ocupaţiei naziste era folosită ca înlocuitor pentru vişinata tradiţională daneză sau rachiu.*

cântă o melodie de-a casei, cu aluzii de neînțeles la toți cei prezenți. Ole se ridică şi ține un discurs. Are o figură întunecată, plată şi lată, cu două brazde adânci ce se întind între nas şi colțurile gurii, care îl fac să pară mult mai în vârstă. îşi trage încontinuu pantalonii, de parcă i-ar fi prea mari, şi nu este costumat ca ceilalți. Spune că e mândru să aibă o poetă în casa lor şi regretă că Ebbe zace acasă la mama lui, cu febră 39°C. Tocmai făcuse gripă. Pe urmă, masa este dată laoparte, iar Nadja şi Lise duc farfuriile. Se porneşte gramofonul şi începem să dansăm. Dansez cu Ole, care se lipqte de mine, îşi trage pantalonii în sus, râde jenat şi spune că se duce să-l aducă pe Ebbe. Ebbe locuieşte de cealaltă parte a străzii şi, după spusele lui Ole, aştepta cu nerăbdare să mă cunoască. Spune că un pic de febră nu-i va sta în drum. Apoi el şi alt tip ies în noaptea întunecată să-l aducă pe Ebbe. Atmosfera e destul de destinsă şi cu toții suntem amețiți. Lise vine până la mine şi mă întreabă dacă vreau să văd bebeluşul, aşa că mergem în odaia copilului. E un băiețel de şase luni, iar eu simt cum mă roade invidia când o văd alăptându-l. Ea nu e mai mare decât mine, şi simt că mi-am irosit timpul în zadar, din moment ce eu încă nu am un copil. Băiețelul are o crestătură abia vizibilă pe ceafa, chiar sub linia părului. Aceasta se mişcă ritmic când el suge la sânul mamei. Deodată se deschide uşa. în pragul ei apare Ole, care rămâne acolo, trecându-şi degetele prin părul negru şi creț. A venit Ebbe, spune el. Tove, nu vrei să-l saluți? îl urmez până în sufragerie, unde zgomotul devenise asurzitor. Coperta unui vinii atârnă de candelabru şi fâşii multicolore de hârtie creponată se unduiesc printre piesele de mobilier, legănându-se pe umerii şi prin părul celor care dansează. în mijlocul acestei debandade se află un tânăr ce poartă un halat de baie albastru peste pijamalele în dungi şi un fular uriaş înfăşurat de multe ori în jurul gâtului. El e Ebbe,

spune Ole mândru, iar eu îi strâng mâna, care e transpirată de la febră. Are o față gânditoare, blândă, cu trăsături fine, şi intuiesc că el e liderul găştii. Bun-venit în Clubul Felinarelor! spune. Sper că... Apoi se uită în jur cu o expresie neputincioasă şi-şi pierde ideea. Ole îl bate pe umăr. Nu vrei să dansezi cu Tove? îl întreabă el. Ebbe mă priveşte pentru o clipă cu ochii lui migdalați. Apoi întinde mâna şi spune blând: Die Stemen begehrt mann nicht[32].

Bravo! exclamă Ole entuziasmat. Nimeni altcineva nu s-ar fi gândit să spună asta. în cele din urmă, Ebbe dansează cu mine. Obrazul lui cald se lipeşte de al meu, iar paşii noştri încep să şovăie. Apoi, brusc, ceilalți se adună în jurul lui, îi înmânează un pahar, îl trag de halat şi îl întreabă de sănătate. Un alt tip dansează cu mine şi pentru o clipă îl pierd din vedere pe Ebbe. Gramofonul bubuie, iar Ole stă într-un colț, cu urechile lipite de un difuzor improvizat, vrând să asculte emisiunea BBC. Acum toată lumea e beată şi multora le e greață. Nadja îi ia pe rând, îi duce la baie şi le ține fruntea când vomită. îi place la nebunie să facă chestii din astea, spune Lise, râzând. Este costumată în columbiancă şi i se văd sânii mari şi fermi dedesubtul volănaşelor. Mă întreb dacă este adevărat că sânii ți se fac frumoşi de la alăptat, apoi dansez iar cu Ebbe, care la urma urmei râvneşte la stele, fiindcă-mi propune să ne retragem în cealaltă cameră. Ne întindem pe un pat şi el mă cuprinde cu brațele, de parcă aşa s-ar proceda în grupul lor, fără să fie nevoie de vreun preludiu. Pentru prima oară în viața mea, sunt fericită şi îndrăgostită. îi mângâi părul des şi negru care se ondulează la ceafă şi mă uit în ochii lui ciudați şi migdalați, al căror albastru e punctat de mici pete

---

[32] *„La stele n-ai ce să râvneşti", vers din poemul lui Goethe, „Alinare-n lacrimi" (în Poezii, traducere de Maria Banuş, Editura Tineretului, Bucureşti, 1957, pp. 40-41).*

maronii. E din cauză că mama lui are ochi căprui, spune el, şi asta iese mereu la iveală într-un fel sau altul. Mă întreabă dacă mă poate vizita la pensiune, iar eu spun că da. Se întinde după sticla de pe podea pe care o adusese cu el şi bem amândoi din ea. Apoi adormim. Dimineaţa devreme, mă trezesc şi nu ştiu unde mă aflu. Ebbe încă doarme, iar genele lui scurte şi arcuite înţeapă uşor perna. Din senin, zăresc un alt cuplu înghesuit în pătuţul de copii lipit de celălalt perete. Dorm unul în braţele celuilalt şi nu-i recunosc din seara precedentă. Pe podea sunt aruncate o grămadă de haine colorate de carnaval. Mă ridic cu grijă şi merg în sufrageria care seamănă cu un câmp de luptă. Nadja se apucase deja să facă curat. Şterge voma din colţurile camerei şi afuriseşte. Mizeria aia de pullimut, spune ea, pe toţi îi dă peste cap. Nu că-i drăguţ Ebbe? Cu totul altceva faţă de puturosul ăla de Piet. În camera copilului, Lise alăptează. Ai grijă cu Ebbe, spune, ridicându-şi privirea spre mine şi zâmbind. Este un hoţ de inimi.

Îmi îmbrac pardesiul, îmi leg eşarfa roşie la gât şi merg să-mi iau la revedere de la Ebbe. Doamne, ce-mi bubuie capul, geme el. Am să te vizitez de îndată ce scap de gripă. Te-ai îndrăgostit măcar puţin de mine? îi spun că da, iar el îşi cere scuze că nu mă poate conduce. Văd că arde de febră şi îi spun că nu face nimic. Apoi mă întorc acasă de una singură, pe bicicletă. încă nu s-a crăpat de ziuă. Păsările ciripesc de parcă ar fi primăvară, şi eu mă gândesc, fericită, că un student este îndrăgostit de mine. Am o vagă presimţire că ar putea dura o viaţă întreagă.

După ce se însănătoşeşte, Ebbe începe să treacă pe la mine în fiecare seară, iar eu nu prea mai dau atenţie întâlnirilor de la club pentru că nu vreau să-l ratez. Nu rămâne niciodată peste noapte, fiindcă se teme de mama lui. Ea este văduva decanului Şcolii Superioare; Ebbe are şi un frate mai mare care locuieşte, la rândul lui, cu mama şi nu-

şi face curaj să se mute, cu toate că are douăzeci şi opt de ani. Când pleacă, Ebbe îşi înfăşoară de-atâtea ori fularul lung în jurul gâtului, încât îi ajunge până sub nas, fiindcă afară e iarnă geroasă. îmi intră lâna în gură când mă sărută de rămas-bun.

M-am obişnuit să-i vizitez mai des pe Lise şi Ole, şi o vizitez şi pe mama lui Ebbe. Este scundă, bătrână şi vorbeşte de parcă totul ar fi o tragedie. După moartea soţului, spune ea, mi-au rămas doar cei doi băieţi ai mei. Mă priveşte cu ochii ei negri şi pătrunzători, cu siguranţă temându-se că îl voi fura pe unul dintre fii. Pe fratele lui Ebbe îl cheamă Karsten. Se pregăteşte să devină inginer şi urzeşte mereu scenarii despre cum îi va spune mamei că vrea să plece de acasă; dar nu îndrăzneşte s-o facă. Mama lui Ebbe este fiică de preot protestant şi mă întreabă dacă cred în Dumnezeu. Când zic că nu, mă priveşte cu ochi trişti, spunând: Nici Ebbe nu crede. Sper să vă întoarceţi amândoi feţele către Domnul. Ebbe pare stânjenit când spune astfel de lucruri.

Când facem dragoste, Ebbe nu are niciodată grijă. I-am spus că vreau să am un copil şi că mă voi ocupa eu de el. În fiecare lună pun o cruce roşie în calendarul meu, dar timpul trece şi nu se întâmplă nimic. Apoi romanul meu e publicat şi, a doua zi de dimineaţă, doamna la care stau în gazdă vine în fugă cu Politiken. Astăzi apăreţi în ziar, spune ea pe nerăsuflate, ceva despre o carte. Neapărat să citiţi. Deschid ziarul şi nu-mi vine să-mi cred ochilor. În cea mai însemnată poziţie din ziar, chiar lângă rubrica „Zi de zi", Frederik Schyberg scrisese o cronică pe două coloane. Titlul sună astfel: „Inocenţă rafinată". Este o cronică entuziastă şi sunt năucă de-atâta bucurie. Ceva mai târziu, soseşte o telegramă de la Morten pentru mine. Scrie: Lăudat fie Schyberg şi adevăratul geniu. Spre sfârşitul zilei mă vizitează în persoană, iar în timp ce bem o ceaşcă de cafea

îmi spune că circulă bârfe pe la club. Se spune că m-aş fi folosit de Viggo F. pentru o scurtă vreme şi că apoi, după ce am reuşit să mă descurc de una singură, m-am descotorosit de el. îi spun lui Morten că există o fărâmă de adevăr în asta, dar tot mă afectează, pentru că nu este întregul adevăr. A doua zi apare un gruk despre mine în Politiken. Sună în felul următor:

N-am să-mi flutur pălăria de poet
pentru orişicare Tove,
dar acum sărbătoresc.
A fost un debut necontestat,
un succes nemăsurat, dar teamă mi-e că un copil a fost vătămat.

Evident, încă se mai gândeşte puţin la Pisicuţa lui. Dar s-a căsătorit cu doamna de la conac şi nu mai vine deloc pe la club.

Într-o clipită uit totul, căci descopăr că menstruaţia mi-a întârziat deja câteva zile. Vorbesc despre asta cu Lise, care mă sfătuieşte să merg la medic cu o probă de urină, ca să o analizeze. Medicul promite că o să mă sune după ce primeşte rezultatele, şi în zilele următoare abia mă desprind de lângă telefon. în cele din urmă mă sună şi spune pe un ton cât se poate de firesc: rezultatul a fost pozitiv. Voi avea un copil. Nu-mi vine să cred. Un ghemotoc de mucus dinăuntrul meu va creşte şi se va extinde zi după zi, până când voi deveni grasă şi fără forme, cum fusese Rapunzel pe vremea când eu eram doar o copilă. Ebbe nu e nici pe departe la fel de încântat ca mine. Trebuie să ne căsătorim, spune el, şi ar fi bine să-i spun şi mamei. îl întreb dacă are vreo reţinere faţă de ideea de a ne căsători şi el spune că nu. Doar că suntem încă foarte tineri şi nu avem unde locui. Privirea îi e injectată de neputinţă când se gândeşte la toate

lucrurile ce trebuie luate în calcul, iar eu îi sărut gura fină şi delicată. Simt că acum am putere cât pentru trei.

Apoi îmi aduc aminte că încă nu sunt divorțată şi îi scriu o scrisoare frumoasă lui Viggo F., în care îi cer divorțul, precizând că urmează să am un copil. El răspunde jignit: Un singur lucru am să-ți spun – drum bun, cale bătută! Du-te la un avocat şi rezolvă problema, cu cât mai repede, cu atât mai bine. Când îi arăt scrisoarea lui Ebbe, el spune: Ce ridicol e. Oare ce-ai văzut la el?

În perioada următoare, Ebbe este deseori beat când trece pe la mine. îşi desface fularul cu mişcări înțepenite şi limba i se împleticeşte în gură când vrea să spună ceva. Nu sunt bun de nimic, spune el. Meriți pe cineva mai bun. încă n-am reuşit să-i spun mamei. într-un final se adună şi îi spune. Mama lui plânge de parcă s-ar fi întâmplat o nenorocire şi spune că acum nu mai are pentru ce să trăiască. Lise spune că Ebbe nu suportă lacrimile şi reproşurile. Mai spune că el e un om bun, dar slab, şi că eu va trebui să port pantalonii în căsnicia noastră. Chiar dacă nu fac nimic în sensul ăsta, nu-mi place să aud aşa ceva. în plus, în fiecare dimineață am grețuri şi vărsături. Nadja mă vizitează şi spune lucrurilor pe nume. Ebbe e un bețiv, spune ea, şi nu mişcă un deget. Este al naibii de frumos, dar mi-e teamă că va trebui să-l întreții tu pe el.

6

Ne mutăm într-o cameră din casa mamei lui Ebbe până când finalizez actele de divorț, pentru că vrem să fim tot timpul împreună. Ebbe îşi petrece diminețile la Direcția de Monitorizare a Prețurilor, unde foarte mulți studenți îşi omoară timpul şi mai câştigă nişte bani de buzunar. Stă pe-acolo cu alt student la economie pe nume Victor. Ebbe are atâția prieteni câte stele pe cer şi n-am să apuc niciodată să-i cunosc pe toți. Când el şi Victor ajung la muncă dimineața, cântă imnul zilei dintr-o carte cu imnuri, după care folosesc foile ca să-şi ruleze țigări. Este o mare provocare să faci rost de tutun, aşa că uneori îşi umplu

ţigările cu înlocuitor de ceai. în timpul acesta, lucrez la următorul roman. Tocmai predasem manuscrisul pentru un volum de poezie care avea să se intituleze Lille verder[33]. Ebbe a sugerat titlul. Este foarte interesat de munca mea. Ar fi vrut să studieze literatura la facultate, dar tatăl său, care murise acum doi ani, îi spusese că e un moft din care nu se poate trăi, aşa că acum studiază economia naţională, care nu-l interesează câtuşi de puţin. Insă iubeşte literatura şi, când nu conversează cu mine, citeşte romane. îmi prezintă cărţi despre care nu ştiam nimic. Şi, în fiecare după-amiază, când vine acasă de la serviciu, vrea să vadă ce am scris. Criticile lui au mereu o bază solidă, aşa că ţin cont de ele. Nu-mi văd prea mult familia în această perioadă. Fratele meu s-a mutat cu o femeie divorţată care are un copil în vârstă de trei ani. Eu şi Ebbe am fost la ei în vizită, dar Ebbe şi Edvin nu au prea multe în comun. Ebbe este un băiat din pătura superioară a societăţii, venit din provincie, iar Edvin este o calfa de zugrav născut în Copenhaga, care inspiră zilnic lac de celuloză în plămânii săi îmbolnăviţi pentru că nu are de ales. Universul părinţilor mei se intersectează, la rândul său, prea puţin cu cel al lui Ebbe. Ebbe vorbeşte cu tatăl meu despre cărţi şi cu mama, la fel ca Viggo F., despre mine. Dar nu există nici cea mai mică urmă de superioritate în atitudinea lui faţă de ei. După ce lum cina cu mama lui şi cu Karsten, ne lungim pe patul din camera noastră şi vorbim despre viitor, despre copilul pe care urmează să-l avem, despre viaţă, despre trecutul fiecăruia dintre noi de dinainte să ne cunoaştem. Ebbe preferă subiectele de natură speculativă. De exemplu, are o teorie despre motivele pentru care negrii sunt negri şi o alta legată de motivele pentru care evreii au nasul coroiat. Odată

[33] *În traducere din daneză, Ce lume mică.*

s-a sprijinit în coate şi m-a privit în ochi cu o expresie plină de intensitate morală. Poate că, a spus el serios, ar trebui să mă alătur partizanilor. După căderea Franţei, lucrurile nu arată prea bine. Îi spun că poate să lase asta pe seama celor care nu au o soţie şi un copil la care să se gândească, după care pare să uite de acest subiect. Mă simt bine în perioada aceasta. Urmează să mă căsătoresc, voi avea un copil, am un iubit de care sunt îndrăgostită şi în curând ne vom muta la casa noastră. îi spun lui Ebbe că n-am să mă despart niciodată de el şi că nu suport când viaţa e complicată, cum fusese în ultima vreme. îmi ridică bărbia şi mă sărută. Poate că, spune el, dacă tu eşti complicată, aşa va fi şi viaţa ta.

Într-un final, rezolv şi cu divorţul şi închiriem un apartament pe Tartinisvej, aproape de Lise şi Ole şi de mama lui Ebbe. Sydhavnen, „portul sudic", se întinde la capătul lungii străzi Enghavevej ca o unghie în vârful degetului. Cartierul este supranumit şi „Oraşul muzicii", pentru că toate străzile poartă numele câte unui compozitor. Blocurile nu sunt foarte înalte şi majoritatea au câte o grădină în faţă, cu iarbă şi copaci. între ultima stradă şi câmpul deschis se află groapa de gunoi, iar când vântul bate în direcţia potrivită mirosul este purtat direct în apartamente, astfel că nu putem sta niciodată cu ferestrele deschise. Peste drum de casa de pe Wagnersvej în care locuiesc Lise şi Ole se află un şir de cocioabe în care locuiesc oameni pe tot parcursul anului. Una dintre femeile de la cocioabe face curăţenie în casa Lisei şi, în fiecare sâmbătă, Lise îi ia pe cei cinci copii ai femeii şi îi duce sus, în baie, unde îi săpuneşte şi îi freacă bine, până când apartamentul este inundat de urletele lor prelungi. Lise face astfel de lucruri fără să stea pe gânduri, şi în momentele acestea îmi aminteşte de Nadja. Nadja s-a mutat cu un marinar care e comunist, iar acum emite necontenit opinii comuniste, cu toate că era foarte conservatoare pe vremea

când îşi dădea întâlniri cu Piet. Am aflat toate astea de la Ebbe, pentru că eu am încetat să mai ies seara. Din cauza sarcinii, la ora opt sunt deja prea obosită.

Apartamentul are o cameră şi jumătate, iar patul nostru dublu ocupă aproape întreg spaţiul în jumătatea respectivă. L-am primit de la mama lui Ebbe. În cealaltă cameră se află biroul tatălui lui Ebbe, o masă pentru sufragerie pe care am cumpărat-o la mâna a doua, patru scaune primite de la Lise şi un divan dispus de-a lungul unui perete. Pe divan am aşezat o pătură maro şi, într-un moment de inspiraţie, Ebbe a agăţat o altă pătură maro pe peretele din spatele acestuia. A decupat o inimă dintr-o bucată de pâslă roşie primită de la Lise, a lipit inima pe pătura de pe perete şi a făcut un pas înapoi, admirându-şi opera de artă. La noi acasă, spune el cu mândrie, nu vom organiza niciodată chefuri. Din consideraţie pentru mama lui, o să ne mutăm în apartament abia după ce ne căsătorim. Altfel, va crede că desfrânarea noastră e prea bătătoare la ochi.

Ne căsătorim la început de august şi mergem cu bicicleta până la primărie, ţinându-ne de mână. Ajungem prea devreme, aşa că mergem la Frascati să bem o cafea. în timp ce ne sorbim cafeaua, stau acolo, observându-i faţa lui Ebbe, şi mi se pare că are un aer blând şi lipsit de apărare, care mă face să vreau să-l protejez. Din senin, spun: Ce proeminentă e buza ta de sus. Nu o spun cu răutate, dar el îmi aruncă o privire duşmănoasă. Nu e mai proeminentă decât a ta, spune el. A mea nu e câtuşi de puţin proeminentă, spun eu, jignită; a ta îţi acoperă mai toată faţa. Se înroşeşte de furie. Nu-ţî bate joc de faţa mea, spune el. Fetele de la şcoală erau înnebunite după mine. Lise s-a căsătorit cu Ole numai pentru că eu n-am fost interesat de ea. Ce îngâmfat eşti, îi spun, enervată, dar gândindu-mă cu mirare: ne certăm, n-am mai făcut asta până acum. Fără să scoată un cuvânt, îl plăteşte pe chelner. Mânecile negre ale

sacoului îi sunt prea lungi. împrumutase costumul de nuntă de la fratele său. Cei din Clubul Felinarelor nu poartă haine ponosite pentru că ar fi săraci, ci pentru că li se pare ridicol să fii bine îmbrăcat. Ebbe îşi plimbă degetul arătător de-a lungul gulerului rigid, care la rândul său este prea mare, şi merge în faţa mea cu paşi mari. Ne întoarcem la primărie fără să schimbăm un cuvânt, apoi el se opreşte în loc şi îşi dă părul pe spate cu o smucitură a capului. Dacă nu-ţi retragi cuvintele despre buza mea de sus, spune el ameninţător, nu te mai iau de soţie. Izbucnesc în râs. Fii serios, îi spun, e mult prea pueril. Chiar trebuie să ne certăm încercând să stabilim care dintre noi are buza de sus mai proeminentă? în cazul ăsta, poate să fie a mea mai proeminentă. îmi trag buza de sus peste cea de jos şi casc ochii ca s-o pot vedea. E lungă de un kilometru, spun eu. Gata, hai să ne căsătorim.

Ceea ce şi facem. Ne mutăm în apartament şi angajăm o doamnă care să facă curăţenie, pentru că eu am început să câştig mulţi bani. O cheamă doamna Hansen şi, când vine să dea interviu pentru post, Ebbe îi spune pe un ton sever: Ştiţi să radeţi morcovi? Ea crede că se va descurca. Morcovii sunt tare sănătoşi, îi explică el, acum când sunt atâtea lucruri de care nu poţi face rost. Din ziua aceea, ea se amuză de fiecare dată că nu vede niciun morcov în casă. Zilele trec precum un ropot de tobe în deschiderea unui număr solo. Citesc cărţi despre sarcină, rolul de mamă şi îngrijirea unui copil şi nu reuşesc să înţeleg de ce Ebbe nu este la fel de interesat ca mine de lucrurile astea. El spune că nu-i vine să creadă că va fi tată. Nu-i vine să creadă nici când îmi vede numele în ziar. Nu poate cuprinde cu mintea că este căsătorit cu o celebritate şi nici nu ştie dacă îi place chestia asta. Seara, el stă şi rezolvă ecuaţii, timp în care îşi răsuceşte părul pe degete. îi place când îi ies calculele şi spune că probabil ar fi trebuit să fie matematician. îi

povestesc cum Geert Jorgensen îmi zisese odată că niciun bărbat normal la cap nu va fi atras de mine. Şi cine e normal? întreabă el, pipăindu-şi buzunarele în căutarea portofelului, pungii cu tutun sau cheilor. Mai tot timpul e cu mintea în altă parte şi-şi pierde mereu lucrurile. Merge cu capul dat uşor pe spate, de parcă ar vrea să stea cu privirea concentrată şi cu nasul pe sus, aşa că pe stradă se împiedică adesea de tot felul de lucruri. Merge deseori la petrecerile ținute la Lise şi Ole şi vine acasă beat, trezindu-mă în mijlocul nopții. Eu mă enervez şi îl resping, pentru că zilele astea am mare nevoie de somn. A doua zi îşi cere mereu iertare. Uneori merg pe la mama sau vine ea în vizită. Vorbesc cu ea despre cum va fi când voi naşte, iar ea îmi spune că Edvin şi cu mine ne-am născut într-un nor de bule de săpun, pentru că a încercat să grăbească naşterea mâncând săpun din ulei de pin. Niciodată nu mi-au plăcut copiii, spune ea.

Trec zilele, săptămânile şi lunile. Voi naşte la clinica privată a doctorului Aagaard, aflată în Hauserplads, şi merg la el la control. Este un domn mai în vârstă, amabil, care îmi risipeşte numeroasele mele îngrijorări legate de naştere. Mi se spune să vin când contracțiile se repetă la o distanță de cinci minute. însă trece termenul şi nu se întâmplă nimic, îmi cumpărasem o haină din blană de focă, şi acum mă văd nevoită să mut nasturii din ce în ce mai departe unii de ceilalți, până când ajung să atârne chiar de marginea hainei. Ebbe trebuie să-mi lege şireturile pantofilor, fiindcă eu nu ajung la ele. Nu cred c-am mai văzut o femeie însărcinată care să fie la fel de grasă ca mine. Mi-e teamă că voi avea un copil imens, cu apă la creier. Am citit despre asta pe undeva. îl împrumut adesea pe Kim, băiețelul Lisei, şi merg cu el la plimbare. Este dulce şi vesel, iar eu mă gândesc la poemul lui Nis Petersen: „Colecționez zâmbetele copiilor mici". în toiul acestor lucruri, sunt intervievată de Karl

Bjarnhof pentru Socialdemokraten. Sunt îngrozită când văd titlul. Scrie cu litere mari: „Vreau bani, putere şi faimă”. Chiar am spus aşa ceva? Ce să fac eu cu puterea? Întregul interviu lasă o impresie neplăcută despre mine. Sunt portretizată ca fiind vanitoasă, ambiţioasă şi superficială, drept cineva căruia îi pasă doar de propria persoană, în afară de această situaţie, jurnaliştii m-au tratat mereu cu bunăvoinţă, şi mă întreb cu ce i-aş fi putut greşi lui Karl Bjarnhof. Apoi îmi aduc aminte că este unul dintre prietenii lui Viggo F., deci poate e furios că îl părăsisem.

Este o iarnă grea şi un strat de gheaţă acoperă străzile. Aştept cu îngrijorare să înceapă contracţiile şi, ca să le grăbesc sosirea, alerg prin casă la braţul lui Ebbe, gâfâind după lăsarea întunericului. Se desfac nasturii hainei de blană, dar în rest nu se întâmplă nimic. În cele din urmă, într-o dimineaţă mă doare burta şi o întreb pe doamna Hansen dacă ar putea fi travaliul. Ea crede că da, şi durerea se înrăutăţeşte pe măsură ce trece ziua. Ebbe mă ţine de mână când am contracţii. Seara mergem la clinică şi el îşi ia rămas-bun de la mine, cu o privire lungă şi neputincioasă.

Ce urâtă e, spun, uimită, coborându-mi privirea spre ghemul de copil pe care mi-l puseseră în braţe. Faţa ei are formă de pară, cu două urme adânci pe tâmple, lăsate de forceps. Nu are un fir de păr pe cap. Doctorul râde. Credeţi asta doar pentru că nu aţi mai văzut un nou-născut până acum, spune el. Nu sunt niciodată drăguţi, dar deseori mamelor aşa li se pare. Acum o să-l chem pe soţul dumneavoastră. Ebbe intră cu un buchet de trandafiri în mână. Îl ţine stânjenit, şi brusc conştientizez că nu mi-a mai făcut niciodată un cadou. Apoi se aşază lângă mine şi se uită în leagăn, unde puseseră copilul. Are obraji cărnoşi, spune el, iar eu sunt profund jignită. Asta e tot ce-ai de zis? Naşterea a durat douăzeci şi patru de ore şi am jurat că alt copil nu mai fac în viaţa mea. Am urlat de durere, şi tot ce-

ai tu de zis e că are obraji cărnoşi? Ebbe pare ruşinat şi înrăutăţeşte situaţia spunând că poate o să fie mai frumoasă când mai creşte. Apoi mă întreabă când vin acasă, fiindcă îi e dor de mine. Mă aplec peste leagăn şi ating degetele acelea micuţe. Acum suntem tată, mamă şi copil; o familie obişnuită, normală. De ce vrei să fii obişnuită şi normală? întreabă Ebbe, mirat. E limpede că nu eşti aşa. Nu ştiu ce să-i răspund, dar mi-am dorit asta de când mă ştiu.

7

Se întâmplă ceva îngrozitor. De când am născut-o pe Helle, mi-am pierdut orice dorinţă de a face dragoste cu Ebbe şi, când totuşi o fac, nu simt absolut nimic. Vorbesc cu doctorul Aagaard despre asta şi el spune că nu e deloc neobişnuit. Pur şi simplu, sunt epuizată pentru că alăptez, îngrijesc copilul şi muncesc ca nebuna, aşa că nu mai rămâne nimic pentru Ebbe. Dar Ebbe este nefericit, fiindcă îşi imaginează că e vina lui. Stă de vorbă cu Ole, care îl sfătuieşte să cumpere Căsnicia perfectă a lui van de Velde. O cumpără şi o citeşte roşind până în vârful urechilor, pentru că această carte este biblia pornografică a zilelor noastre. Citeşte despre toate poziţiile şi încearcă câte una nouă în fiecare seară. Dimineaţa suntem amândoi de-a dreptul înţepeniţi de-atâta acrobaţie şi toată tevatura nu ajută câtuşi de puţin. Dezbat problema cu Lise, care îmi mărturiseşte că la ea s-a întâmplat taman invers. Nu simţea mai nimic când făcea dragoste, asta până când l-a avut pe Kim. Mă priveşte gânditoare cu ochii ei blânzi, de madonă. Şi dacă ai avea un amant? Uneori îi reapropie pe soţi când unul dintre ei are pe altcineva. Ea însăşi are un amant, un avocat. Lucrează la secţia de poliţie şi în fiecare zi ies cu orele la plimbare, în vreme ce ea îi spune lui Ole că munceşte peste program. Ole ştie şi, în acelaşi timp, nu ştie. Ole are un copil cu altă femeie şi, înainte ca acesta să se nască, Lise se gândise foarte serios să îl adopte. Apoi

bebeluşul s-a dovedit a fi surdomut, aşa că acum se bucură că n-a mers până la capăt cu adopția. Ii spun că nu vreau un amant pentru că n-am să pot lucra dacă viața mea va redeveni haotică şi complicată, îmi dau seama tot mai mult că singurul lucru la care mă pricep cu adevărat, singurul lucru care chiar mă pasionează este să compun propoziții, să alcătuiesc fraze sau să scriu strofe simple, de patru versuri. Ca să pot face asta, trebuie să observ oamenii într-un mod cu totul aparte, aproape ca şi cum i-aş depune într-o arhivă pentru o ocazie viitoare. Ca să pot face asta, mai trebuie să şi citesc într-un mod cu totul aparte, astfel încât să pot absorbi prin fiecare por tot ce am nevoie, dacă nu pentru acum, atunci pentru o ocazie viitoare. Ca să pot face asta, trebuie să nu interacționez cu prea mulți oameni, să nu ies prea mult în oraş şi să nu beau băuturi alcoolice, fiindcă atunci nu voi fi în stare să lucrez a doua zi. Şi, pentru că alcătuiesc mereu propoziții în mintea mea, sunt adesea distantă şi distrasă când Ebbe încearcă să vorbească cu mine, lucru care îl demoralizează, şi asta, alături de toată atenția pe care i-o acord lui Helle, îl face să se simtă exclus din lumea mea, unde înainte avea mereu un loc doar al lui. După-amiaza, când se întoarce acasă, încă are curiozitatea să citească ce am scris, dar acum

criticile lui au devenit nefondate şi nedrepte, de parcă ar vrea să mă lovească în cel mai vulnerabil punct al meu. într-o zi ajungem să ne certăm din cauza unui personaj din Barndommens gade[34] pe care îl cheamă domnul Mulvad. Acest domn Mulvad are talentul de a rezolva ecuații matematice, iar Ebbe se înfurie la culme. Asta sunt eu, spune el. Toți prietenii mei mă vor recunoaşte şi vor râde de mine. îmi cere să-l elimin cu totul pe domnul Mulvad. E

[34] *În traducere din daneză, Strada copilăriei.*

drept că este un personaj mai nereuşit, căci încă nu ştiu să portretizez prea bine bărbaţii, dar nu vreau să-l elimin. Nu înţeleg, spune Ebbe mânios, de ce nu îţi poţi crea personajele ca Dickens, de exemplu. Tu doar le descrii pe cele din viaţa reală. Asta nu are nimic de-a face cu arta. îl rog ca altă dată să stea departe de ce scriu, căci oricum nu înţelege. Spune că s-a săturat să fie căsătorit cu o poetă care, pe deasupra, mai e şi frigidă. Simt că mă sufoc şi, din senin, izbucnesc în plâns. N-am mai avut o ceartă cu cineva de când m-am contrat cu fratele meu în copilărie şi nu suport să fiu în dezacord cu Ebbe. Helle se trezeşte şi începe să plângă, iar eu o iau în braţe. N-ar putea el să-şi vadă de ecuaţii? spun, mâhnită. Oricum nu ştiu ce altceva ar putea să facă genul ăsta de bărbat în timpul liber. Ebbe ne cuprinde cu braţele pe mine şi pe Helle, spunând: îmi pare rău, Tove, nu mai plânge. Poate foarte bine să rezolve ecuaţii, nu am vorbit serios. Pur şi simplu mă deranjează, înţelege-mă şi tu.

Într-o după-amiază, la scurt timp după cearta cu pricina, nu se mai întoarce acasă la ora obişnuită, iar eu îmi dau seama cât de dependentă sunt de el. Mă plimb agitată prin casă şi nu sunt în stare să lucrez. Ebbe iese deseori seara, dar întotdeauna trece mai întâi pe acasă. Pe măsură ce trece timpul, o alăptez pe Helle, o îmbrac şi merg până la Lise, care tocmai venise de la serviciu. Ea spune că nici Ole nu e

acasă şi că probabil au ieşit în oraş împreună. S-au întâlnit probabil cu alţi prieteni şi au rătăcit drumul spre casă. Ei i s-a întâmplat de mai multe ori. Ai o gândire mult prea burgheză, spune ea zâmbind. Poate ar fi trebuit să-ţi iei un sot care nu umblă aiurea, aduce toţi banii acasă şi nu

bea. Atunci îi povestesc despre cearta noastră şi spun că nu ne mai merge atât de bine în căsnicie. Mi-e teamă, mă confesez eu, că-şi va găsi pe altcineva, o fată care nu scrie şi nu e frigidă. S-ar putea s-o facă pentru o noapte, spune ea,

dar lui Ebbe nici nu i-ar trece prin cap să vă părăsească pe tine şi pe Helle. Este foarte mândru de tine, îți dai seama de asta când îl auzi vorbind despre tine. însă trebuie să înțelegi că deseori se simte inferior. Tu eşti celebră, câştigi

bani, faci ceva ce-ți place. Ebbe este doar un student sărac, în mare măsură întreținut de soția lui. Nu şi-a ales bine studiile şi deseori trebuie să se îmbete ca să facă față vieții de zi cu zi. Dar lucrurile se vor ameliora când o să vă reluați viața amoroasă. Aşa va fi; acum eşti doar epuizată de la alăptat. îl ia pe Kim în poală şi se joacă cu el. Când Ole îşi va termina studiile, spune ea, vreau să mă fac psiholog pentru copii. Nu mai suport să lucrez într-un birou. Lise e interesată şi de copiii altora, nu doar de-ai ei. în general, îi pasă de ceilalți, iar prietenii ei îi destăinuiesc lucruri pe care nu le-ar spune niciodată altcuiva, nici celor mai apropiați oameni. Când crezi că o să vină acasă? o întreb. Nu ştiu, spune Lise. Odată, Ole a lipsit opt zile de acasă, dar atunci chiar începusem să mă îngrijorez. După ce îl culcă pe Kim, îşi strânge picioarele la piept şi îşi sprijină bărbia de un genunchi. întreaga ei ființă emană siguranță şi bunătate, făcându-mă să mă simt ceva mai bine. Uneori, spun eu, am impresia că nu mă pot gândi la altcineva în afară de mine. E ca şi cum, dintre toți oamenii, nu m-aş vedea decât pe mine însămi. Prostii, spune Lise, tu chiar îl iubeşti pe Ebbe. Aşa-i, spun, dar nu cum ar trebui. Dacă îşi uită fularul, nu-i amintesc de el. Nici nu mă sinchisesc să-i fac de mâncare cum s-ar cuveni sau alte lucruri de genul ăsta. Cred că îmi plac alți oameni doar dacă sunt interesați de mine. De aceea nu pot să sufăr din dragoste neîmpărtăşită. Bine, bine, spune ea, dar Ebbe chiar este interesat de tine. îi povestesc despre domnul Mulvad şi despre ecuații, iar pe ea o pufneşte râsul. Ce amuzant, habar n-aveam că Ebbe rezolvă ecuații, spune ea. Nu, spun eu pe un ton serios, nu la asta mă refer. Când scriu, nu mă gândesc la nimeni altcineva.

Nu pot. Lise spune că artiştii trebuie să fie egoişti şi că nu ar trebui să-mi bat prea mult capul cu asta. Mă întorc acasă pe străzile întunecate, pe care stelele nu reuşesc să le lumineze. Mă bucur că am căruciorul, pentru că mă pot sprijini de el. încă nu s-a făcut ora opt, dar mă grăbesc, pentru că e interzis să fii afară după ora respectivă. Toată lumea trebuie să fie acasă la ora opt. Asta înseamnă că Ebbe nu se mai poate întoarce acasă în seara asta, oriunde s-ar afla. O schimb pe Helle, o îmbrac în pijamale şi o pun în pătuţ. Are patru luni şi îmi oferă un zâmbet ştirb în timp ce mă apucă de deget cu toată mânuţa ei. E bine că, deocamdată, nu-i pasă dacă tatăl ei este sau nu acasă.

În dimineaţa următoare, Ebbe vine acasă într-o stare jalnică. Haina îi e încheiată strâmb, iar fularul îi ajunge până sub ochi, cu toate că este primăvară şi vremea e blândă. Ochii îi sunt roşii din cauza băuturii şi a orelor de nesomn.

Mă bucur atât de mult să-l văd în viaţă, încât nu am niciun chef să ţip la el. Se leagănă în mijlocul podelei şi face câţiva paşi stângaci din „dansul babuinului", un număr de dans solo pe care îl execută mereu la un anumit nivel de ebrietate, timp în care toţi oamenii din jurul lui îl aplaudă. Stă pe un picior şi se leagănă, dar se dezechilibrează şi se prinde de un scaun. Te-am înşelat, spune el, împleticindu-se. Cu cine? întreb descurajată. Cu o fată frumoasă, spune el, care nu e însărcinată, nici fri... frigidă. O fată pe care o ştia Ole de la taverna Tokanten. Ai de gând s-o mai vezi? întreb eu. Păi, spune el trântindu-se pe un scaun, depinde de mai multe lucruri. Dacă îl faci pe Mulvad să joace cărţi, s-ar putea să nu mă mai văd cu ea. În caz contrar, nu ştiu. Mă duc până la el, îi scot fularul din gură şi îl sărut. Să nu te mai vezi cu ea, îl implor eu, o să-l fac pe Mulvad să joace cărţi. îmi cuprinde talia cu braţele şi îşi sprijină capul de pântecele meu. Sunt un monstru, mormăie el. Nu ştiu ce

mai vezi la mine. Sunt beţiv şi sărac, nu sunt bun de nimic. însă tu eşti frumoasă şi celebră, poţi avea pe oricine vrei tu. Dar avem un copil împreună, insist eu, nu vreau niciun alt bărbat, doar pe tine te vreau. Se ridică şi mă trage lângă el. Sunt atât de obosit... nu ne pot rezolva problemele îmbătându-mă. Al naibii să fie van de Velde cu cartea lui, deja mă doare spatele. Pufnim amândoi în râs, iar eu îl ajut să-şi dea jos hainele şi să se bage în pat. Apoi mă aşez la maşina de scris şi, în timp ce scriu, uit că soţul meu se culcase cu altcineva. Uit de toate, până când Helle plânge de foame.

A doua zi scriu o poezie care începe astfel: „De ce umblă iubitul meu prin ploaie, fără pălărie şi fără haină? De ce pleacă iubitul meu în noapte, asta nimeni nu poate să-nţeleagă". Când i-o arăt lui Ebbe, spune că e bună, doar că nu ploua şi el avea haina pe el. Râd şi îi povestesc despre seara în care Edvin mi-a citit poeziile din copilărie şi a spus că sunt plină de minciuni. Ebbe spune că nu va mai rătăci niciodată drumul spre casă, fiindcă mă face să sufăr. Porcăria aia de pullimut e de vină, spune el. Dacă vrei să cumperi o bere la tavernă, trebuie să iei şi un pahar de pullimut, şi aşa se îmbată oamenii. Cuprinsă de gelozie, întreb cum arăta fata respectivă, şi el îmi spune că nu era câtuşi de puţin la fel de frumoasă ca mine. E genul care se ţine după artişti şi studenţi, spune el. Sunt atâtea fete din astea, că ai putea să le dai la porci. Continuă: Dacă n-am fi avut-o pe Helle, totul ar fi continuat să meargă bine între noi. O să revină totul la normal, spun, grăbită; simt deja mici îmbunătăţiri. Dar nu e adevărat. Ceva esenţial, ceva incredibil de bun şi de valoros între noi a fost distrus, şi e mai rău pentru Ebbe, fiindcă el, spre deosebire de mine, nu se poate elibera de toate problemele şi suferinţele prin scris, înainte să adormim în seara aceea, îl privesc lung în ochii săi migdalaţi, ale căror puncte maronii devin aurii în lumina

lămpii. Orice s-ar întâmpla, spun eu, promite-mi că n-o să ne părăseşti niciodată pe mine şi pe Helle. El promite că nu ne va părăsi. O să îmbătrânim împreună, spune el, o să te umpli de riduri şi o să ți se lase pielea de sub bărbie, la fel ca mamei, dar ochii tăi nu vor îmbătrâni niciodată. Vor fi mereu aceiaşi, cu linia neagră ce înconjoară albastrul din mijloc. De ei m-am îndrăgostit. Ne sărutăm şi stăm puțin îmbrățişați, cast, ca frate şi soră. După ce trece perioada van de Velde, el nu mai încearcă să se culce cu mine, chiar dacă nu am nimic împotrivă şi rareori l-am refuzat.

8

Într-o zi, pe la final de mai, Ester vine în vizită. Povesteşte despre cum clubul este pe cale să se dizolve, parțial din cauza restricțiilor de circulație, parțial din cauza reticenței restaurantului, pentru care nu suntem tocmai o mină de aur, precum şi din cauza complicațiilor apărute în viața membrilor. Sonja nu reuşeşte să-şi finalizeze romanul, pe care Morten Nielsen nu îl mai termină de redactat; în plus, l-a rugat şi pe profesorul Rubow să parcurgă câteva capitole. Lui Halfdan i-a fost acceptat un volum de poezii la Athenaeum, editură care lăudase şi romanul lui Ester, care va fi publicat la toamnă. Eu am predat manuscrisul pentru Strada copilăriei, iar acum, când nu mai scriu, simt un imens gol înlăuntrul meu pe care nimic nu-l poate umple. Mă simt de parcă totul ar intra în mine, fără însă să mai iasă nimic. Lise spune că acum ar trebui să mă bucur de viață, că merit să iau o pauză după atâta trudă. Dar, pentru mine, viața este plăcută numai când scriu. Din pură disperare, stau ore în şir cu Arne şi Sinne, care locuiesc pe Schubertsvej. Ei sunt cei care dormeau în patul de copii în prima mea noapte petrecută cu Ebbe. Arne e student la economie, la fel ca Ebbe, şi primeşte atât de mulți bani de acasă, încât nu este nevoit să lucreze. Sinne e fata unui agricultor din regiunea Limfjord, e durdulie, roşcată şi plină

de energie. S-a înscris la o postliceală pentru că o deranja propria ignoranță. Îi spun că eu m-am obişnuit cu ignoranța mea şi că nu mă pricep să învăț. Îi povestesc că divorțasem de Viggo F. înainte să termin de citit Revoluția Franceză.

Ester nu mai locuieşte la Viggo F. Spune că s-a săturat să audă despre cât de mult îmi duce dorul şi cât suferă din cauză că l-am părăsit. Acum locuieşte cu părinții, dar nici treaba asta nu-i prea surâde. Tatăl ei este un negustor falit care îşi aduce amantele acasă una după alta. Mama ei s-a obişnuit. Ştii ce, spune ea, m-am săturat până peste cap de atâta spirit liber autoimpus. Şi eu mă săturasem, aşa că o întreb ce ar putea să facă nişte ciudați ca noi atunci când nu scriu. Atunci îmi explică adevăratul motiv al vizitei ei. Cunoaşte, din perioada în care lucra la farmacie, o pictoriță pe care o cheamă Elisabeth Neckelmann. Aceasta locuieşte cu o altă femeie care poartă cămăşi şi costume bărbăteşti şi foloseşte portțigaret din chihlimbar pentru că îi plac doar femeile. Mă simpatizează, spune Ester cu voce calmă, şi m-a întrebat dacă n-aş vrea să locuiesc o vreme la casa ei de vacanță. Mi se pare o idee bună, dar nu pot să locuiesc acolo cu Halfdan, fiindcă atunci n-am avea din ce trăi. Nu ți-ar plăcea să mă însoțeşti acolo? Lui Helle i-ar prinde bine aerul de la țară. Când ezit să-i răspund, intervine Ebbe: Cred că ar trebui să mergi, spune el, o scurtă separare are deseori un efect revigorant asupra căsniciilor. Mai spune că ar avea parte de puțină linişte şi pace să învețe pentru examene dacă nu l-ar mai deranja Helle. Curând începe prima sesiune şi are mult de recuperat. Prin urmare, accept propunerea lui Ester. îmi place de ea pentru că este foarte calmă, binevoitoare şi rezonabilă, dar şi pentru că avem aceeaşi misiune în viață. Ebbe promite că o să mă viziteze cât de des va putea, deşi casa se află departe de Copenhaga, undeva prin sudul insulei Sjaslland. Stabilim ca a doua zi să pornim într-acolo cu bicicletele, iar în seara aceea Ebbe

se culcă cu mine pentru prima oară după o lungă perioadă de timp. O face cu furie şi fără afecţiune, de parcă ar fi nervos că încă mă mai doreşte. Va fi diferit, spun, copleşită de vinovăţie, după ce nu voi mai alăpta. Il împroc cu lapte şi el începe să râdă. Nu-i tocmai floare la ureche, spune el, să te culci cu o întreagă lăptărie.

Casa se află într-o zonă de câmpie, având un lan de grâu în spate, precum şi firuţă şi tufe de zmeură sălbatică pe panta ce urcă spre şosea, unde câţiva pini strâmbi ascund cărarea. Casa are o sufragerie spaţioasă, cu o sobă de modă veche într-un capăt, şi o cămăruţă cu două paturi, unde dormim atât de aproape una de cealaltă, încât aud respiraţia liniştită a lui Ester dacă mă trezesc pentru câteva clipe în miez de noapte. Dorm cu Helle şi mă simt în siguranţă, fericită cu trupul ei cald lipit de al meu. În timpul zilei stă la soare în căruciorul ei, însă, la fel ca mine, nu se bronzează. Amândouă avem pielea deschisă. Pe de altă parte, Ester se bronzează în doar câteva zile. Asta îi face dinţii să pară mai albi, iar albul ochilor ei seamănă cu porţelanul umed în contrast cu pielea ei maronie şi fermă. Dimineaţa sunt prima care se trezeşte, pentru că Ester are nevoie de mai mult somn decât mine. Mă chinui să aprind focul în sobă, folosind nişte aşchii cumpărate de la un ţăran din vecini, care ne vinde pe deasupra lapte şi ouă. Soba produce mai mult fum decât foc şi trebuie să încerc de mai multe ori până prinde să ardă cum trebuie. Apoi fac nişte ceai şi ung nişte felii de pâine cu unt, iar uneori îi aduc lui Ester micul-dejun la pat. Mă cam răsfeţi, spune ea bucuroasă, frecându-şi faţa ca să-şi alunge somnul din ochii de un căprui tomnatic. Părul lung şi negru îi acoperă fruntea netedă. Ne petrecem zilele făcând plimbări lungi, vorbind, jucându-ne cu Helle, căreia tocmai i-a ieşit primul dinte. Nu mai fusesem până atunci la ţară şi sunt fascinată

de toată liniştea de aici, care nu poate fi asemănată cu nicio altă experienţă pe care mai am avut-o.

Mă cuprinde un sentiment ce seamănă cu fericirea şi mă gândesc că poate asta înseamnă să te bucuri de viaţă. Seara ies deseori singură la plimbare, iar Ester are grijă de Helle. Observ că aromele câmpurilor şi ale pădurii de pini sunt mai intense decât în prima noastră zi petrecută aici. Ferestrele luminoase ale fermei strălucesc ca nişte pătrate galbene în întuneric, şi mă întreb ce fac acei oameni ca să-şi treacă timpul. Bărbatul probabil că stă şi ascultă radioul, iar soţia cârpeşte ciorapii pe care îi scoate dintr-un coş mare de răchită. În curând vor căsca, se vor întinde, vor cumpăni la vremea de afară şi vor schimba câteva vorbe despre munca ce îi aşteaptă a doua zi, apoi se vor strecura în pat cu grijă, ca să nu trezească copiii. Pătratele galbene vor dispărea în întuneric. Ochii se vor închide peste tot în lume, oraşele, casele şi câmpurile vor dormi. Când mă întorc în casă, văd că Ester a pregătit ceva pentru cină, a prăjit nişte ouă sau ceva de genul ăsta – nu ne dăm prea mult silinţa. Aprindem lampa cu petrol şi povestim ore în şir, iar la răstimpuri între noi se aştern pauze lungi, care nu sunt tensionate şi sfârâitoare, cum deveniseră perioadele de tăcere dintre mine şi Ebbe. Ester îmi povesteşte despre copilăria ei, despre tatăl ei infidel şi despre mama ei cea blândă şi răbdătoare. Îi povestesc şi eu despre copilăria mea, iar trecutul pulsează între noi, ca o porţiune de zid inundată de viaţă. Aceste zile liniştite sunt întrerupte doar când Halfdan sau Ebbe vin în vizită. Uneori vin amândoi cu bicicletele, sosind gâfâind şi înfierbântaţi. Ne simţim bine când sunt şi ei aici, dar îmi place mai mult când sunt doar eu cu Ester. Ea arată ca un băiat în cămăşile ei decolorate cu mânecă scurtă şi în pantalonii lungi, cu gura ei îmbufnată, cu buza de sus scurtă şi răsfrântă.

În zilele caniculare ne spălăm pe tot corpul dimineața, la marginea câmpului. Trupul lui Ester e maroniu şi puternic, cu sânii mari şi fermi. Este puțin mai înaltă decât mine şi are umeri largi. Scâncesc când îmi toarnă apa rece pe trup, mă înviorețesc de frig şi mi se face pielea ca de găină, însă Ester nu este câtuşi de puțin deranjată când îi vine rândul şi lasă soarele să îi usuce membrele netede şi umede, întinsă în iarbă de parcă ar fi răstignită. Cred că aş putea trăi aşa pentru tot restul vieții. A devenit prea complicat sa mă gândesc la Ebbe şi la veşnicele noastre probleme.

Spicele de grâu sunt aurii şi se leagănă în bătaia vântului, încărcate de semințele coapte. Un cocoş de pe lângă casă ne trezeşte din somn dis-de-dimineață, cântând când mai aproape, când mai în depărtare, de parcă ar căuta să ne tachineze. În cele din urmă, una dintre noi coboară din

pat, amețită de somn, deschide partea de sus a uşii olandeze şi bate din palme ca să-l alunge. Peste o oră, secerătoarea retează spicele de pe câmp, iar soarele îşi ridică fruntea aurie de după pădurea de pini. Eu stau întinsă şi o privesc pe Ester în timp ce alăptez. Mă gândesc că în curând ne vom despărți şi fiecare dintre noi se va întoarce la soțul ei. Mă gândesc şi la Ruth, prietena mea din copilărie, şi un sentiment cald mă poartă prin spațiu, fără o direcție precisă. Oare să mă opresc din alăptat? îi spun lui Ester când se trezeşte. Hmm, spune ea zâmbind. Nu pare să aibă vreo carență, dar nişte mâncare solidă nu i-ar face rău. însă vei rămâne fără pieptul tău cel frumos.

Mă întorc acasă la un Ebbe ars de soare, care promovase prima sesiune cu cea mai mică medie posibilă; însă o terminase cu bine. Este cu adevărat fericit să mă revadă şi, când mă îmbrățişează, îmi dau seama că frigiditatea mea se topeşte încetul cu încetul. I-o spun şi lui, iar el zice că nu există nimic pe lumea asta care să ne mai poată despărți. Şi

eu sunt de aceeaşi părere. Dar în zilele următoare mă gândesc adesea la chipul băieţos al lui Ester, cu gura ei cea îmbufnată, şi la cum, în mod misterios, ea este motivul reapropierii dintre mine şi Ebbe.

9

În toamnă apare noua mea carte, care e întâmpinată cu cronici bune pretutindeni, mai puţin în Socialdemokraten, unde Julius Bomholt o desfiinţează într-un articol ce se întinde pe două coloane, cu titlul: „Evadarea de pe Strada Muncitorilor". După spusele lui, cartea nu conţine „absolut nicio urmă de recunoştinţă". „Mai lipseşte", scrie el, „o descriere a sănătoşilor noştri băieţi din Uniunea So-cial-Democrată Daneză (DSU)". Dar n-am întâlnit niciodată pe cineva din DSU, prin urmare, cum aş putea să-i descriu? plâng eu deasupra ceştii cu înlocuitor de ceai. Ebbe face tot posibilul să mă consoleze, dar eu nu sunt obişnuită să fiu criticată în felul acesta şi plâng de parcă una dintre cele mai apropiate rude ale mele ar fi murit. A fost nespus de amabil cu mine, spun eu, când îl vizitam împreună cu Viggo F. Ebbe spune că probabil este furios că l-am părăsit pe Viggo F., la fel ca Barnhof, fiindcă cronica e mult prea malițioasă ca să nu fie motivată de o revanşă personală.

Graham Greene scrie la un moment dat, spune Ebbe, uitându-se în tavan, cum face mereu când se concentrează, că cel care n-a suferit niciodată un eşec ascunde ceva, şi nu ceva de bun augur. Aşa că mă las consolată, decupez toate cronicile, mai puţin pe cea negativă care oricum nu are nicio relevanţă, şi i le duc tatei. El le lipeşte în albumul meu, care e deja pe jumătate plin. Ai fi putut să omiți, spune el cu reproş, partea în care stau întins şi dorm cu dosul zdrenţuros al pantalonilor întors spre sufragerie. Nu dorm tot timpul şi pantalonii mei nu sunt zdrenţuroşi. Dar nu ştie nimeni că eşti tu, spune mama. Mama din carte nu seamănă deloc cu mine. I-am împrumutat un exemplar

doamnei de la magazinul cu înghețată, îmi spune ea, când m-a întrebat cum e să ai o fiică faimoasă. Până atunci nici nu mă băga în seamă.

Urmează o scurtă perioadă fericită în care Ebbe nu mai iese seara în oraş şi nu bea peste măsură. Pe de altă parte, Lise şi Ole nu o duc prea bine. Se ceartă din cauza unor probleme financiare copleşitoare, pentru că Ole are datorii din pricina taxelor de studii, iar Lise nu câştigă prea mult la ministerul la care lucrează. Ar muri de foame dacă nu ar fi ciupercile de la groapa de gunoi pe care Lise le culege după înserat, şi îmi spune că vrea să divorțeze de Ole şi să se căsătorească cu avocatul ei. El este căsătorit şi are doi copii. Şi Arne vrea să divorțeze de Sinne, pentru că ea are un amant care face bişniță pe piața neagră şi câştigă cincizeci de coroane pe zi, o sumă scandaloasă. Seara stau în brațele lui Ebbe şi ne promitem unul celuilalt că nu ne vom despărți niciodată şi că nu vom fi niciodată infideli.

Ii povestesc lui Ebbe că am urât dintotdeauna schimbările. Ii povestesc cât de tristă am fost când ne-am mutat de pe Hedebygade pe Westend, unde nu ra-am simțit niciodată ca acasă. îi povestesc că semăn cu tatăl meu. Când mama şi Edvin mutau mobilierul prin casă, eu şi tata îl mutam la loc. Ebbe râde şi îmi netezeşte părul. Eşti o reacționară în toată regula, spune el. În esență, şi eu sunt, chiar dacă sunt radical. Apoi vocea lui blândă şi întunecată toarce la urechea mea ca dintr-un fuior infinit de siguranță şi statornicie. îşi dezvoltă teoriile despre motivele pentru care negrii sunt negri şi evreii au nasul coroiat sau despre câte stele există cu adevărat pe cer, nişte întrebări fără răspuns, care mă fac să adorm ca un copil în monotonia cântecului de leagăn. Afară se află lumea rea şi complicată, care ne copleşeşte şi pe care am prefera s-o evităm. Poliția a

fost preluată de germani, iar Ebbe a devenit CB-ist[35]. Ar trebui să funcţioneze ca un substitut al poliţiei. Aceştia poartă uniforme albastre cu umeri înclinaţi, fără epoleţi, iar şapca de la uniforma lui Ebbe îi vine prea mare. Mi se pare că arată ca bravul soldat Svejk atunci când o poartă şi, când spune că ar trebui să se alăture luptătorilor pentru libertate, nu-l pot lua în serios.

Când împlineşte nouă luni, Helle se ridică pentru prima oară în ţarcul de joacă, gâfâind şi gemând de efort. Stă în picioare şi se ţine de gratii, legănându-se şi ţipând de bucurie. Când mă aplec deasupra ei să o laud şi să o alint, gura mi se umple brusc de salivă şi îmi vine să vomit. îmi spun că probabil am mâncat ceva ce nu mi-a priit, dar teama de a fi însărcinată îmi face picioarele să tremure. Dacă am rămas gravidă, ştiu că asta va distruge totul între mine şi Ebbe.

Sunteţi în luna a doua, spune doctorul Herborg, medicul meu de familie, apoi se aşază, în timp ce cortina care se află mereu între mine şi realitate devine brusc cenuşie şi firavă ca o pânză de păianjen. De pe halatul de un alb strălucitor al doctorului lipseşte un nasture, şi un smoc de păr lung şi negru îi iese dintr-o nară. Dar nu vreau acest copil, spun pe un ton grăbit. A fost o greşeală. Probabil mi-am pus membrana greşit. Zâmbeşte şi mă priveşte complet lipsit de empatie. Dumnezeule, spune el, aveţi idee câţi copii se nasc din greşeală? Totuşi, mamele sunt fericite să îi aibă. Nu pot întrerupe sarcina? întreb cu prudenţă, şi zâmbetul îi dispare îndată de pe faţă ca un elastic ce se desprinde. Nu fac aşa

---

[35] Membru al Apărării Civile Daneze (Civil og Besiyttelse), un corp format în timpul ocupaţiei naziste, când poliţia fusese dizolvată de germani. Apărarea Civilă a fost alcătuită în principal din recruţi scutiţi de serviciul militar obligatoriu, considerându-se că ei nu reprezintă un pericol pentru forţele de ocupaţie.

ceva, spune el rece, şi poate vă interesează să ştiţi că este ilegal. Apoi, sfătuită de Lise, îl întreb dacă mă poate îndruma către cineva care face astfel de proceduri. Nu, spune el, şi asta este ilegal. Apoi mă duc acasă la mama; ştiu că ea mă va înţelege. Stă în bucătărie şi joacă cărţi. Ah, spune ea când îmi aude necazul, nu-i chiar atât de greu să scapi de el. Du-te la farmacie şi cumpără o sticlă de ulei de chihlimbar. Il bei pe tot şi se rezolvă problema. Pe mine m-a ajutat de două ori, aşa că ştiu ce vorbesc. Cumpăr uleiul de chihlimbar şi mă aşez pe scaunul din bucătărie, faţă în faţă cu mama. Când desfac dopul sticlei, mă învăluie o duhoare sufocantă şi alerg spre baie ca să vomit. Nu pot, spun cu disperare, nu pot înghiţi aşa ceva. Mama nu mai cunoaşte niciun alt truc, aşa că merg la ministerul în care lucrează Lise şi o aştept afară, sprijinită de peretele clădirii. Văd acoperişul verde al Bursei, care străluceşte slab în amurg, şi mă gândesc la plimbările fără nicio ţintă pe care le făceam cu Piet prin oraşul întunecat, când mergeam spre casă de la întrunirile clubului. Atunci nu eram însărcinată şi nici nu aş fi rămas însărcinată vreodată dacă nu l-aş fi părăsit pe Viggo F. Oamenii trec pe lângă mine fără să mă observe. Femeile trec pe lângă mine, cu sau fără cărucioare, cu sau fără copii de mână. Feţele lor sunt calme şi introspective, şi înăuntrul lor nu creşte ceva ce nu-şi doresc. Lise! exclam, înainte să ajungă în dreptul meu. N-a vrut să mă ajute. Ce Dumnezeu mă fac? În drum spre tramvai, îi povestesc despre oribilul ulei de chihlimbar al mamei, un remediu de care nici Lise nu auzise vreodată. Merg cu ea acasă la mama ei ca să îl luăm pe Kim. Mama ei este o femeie hotărâtă, cu rochie până la podea şi bonetă pe cap, pentru că are un început de chelie. Mă gândesc la cum a născut zece copii pentru că tatăl Lisei voia să aibă mereu câte un copil în leagăn, şi nimănui nu i-a păsat de părerea ei. Când ajungem la Lise acasă, prietena mea îmi spune să nu intru în panică,

avem suficient timp să găsim o soluție. Vrea să o abordeze pe o colegă de birou, care cu un an în urmă făcuse avort ilegal. Din păcate, fata este bolnavă în momentul de față, dar Lise va obține adresa doctorului de îndată ce ea se întoarce la serviciu. Doctorul Leunbach nu se mai ocupă de avorturi deocamdată, pentru că tocmai făcuse puşcărie pentru asta. Poate Nadja ştie pe cineva, spune Lise, dar nu mai țin minte unde locuieşte cu marinarul ei. Bine, dar eu nu mai pot aştepta, spun disperată, trebuie neapărat să fac ceva. Nu sunt în stare să lucrez, iar Ebbe şi Helle îmi sunt tot mai indiferenți. Lise spune că probabil mulți alți doctori se află în aceeaşi situație ca Leunbach. Mai spune că, având în vedere că ceva tot trebuie să fac, aş putea să iau la rând toate numerele din cartea de telefoane: poate îmi va surâde norocul. Intre timp, poate se însănătoşeşte şi colega ei de serviciu, aşa că să nu-mi pierd speranța. Apoi mă priveşte gânditoare: Eşti absolut convinsă că ar fi atât de îngrozitor, spune ea, dacă ați mai avea un copil? Nici Lise nu mă înțelege. Refuz să mi se întâmple ceva ce nu-mi doresc, spun vehement. E ca şi cum ai cădea într-o capcană. Iar căsnicia noastră pur şi simplu nu mai poate supraviețui altei perioade de frigiditate cauzată de alăptare. Deja nu mai suport atingerea lui Ebbe. Când ajung acasă, el îmi spune că a stabilit legături cu cei din mişcarea de rezistență şi că urmează să se antreneze alături de luptătorii pentru libertate, în aşteptarea zilei în care germanii vor fi nevoiți să capituleze şi să se retragă din țară. Nimeni nu crede că se va întâmpla fără ridicarea armelor. Nimeni nu mai crede nici în victoria lor, în niciun caz după nfrângerea suferită la Stalingrad. Nu-mi pasă dacă vrei să te joci de-a tâlharii şi ostaşii, spun supărată. Am alte griji pe cap. Ebbe spune că nu-l prea încântă că vreau să fac întrerupere de sarcină. Iți poate pune viața în pericol, spune el, şi, în orice caz, el n-o să mă ajute să găsesc un doctor dispus să facă aşa ceva. Nu

mă obosesc să-i răspund. Nu mă înțelege. Nu ştiu ce-am putut să văd la el.

A doua zi îmi încep odiseea medicală. Nu pot să-mi fac mai mult de câteva programări pe zi, pentru că toți doctorii oferă consultații în acelaşi interval de timp. Iau un loc în fața acestor halate albe, îmbrăcată în pardesiul meu ponosit, cu eşarfa roşie în jurul gâtului. Mă privesc rece şi neîncrezător: Cui i-a trecut prin cap să vă dea adresa mea? Stimată doamnă, există femei mult mai bătute de soartă decât dumneavoastră. Sunteți căsătorită şi mai aveți un singur copil. Doar nu vreți să comit o crimă! spune unul dintre ei. Vă rog să plecați. Mă întorc acasă, umilită şi disperată, o iau pe Helle de la bunica ei paternă, o hrănesc fără să fiu atentă la ea, apoi o pun în pat şi mai târziu o iau din nou în brațe. Sună telefonul şi o voce spune: Bună ziua, Hjalmar la telefon. Ebbe este acasă? Îi întind receptorul, iar el răspunde monosilabic. Apoi îşi îmbracă pardesiul moştenit de la tatăl său, cu cataramă la spate. îşi încalță cizmele lungi de cauciuc, pentru că plouă, şi-şi trage o şapcă – pe care nu o poartă niciodată – pe frunte. îşi ține servieta la subraț de parcă ar avea în ea dinamită. E palid la față. Arăt cumva dubios? întreabă el. Nu, spun nepăsătoare, cu toate că şi unui copil aflat la un kilometru depărtare i s-ar părea că e ceva putred la mijloc. După ce pleacă, continui să caut prin cartea de telefoane, pagină după pagină. Dar să găseşti în felul acesta un medic care face avort este ca şi cum ai căuta acul în carul cu fân, aşa că renunț după câteva zile. Devine o cursă contracronometru, pentru că ştiu că nimeni nu mai ia asupra lui un asemenea risc după primele trei luni de sarcină. Este complicat să mă întâlnesc doar cu Lise în timpul serii, fiindcă după muncă stă cu avocatul ei şi nu crede că ar trebui să-l implic pe Ole, fiindcă la capitolul ăsta are aceeaşi atitudine ca Ebbe. Bărbații au ajuns să fie complet în afara lumii mele. Sunt nişte creaturi

străine, ca veniți de pe altă planetă. Nu sunt în contact cu propriul trup. Ei nu au organe delicate şi moi, de care un ghemotoc de mucus să se poată fixa ca o tumoră, ca apoi să-şi trăiască propria viață, complet independent de voința lor. într-o seară mă duc la tatăl Nadjei şi îl întreb unde locuiesc ea şi marinarul ei. îmi spune că într-un apartament la demisol din Osterbro, aşa că pornesc de îndată într-acolo. Ei tocmai s-au aşezat să mănânce, iar Nadja mă întreabă cu aer ospitalier dacă mă poate servi cu ceva. însă mirosul de mâncare îmi provoacă greață, şi în perioada asta abia pot să pun ceva în gură. Nadja îşi tunsese părul şi adoptase un mers legănat, de parcă s-ar fi aflat pe puntea unei corăbii. Pe marinar îl cheamă Einar şi răspunde mereu folosind aceleaşi expresii: Exact aşa, Aşa se face etc. Nadja vorbeşte la fel ca el. Când aude motivul pentru care am venit, spune că-mi poate face rost de nişte pastile de chinină. Le folosise ea însăşi ca să avorteze la un moment dat. însă poate să dureze câteva zile până-şi fac efectul, nu-i atât de uşor. înțeleg foarte bine prin ce treci, spune ea, amintindu-şi de propria experiență. îl urăşti, te gândeşti că îi cresc ochi şi degete la mâini şi la picioare, şi tu nu poți face nimic. Te holbezi la alți copii şi nu vezi nimic care să te facă să te simți mai bine, care să te facă să crezi că merită. Nu te poți gândi la nimic altceva, în afară de faptul că vrei să fii iar singură în propriul corp.

Oarecum uşurată, îi spun Lisei că Nadja mi-a pro-mis că-mi va face rost de pastile de chinină, însă Lise nu reacționează cu prea mult entuziasm. Am auzit, spune ea, că-ți poți pierde văzul şi auzul din cauza lor. Sinceră să fiu, nu-mi pasă, câtă vreme mă pot descotorosi de chestia asta.

În cele din urmă, fata pe care o aşteptasem se întoarce la muncă, iar Lise obține de la ea adresa doctorului care a ajutat-o. Pentru prima oară după o lungă perioadă de timp, sunt fericită, întorcându-mă acasă cu biletul în mână. Pe

bărbatul respectiv îl cheamă Lauritzen şi locuieşte pe Vesterbrogade. E poreclit „Lauritz-Avortorul”, aşa că ar trebui să merg la sigur. Pot să-i privesc din nou pe Ebbe şi pe Helle. O iau pe Helle în poală şi mă joc cu ea, iar lui Ebbe îi spun: Când te mai întâlneşti cu Hjalmar, să nu-ţi mai pui şapca pe cap, şi servieta aia ţine-o şi tu ca şi când ai avea manuale şcolare în ea. Nu te prea pricepi la genul ăsta de lucruri. Dar el mă asigură că nu va participa la acte de sabotaj, deci nu prea sunt şanse să-l prindă germanii. Mâine la ora asta, spun, voi fi mai fericită ca niciodată.

A doua zi îmi pun haina căptuşită din bumbac reiat, pe care o cumpărasem de la Sinne, fiindcă urmează să dea înghețul. Sinne o cususe din nişte pilote primite de la familia ei, dar se plictisise de ea când toată lumea începuse să poarte jachete din bumbac reiat. Pe dedesubt port pantaloni lungi. Merg cu bicicleta până pe Vesterbrogade, care e deja împodobită de Crăciun, cu coroane de brad şi panglici roşii întinse de-a lungul trotuarului. Mi s-a spus să nu zic nimănui ce fac şi nici de unde am primit adresa, în sala de aşteptare sunt mulți oameni, majoritatea femei. O doamnă în haină de blană se plimbă dintr-o parte în alta a încăperii, frângându-şi mâinile; mângâie o fetiță pe cap, mecanic, de parcă mâinile ei ar avea voință proprie, apoi îşi reia du-te-vino-ul agitat. Brusc, se apropie de o tânără femeie. N-aş putea să intru înaintea dumneavoastră? Mă doare înfiorător, spune ea. Ba da, spune femeia binevoitor, iar când uşa sălii de consultații se deschide şi cineva strigă „Următorul!”, intră în grabă şi trânteşte uşa în urma ei. Peste câteva momente, femeia iese din cabinet şi pare un om schimbat. Ochii îi strălucesc, obrajii îi sunt rumeni şi buzele ei schițează un zâmbet ciudat, distant. Trage perdeaua în lături şi priveşte în jos, la stradă. Ce frumos este, spune ea, să admiri toate aceste decorații. Abia aştept Crăciunul. O privesc mirată, şi respectul meu față de doctor sporeşte.

Dacă poate să vindece în câteva minute o persoană atât de chinuită, te poți aştepta să rezolve orice problemă.

Şi ce vă supără? spune el, privindu-mă cu ochii săi obosiți şi prietenoşi. Este un bărbat trecut de prima tinereţe, cu părul cărunt, cu aspect oarecum neîngrijit. Pe biroul lui se află o felie de pâine cu unt şi salam care deja se curbase la amândouă capetele. Ii spun că sunt însărcinată, dar că nu vreau încă un copil. Ei bine, spune el, frecându-şi bărbia, din păcate, trebuie să vă dezamăgesc. Deocamdată nu mai fac astfel de proceduri, fiindcă risc să-mi trag singur covorul de sub picioare.

Dezamăgirea mea este atât de imensă, atât de paralizantă, încât îmi îngrop faţa în mâini şi izbucnesc în lacrimi. Dar sunteți ultima mea speranță, plâng eu. Mă apropii de-a treia lună de sarcină. Dacă nu mă ajutați, am să mă omor. Sunt atâtea femei care zic acelaşi lucru, spune el blând, scoțându-şi ochelarii, parcă vrând să mă vadă mai bine. Nu cumva sunteți Tove Ditlevsen? întreabă el. Recunosc că eu sunt, fără să ştiu dacă mă ajută în vreun fel. V-am citit ultima carte, spune, mi s-a părut o carte bună. Şi eu am copilărit în Vesterbro. Dacă vă opriți din plâns, murmură el, aş putea să vă şoptesc o adresă. îmi vine să-l îmbrățişez de uşurare când notează un nume şi o adresă pe o coală de hârtie. Vă puteți programa la dânsul, îmi spune. El doar împunge sacul amniotic, atâta tot. Dacă începeți să sângerați, dați-mi un telefon – vă pot interna la mine în clinică. Şi dacă nu sângerez? întreb, îngrijorată că totul o să fie mai complicat decât mi-am închipuit. Nu ar fi prea bine, spune el, dar majoritatea sângerează. Haideți să luăm lucrurile pe rând.

După ce ajung acasă, îi povestesc lui Ebbe ce-am făcut, iar el mă roagă insistent să renunț la planurile mele riscante. Nu, spun vehement, mai degrabă mor încercând. Cuprins de nelinişte, se plimbă dintr-un capăt în altul al

sufrageriei, aţintindu-şi privirea în tavan, de parcă ar putea găsi acolo argumente convingătoare. îl sun pe doctor, care locuieşte în Charlottenlund. Mâine la ora şase, spune el cu voce morocănoasă, lipsită de inflexiuni. Intraţi fără să mai bateţi; uşa va fi deschisă. Să aveţi trei sute de coroane la dumnea-voastră. Lui Ebbe îi spun să nu-şi mai facă atâtea griji. Dacă mi se întâmplă ceva, şi medicul va avea de suferit, deci sunt sigură că va fi precaut. După ce se rezolvă problema, spun, vom reveni la normal, Ebbe. Pentru asta m-am zbătut atât să găsesc o soluţie.

10

Iau tramvaiul spre Charlottenlund pentru că nu vreau să merg cu bicicleta, neştiind cum mă voi simţi la întoarcere, după procedură. Mai sunt două zile până la Crăciun, iar oamenii sunt încărcaţi cu pachete învelite în hârtie strălucitoare. Poate că totul se va fi terminat înainte de ajunul Crăciunului, astfel încât şi anul acesta să putem petrece Crăciunul cu părinţii mei. Ar fi cel mai grozav Crăciun din viaţa mea. Stau lângă un soldat german. O doamnă corpolentă, încărcată cu cadouri, tocmai se ridicase în mod demonstrativ şi se mutase pe partea opusă. îmi pare rău pentru soldat; probabil are soţie şi copii acasă, unde ar şi prefera să fie, în loc să rătăcească aiurea printr-o ţară străină pe care liderul său a hotărât s-o ocupe. Ebbe aşteaptă acasă, mai speriat decât mine. Mi-a cumpărat o lanternă ca să pot căuta adresa prin întuneric. Căutaserăm într-o carte ce este sacul amniotic. Când se rupe – scria în carte – se scurge apa şi se declanşează travaliul. Dar acum ar trebui să curgă sânge, nu apă. Nu ne-am lămurit câtuşi de puţin.

Doctorul mă întâmpină în holul de la intrare, unde un bec neacoperit atârnă de un cârlig din tavan. Pare agitat şi morocănos. Banii, spune el scurt, întinzând mâna. Ii dau banii, şi el îmi face semn să intru în sala de consultaţii. Are

vreo cincizeci de ani, este scund şi uscăţiv, iar colţurile gurii îi atârnă de parcă n-ar fi zâmbit niciodată. Urcaţi-vă aici, spune el scurt, plesnind cu mâna patul de examinare, ale cărui curele pentru picioarele pacientelor erau desfă-cute şi atârnau de margini. Mă întind, aruncând o privire înfricoşată spre o masă pe care se află un şir de instrumente ascuţite şi strălucitoare. O să doară? întreb. Un pic, spune el, doar o clipă. Vorbeşte ca o telegramă, menajându-şi parcă coardele vocale. închid ochii şi o durere ascuţită îmi străpunge corpul, dar nu scot niciun sunet. Gata, spune el. Dacă curge sânge sau faceţi febră, sunaţi-l pe doctorul Lauritzen. Nu mergeţi la spital. Nu-mi pomeniţi numele.

Stau în tramvai în drum spre casă şi, pentru prima oară, îmi e teamă. De ce trebuie să fie totul atât de misterios şi complicat? De ce nu l-a scos pur şi simplu? înăuntrul meu domneşte o linişte ca de catedrală şi nu există niciun semn că un instrument criminal tocmai mi-ar fi străpuns membrana care ar fi trebuit să protejeze ghemotocul ce voia să trăiască împotriva voinţei mele. Acasă, Ebbe o hrăneşte pe Helle. Este palid şi agitat. îi povestesc cum a fost. N-ar fi trebuit s-o faci, spune de mai multe ori. îţi pui viaţa în pericol, şi nu e în regulă. Rămânem treji mare parte din noapte, nu putem dormi. Nici urmă de sânge, apă sau febră, şi nimeni nu mi-a spus cum ar trebui să decurgă lucrurile de aici înainte. Se declanşează o alertă de raid aerian. O

transportăm pe Helle cu pat cu tot până jos, la adăpost; în felul ăsta nu se trezeşte. Oamenii stau acolo, pe jumătate adormiţi. Schimb câteva vorbe cu doamna care locuieşte în apartamentul de sub noi, care îndeasă biscuiţi în gura copilului ei somnoros şi plângăcios. E tânără, cu o faţă slabă şi copilăroasă. Poate şi ea încercase să facă întrerupere de sarcină, fie cu copilul respectiv, fie mai târziu, cu un altul. Poate că o mulţime de femei au trecut prin ce trec eu acum, dar nu se vorbeşte despre asta. Nici

măcar lui Ebbe nu i-am spus cum îl cheamă pe doctorul din Charlottenlund, pentru că nu vreau să aibă probleme dacă mi se întâmplă ceva. M-a ajutat înainte să fie prea târziu şi îl apreciez din toată inima, chiar dacă era un domn neplăcut.

Începe să mi se facă frig stând acolo şi-mi închei în jurul gâtului haina de bumbac reiat. îmi clănţăne dinţii de frig ce mi-e. Cred că am febră, îi spun lui Ebbe. Alarma antiaeriană se opreşte şi ne întoarcem în apartament. îmi iau temperatura şi termometrul arată 40°C. Ebbe se pierde cu firea. Sună-l pe doctor, spune alarmat. Trebuie să mergi imediat la spital. Din cauza febrei, mă simt de parcă m-aş fi îmbătat. Nu acum, râd, nu în toiul nopţii. Soţia şi copiii lui vor înţelege imediat ce se întâmplă. Ebbe e ultimul lucru pe care-l văd înainte să adorm, plimbându-se dintr-o parte în alta a camerei, răsucindu-şi cu furie părul în jurul degetelor. Nu pot să cred aşa ceva, mormăie el disperat, nu pot să cred aşa ceva. Să ştii că şi Hjalmar, spun eu în gând, îţi pune ţie viaţa în pericol.

La primele ore ale dimineţii îl sun pe doctorul Lauritzen, spunându-i că acum am febră 40.5°C, dar că nu mi-a curs nici sânge, nici apă. O să curgă, promite el. Duceţi-vă chiar acum la clinică; îi sun să le spun că veniţi. Dar nu cumva să suflaţi o vorbă asistentelor, bine? Sunteţi însărcinată şi aveţi febră, atâta tot. Să nu vă fie teamă, se vor rezolva toate.

Este o clinică cochetă de pe Christian XDC Gade. Mă preia asistenta-şefă, o doamnă prietenoasă, mai în vârstă, cu o fire maternă. E posibil să nu salvăm copilul, spune ea, dar vom face tot ce putem. Aceste cuvinte mi se întipăresc în minte şi, după ce sunt internată într-un salon cu două paturi, mă proptesc în coate şi o privesc pe femeia din celălalt pat, care e cu cinci sau şase ani mai mare decât mine, iar deasupra cămăşii albe pe care o poartă i se iţeşte chipul dulce şi plin de încredere. O cheamă Tutti şi, spre

surprinderea mea, venise aici cu Morten Nielsen. El e tatăl copilului pe care urmează să-l aibă. E divorțată, lucrează ca arhitectă şi are o fiică în vârstă de şase ani. Nu trece decât o oră şi simt deja că o cunosc dintotdeauna. în mijlocul salonului se află un mic brad de Crăciun, împodobit cu globuri de sticlă şi cu o stea în vârf. Date fiind împrejurările, priveliştea mi se pare absurdă. În copilărie, îi spun lui Tutti în toiul delirului meu febril, chiar credeam că stelele au şase colțuri. Se aprinde lumina şi intră o asistentă care ne aduce câte o tavă cu mâncare. încă mi se face greață când văd sau simt miros de mâncare, aşa că nu mă ating de ea. Sângerați? întreabă asistenta. Nu, spun eu. Apoi îmi lasă o tavă sanitară şi nişte tampoane de vată, în caz că încep să sângerez în timpul nopții. Dumnezeule mare, îmi spun cuprinsă de disperare, dă-mi măcar o picătură de sânge. Când ne sunt luate tăvile cu mâncare, soseşte şi Ebbe, iar la scurt timp apare şi Morten. Bună, spune el uimit. Ce Dumnezeu faci aici? Apoi se aşază pe patul lui Tutti şi se pierd unul în brațele celuilalt, vorbindu-şi şoptit.

Ebbe mi-a adus douăzeci de pastile de chinină primite de la Nadja. Să le iei doar dacă e absolut necesar, spune el. După ce pleacă, îi povestesc lui Tutti că Nadja reuşise odată să avorteze după ce luase chinină. Ea nu vede niciun motiv să nu le iau. Aşa că le iau. Asistenta din tura de noapte intră în salon, stinge lumina din tavan şi aprinde lampa de veghe, a cărei strălucire albastră luminează camera într-o nuanță ireală, fantomatică. Nu pot să dorm, iar când îi spun ceva lui Tutti, nu-mi aud propria voce. Vorbesc mai tare şi în continuare nu aud nimic. Tutti, strig înspăimântată, am surzit! îi văd buzele mişcându-se, dar nu aud nimic. Vorbeşte mai tare, îi spun. Apoi ea răcneşte: Nu-i nevoie să urli aşa, nu sunt surdă. Pastilele sunt de vină, dar cred că o să treacă.

Îmi şuieră urechile şi dincolo de acest şuierat se aşterne o tăcere fatidică, moale ca vata. Poate surzisem pentru totdeauna, fără folos, căci încă nu pierdusem nici un strop de sânge. Tutti se ridică din pat, vine până la mine şi îmi strigă la ureche: Vor doar să vadă sânge, atât. O să-ţi dau tampoa-nele mele folosite şi de dimineaţă trebuie doar să le arăţi. Apoi o să te cureţe pe dinăuntru. Vorbeşte mai tare, ţip eu disperată, şi în cele din urmă reuşesc să înţeleg ce spune. În timpul nopţii, probabil că îşi pune tampoanele folosite în tava mea. Când trece pe lângă bradul de Crăciun, micile globuri de sticlă se lovesc unele de celelalte şi ştiu că zornăie, dar nu le pot auzi. Mă gândesc la Ebbe şi la Morten şi la privirile lor pierdute în această lume a femeii, plină de sânge, greaţă şi febră. Şi mă gândesc la Crăciunul copilăriei mele, când înconjuram bradul, cântând Din adâncuri noi venim în loc de psalmi. Mă gândesc la mama mea şi la oribilul ei ulei de chihlimbar. Nici nu bănuieşte că sunt aici, fiindcă n-a fost niciodată capabilă să păstreze un secret. Mă gândesc şi la tatăl meu, care a stat mereu prost cu auzul, la fel ca toată familia lui. Surzii sunt nevoiţi să trăiască într-o lume cu totul închisă şi izolată. S-ar putea să am nevoie de aparat auditiv. Dar surditatea mea înseamnă prea puţin în comparaţie cu gestul plin de compasiune al lui Tutti. Ea îmi răcneşte în ureche: Ei ştiu foarte bine ce se întâmplă aici; trebuie doar să păstreze aparenţele.

Spre dimineaţă adormim, epuizate, până când vine asistenta şi ne trezeşte. Vai de mine, ce-aţi mai sângerat, spune ea cu îngrijorare ipocrită, privind în jos spre tava sanitară cu recolta din timpul nopţii. Mă tem că nu-ţi vom putea salva copilul. Il sun de îndată pe doctor. Spre uşurarea mea, îmi dau seama că mi-a revenit auzul. Sunteţi foarte tristă? întreabă asistenta. Un pic, mint eu, încercând să adopt o expresie tulburată.

Mai târziu în cursul dimineții vine doctorul, iar eu sunt transportată pe masa de operație. Să nu fiți prea tristă, spune el vesel. Din fericire, aveți deja un copil. Apoi mi se pune o mască pe față şi lumea întreagă se umple cu miros de eter.

Când mă trezesc, sunt întinsă pe pat, cu o cămaşă curată şi albă. Tutti îmi zâmbeşte. Ce zici, spune ea, nu eşti fericită? Ba da, spun eu. Ce m-aş fi făcut fără tine? Nici ea nu ştie ce m-aş fi făcut, dar spune că acum nici nu mai contează. îmi povesteşte că Morten vrea să o ia în căsătorie. E foarte îndrăgostită de el şi îi admiră poeziile, care tocmai au fost publicate şi lăudate de toată presa. În afară de tine, spune ea cu tact, el este cel mai talentat dintre poeții tineri din ziua de azi. Şi eu cred acelaşi lucru, dar nu fusesem niciodată apropiată de el. Ebbe soseşte cu flori, de parcă tocmai aş fi născut, şi este nespus de încântat că toate acestea au luat sfârşit. Pe viitor trebuie să fim mai atenți, spune el. Mai târziu îl rog pe doctorul Lauritzen să mă învețe să-mi pun corect membrana. Totuşi, nutresc un puternic sentiment de ostilitate față de acest instrument, pe care îl voi păstra pe tot parcursul vieții. îmi scade temperatura, şi am o foame de lup acum că grețurile mi-au dispărut ca prin magie. Mi-e dor de trupul dolofan al lui Helle, cu gropițe la degete şi la genunchi. Când Ebbe mi-o aduce, mă gândesc cu groază cum ar fi fost dacă i-am fi refuzat şi ei accesul la viață. O ridic în pat şi petrec mult timp jucându-mă cu ea. îmi este mai dragă ca niciodată.

Seara, doctorul intră în salonul nostru, fără halat şi cu doi copii de mână. Au vreo zece, doisprezece ani. Crăciun fericit, spune el din toată inima, strângându-ne de mână. Şi copiii dau mâna cu noi şi, după ce pleacă, Tutti spune: E foarte priceput. Trebuie să ne bucurăm că există oameni care au curajul să facă aşa ceva.

În noaptea de Crăciun, mă trezesc, scot un creion şi nişte hârtie din geantă şi scriu o poezie la lumina slabă a lămpii de veghe:

Ţie, care ai căutat adăpost
În cineva prea temător şi slab,
Îţi cânt un cântec de leagăn
târziu în noapte şi până dimineaţa.

Nu regret ce am făcut, însă pe cărările întunecate ale minții mele încă se află nişte urme vagi, ca nişte paşi de copil pe nisipul umed.

11

Trec zile, săptămâni şi luni. M-am apucat să scriu proză scurtă, iar cortina care mă desparte de realitate este iarăşi densă şi sigură. Ebbe a început să meargă la cursuri, iar eu nu mai sunt la fel de anxioasă când iese cu Hjalmar. Spre uşurarea mea, acum se preocupă mai puțin de ce scriu, aşa că îmi pot dezvolta în pace personajele masculine. Insă după aventura cu Mulvad mă asigur întotdeauna că nu există nicio asemănare vizibilă cu Ebbe. Seara, după ce o culcăm pe Helle, îmi citeşte cu voce tare poezii de Sophus Claussen sau Rilke. Rilke mă impresionează profund şi nu l-aş fi descoperit niciodată dacă Ebbe nu mi l-ar fi prezentat, în această perioadă, îl mai preocupă în mod deosebit şi Viggo Horup. Se duce în mijlocul sufrageriei noastre, plin de entuziasm, cu un picior pe un scaun şi cu o mână pe inimă: Mâna mea, recită el cu voce groasă, se va ridica mereu împotriva politicii pe care o consider cea mai meschină dintre toate – cea care încearcă să-i unească pe cei bogați şi să asmuță clasa superioară împotriva celor care au mai puține mijloace să se apere de cei ce vor să-i strivească. Seara, când stăm unul în brațele celuilalt, îmi povesteşte despre copilăria lui, care nu se deosebeşte cu nimic de a tuturor celorlalți bărbați. în poveste apare întotdeauna 0 grădină, nişte pomi fructiferi şi o praştie, precum şi un vâr

sau o prietenă cu care zac într-o căpiță de fân, dar apoi își face apariția o mamă sau o mătușă care strică totul. E o poveste care devine plictisitoare după ce ai auzit-o de câteva ori, dar ei sunt profund mișcați când o relatează. însă, în cele din urmă, este mai puțin relevant ce ne spunem unul altuia, câtă vreme ne simțim bine împreună.

Ne-am mutat într-un apartament nou, la primul etaj al clădirii în care locuiesc Lise și Ole. Are două camere și jumătate, precum și o grădină mică în față, unde Helle poate să alerge și să se joace. Acum are doi ani, și o coroană de bucle blonde i-a înlocuit brusc chelia. E atât de înțelegătoare, încât Lise spune că noi nu știm cu adevărat ce înseamnă să crești un copil. Dimineața, când scriu, o pun să se joace cu păpușile și cuburile ei; a învățat să nu mă deranjeze. Mama scrie, îi spune pe un ton solemn păpușii ei, după aia vom ieși cu toții la plimbare. Deja vorbește articulat. Cu câteva zile înainte să ne mutăm în noul apartament, doamna Hansen mă strigă din bucătărie. HIPO-iștii[36] au blocat strada, spune ea. Uită-te, au făcut un foc de tabără. Trag puțin perdeaua și mă uit la strada pustie. De cealaltă parte a străzii, HIPO-iștii tocmai aruncă piese de mobilier de la fereastra de sus a clădirii, arzându-le într-un foc ca de tabără. O femeie cu doi copii stau lângă perete, cu brațele în aer, în timp ce bărbații care urlă și dau comenzi îi țin la distanță cu mitralierele. Sărmanii oameni, spune doamna Hansen. Din fericire, războiul ăsta blestemat se va sfârși curând. Tocmai când sunt pe cale să-mi părăsesc locul de veghe, văd o femeie alergând în viteză de după colț și, spre groaza mea, descopăr că e Tutti. Un ofițer HIPO

---

[36] *Corpul HIPO (de la germanul Hiljspolizei) – detașament de poliție auxiliar, înființat de Gestapo în 1944, format în mare parte din rândurile danezilor ce au colaborat cu naziștii. După război, cei care au servit în acest corp au fost condamnați pentru trădare.*

strigă la ea şi trage un foc în aer, apoi ea dispare în holul clădirii noastre. Când îi deschid uşa, mi se aruncă cu braţele de gât, plângând în hohote: Morten e mort, spune ea, şi la început nu percep semnificaţia cuvintelor ei. O pun pe Tutti să se aşeze şi văd că poartă pantofi desperecheaţi. Cum adică e mort? întreb. E adevărat? Doar l-am văzut zilele trecute, nu-i aşa? Printre lacrimi, Tutti îmi spune că a fost un accident, ceva complet lipsit de sens şi greu de acceptat. Stătea în faţa unui ofiţer ce urma să-l înveţe să folosească un revolver cu amortizor. Arma s-a descărcat din senin, împuşcându-l pe Morten direct în inimă. Avea doar douăzeci şi doi de ani, spune Tutti, cu o privire neputincioasă. L-am iubit enorm, nu ştiu dacă o să-mi revin vreodată. în faţa ochilor îmi apare figura colţuroasă şi sinceră a lui Morten, şi îmi amintesc poemul lui: „Moartea am cunoscut-o din copilărie". Ce ciudat, spun eu, că a scris atât de mult despre moarte. Da, zice Tutti, liniştindu-se puţin. Parcă ştia că n-o să aibă parte de o viaţă lungă.

Peste câteva ore, trec pe la noi Ester şi Halfdan, şi amândoi sunt profund şocaţi. Ştiu că Halfdan era foarte apropiat de el. însă ce mă îngrijorează cel mai tare este că acelaşi lucru i se poate întâmpla şi lui Ebbe. Deodată resimt gravitatea situaţiei când pleacă să se întâlnească cu

Hjalmar şi sunt încordată până când îl revăd. Ne mutăm în noul apartament, iar acum putem să ne întâlnim cu Lise şi cu Ole chiar şi după ora la care se dă stingerea. Cu ocazia unei examinări pentru tuberculoză, pe care toţi studenţii sunt obligaţi să o facă o dată pe an, se dovedeşte că Ole are „ceva în piept", după cum spune chiar el. Dacă n-ar fi acest obstacol, zice el, s-ar alătura şi el luptătorilor pentru libertate. Medicul hotărăşte că Ole trebuie să se mute pentru câteva luni într-un cămin din Holte pentru studenţii cu tuberculoză, iar pe Lise despărţirea nu o afectează în

mod deosebit. Acum poate să amâne divorțul şi să-şi dea liniştită întâlnire cu avocatul ei.

Apoi vine 5 mai, Ziua Eliberării, când mulțimi de oameni bucuroşi aclamă pe străzi, răsărind parcă dintre pavele. Străinii se îmbrățişează, răcnesc imnul victoriei şi înalță urale de fiecare dată când trece o maşină cu luptători pentru libertate. Ebbe e îmbrăcat în uniformă completă, iar eu sunt îngrijorată pentru el, căci nimeni nu ştie încă dacă germanii se vor retrage fără luptă. La etaj, la Lise şi Ole, am pus pe masă sticlele de pullimut pentru ultima oară şi au venit mulți oameni care nu se cunosc între ei. Dansăm, sărbătorim şi ne distrăm, dar acest eveniment istoric nu mi se fixează în conştiință, pentru că eu trăiesc întotdeauna lucrurile după ce s-au întâmplat şi rareori trăiesc cu adevărat clipa. Sfâşiem draperiile opace şi le călcăm în picioare. Pretindem că suntem fericiți, dar, de fapt, nu suntem. Tutti încă îl jeleşte pe Morten, Lise şi Ole o să meargă pe drumuri separate, iar Sinne tocmai l-a părăsit pe Arne, care suferă atât de mult, încât nu se mai dă jos din pat. Nadja, care se află mereu în căutarea unui bărbat, găsindu-l întotdeauna pe cel greşit, încearcă să se cupleze cu Karsten, fratele lui Ebbe, cu care se potriveşte ca nuca-n perete. în ceea ce mă priveşte, mă gândesc la avortul făcut, calculând mereu câți ani ar avea acum copilul meu. Soarta ne-a lovit pe fiecare dintre noi şi simt că tinerețea noastră s-a dus odată cu ocupația germană. Helle şi Kim dorm în odaia copiilor, iar când plâng atât de tare, încât îi auzim în ciuda vacarmului nostru, Lise merge până la ei şi le cântă până când adorm. Pe cerul de afară se întinde noaptea de primăvară, iar luna, suspendată cochet, observă cu melancolie o mulțime beată şi ruptă de oboseală, căreia parcă nu-i vine să plece acasă.

Peste câteva zile, Ebbe vine acasă palid şi tulburat, spunând că s-a săturat. Povesteşte despre cum sunt tratați

trădătorii şi colaboratorii la Dagmarhus, fostul sediu al naziştilor. Isi scoate uniforma şi îmbracă haine civile. Când mă plimb cu Helle prin Piața Vesterbro, văd un grup de soldați germani neînarmați care abia-şi târăsc picioarele, uitând de orice ritm, cu expresii epuizate şi deznădăjduite pe chip. Sunt destul de tineri, unii dintre ei având doar cincisprezece sau şaisprezece ani. Mă întorc acasă şi scriu o poezie despre ei, care începe astfel:

Soldați germani obosiți
Își târăsc picioarele într-un oraş străin,
lumina primăverii le cade pe frunte;
nu se privesc unii pe ceilalți.
Obosiți, ezitând, timizi,
se îndreaptă spre înfrângere
În mijlocul unui oraş străin.

Într-o zi, Lise vine să ne viziteze şi îmi spune că Ole vrea să invite o mulțime de fete la „Balul Tuberculozei", pe care îl organizează la căminul Rudershoj. Ebbe e bosumflat că nu poate să vină, dar n-are ce să facă, sunt deja suficienți bărbați. Invitația a sosit la momentul potrivit, fiindcă am terminat volumul de povestiri şi nu ştiu cu ce să-mi ocup timpul atunci când nu scriu. Lise spune că fiul directoarei va fi acolo ca să-şi convingă mama să se culce devreme.

Când ajungem acolo, petrecerea e în toi. Se dansează pe muzica unei orchestre locale şi niciunul dintre studenți nu arată mai bolnav decât Ole, care este sănătatea întruchipată. O doamnă cu sânii mari se grăbeşte să ne întâmpine. Se vede că este directoarea. Dansez cu o mulțime de bărbați într-o sală mare, cu podele din lemn şi scaune cu spătar înalt dispuse de-a lungul pereților, ca oamenii să poată dansa. Căminul se află într-un parc generos, care în seara aceea este acoperit de un văl de ploaie în nuanțe de verde şi negru, argintată de o lună încețoşată ce navighează printre nori. într-un soi de anticameră fusese amenajat un

bar cu tejghea şi scaune înalte, la care barmanul toarnă alcool veritabil, nu pullimut. Fără vreun motiv anume, sunt fericită, mă simt liberă şi am o vagă presimţire că se va întâmpla ceva special înainte de ncheierea nopţii. Beau whisky şi mă îmbăt, devin veselă şi impertinentă. Sinne stă în poala unui bărbat tânăr, pe unul dintre scaunele de bar. Mă aşez lângă ei şi spun, fără pic de solidaritate: Pariezi pe calul greşit; e logodită cu un bişniţar de pe piaţa neagră. Tânărul izbucneşte în râs şi o împinge pe Sinne din braţele sale, de parcă ar fi o bucată de lemn. N-am crezut niciodată, îmi spune el, că poetele pot fi frumoase. Figura lui se iveşte din umbra unui abajur şi mă surprind studiind-o cu atenţia unui artist ce pictează miniaturi. Are părul subţire şi roşcat, ochii blânzi, cenuşii şi dinţii atât de strâmbi, încât ai zice că sunt dispuşi pe două rânduri. Se dovedeşte a fi băiatul directoarei; tocmai îşi încheiase studiile de medicină. Sunt uluită să cunosc un student care într-adevăr a reuşit să termine cu bine. Dansăm împreună şi ne încurcăm unul în picioarele celuilalt, aşa că, râzând, suntem nevoiţi să ne dâm bătuţi. După care pornim la plimbare prin parc. Ceaţa nopţii se risipeşte, iar aerul e umed şi mătăsos. Mă sărută sub un mesteacăn argintiu, apoi, din senin, mama lui vine în fugă spre noi, cu decolteul din mătase violet săltând, agitându-şi braţele în aer. Doamne, tinerii din ziua de azi, spune ea, trăgându-şi suflarea. Gândurile ce-i străbat mintea sunt exprimate în principal prin izbucniri emoţionale pe jumătate inteligibile. Fiul ei, pe nume Carl, îşi aminteşte brusc de promisiunea pe care o făcuse studenţilor, aceea de a-şi trimite mama la culcare, şi mormăie ceva pe sub nas, cum că să ne vedem mai târziu, apoi dispare în clădire alături de ea.

Apoi se dezlănţuie petrecerea. Oamenii dansează, beau şi se simt bine, iar cuplurile dispar pe scări în sus, fără să se mai întoarcă. Demult n-am mai fost atât de beată, iar când

Carl îmi sugerează să urcăm în camera lui, ca să doarmă puțin, mi se pare o idee excelentă. Uitat este Ebbe, uitată este şi promisiunea de a-i fi credincioasă.

Dimineața mă trezesc cu o îngrozitoare durere de cap. Arunc o privire spre bărbatul ce doarme lângă mine şi-mi dau seama că e destul de urât, cu toți dinții lui încălecați şi cu prognatismul care nu îi poate ascunde. Il trezesc şi îi spun că vreau să merg acasă. Sunt iritată şi mi-e lene să mă mişc, iar când mă îmbrac nu-i zic o vorbă. Decid că nu vreau să-l mai văd niciodată şi, când se oferă să mă conducă până acasă, îl refuz. Prefer să merg singură. Mă duc jos, în sala lăsată în totală dezordine, şi mă aşez o clipă pe un scaun de la bar. Pe scări coboară Sinne, în urma unui tânăr foarte înalt, care într-o mână îi ține sutienul. Fără să-i acorde cea mai mică atenție, ea se apropie de mine şi spune: Dumnezeule mare, ce-a fost în băutură? El era înfiorător de urât, înalt de doi metri şi probabil mai avea doar jumătate de plămân. Sinne şi-a smuls sutienul şi-a dispărut cu un căscat grosolan.

Părăsesc câmpul de luptă şi mă întorc pe bicicletă acasă la Ebbe, care este furios că am lipsit toată noaptea. Probabil te-ai culcat cu vreunul, spune el. Pledez pentru nevinovăția mea, dar mi se pare ridicol că trebuie să-i dăm atâta importanță. Există alte forme de loialitate, care contează mult mai mult. Abia când mă duc la culcare îmi amintesc că nu-mi pusesem diafragma. Altfel, de la toată povestea cu avortul, fusesem foarte atentă. Atunci mă gândesc că, dacă chiar se întâmplă ceva, cel puțin el e medic, iar asta ar trebui să facă totul mai simplu decât data trecută.

12

Dumnezeule, spun eu. Are prognatism şi şaizeci şi patru de dinți în gură, în loc de treizeci şi doi. Şi nu ştiu dacă e al lui sau al lui Ebbe. Ce mă fac, Lise?

Mă plimb dintr-o parte în alta a camerei, iar Lise mă priveşte cu două riduri adânci pe frunte. Tu rămâi însărcinată şi dacă te trage curentul, spune ea cu un oftat. Dar, fiind doctor, ar trebui să te poată scăpa de el, fără toată nebunia prin care ai trecut ultima oară. Chiar trebuie să-l văd iar? spun, disperată. Mi se pare înfiorător de urât. Şi ce-o să-i zic lui Ebbe? Ne merge mai bine ca niciodată. Lise îmi explică răbdătoare că sunt nevoită să-l revăd. Trebuie să o sun pe mama lui, să aflu unde locuieşte. Lui Ebbe îi pot spune orice: că mă întâlnesc cu Nadja sau cu Ester ori că îmi vizitez părinții. El nu bănuieşte nimic. îmi beau cafeaua cu Lise, şi ea îmi spune că nici ei nu-i merge prea bine. Până la urmă, avocatul nu mai vrea să divorțeze, dar nici nu vrea să renunțe la ea. Este insuportabil, spune Lise, să umbli cu bărbați care au două femei. Amândouă suferă, şi bărbatul nu vrea să aleagă între ele. îşi dă la o parte părul scurt şi şaten ce îi acoperea obrazul şi pare atât de nefericită, încât mă simt vinovată că o copleşesc constant cu problemele mele. Când nu scriu, spun eu, sunt însărcinată. Asta ne face să râdem; suntem amândouă de acord că trebuie să iau măsuri. Va trebui să aflu unde locuieşte, să-i fac o vizită şi să-l conving să mă scape de sarcină.

A doua zi, mă sună Carl din proprie inițiativă şi mă întreabă dacă nu ne putem vedea în curând. Ba da, îi răspund, şi stabilim că îl voi vizita în seara următoare. Locuieşte la Institutul de Biochimie, unde şi lucrează. Este om de ştiință. îi spun lui Ebbe că merg până la Nadja, apoi pedalez în amurg de-a lungul Norre Alle, unde copacii sunt nemişcați ca într-un tablou. Este vară şi port o rochie de pânză albă, pe care o cumpărasem de la Sinne. Camera lui Carl arată ca orice cameră de cămin studențesc: un pat, o masă, câteva scaune şi nişte rafturi burduşite cu cărți. Cumpărase sendvişuri, bere şi şnaps, dar nu mă ating de nimic. Când ne aşezăm la masă, îi spun: sunt însărcinată şi

nu vreau să am un copil pe al cărui tată nu-l cunosc. înțeleg, spune el detaşat, privindu-mă cu ochii lui serioşi, cenuşii, care sunt singura lui trăsătură frumoasă. Dar te pot ajuta. Vino mâine seară şi-ți fac un chiuretaj. O spune de parcă ar fi un lucru pe care-l face în fiecare zi şi-mi pare genul de om pe care nimic din lumea asta nu-l poate tulbura. Zâmbesc uşurată şi spun: Mi-ai putea face anestezie? îți fac o injecție, spune el, aşa că n-o să simți nimic. O injecție? întreb. Cu ce? Morfină sau petidină, spune el. A doua e cea mai bună. Mulți oameni au vărsături de la morfină. Aşa că mă liniştesc, şi până la urmă mănânc şi beau cu el.

Menstruația îmi întârziase doar de opt zile şi încă nu am grețuri. Carl are mâini mici, subțiri şi îndemânatice, care îmi amintesc puțin de mâinile lui Viggo F. Are glas plăcut şi vorbeşte îngrijit. Spune că a făcut şcoala la Herlufsholm, la internat, că mama lui divorțase când el avea doi ani şi că el, de când se ştie, şi-a dorit ca ea să se recăsătorească. Mai povesteşte şi că, din câte ştie, tatăl său se află într-un cămin pentru alcoolici, dar că nu l-a mai văzut de când îi părăsise. Printre altele, mai povesteşte că, de când ne-am văzut ultima oară, a citit tot ce-am scris. Adaugă, zâmbind, că împreună am putea avea un copil excelent. Ar vrea să se însoare cu mine. Dar am deja un soț excelent, spun eu, şi un copil frumos, aşa că asta va trebui să aştepte. Bine, spune el, frecându-şi bărbia de parcă ar vrea să vadă dacă nu i-a crescut cumva barba nerasă de câteva zile. Probabil că n-ar fi prea înțelept să te căsătoreşti cu mine. Ar trebui să ştii că sunt puțin nebun. O spune cu toată seriozitatea, şi eu îl întreb la ce se referă. Dar nu ştie să explice, e mai degrabă o senzație interioară. Spune că sunt multe afecțiuni psihice în familia tatălui său şi că nici mama lui nu e prea isteață. Râd şi nu dau importanță cuvintelor lui. Când mă pregătesc să plec, mă sărută tandru, dar nu încearcă să se

culce cu mine. Cred că sunt îndrăgostit de tine, spune el, dar nu ajută la nimic.

Când ajung acasă, Ebbe citeşte poezii de Theger Larsen în timp ce fumează pipă,

obicei pe care l-a prins după ce a citit că te poți îmbolnăvi de cancer de la țigări. Şi nu-şi doreşte ca eu şi Helle să rămânem fără el înainte de vreme. Mă întreabă ce mai face Nadja, şi îi spun adevărul, anume că este logodită cu un student de la Universitatea din Copenhaga şi că şi-a însuşit nişte opinii de-a dreptul reacționare, de parcă s-ar fi născut înainte de domnia lui Frederik al VI-lea. El se amuză şi spune că ar trebui să se căsătorească şi să aibă copii. Să ştii că îmbătrânim, spune el, golindu-şi pipa în scrumieră. El are douăzeci şi şapte de ani, iar eu am douăzeci şi cinci. Când mă gândesc la copilăria mea, spune el, mă simt ca Thoger Larsen. Ascultă asta:

Fii fericit dacă întâlneşti în vise o licărire ofilită din primăvara copilăriei tale. O rază a harului divin. Tatăl tău e prin preajmă. Mama ta e prin bucătărie.

Mama mea, obiectez eu, are peste cincizeci de ani, şi nu-mi pare câtuşi de puțin bătrână. Mama mea are şaizeci şi cinci, spune el, şi niciodată nu mi s-a părut tânără. Asta-i diferența. Nu prea reuşesc să-l urmăresc atunci când vorbeşte despre cât de bătrân e, iar tot ce sunt nevoită să-i ascund ne îndepărtează mai mult. Când ne ducem la culcare, îi spun că sunt obosită şi că vreau să dorm. Mâine, spun, vreau să trec pe la Ester şi Halfdan, să văd ce mai fac. Când spune că vrea să vină şi el, îi zic că nu putem apela de fiecare dată la Lise să aibă grijă de Helle şi că nici mama lui nu e prea încântată să facă pe bona. Dar promit că mă întorc devreme.

În seara următoare, când iau tramvaiul până la Carl, îmi spun că nu e sută la sută sigur că sunt însărcinată. Ar putea la fel de bine să fie o dereglare menstruală, cum se

întâmplă multor femei. îmi spun asta pentru că nu vreau să crească încă o umbră pe lângă Helle, o alta a cărei vârstă să trebuiască mereu să o calculez. Ştiu că multe femei fac chiuretaj doar ca să-şi cureţe părţile interioare. Când ajung la Carl, văd că a făcut rost de o masă înaltă pentru operaţie. E pusă în mijlocul camerei şi acoperită cu un cearşaf alb. Şi-a pus şi propria pernă pe masă, să pot sta mai comod. Poartă un halat alb de laborator şi, în timp ce se spală pe mâini şi îşi freacă unghiile, mă roagă amabil să iau loc. Pe etajera de lângă masă se află câteva instrumente ce lucesc. După ce se spală pe mâini, ia o seringă de pe raftul de sticlă aflat deasupra chiuvetei. O umple cu un lichid limpede şi o aşază lângă instrumente, apoi îmi leagă garoul de cauciuc în jurul braţului. Vei simţi o înţepătură, spune el calm. Abia ai s-o simţi. Mă loveşte uşor peste antebraţ, până când se profilează o venă albastră. Ai vene bune, spune el. Apoi îmi administrează injecţia şi, pe măsură ce lichidul din seringă dispare în braţul meu, o beatitudine nemaiîntâlnită mi se răspândeşte în tot corpul. Camera se transformă într-o sală strălucitoare şi sunt complet relaxată, cuprinsă de moliciune şi mai fericită decât oricând altcândva. Mă rostogolesc pe o parte şi închid ochii. Lasă-mă în pace, mă aud spunând, ca printre multe straturi de vată. Nu-i nevoie să-mi faci nimic. Când mă trezesc, Carl se spală iar pe mâini. Starea mea de beatitudine încă nu s-a risipit şi am senzaţia că o să dispară dacă mă mişc. Acum ridică-te şi îmbracă-te, spune Carl, ştergându-şi mâinile. Am terminat. Mă conformez, mişcându-mă lent, fără să-i spun cât de fericită mă simt. Mă întreabă dacă vreau o bere, însă dau din cap că nu. Apoi spune că am nevoie de lichide şi găseşte nişte sifon, pe care mă forţez să îl beau. Se aşază pe pat, lângă mine, şi mă sărută cu grijă. A fost dureros? întreabă. Nu, spun eu. Ce anestezic spuneai că mi-ai dat? Petidină, spune el, e un analgezic. îi iau mâna şi o lipesc de obrazul

meu. Sunt îndrăgostită de tine, spun. Am să revin curând. Pare fericit, şi în clipa aceea îl găsesc aproape frumos. Are o figură solidă şi durabilă, făcută să reziste o viaţă întreagă. Figura lui Ebbe este fragilă şi cu multe cicatrici, s-ar putea să nu mai reziste nici până la patruzeci de ani. Este un gând straniu şi nu ştiu cum să-l exprim. Când mai trec pe la tine, spun alene, îmi mai faci o injecţie din asta? Râde zgomotos şi îşi freacă bărbia proeminentă. Bine, spune el, dacă îţi place atât de mult. Oricum, nu ai stofă de dependent. M-aş vedea că-sătorindu-mă cu tine, spun, mângâindu-i părul moale şi subţire. Cum rămâne cu soţul tău? Mă mut de acasă, spun, şi o iau pe Helle cu mine. Când iau tramvaiul spre casă, efectele injecţiei se risipesc încet, şi am impresia că un voal cenuşiu şi vâscos acoperă tot ceea ce văd în faţa ochilor. Petidină, mă gândesc. Numele sună ca un cântec de pasăre. Decid să nu renunţ niciodată la bărbatul care îmi poate oferi o asemenea senzaţie de beatitudine de nedescris.

Când ajung acasă, Ebbe vrea să ştie ce mai fac Ester şi Halfdan, însă îi răspund doar în cuvinte monosilabice. Când mă întreabă ce s-a întâmplat, îi spun că mă dor dinţii. Mă întind pe pat, cu spatele la Ebbe, pipăind mica umflătură apărută pe partea interioară a braţului, în urma injecţiei. Mă preocupă un singur gând: să retrăiesc acea senzaţie. Puţin îmi pasă de Ebbe şi de orice alţi oameni, cu excepţia lui Carl.

Partea a doua

1

Ebbe nu mai trăieşte, şi când încerc să-mi amintesc trăsă-turile lui, îl revăd mereu asa cum arăta în ziua în care i-am spus că am pe altcineva. Stăteam la masă şi mâneam îm-preună cu Helle. El a pus jos cuţitul şi furculiţa şi a împins farfuria. Era palid la faţă şi un nerv al obrazului îi

pulsa slab, dar acesta a fost singurul semn de tulburare. Apoi s-a ridicat şi s-a dus la raftul cu cărţi, şi-a luat pipa şi a început să o umple cu grijă. Apoi a măsurat camera cu paşi mari, pufăind violent din pipă, ţinându-şi privirea aţintită în tavan, de parcă ar fi putut să găsească acolo o soluţie. Vrei să divorţezi? m-a întrebat cu voce monotonă şi calmă. Nu ştiu, i-am spus. Deocamdată, eu şi Helle ne putem muta pentru o scurtă vreme. Poate ne vom întoarce. Din senin, şi-a pus pipa jos şi a luat-o pe Helle în braţe, lucru pe care îl făcea rar. Tata supărat? a spus ea, lipindu-şi obrazul de al lui. Nu, a spus el, forţându-se să zâmbească. Du-te şi termină de mâncat. A aşezat-o la loc în scaunul înalt, a apucat pipa şi şi-a reluat mersul agitat. Apoi a spus: Nici eu nu ştiu de ce oamenii trebuie neapărat să se căsătorească sau să locuiască împreună. Eşti forţat să vezi acelaşi om zi de zi, cât ţi-e viaţa de lungă, şi e ceva nefiresc în tot aranjamentul ăsta. Poate o să ne înţelegem mai bine când doar o să ne vizităm. Cine e individul? a adăugat el, fără să se uite la mine. E doctor, i-am spus, l-am cunoscut la Balul Tuberculozei. S-a aşezat la loc, şi am observat că fruntea îi lucea de sudoare. Apoi a spus, continuând să privească în tavan: Crezi că îţi poate oferi o perspectivă în viaţă? Când era supărat, Ebbe scotea mereu câte o tâmpenie pe gură. Nu înţeleg la ce te referi, am spus, nu consider că perspectivele în viaţă sunt ceva ce oamenii îsi oferă unii altora.

Când ne-am dus la culcare, m-a luat în braţe pentru ultima oară, dar şi-a dat seama că eram rece şi cu mintea în altă parte. Da, a spus el, te-ai îndrăgostit de altcineva. E ceva ce oamenii păţesc adesea, nu e ceva ieşit din comun nici măcar în cercul nostru. Cu toate astea, mi se pare ireal. Cu toate astea, sunt de-a dreptul devastat, chiar dacă nu o arăt. Este una dintre greşelile mele, anume că nu îndrăznesc niciodată să-mi arăt sentimentele. Dacă ţi-aş fi

arătat cât de mult te iubesc, poate că nu s-ar fi întâmplat asta. Ebbe, i-am spus, acoperindu-i pleoapele cu degetele. O să ne vizităm des, şi poate o s-ajungi să-l cunoşti pe Carl. Poate o să ajungem să ne simţim bine împreună, toţi trei, adică. Nu, a spus el cu o vehemenţă neaşteptată, n-am să dau niciodată ochii cu bărbatul ăsta; doar pe tine şi pe Helle vreau să vă văd. M-am proptit într-un cot şi i-am privit pentru o clipă chipul tânăr şi frumos, cu o expresie blândă şi slabă. Dacă i-aş fi spus adevărul? Dacă i-aş fi povestit că mă îndrăgostisem de un lichid limpede dintr-o seringă şi nu de bărbatul care ţinea seringa? Insă nu i-am spus n-am spus nimănui, niciodată. Era ca în copilărie. Secretele dulci erau distruse dacă aflau adulţii despre ele. Apoi m-am întors pe o parte şi am adormit. A doua zi, Helle şi cu mine urma să ne mutăm la o pensiune din Charlottenlund care Carl o găsise pentru noi.

Era o pensiune pentru femei mai bătrâne şi singure. Camera era amenajată cu mobilier din răchită tapiţată cu creton un balansoar cu pernă pentru spate, un pat înalt de fier din anii '80 ai secolului trecut şi un mic secreter care aproape s-a prăbuşit când am aşezat pe el solida mea maşină de scris Până şi pătuţul lui Helle părea mult prea rezistent în aceste împrejurări fragile, ca să nu mai vorbim de ea însăşi. Din prima zi s-a jucat de-a vaporul cu balansoarul răsturnat şi a început de îndată să ronţăie o statuetă înfiorător de urâtă şi în mărime naturală a lui Hristos, care se afla în spatele biroului. în perioada aceea avea lipsă de calciu. în tăcerea monahală, vocea ei stridentă de copil răsuna cu o intensitate provocatoare, şi femeile bătrâne mi se postau pe rând în prag cerşind puţină linişte. Nici nu ştiu de ce fuseserăm lăsate să locuim aici. Când am început să scriu la maşină a doua zi de dimineaţă, s-a iscat un tărăboi în toată pensiunea iar directoarea, ea însăşi femeie în vârstă, a venit să mă întrebe dacă gălăgia aceea

chiar era necesară. Toate locatarele erau femei care se retrăseseră din viața socială, a spus ea, şi până şi familiile lor le considerau deja moarte. în orice caz, rudele nu le vizitau niciodată, ci doar aşteptau să moştenească puținii bani care le-ar fi rămas. Am ascultat-o cu mare atenție pe bătrână, fiindcă voiam să rămân aici. îmi plăceau locul, camera şi privelişte a către doi tineri arțari de care era legat un hamac zdrențăros, a cărui sfoară încă era acoperită de zăpadă, deşi ne apropiam de luna martie. Doamna avea o figură bolnăvicioasă şi blajină, cu ochi frumoşi şi blânzi, şi a ridicat-o pe Helle în brațe cu foarte multă grijă, ca şi cum trupşorul robust al copilei s-ar fi putut sparge la cea mai mică atingere. Am căzut de acord să nu mai folosesc maşina de scris între unu şi trei după-amiaza, când doamnele se odihneau, apoi i-am promis să le vizitez din când în când pe celelalte locatare, din moment ce rudele lor uitaseră cu totul de ele. îmi plăcea să fiu înconjurată de doamnele care nu surziseră complet sau a căror soartă în acest avanpost îndepărtat nu le făcuse să devină prost dispuse şi resentimentare. Şi întotdeauna se găsea una dintre ele care să aibă grijă de Helle când mergeam seara la Carl. Mergeam des pe

la el. Mă aşezam pe taburetul lui, cu brațele sub bărbie şi cu genunchii la piept, privindu-l cum lucrează. Avea o mulțime de baloane şi pahare Berzelius dispuse prin toată camera, în suporturi de lemn. A gustat conținutul paharelor şi şi-a lăsat limba să-i alunece cu grijă printre buze. Apoi a notat câteva observații într-un registru mare. L-am întrebat ce gustase.

Urină, a spus el calm. îhhh, am exclamat. Apoi a zâmbit, spunând: Nu există ceva mai steril decât urina. Avea un mers ciudat, precaut, de parcă ar fi avut grijă să nu trezească pe cineva, iar părul lui subțire dobândea o strălucire arămie la lumina veiozei. Primele trei dați când l-

am vizitat, mi-a făcut de fiecare dată câte o injecție și m-a lăsat să zac pasivă și visătoare, fără să mă deranjeze. însă a patra oară a spus: Nu, ar fi cazul să ne abținem puțin; nu sunt bomboane. Am fost atât de dezamăgită, că mi-au dat lacrimile.

Când Ebbe ne vizita pe mine și pe Helle, era mai mereu beat, iar fața lui era atât de goală și lipsită de apărare, încât nu suportam să îl privesc în ochi. Mă gândeam, stând acolo și uitându-mă la cei doi arțari, prin ramurile cărora soarele și vântul desenau modele schimbătoare de umbră pe gazon, că nu sunt o femeie cu care ar trebui să se căsătorească orice bărbat. Ebbe se juca puțin cu Helle, care spunea: Tata e drăguț. Lui Helle nu-i place de Carl. Chiar nu-i plăcea de el, și a fost nevoie să treacă mult timp până să-l lase s-o atingă. Predasem volumul de proză scurtă și momentan n-aveam niciun chef să scriu. Mă gândeam neîncetat la cum aș putea să-l conving pe Carl să-mi mai dea petidină. Mi-am amintit că spusese că e un analgezic. în ce loc să-i spun că mă doare? Ocazional, îmi curgea puroi dintr-o ureche din cauza unei infecții vechi, netratate, așa că, într-o zi, când stăteam lungită pe patul lui și îl priveam cum se plimbă tiptil prin cameră, vorbind ba cu mine, ba cu el însuși, mi-am dus mâna la ureche și am spus: Auuu, ce mă doare urechea. S-a apropiat de mine și s-a așezat pe marginea patului. Te doare tare? a întrebat cu compasiune. M-am strâmbat, mimând o expresie de durere puternică. Da, i-am spus, e insuportabil; mi se mai întâmplă din când în când. El a mutat lampa mai aproape ca să se uite în urechea mea. îți curge puroi, a spus el alarmat, promite-mi că vei merge la un specialist. îți găsesc eu unul. Stai liniștită, o să-ți fac o injecție, a spus, mângâindu-mă pe obraz. I-am zâmbit recunoscătoare când lichidul mi-a intrat în sânge, ridicându-mă până la singurul nivel la care îmi doream să trăiesc. Apoi s-a culcat cu mine, cum făcea de fiecare dată,

când efectul era la apogeu. îmbrăţişarea lui era ciudat de scurtă şi brutală, fără preludiu, fără tandreţe, iar eu nu simţeam nimic.

Gânduri uşoare, blânde şi netulburate îmi pluteau prin cap. M-am gândit cu plăcere la toţi prietenii mei pe care nu-i mai vedeam aproape deloc şi am purtat conversaţii imaginare cu ei. Cum e cu putinţă, îmi spusese Lise de curând, să fii îndrăgostită de el? I-am răspuns că nimeni nu poate să înţeleagă iubirea altora. Am zăcut acolo timp de câteva ore, apoi efectul s-a disipat lent, fiindu-mi din ce în ce mai greu să regăsesc acea stare de gol, de neafectare. Totul a redevenit cenuşiu, vâscos, urât şi insuportabil. Când mi-am luat rămas-bun, Carl m-a întrebat când voi finaliza divorţul. Oricând, i-am răspuns, imaginându-mi că, odată ce mă voi căsători cu el, va fi mult mai simplu să-l conving să-mi facă injecţii. N-ai vrea să mai faci un copil? m-a întrebat el când m-a condus pe scări în jos. Ba da, i-am spus rară să stau pe gânduri, fiindcă un copil l-ar fi legat şi mai strâns de mine, iar eu îmi doream să-l ţin legat pentru tot restul vieţii.

2

În urma divorţului primisem apartamentul, în care m-am mutat împreună cu Helle şi Carl. Ebbe se mutase înapoi cu mama lui, şi acolo îl vizitam când mă suna să ne vedem. Nu a mai pus piciorul în apartamentul nostru, de teamă să nu dea ochii cu Carl. Pe de altă parte, mă vizitau Lise şi Ole, la fel şi Sinne şi Arne, care se împăcaseră, căci comerciantul ei de pe piaţa neagră intrase la puşcărie. Pe vremea când eram cu Ebbe, eram încântată de acest schimb de vizite spontane, dar acum mă irita la culme. Il irita şi pe Carl, care era îngrozitor de gelos pe toţi prietenii mei. Când veneau la noi, el stătea acolo, cu zâmbetul lui timid şi liniştit, aproape fără să ia parte la conversaţie. Nu-i puţin cam ciudat? m-a întrebat Lise cu prudenţă într-o zi. I-am răspuns scurt că

muncea din greu, iar seara era obosit. Dar tu? a continuat ea. Te-ai schimbat de când l-ai cunoscut. Ai şi slăbit, nu prea pari să fii în formă. Atunci m-am enervat şi i-am

spus că ei nu i-a plăcut niciodată de nimeni, cu excepția studenților de la Hong, şi dacă oamenii nu erau neserioşi, extravertiți şi beţivi, îi considera ciudați. A rănit-o atât de mult, că a păstrat distanța pentru multă vreme.

Într-o seară, la scurt timp după ce ne-am căsătorit, Arne şi Sinne ne-au invitat la un ospăț. Sinne primise jumătate de porc de la ferma familiei ei şi voiau să sărbătorească. Carl a spus că nu vrea să meargă şi credea că şi eu ar trebui să rămân acasă. Când munca ta necesită multă concentrare, a spus el, pe tonul acela prin care părea să-şi ceară scuze şi care nu îi trăda niciodată adevărata intenție, nu ajută să fii suprastimulat de interacțiunile cu alți oameni. Sunt prietenii mei, am protestat eu, nu văd niciun motiv să nu merg la masă la ei. Dacă îți fac o injecție, o să rămâi acasă? a spus el blând. Da, i-am spus, copleşită şi pentru prima dată uşor speriată. O să rămân. În dimineața următoare m-am simțit atât de groaznic, încât n-am fost în stare să mă ridic şi să-i fac cafea. Mă dureau ochii din cauza luminii şi abia reuşeam să-mi mişc buzele crăpate şi uscate. Aveam impresia că pielea mea nu mai poate suporta apăsarea cearşafului şi plăpumii. Toate lucrurile pe care îmi cădea privirea erau urâte, dure şi ascuțite. Am îndepărtat-o pe Helle cu un mişcare nervoasă, lucru care a făcut-o să plângă. Ce s-a întâmplat? a întrebat Carl. Te doare iar? Da, m-am văitat, acoperindu-mi urechea. Dumnezeule, m-am gândit cu disperare, lasă-l să mă creadă pentru ultima oară. Nu-l lăsa să meargă la muncă fără să-mi facă o injecție. Dă-mi voie să arunc o privire, a spus el afectuos, luând o pâlnie de ureche şi o mică lanternă de pe raftul de sus al dulapului, unde se aflau şi instrumentele pentru chiuretaj. Arată destul de bine, a murmurat el, şi, din moment ce

mergi de două ori pe săptămână la un specialist, situația ar trebui să fie sub control. în timp ce se uita în urechea mea, am stat acolo fără să clipesc, ca să-mi dea lacrimile. Sunt foarte îngrijorat, a spus el în timp ce umplea seringa. Dacă continuă în felul ăsta, singura soluție va fi să te operezi. Am să discut cu Falbe Hansen. Era specialistul la care mă trimisese. De ce o înțepi pe mama? a întrebat Helle, care nu-l mai văzuse până atunci fâcându-mi o injecție. îi fac un vaccin, a răspuns Carl, împotriva difteriei, cum ai primit şi tu. Se face în umăr, a obiectat ea. Tu de ce îl faci în mână? Aşa se face la adulți, a spus el, scoțând acul. Relaxată, distantă şi binecuvântată, l-am privit bându-şi cafeaua şi dându-i lui Helle terciul de ovăz cu lingurița. Toropită şi fericită, mi-am luat rămas-bun de la el, dar într-un capăt îndepărtat al creierului meu începțoşat a început să mă roadă un mic sentiment de anxietate. Operație! Urechea mea nu avea nimic. Apoi am uitat de asta şi am zăcut fantazând la un roman pe care voiam să-l scriu. Urma să se intituleze De dragul copilului şi îl scriam în minte. Fraze lungi, frumoase şi grațioase îmi străbăteau gândurile, stând întinsă pe canapea şi privind spre maşina de scris, fără să pot face cea mai mică mişcare în direcția ei. Helle s-a târât peste mine şi a fost nevoită să se îmbrace singură. I-am spus să meargă sus şi să-l ia pe Kim, ca să se poată juca amândoi în grădină. Când injecția şi-a pierdut efectul, am izbucnit în lacrimi şi mi-am tras plapuma până sub bărbie, pentru că tremuram de frig, cu toate că era aproape vară. E îngrozitor, am spus, cu privirea în aer. Nu pot suporta starea asta. Cum să-i pun capăt? Apoi m-am îmbrăcat cu greu, pentru că îmi tremurau mâinile şi fiecare haină îmi zgâria pielea. M-am gândit să-l sun pe Carl, să vină acasă şi să-mi mai facă o injecție. Orele care se întindeau dinaintea mea îmi păreau ani întregi şi nu credeam că le pot supraviețui. Apoi m-a durut burta îngrozitor şi am avut nevoie să merg la

baie. Am avut diaree şi a trebuit să fug la baie din cinci în cinci minute.

Pe parcursul zilei, starea mea s-a îmbunătăţit puţin. Chiar am reuşit să mă aşez la maşina de scris şi să încep la romanul care îmi bântuia gândurile de multă vreme. Dar nu am scris la fel de uşor şi fluent ca înainte, şi mi-a fost greu să rămân concentrată pe subiect. Mă tot uitam la ceasul de mână, să văd cât mai e până vine Carl acasă.

În jurul prânzului m-a vizitat John. Era prietenul lui Carl, un student la medicină ce suferea de tuberculoză şi locuia în Rudershoj, la soacra mea. Nu-l prea aveam la inimă, pentru că, atunci când ne vizita, avea obiceiul să stea într-un colţ, fără să scoată un cuvânt, privindu-mă cu ochii lui mari cu raze X, de parcă aş fi reprezentat o enigmă dificilă pe care el trebuia să o descifreze cu orice preţ. El şi Carl obişnuiau să vorbească în prezenţa mea despre probleme ştiinţifice care pe mine mă depăşeau, şi până atunci nu mai fusesem singură cu el. Aş vrea să discut puţin cu tine, a spus el serios, dacă ai câteva clipe la dispoziţie. L-am lăsat să intre, iar inima a început să-mi bubuie în piept de teamă, o teamă ciudată şi nedefinită. John s-a aşezat pe scaunul de lângă biroul meu, iar eu m-am aşezat pe taburet. Când stătea jos, aveai impresia că e un bărbat înalt, pentru că faţa lui era mare şi pătrăţoasă, umerii, laţi, iar trunchiul corpului, lung şi aplecat în faţă. Însă avea picioare foarte scurte, care nu deveneau cu mult mai lungi atunci când se ridica. El şi Carl locuiseră împreună la Regensen şi se ajutaseră unul pe celălalt să-şi scrie lucrările de diplomă, pentru care primiseră medalia de aur pentru contribuţii deosebite. A tăcut vreme îndelungată, frământându-şi mâinile mari, de parcă ar fi îngheţat de frig. Eu stăteam cu ochii aţintiţi în podea, pentru că nu puteam să-i sufăr privirea pătrunzătoare. Apoi mi-a spus: îmi fac griji pentru Carl, poate şi pentru tine. De ce? l-am întrebat,

pregătită de luptă. Ne merge foarte bine împreună. S-a aplecat ca să-mi surprindă privirea, iar eu m-am uitat la el sfidător şi, în acelaşi timp, cu teamă. Ţi-a povestit Carl vreodată, a spus el intruziv, despre internarea lui de anul trecut? Ce fel de internare? am întrebat eu, neliniştită. La o secţie de psihiatrie, a spus el. A avut o psihoză. Te rog să vorbeşti pe înţelesul meu, i-am spus iritată. Ce este o psihoză? O boală psihică de scurtă durată, a răspuns el, revenind în poziţia iniţială, cu spatele lipit de spătarul scaunului. A durat trei luni. M-am forţat să râd. Doar nu vrei să-mi zici că e nebun? am spus. Nebunii sunt închişi, pentru că sunt înfricoşători, or, mie nu mi-e frică de el. M-a eliberat de sub privirea lui neliniştitoare şi s-a uitat în grădină, la copiii care se jucau. Ceva nu e în regulă, a spus el, am senzaţia că e pe cale să se îmbolnăvească iar. Când am întrebat de ce, mi-a povestit că, în ultimul timp, Carl îşi neglijase munca, studiind exclusiv afecţiunile urechii. La institut, biroul lui era înţesat cu manuale despre anatomia şi afecţiunile urechii, pe care le parcurgea de parcă s-ar fi pregătit să devină orelist. E o nebunie, a spus John pe un ton insistent. Asta doar pentru că te mai doare pe tine urechea din când în când. Oricine altcineva ar lăsa-o pe seama unui specialist şi ar sta liniştit cu gândul că acesta face tot posibilul. Dar îi pasă de mine, am spus, simţind cum roşesc. Nu-i sunt indiferentă şi vrea să mă fac bine, atâta tot. Apoi am râs de expresia lui lividă, de om care lucrează la pompe funebre. Ce prieten bun mai eşti şi tu, i-am zis, să dai fuga la nevasta lui, spunându-i că e nebun de legat. N-am spus asta, s-a apărat el, şovăind, voiam doar să ştii că trei dintre verii lui sunt internaţi la spitale de psihiatrie. În orice caz, n-ar fi înţelept să ai copii cu el. Când dă glas acestei idei, îmi dau seama că menstruaţia îmi întârziase trei zile. Ştii ce, spun eu, cred că avertismentul tău e tardiv. E posibil să fiu deja însărcinată. Gândul acela

mă bucură şi, fiindcă n-am răbdare să-l mai ascult, îl întreb pe John dacă nu vrea o bere sau o ceaşcă de cafea. Dar nu vrea nimic, merge la o prelegere. II conduc până la uşă şi el îmi strânge mâna la plecare, ceva ce eu şi prietenii mei nu facem niciodată. Peste câteva zile mă internez la Avnstrup, spune el, să mi se scoată un plămân. Cineva ca mine nu ia sănătatea ca pe ceva ce i se cuvine. Mai ezită o clipă înainte să plece. Iar tu, spune el, cum spusese şi Lise, nu eşti în cea mai bună formă. Eşti sigură că mănânci destul? II asigur că da şi răsuflu uşurată când în sfârşit pleacă. Decid, cu toate că nu mă rugase, să nu-i spun lui Carl despre vizita lui.

Când Carl a venit acasă, i-am spus că probabil sunt însărcinată. A fost foarte fericit şi a început să pună la cale un plan de a construi o casă undeva la marginea oraşului. L-am întrebat dacă ne permitem şi mi-a spus că aşteaptă să primească o finanțare generoasă în viitorul apropiat. Aveam să trăim într-o casă doar a noastră şi fiecare dintre noi avea să poată să se concentreze asupra muncii sale, fără să ne mai vedem cu prea mulți oameni şi fără să mai ieşim în oraş. Ideea mi s-a părut infinit de atrăgătoare, fiindcă şi în mine, încetul cu încetul, prindea rădăcini gândul că e necesar să trăim fără ca alți oameni să-şi bage nasul în viața noastră. Când a întrebat de urechea mea, i-am spus că durerea încetase. Vizita lui John mă speriase. Apoi, fără să ştiu de ce, i-am spus că aveam probleme cu somnul de când rămăsesem însărcinată. A reflectat pentru o clipă la asta, frecându-şi bărbia. Ştii ce, mi-a spus el, o să-ți dau nişte cloral, e un sedativ de modă veche, fără efecte secundare. Are gust oribil, dar poți să-l iei cu lapte. A doua zi a venit acasă cu o sticlă mare şi maro, de uz medicinal. Mai bine să-ți torn eu, a spus, altfel rişti să iei prea mult. La câteva minute după ce l-am băut, m-am simțit grozav, nu ca după petidină, ci mai degrabă ca şi cum aş fi băut mult alcool. Am trăncănit despre căsuța noastră, despre decorarea ei, despre

copilul pe care urma să îl avem. Am adormit brusc, în mijlocul conversației, şi nu m-am trezit până a doua zi dimineață. Pot să-l iau în fiecare seară? am întrebat. Da, bineînțeles, a spus el cu indiferență. Nu-ți poate face rău. Apoi i-a venit o idee. Lasă-mă să te palpez în spatele urechii, a spus, apăsându-mă pe os. Te doare? a întrebat. Da, am spus. Eram atât de obişnuită să-l mint, încât pur şi simplu nu m-am putut abține. Şi-a muşcat buza de sus, căzând pe gânduri. Până la urmă, am să discut cu Falbe Hansen despre operația aia. Am întrebat dacă mă vor anestezia cu petidină. Nu, a spus el, dar o să iei oricâtă vrei după operație, ca să te lase durerea. După ce a plecat, m-am dus în baie şi m-am uitat lung la reflexia mea. Era adevărat, chiar arătam rău. Eram trasă la față, pielea îmi era uscată şi aspră la atingere. Mă întreb, i-am spus reflexiei mele: care dintre noi e nebun? Apoi m-am aşezat la maşina de scris, fiindcă părea să fie singura mea speranță într-o lume tot mai incertă. Mă gândeam în timp ce scriam: Oricâtă petidină vreau. Iar operația, care era condiția ca să pot accesa acest paradis, mi s-a părut nesemnificativă.

3

Însă specialistul nu voia să mă opereze. După ce am făcut radiografiile, Carl şi cu mine am mers până la cabinet pe motocicleta pe care tocmai o cumpărase. A stat lângă Falbe Hansen în haina lui de piele, care la spate se umfla ca fundul unei rațe, şi, cu casca în mână, s-a uitat la imaginile pe care doctorul le expunea rând pe rând în lumină. Nu se vede nimic anormal, a spus Falbe Hansen. M-am dus lângă Carl şi, în tot timpul în care specialistul a vorbit cu el, soțul meu m-a privit cu o expresie rece în ochii săi cenuşii. Dacă o doare, a spus el alene, probabil e o durere reumatică, şi în privința asta chiar nu se poate face nimic. De obicei, dispare de la sine. Apoi Carl a vorbit despre oase, ciocan, nicovală, scăriță şi Dumnezeu mai ştie ce, timp în care simțeam că

pământul arde sub mine, fiindcă omul acela ştia că mint. Comportamentul lui Falbe Hansen a devenit şi mai rece. Nu veți convinge pe nimeni să o opereze, a spus el, aşezându-se la birou cu o expresie distrasă. Urechea aceasta este cât se poate de sănătoasă. Am irigat tot, iar soția dumneavoastră nu mai are nevoie să vină la mine.

Să nu fii supărată, a spus Carl cu blândețe când traversam curtea spitalului Blegdam. Dacă durerea continuă, va trebui să găsim pe altcineva să te opereze. Poate până la urmă conversația îl marcase în vreun fel, căci atunci când am ajuns acasă mi-a spus: Am să-ți scriu o rețetă pentru nişte tablete de metadonă[37]. Are un puternic efect analgezic, şi atunci n-o să mai fie neapărat nevoie să fiu acasă cu tine. A scris rețeta pe o bucată din hârtia pe care o foloseam la maşina de scris şi a tăiat cu atenție marginile. Apoi şi-a admirat opera, zâmbind. Pare uşor falsificată, a spus el. Dacă vor să facă verificări, le poți da numărul meu de la institut. Cum adică falsificată? am întrebat. Arată ca şi cum ai fi scris-o chiar tu, a râs el. Aşa procedează adevărații dependenți de droguri. Folosea adesea expresia „adevărații dependenți de droguri", cu intenția de a mă separa de ei. Apoi mi-a trecut prin minte că, dacă nu mă înşelam, chiar văzusem odată un adevărat dependent de droguri. I-am povestit despre ziua în care am stat în sala de aşteptare a lui Lauritz-Avortorul, unde o femeie se plimba dintr-o parte în alta a încăperii, implorând să intre prima. Peste câteva clipe, i-am spus, a ieşit de acolo de-a dreptul transformată, vorbăreață şi plină de viață, cu ochii strălucind. Da, a spus Carl gânditor, probabil că era o adevărată dependentă de droguri. Când am rămas singură, m-am uitat cu atenție la rețetă şi mi-am dat seama că avea

---

[37] *Opioid sintetic, cu acțiune asemănătoare cu cea a morfinei. Se foloseşte şi în tratarea dependenței de heroină sau alte substanțe opioide.*

dreptate, oricine ar fi putut să o scrie. Apoi am mers la farmacie şi am cumpărat tabletele. De îndată ce am ajuns acasă, am luat două, să văd ce efect au; poate îmi tăiau greţurile matinale. Era sâmbătă după-amiază. Lise ieşise mai devreme de la muncă şi trecuse pe la mine ca să-l ia pe Kim, care se juca împreună cu Helle aproape în fiecare zi. Intre noi se instalase o răceală din ziua în care mă întrebase dacă soţul meu nu era cam ciudat, dar acum o rugasem să mai rămână puţin, să povestim ca pe vremuri. Eram fericită, optimistă şi prietenoasă, iar ea a spus că se bucură că mi-am recăpătat buna dispoziţie. E datorită faptului că scriu în momentul de faţă, i-am spus. E singurul lucru care mă ajută cu adevărat. Am făcut cafea pentru amândouă şi, în timp ce o beam, am întrebat-o ce mai face, simţindu-mă vinovată că de atâta amar de vreme îmi pierdusem interesul faţă de ea. Nu prea bine, a spus. Bărbaţii însuraţi sunt o mizerie, dar nu mă pot desprinde de el. Ole dezvoltase o nevroză din cauza geloziei şi mergea la o psihanalistă pe nume Sachs Jacobsen, pe care Lise o considera incompetentă. Duminica trecută, de dimineaţă, Lise nu cumpărase brioşe pentru cafea, pentru că cel mic era bolnav, iar Ole avusese o ieşire de-a dreptul exagerată. A doua zi, doamna Sachs Jacobsen a sunat-o pe Lise la birou. Era nemţoaică. Să ştiţi că soţul dumneavoastră trebuie doch[38] să-şi primească brioşele calde, îi spusese. Am râs cu poftă comentând episodul respectiv şi vechea noastră prietenie a revenit la normal, încetul cu încetul. Am simţit nevoia să mă confesez şi eu, aşa că i-am povestit despre preocuparea lui Carl faţă de urechea mea şi despre ideea obsesivă de a o opera. E îngrozitor, a spus ea, de-a dreptul speriată. Să nu accepţi aşa ceva, Tove, ai putea surzi de la o

[38] *În context, cu sensul de „negreşit” (în germ. în original).*

asemenea operație. O mătuşă de-a mea chiar a păţit-o. Şi tu niciodată n-ai avut dureri de ureche înainte să-l cunoşti pe Carl. E adevărat, am spus, dar acum mă mai doare din când în când. Apoi mi-am amintit de scrisoarea importantă pe care o primise Carl cu câteva zile înainte. Era de la o fată din Skselskor, care îl informa că peste o lună avea să-i nască un copil şi că nu-i scrisese până atunci fiindcă crezuse că are o tumoră. Copilul urma să fie dat spre adopție, din considerație față de reputația familiei ei. Carl îmi sugerase să-l adoptăm şi eu am acceptat cu jumătate de gură, pentru că nu credeam că e mare diferență dacă avem un copil în plus sau în minus. Pe deasupra – dar lui Lise nu i-am dezvăluit acest argument – i-ar fi fost foarte greu să mă părăsească dacă i-aş fi adoptat copilul. Mi se pare o idee bună, a spus Lise, care, la fel ca Nadja, avea o pornire firească să salveze oamenii, să-i ajute şi să le facă viața mai uşoară. Veți avea suficient spațiu după ce vă mutați la casă. Atunci aşa fac, am spus, de parcă ar fi fost vorba de o plimbare prin pădure. Iar Carl mi-a promis că o să pot angaja o menajeră. Doar nu pot şi să scriu, şi să am grijă de trei copii. Lui Lise i s-a părut un aranjament rezonabil. În cazul acesta, vei avea pe cineva care să-ți facă şi ție de mâncare, a spus ea, bătând gânditoare cu degetul ei arătător în dinții de sus. Ai nevoie de asta – uite ce slabă eşti. Apoi l-a luat pe Kim din grădină şi s-a întors la ea acasă. M-am dus la baie şi am luat încă două tablete. Apoi m-am aşezat să scriu şi, pentru prima oară într-o lungă perioadă de timp, cuvintele mi-au venit uşor. Ca pe vremuri, am uitat de toate, inclusiv de faptul că motivul stării mele de bine se afla într-un flacon din baie.

În octombrie 1945 am luat fetița nou-născută de la Rigshospitalet. Era micuță, cântărind puțin peste două kilograme. Era roşcată şi avea gene lungi şi aurii. în ziua aceea luasem patru tablete, pentru că două nu-şi mai

făceau efectul la fel de bine. Mi s-a părut minunat să țin iar un bebeluş în braţe şi mi-am promis că o voi iubi ca şi cum ar fi a mea. Trebuia hrănită cu biberonul la fiecare trei ore, iar noaptea se trezea Carl să o hrănească. Eu nu mă puteam trezi din somnul meu indus de cloral. Când mama a venit să o vadă pe cea mică, a aruncat doar o scurtă privire în pătuţ, apoi a spus: Ei bine, frumoasă nu prea e. I se părea o ade-vărată nebunie să ai mai mulţi copii decât trebuie. Venise şi soacra mea, care aproape se sufocase de emoţie. O, Doamne, a spus, luând-o la pieptul său. Ce seamănă cu Carl. Apoi ne-a povestit cu exces de detalii cum îşi luase tălpăşiţa bucătăreasa ei şi cât de dificil era să găsqti alta. Avea mereu probleme cu bucătăresele. Ce să fac cu bufeurile astea? şi-a întrebat fiul, care trebuia să bea ca să-i poată suporta vizitele. El a zâmbit. Sună chiar plăcut, a spus el, în vara asta răcoroasă. Refuza să o ia în serios, iar când ea a vrut să-l sărute, el a făcut un salt ca să-i evite îmbrăţişarea. Apoi, în ultima clipă, şi-a întors obrazul ca ea să-l poată săruta. Când soacra mea venea în vizită, Carl mă ruga de fiecare dată să port rochie cu mâneci lungi ca să ascund toate urmele de ace de pe braţe. Nu că ar conta prea mult, a spus el, dar nu arată prea bine.

Apoi am instalat-o pe Jabbe în apartament şi, deocamdată, trebuia să doarmă în camera copiilor. I se spunea domnişoara Jacobsen şi era din oraşul Grena, însă, din moment ce Helle îi spunea Jabbe, la fel i-am spus şi noi. Era o fată înaltă, puternică şi capabilă, care iubea copiii. Avea o figură naivă, care-ţi dădea sentimentul că te poţi baza pe ea, cu ochi bulbucaţi, mereu puţin înlăcrimaţi, de parcă în fiecare clipă ar fi emoţionat-o ceva. Se trezea dimineaţa devreme, cocea nişte brioşe pentru cafeaua de dimineaţă şi mi le aducea la pat, când Carl încă dormea lângă mine. Trebuie să mâncaţi ceva, spunea ea apăsat. Sunteţi prea slabă. îmi mai crescuse puţin apetitul, acum,

că mâncarea îmi era adusă la pat şi, în ansamblu, mi se părea că totul merge mai bine. Lucram bine când luam metadonă şi mă mulţumeam să primesc o injecţie doar la răstimpuri. Ebbe mă suna deseori când se îmbăta. Lua la rând cârciumile cu Victor, pe care nu-l cunoscusem niciodată, cu toate că mulţi dintre prietenii mei îl ştiau. Ebbe îşi dorea nespus de mult să-l cunosc pe acest Victor. însă era suficient să-i spun lui Carl că-mi dă prin gând să-l vizitez pe Ebbe, că el scotea seringa şi se culca cu mine în felul lui aspru şi lipsit de tandreţe. îmi plac la nebunie femeile pasive, spunea el. Când a priceput că Ebbe era îndreptăţit să-şi vadă fiica, am căzut de acord să o las din când în când acasă la mama lui, care o aducea înapoi după vizită.

L-am născut pe Michael într-o clinică de pe strada Enghavevej, iar Carl a dat o mână de ajutor în timpul naşterii. După aceea, când eram lungită în salonul meu privat, cu nou-născutul în braţe, mi-a făcut o injecţie şi a stat multă vreme lângă patul meu, admirându-şi copilul, care de îndată a fost pus înapoi în pătuţ. Va fi un copil extraordinar, a spus el mândru. Fiul unei artiste şi al unui om de ştiinţă, o combinaţie strălucită. Abia aştept să fie gata casa, i-am spus letargic, în timp ce dulceaţa familiară îmi cuprindea întreg corpul. Vom fi împreună pentru tot restul vieţii, n-o să fie cum a fost cu ceilalţi. Viggo F. şi Ebbe nu te-au înţeles aşa cum te înţeleg eu, a spus plin de sine.

La scurt timp ne-am mutat în casa gata construită, care se afla pe strada Ewaldsbakken, în comuna Gentofte. Era o casă din cărămidă, cu două etaje, amenajată de un arhitect. La parter se aflau camera copiilor, camera menajerei, sufrageria, baia şi bucătăria. La etaj, Carl şi cu mine aveam fiecare câte o cameră numai a lui. A mea era mare şi luminoasă, iar de la birou aveam privelişte spre grădina frumoasă, cu mulţi pomi fructiferi plantaţi pe gazon, pe care

Carl îl tundea în fiecare duminică dimineaţă. în vara aceea am fost relativ

fericiţi. Construiserăm un fundal de bunăstare burgheză în jurul vieţii noastre, ceva la care visasem mereu. Ii dădeam lui Carl tot ce câştigam, iar el administra banii înţelept şi chibzuit, din câte puteam să văd. Insă, într-o zi din toamna aceea, când i-am cerut o nouă reţetă pentru metadonă, a spus, mă-surând podeaua încăperii cu paşii lui nelinişţiţi şi precauţi: Haide să aşteptăm câteva zile. Mi-e teamă că iei prea multă. Spre sfârşitul zilei mi-a fost foarte rău, lucru care mi se mai întâmplase de câteva ori până atunci. Tremuram, transpiram şi aveam diaree. În plus, m-a cuprins o anxietate violentă, care îmi făcea inima să bubuie într-un atac de panică. îmi era limpede că am nevoie de acele tablete, şi am găsit repede o soluţie. Dintr-un motiv sau altul, păstrasem o reţetă veche de-ale lui Carl, pe care am copiat-o cu grijă. Am trimis-o pe nevinovata Jabbe cu ea la farmacie, iar ea s-a întors cu tabletele, de parcă ar fi fost o cutie de aspirină. Când am luat cinci sau şase pastile – căci de atâtea aveam nevoie ca să obţin efectul pe care iniţial mi-l ofereau doar două – m-am gândit cu o groază îndepărtată că, pentru prima oară în viaţa mea, făcusem ceva cu adevărat criminal. Mi-am jurat să nu o mai fac niciodată. Dar nu mi-am respectat jurământul. Am locuit cinci ani în casa aceea, şi în cea mai mare parte a timpului am fost dependentă de droguri.

4

Dacă n-aş fi mers la cină, urechea mea nu ar mai fi fost operată, şi poate că multe lucruri ar fi fost diferite de atunci încolo. Fusese o perioadă în care Carl îmi făcea injecţii doar ocazional. îmi întreţineam starea de euforie cu metadonă, iar semnele de pe venele braţelor se estompau tot mai mult. Şi dorul de petidină se estompa. Când revenea, îmi aminteam că nu pot să scriu când sunt sub influenţa ei, iar

eu eram foarte preocupată de noul meu roman. Viața de pe Ewaldsbakken mergea înainte pe un făgaş aproape normal. Ziua petreceam mult timp cu Jabbe şi copiii, iar seara, după ce luam cina, eu şi Carl urcam în camera mea, unde beam cafea, în vreme ce Carl citea din cărţile sale de ştiinţă, fără să-mi spună mare lucru. Un gol ciudat se întindea între noi, şi am descoperit că nu suntem în stare să vorbim unul cu altul. Carl nu avea niciun interes pentru literatură, de fapt, nu părea să fie interesat de altceva în afară de profesia lui. Stătea cu pipa între dinţii strâmbi, împingând înainte maxilarul inferior, care din această poziţie părea că îi susţine tot restul feţei. La răstimpuri îşi ridica privirea din carte, îmi zâmbea timid şi mă întreba: Spune-mi, Tove, te simţi bine? Nu mi-a povestit niciodată despre copilăria lui, ca alţi bărbaţi, şi, dacă îl întrebam despre ea, îmi dădea răspunsuri goale, lipsite de conţinut, de parcă n-ar fi avut nicio amintire. îmi aminteam adesea de Ebbe, de divagările lui vesperale, de felul cum recita poemele lui Rilke în germană şi de cum îl citea entuziast pe Horup. Lise, care ocazional îşi mai făcea drum pe la mine, mi-a spus că încă suferă că mă pierduse şi că merge cu Victor la Tokanten şi prin alte puburi, în loc să se ocupe de studii.

Ester şi Halfdan treceau şi ei pe la mine uneori, când Carl nu era acasă. Ei locuiau într-un apartament pe Matthasusgade, aveau o fetiţă cu un an mai mică decât Helle şi erau incredibil de săraci. M-au întrebat de ce renunţasem la toţi vechii mei prieteni şi de ce nu mai veneam niciodată pe la club. Le-am spus că sunt ocupată şi că artiştilor nu le prieşte socializarea. Ester a zâmbit melancolic, spunând: Ai uitat de vremurile când mergeam la Neckelhuset? Dar suferam din cauza izolării mele şi tânjeam să am pe cineva cu care să vorbesc cu-adevărat. Făceam parte din Asociaţia Scriitorilor Danezi, însă de fiecare dată când avea loc un eveniment sau vreo adunare generală, Viggo F. mă suna să

mă întrebe dacă aveam de gând să merg, pentru că atunci el ar fi stat acasă; şi astfel am renunţat să mai particip. Mai eram şi membră a exclusivului P.E.N. Club, al cărui preşedinte era Kai Friis Moller, unul dintre cei mai entuziaşti critici ai mei. M-a sunat într-o zi înainte de Crăciun, întrebându-mă dacă nu aş vrea cumva să iau cina cu el, Kjeld Abell şi Evelyn Waugh la hanul Skovriderkroen. Am acceptat. îmi doream

să-i întâlnesc pe toţi trei, iar seara, când Carl m-a întrebat, ca de obicei, dacă nu aş prefera să-mi facă o injecţie, am refuzat pentru prima oară oferta tentantă. Atunci a devenit ciudat de agitat. Dacă se face prea târziu, vin să te iau, mi-a spus el, dar i-am răspuns că mă descurc să vin şi singură acasă şi că el poate să se culce liniştit. în orice caz, a spus el încet, să-ţi acoperi braţele. Şi dă-ţi cu nişte cremă pe faţă, a adăugat, plimbându-şi degetul arătător pe obrazul meu. Pielea ta e încă foarte uscată. Poate tu nu-ţi dai seama.

La cină am stat lângă Evelyn Waugh, care era un bărbat scund, tânăr şi plin de viaţă, cu faţa palidă şi ochi curioşi. Friis Moller m-a ajutat galant să trec peste orice dificultăţi lingvistice şi, în general, a fost atât de atent şi de amabil, încât nu ţi-ar fi venit să crezi că are o pană atât de ascuţită. Kjeld Abell l-a întrebat pe Evelyn Waugh dacă în Anglia au scriitoare aşa tinere şi frumoase. A spus că nu, iar când l-am întrebat ce l-a adus în Danemarca, mi-a răspuns că făcea călătorii în jurul lumii de fiecare dată când copiii lui se întorceau acasă de la internat. Nu putea să-i sufere. Pentru a-mi scuza evidenta lipsă de apetit, le-am spus că a trebuit să iau masa cu copiii înainte să plec. în schimb, am băut destul de mult, mai înghiţisem şi un pumn de metadonă înainte să plec de acasă, aşa că aveam o stare foarte bună şi am vorbit fără oprire, fâcându-i pe cei trei domni celebri să râdă încontinuu. Eram aproape singurii clienţi din restau-

rant. Afară ningea, şi era atâta linişte, că auzeam zgomotul de motor al navelor aflate în larg. Deodată, în timp ce ne savuram cafelele şi coniacul, Friis Moller şi Kjeld Abell şi-au întors privirile uimite spre uşa de la intrare, pe care eu n-o vedeam, fiind cu spatele către ea. Cine, Doamne iartă-mă, e acel bărbat? a spus Friis Moller, ştergându-şi gura cu şervețelul. Pare că vine spre noi. Am întors capul şi, spre oroarea mea, l-am văzut pe Carl apropiindu-se cu cizmele sale lungi de piele, în haina de piele acoperită de zăpadă, cu casca în mână şi cu zâmbetul său blând, parcă pictat pe chip. Acesta... acesta este soțul meu, am spus, deznădăjduită, pentru că arăta ca un marțian în comparație cu cei trei domni eleganți. Atunci m-a izbit gândul că nu-l văzusem niciodată în compania altor oameni. S-a apropiat de mine şi mi-a spus timid: E timpul să vii acasă. Dați-mi voie să mă prezint, a spus Friis Moller, ridicându-se şi împingându-şi scaunul în spate. Carl a dat mâna cu toți trei, fără să scoată un cuvânt, şi pe chipul lui Kjeld Abell s-a ivit un zâmbet ironic. M-am ridicat, furioasă şi supărată. Vedeam negru în fața ochilor. Carl m-a ajutat să-mi pun haina, fără să scoată o vorbă. Când am ajuns afară, m-am întors spre el şi i-am spus: Ce crezi că faci? Doar ți-am spus să nu vii după mine. M-ai făcut de ruşine. însă cu el nu te puteai certa. Am vrut să mă culc, a spus pe un ton care-ți dădea impresia că vrea să-şi ceară scuze, dar n-am putut fără să-ți dau doza de cloral. Mi-a deschis ataşul, iar eu m-am aşezat pe scaun în timp ce el închidea portiera. în drum spre casă, am plâns din cauza umilinței suferite. Când mi-a deschis iar portiera, mi-a văzut lacrimile şi a exclamat: Ce s-a în-tâmplat? Ca odinioară, mi-am acoperit urechea, căci acum îmi doream să fiu alinată cu adevărat. Auuu, am plâns, m-a chinuit toată seara urechea asta. Ce crezi c-ar putea fi de data asta? Părea cu adevărat îngrijorat. Dar în ochii lui s-a ivit o ciudată licărire victorioasă când mi-a

introdus seringa într-una din venele ce nu se înfundaseră încă. M-am gândit eu că Falbe Hansen se înşală. S-a culcat cu mine, chiar mai brutal decât de obicei, după care am zăcut fără vlagă şi fericită, lăsându-mi degetele să alunece prin părul lui subţire şi roşcat. El stătea pe spate, cu mâinile sub cap şi privirea în tavan. Aşa nu se mai poate, a spus. Osul acela trebuie operat cu dalta. Nu-ţi pierde speranţa. Cunosc un orelist care nu-l suportă pe Falbe Hansen.

În ziua următoare s-a întors acasă cu toate cărţile masive despre bolile urechilor pe care le găsise la bibliotecă. Le-a studiat în vreme ce ne beam cafeaua de seară, mor-măind mai mult ca pentru sine, trasând linii roşii în jurul desenelor schematice din cărţi, palpându-mă în spatele şi în jurul urechii şi spunând că, dacă durerea persistă, îi va face o vizită medicului la care se gândise şi va încerca să-l convingă să opereze. Acum te doare? m-a întrebat el. Da, am spus, făcând o grimasă. Mă doare îngrozitor. Pofta de petidină revenise cu o forţă căreia nu-i puteam rezista. A doua zi am scris ultimul capitol al romanului meu, aşezat într-o copertă frumoasă de carton, şi am scris cu majuscule: De dragul copilului, un roman de Tove Ditlevsen. Apoi l-am pus în dulapul cu cheie aflat în camera lui Carl şi, ca de fiecare dată, m-a cuprins o vagă senzaţie de doliu din cauză că nu mai aveam un roman la care să lucrez. Mi-a fost rău fizic, şi am scos flaconul cu tablete din sertarul încuiat al biroului meu, la care Carl nu avea acces. Am luat un pumn, fără să le număr. Eram foarte atentă când scriam reţetele. Uneori semnam cu numele lui Carl, alteori cu cel al lui John, care-şi susţinuse examenul de licenţă în medicină la Sanatoriul Avnstrup. Jabbe şi cu mine luam pe rând medicamentul de pe reţetă, şi sunt convinsă că fata aceea credulă n-a bănuit niciodată nimic, nici în legătură cu mine, nici în legătură cu lucrurile misterioase ce se întâmplau în

casa aceea. Seringa, fiolele şi acele erau încuiate în dulap, împreună cu hârtiile mele, şi o singură dată – însă mult mai târziu – Jabbe a spus că „A venit ditamai factura la farmacie” când mi-a adus-o. Pe atunci ajunsese la câteva mii de coroane pe lună.

Medicul era bătrân, ursuz şi coleric. Când asistenta de la clinică nu i-a înmânat imediat instrumentele pe care le ceruse, a aruncat pe jos tot ce avea în mâini, ţipând: Drăcia dracului, cum să poţi lucra cu angajaţi în halul ăsta de incompetenţi? Aşa deci, a spus el, uitându-se în urechea mea, Falbe Hansen a refuzat să opereze? Bine, bine, rămâne de văzut. Vom face nişte radiografii. Sunt şanse să fi ajuns la meninge. La asta m-am gândit şi eu, a spus Carl. Cred că a mai făcut şi febră din când în când. Febră? am spus uimită. Cât de mare? a întrebat doctorul. Nu am verificat, a răspuns Carl cu calm. Nu am vrut să-mi sperii soţia. Dar deseori pare febrilă şi distrasă. Peste câteva zile eram din nou acolo, iar Carl şi doctorul studiau cu interes noile radiografii. Aici se vede o umbră, a spus doctorul, rămânând tăcut o vreme. Apoi a dat aprobator din capul său chel. Bine, a spus el, o operăm. Pot să vă internez soţia mâine, într-un salon privat, şi o voi opera tot mâine dimineaţă, la prima oră. Când am ajuns acasă, Carl mi-a făcut o injecţie şi m-am gândit: Aşa vreau să trăiesc mereu. Să nu mă mai trezesc niciodată la realitate.

Când mi-am revenit din anestezie, întreg capul îmi era învelit în tifon şi, într-un final, am aflat ce înseamnă să te doară urechea. Am gemut de durere, întorcându-mă pe toate părţile. Doctorul a intrat în salon şi s-a aşezat lângă pat. încearcă să zâmbeşti, mi-a spus el, iar eu am afişat un zâmbet chinuit. De ce? am întrebat, continuând să gem şi să-mi chircesc trupul. Am atins nervul facial, a explicat el, or, asta poate cauza paralizie, lucru pe care, din fericire, l-am evitat. Mă doare îngrozitor, am gemut. Nu-mi puteţi da

ceva pentru durere? Ba da, a spus el. îți dăm o aspirină. E cel mai puternic medicament care se administrează la noi în secție. Nu transformăm oamenii în dependenți de droguri. Aspirină, plus ceva ca să puteți dormi noaptea. Nu-l puteți suna pe soțul meu? l-am întrebat îngrozită. Aş vrea să vorbesc cu el. Va veni în curând, a spus doctorul. însă va sta doar câteva clipe; acum trebuie să vă odihniți. Carl a sosit cu tot cu servieta lui maro. în ea se afla binecuvântata seringă. Când a prins vena şi a introdus acul, i-am spus: Trebuie să vii des pe la mine. În viața mea n-am avut asemenea dureri, şi aici nu-ți dau decât aspirină. La fel de bine ar putea să-ți dea cuburi de zahăr, a mormăit el. Vorbeşte mai tare, i-am spus. Nu aud ce zici. Ai rămas surdă la urechea aia, a spus el. Aşa vei rămâne pentru tot restul vieții, dar măcar n-o să te mai doară. Când injecția şi-a făcut efectul, durerea s-a retras în fundal, însă n-a dispărut complet. Şi ce-o să mă fac, am întrebat amorțită, când revine durerea şi tu nu eşti aici? încearcă să rezişti, a spus cu glas apăsat. Vor intra la bănuieli dacă vin prea des să te văd. S-a întors în aceeaşi seară, mi-a făcut o injecție şi mi-a dat doza de cloral. Asta abia după ce trecuseră câteva ore infernale şi îmi dădusem seama că în toată viața mea de până atunci nu ştiusem ce este durerea fizică. Mă simțeam prinsă într-o capcană îngrozitoare, fără să ştiu când şi unde avea să se închidă în jurul meu. M-am trezit în miez de noapte. Capul parcă îmi era cuprins de flăcări. Ajutor, am urlat în salon, care era luminat de strălucirea albastră a lămpii de veghe de deasupra uşii. O asistentă a venit în grabă. O să vă dăm două aspirine, a spus ea. îmi pare rău că nu vă putem da ceva mai puternic. Domnul doctor este foarte strict, a spus, scuzându-se. El însuşi a fost operat la ambele urechi şi încă ține minte cum a îndurat durerile la vremea respectivă. Când a plecat, m-a cuprins o panică violentă. Nu mai puteam rămâne acolo nici măcar o clipă.

M-am ridicat şi m-am îmbrăcat, făcând cât mai puţin zgomot. Au, au, am gemut încet. Mor, mamă, mor, nu mai rezist. După ce mi-am pus paltonul, mi-am ţipt precaut capul pe uşă. De cealaltă parte a coridorului era o altă uşă, care speram să ducă la o ieşire. M-am repezit spre ea şi, o clipă mai târziu, m-am trezit în strada întunecată şi pustie, cu capul bandajat. Am făcut semn unui taxi, iar şoferul a întrebat compătimitor dacă suferisem un accident de maşină. Când am ajuns acasă, am alergat pe aleea din grădină şi am sunat la uşă ca o nebună. Nu aveam cheile la mine. Jabbe a venit şi mi-a deschis uşa. Ce s-a întâmplat? m-a întrebat ea îngrozită, privindu-mă cu ochii cât cepele. Nimic, am spus. Pur şi simplu n-am vrut să mai stau acolo. Am dat buzna în camera lui Carl şi l-am trezit. Petidină, am gemut, repede. înnebunesc de durere.

A durat două săptămâni, iar Carl n-a mers la serviciu ca să-mi poată administra injecţia ori de câte ori i-o ceream. Zăceam în patul meu, nemişcată şi letargică, simţindu-mă parcă legănată într-o apă caldă şi verde. Nimic pe lumea asta nu mai conta pentru mine, voiam doar să rămân pentru totdeauna în această stare binecuvântată. Carl mi-a spus că mulţi oameni sunt surzi de-o ureche şi că nu contează atât de mult. Mie nici nu-mi păsa, fiindcă meritase. Voiam cu orice preţ, oricât de mare, să ţin la distanţă viaţa reală, de nesuportat. Jabbe venea la etaj să mă hrănească. Abia reuşeam să înghit mâncarea şi o imploram să mă lase în pace. în niciun caz, spunea ea categoric, nu câtă vreme am şi eu ceva de spus. N-o să muriţi de foame. Situaţia e şi aşa îndeajuns de rea.

Intr-o noapte m-am trezit şi am descoperit că durerea aproape dispăruse. însă îngheţam de frig şi tremuram, fiind atât de deshidratată, încât a trebuit să-mi despart buzele cu degetele. Carl s-a ridicat din pat, pe jumătate adormit, şi mi-

a făcut injecția. Nu știu ce-o să facem, a spus el, când o să se înfunde și vena asta. Poate-ți găsesc alta în picior.

Când am rămas iar singură în patul meu, mi-am amintit că trecuse mult timp de când nu-mi mai văzusem copiii. Am coborât scările și m-am dus în camera lor. Eram atât de slăbită, încât a trebuit să mă sprijin de perete ca să nu cad. Am aprins lumina și m-am uitat la copii. Helle dormea cu degetul mare în gură și cu buclele împrăștiate în jurul capului, ca o aureolă. Michael dormea cu puiul de pisică în brațe. Nu putea să doarmă fără el. Iar Trine stătea întinsă, cu ochii deschiși, observându-mă cu privirea enigmatică a copiilor foarte mici. Am bâjbâit spre patul ei și am mângâiat-o pe cap. încă avea gene lungi și aurii, cu care clipea încet când o mângâiam. Pe podea erau împrăștiate jucării, și în mijlocul camerei se afla un țarc de joacă. Aproape că nu-i mai recunoșteam pe acești copii; nu luam parte la viața lor de zi cu zi. Asemenea unei femei foarte bătrâne care-și amintește de tinerețea ei, m-am gândit cum doar cu câțiva ani în urmă fusesem o fată fericită și sănătoasă, plină de viață și înconjurată de mulți prieteni. Dar a fost un gând trecător. Am stins lumina și am închis cu grijă ușa în urma mea. Mi-a luat mult să ajung înapoi în pat. Am lăsat lumânarea să ardă, stând întinsă și privindu-mi mâinile subțiri și albe, lăsându-mi degetele să se miște ca și cum ar fi bătut la mașină. Atunci m-a străbătut un gând clar, pentru prima oară într-o lungă perioadă de timp. Dacă lucrurile iau o în-torsătură urâtă, m-am gândit, o să-l sun pe Geert Jergensen și o să-i spun totul. Nu aș fi facut-o doar de dragul copiilor, ci și de dragul cărților pe care încă nu le scrisesem.

5

Atunci timpul încetează să mai existe. O oră poate fi un an și un an, o oră. Depinde cât de mult sau cât de puțin lichid este în seringă. Uneori nu funcționează deloc, și îi

spun lui Carl, care e mereu lângă mine: A fost mult prea puțin, îşi freacă bărbia cu o expresie dureroasă în ochi. Trebuie să scădem puțin doza, spune el, altfel o să te îmbolnăveşti. Mă îmbolnăvesc dacă nu-mi dai destul, spun. De ce mă laşi să sufăr în halul ăsta? Bine, bine, mormăie el, ridicând neputincios din umeri. îți mai dau puțin.

Zac mereu în pat şi mă pot duce la toaletă doar sprijinită de Jabbe. Când vine să mă hrănească, fața ei mare este leoarcă de sudoare, de parcă cineva i-ar fi turnat un lichid în cap. îmi las degetul să-i alunece peste unul dintre obraji. Apoi îl bag în gură şi observ că are gust sărat. închipuie-ți, îmi spun cu invidie, să poți simți ceva pentru un alt om. Eu nu țin pasul cu trecerea anotimpurilor. Perdelele sunt trase mereu, pentru că mă dor ochii din cauza luminii, aşa că nu percep nicio diferență între zi şi noapte. Dorm şi mă trezesc; sunt sănătoasă sau sunt bolnavă. Maşina mea de scris se află la mare depărtare de mine, ca şi cum aş privi-o printr-un binoclu întors invers, iar de la parter, unde viața chiar se trăieşte, vocile copiilor ajung până la mine ca prin mai multe straturi de pături de lână. Lângă mine apar fețe care apoi dispar. Sună telefonul şi Carl răspunde. Nu, îmi pare rău, spune el, soția mea nu se simte bine în clipa aceasta. El mănâncă la etaj, în camera mea, şi îi observ, cu surprindere şi cu o invidie detaşată, apetitul sănătos. la şi tu o îmbucătură, spune el insistent. Are un gust nemaipomenit. Jabbe a gătit-o pentru tine. îmi bagă cu furculița o bucată de carne în gură, iar eu o vomit. îl văd curățând pata de pe cearşaf cu o cârpă umedă. Fața lui se apropie de a mea. Pielea îi este netedă şi frumoasă, iar pleoapele îi sunt strălucitoare şi umede ca ale unui copil. Ce sănătos eşti, exclam. La fel ai fi şi tu, spune el, dacă ai accepta să-ți fie rău o scurtă perioadă de timp, dacă m-ai lăsa să scad puțin doza. Acum chiar sunt dependentă de droguri? îl întreb. Da, spune cu zâmbetul său timid şi nesigur, acum chiar eşti

dependentă de droguri. Merge tiptil prin cameră, trage perdeaua în lături şi se uită la vremea de afară. Va fi minunat, spune el, când vei putea să cobori iar în grădină. Pomii fructiferi sunt în plină floare, nu vrei să-i vezi? Mă sprijină când mă clatin mergând spre fereastră. Ai încetat să mai tunzi gazonul? întreb, doar ca să spun ceva. Gazonul nostru crescuse mai mult decât al vecinilor. Este neîngrijit şi plin de păpădii, al căror puf pluteşte în bătaia vântului. Ei bine, spune el, am lucruri mai importante la care să mă gândesc. într-o zi se aşază lângă mine, pe pat, şi mă întreabă dacă mă simt bine. Mi-e bine, pentru că a umplut suficient seringa. Vreau să vorbesc ceva cu tine, spune el. La institut e un medic care a primit 40 000 de coroane pentru cercetări ştiinţifice şi le-a cheltuit pe droguri. Am descoperit asta din pură întâmplare. Nu ştiam că mai mergi acolo, spun uimită. Ba da, când dormi, spune el, adunând nişte scame invizibile de pe podea – un obicei deprins de curând. Aşa, spun dezinteresată, şi ce legătură ai tu cu asta? M-am gândit, spune el, aplecându-se iar şi ridicând ceva de pe jos, să merg la un avocat. Iniţial am vrut să merg direct la poliţie, dar nu crezi că ar fi mai bine să consult mai întâi un avocat? Ba da, îi răspund destul de indiferent, probabil că ar fi mai bine. Dar să nu stai prea mult departe de casă; trebuie să fii aici când te strig.

Mama vine şi se aşază lângă patul meu. îmi ia mâna şi o mângâie. Tata şi cu mine, spune, ştergându-şi ochii cu dosul palmei, suntem de părere că pe tine Carl te îmbolnăveşte. Nu ne dăm seama cum, dar nu cred că e în toate minţile. Are o voce foarte ciudată la telefon şi nu e niciodată acasă când venim în vizită. Şi Jabbe spune că a început să se poarte ciudat. Zilele trecute a rugat-o să cureţe pantofii copiilor pe tălpi, de teamă să nu aducă bacterii în casă. Ea spune că îi e teamă de el. Nu el mă îmbolnăveşte, spun cu calm. Dimpotrivă, încearcă să mă

facă bine. Nu poți să pleci? Am obosit de la atâta vorbit. Insă, din când în când, şi mie mi se pare că se poartă ciudat, cu toate scamele pe care le adună, cu mersul pe furiş, pe vârfuri, dar şi când se închide în camera lui atunci când nu îl strig. Uneori mă întreb, fără să-mi fie teamă, dacă nu cumva sunt pe moarte şi dacă nu ar trebui să mă adun şi să-l sun pe Geert j0rgensen. Însă, dacă-l sun, s-a zis cu injecțiile, asta mi-e clar. Dacă-l sun, probabil mă va interna la un spital în care îmi vor da doar aspirină.

De aceea tot amân şi, în plus, mă aflu într-o stare în care gândurile clare nu durează prea mult. Lise vine în vizită şi îşi apropie fața de a mea, lipindu-şi obrazul de obrazul meu. îmi trag capul cu o smucitură, fiindcă orice atingere mă doare. Nu suport să simt pielea altora pe pielea mea, iar Carl a încetat de mult să se mai culce cu mine. Ce-i cu tine, Tove? întreabă ea pe un ton serios. Ascunzi ceva, ceva îngrozitor. Când îl întrebăm pe Carl, ne dă nişte răspunsuri care n-au niciun sens. E o boală a sângelui, spun eu, cum mă instruise Carl să spun. Dar ce-i mai rău a trecut. Acum situația se va îmbunătăți. Ai putea să pleci? Sunt foarte obosită. Nu mai scrii deloc? întreabă ea. Mai ții minte ce bine te simțeai când lucrai la o carte? Da, spun, privind spre maşina mea prăfuită. Țin minte. O să revină. Acum te rog să pleci.

Mai târziu mă gândesc la vorbele ei. Oare n-am să mai scriu niciodată? în amintesc de vremurile îndepărtate, când frazele şi versurile mi se aglomerau mereu prin cap când petidina începea să funcționeze; dar vremurile acelea au apus. Vechea stare de binecuvântare nu mă mai străbate niciodată şi sunt sigură că uneori Carl scade doza şi umple seringa cu apă. într-o zi, sau noapte, când îngenunchează la picioarele mele şi introduce seringa în vena unuia dintre ele, văd că are lacrimi în ochi. De ce plângi? întreb surprinsă. Nu ştiu, spune el. Să ştii că, dacă am greşit cu ceva, îmi voi

primi pedeapsa. Este singura confesiune pe care a făcut-o vreodată. Cred că pui apă înăuntru, spun eu, fiindcă nu mă interesează altceva. Va veni o vreme, spune el, când te vei simți foarte rău, însă după aceea te vei simți mai bine şi, în cele din urmă, ai să te recuperezi. însă trebuie să nu mă mai cicăleşti, fiindcă n-am suportat niciodată să te văd suferind. Tot ce fac, fac de dragul tău, ca să te faci bine, aşa încât să poți lucra din nou şi să fii prezentă în viața copiilor tăi. Cuvintele lui mă umplu de groază. Nu vreau să trăiesc fără petidină, mă răstesc la el. Nu pot să trăiesc fără ea. Tu ai început asta, aşa că trebuie să continui. Nu, spune el blând. Reduc încet dozele.

Este iadul pe pământ. Mi-e frig, tremur, transpir, plâng şi îi strig numele în încăperea goală. Jabbe vine să stea cu mine, plângând de disperare. S-a încuiat înăuntru, spune ea, mi-e teamă de el. îi las mâncarea în fața uşii şi el o ia de-acolo după ce plec. Nu puteți telefona unui alt medic? Sunteți extrem de bolnavă, iar eu nu am ce să fac. Când vin prietenii dumneavoastră, îmi spune să nu-i las în casă. Nici pe propria mamă nu vrea să o vadă. Poate că-şi pierde mințile, spun eu. S-a mai întâmplat o dată, din câte ştiu. Apoi vomit, iar Jabbe aduce un castron şi îmi şterge fața cu un prosop. O rog să caute numărul lui Geert Jorgensen în cartea telefonică şi să mi-l noteze pe o foaie de hârtie. Ceea ce şi face, iar eu ascund biletul sub pernă. Acum nu reuşesc să mai adorm nici cu cloral. Când închid ochii, în spatele pleoapelor îmi apar imagini înfiorătoare. O fetiță se plimbă pe o stradă întunecată şi, din senin, în spatele ei apare un bărbat. Capul îi e acoperit de o glugă neagră şi în mână ține un cuțit lung. El face un salt înainte şi îi înfige cuțitul în spate. Ea țipă, țip şi eu şi deschid ochii. Carl intră tiptil în camera mea. Iar ai avut un vis urât? mă întreabă, aplecându-se şi culegând scame de pe podea. Nu mai avem petidină, probabil am uitat să plătesc ultima factură, dar îți

mai dau o doză de cloral. O toarnă în paharul gradat, iar eu îl implor să-mi mai dea o doză. Ce naiba, spune el, făcând ce i-am cerut. Prea mult rău nu poate să-ți facă. Mă simt ceva mai bine, iar el îmi mângâie mâna, care e pe

jumătate cât a lui. E o problemă de nutriție, spune el cu un râs aiurit. Dacă te îngraşi zece kilograme, vei fi în grafic. Se aşază puțin, privind în gol. Apoi cântă în falset: Le-o tragem fetelor când şi cum poftim. Pe-asta o ştiu de pe vremea când eram la Regensen, explică el. Cât am stat acolo, eram vegetarian, îmi imaginez deseori că eşti sora mea, murmură el, aplecându-se iar să culeagă ceva de pe podea. Incestul e întâlnit mai des decât ți-ai imagina. Apoi încearcă să se culce cu mine şi, pentru prima oară, mi-e teamă de el. Nu, spun eu, împingându-l cu o mişcare lipsită de vlagă. Lasă-mă în pace, vreau să dorm. După ce pleacă, sunt perfect trează. E nebun, îmi spun în gând, iar eu sunt pe moarte. încerc să mă agăț de cele două gânduri ce se întind în capul meu ca nişte şnururi verticale, dar ele flutură ca nişte alge în marea bătută de vânt. Nu îndrăznesc să închid ochii de teama imaginilor. O fi noapte sau zi? Mă ridic în coate şi mă las să cad din pat. Observ că n-am putere să mă țin pe picioare. Aşa că mă târăsc în patru labe pe podea, sprijinindu-mă de scaunul de la birou când mă ridic. Efortul e atât de mare, încât trebuie să mă aplec cu brațele peste claviatura maşinii de scris, sprijinindu-mi capul de ea pentru câteva clipe. Respirația îmi şuieră în tăcerea din cameră. Trebuie să fac ceva cât timp cloralul încă are efect. Am în mână biletul cu numărul de telefon al lui Geert Jergensen. Aprind veioza de pe birou şi rotesc discul telefonului, aşteptând să răspundă. Când ridică receptorul, îmi spun numele. Vai, dumneavoastră sunteți, exclamă el. Nu se sună la o asemenea oră. S-a întâmplat ceva? Sunt bolnavă, îi spun. îmi pune apă în seringă. Care seringă? Petidină, spun eu, incapabilă să explic mai în

amănunt. Vă administrează petidină? spune el tăios. De cât timp? Nu ştiu, şoptesc, de câţiva ani, cred.

Dar acum nu mai îndrăzneşte. Sunt pe moarte. Ajutaţi-mă. Mă întreabă dacă pot veni la cabinet a doua zi, şi eu spun că nu. Apoi spune că vrea să discute cu Carl, iar eu îi strig numele cât pot de tare, punând receptorul pe birou. El apare în pragul uşii în pijamaua lui cu dungi. Ce e? întreabă somnoros. E Geert Jorgensen la telefon, spun eu, vrea să discute cu tine. Aşa, spune el calm, frecându-şi bărbia nebărbierită, deci cariera mea e distrusă. O spune fără reproş şi, pe moment, nu înţeleg ce vrea să spună. Alo, spune el în receptor, rămânând tăcut o bună bucată de vreme, pentru că vorbeşte bărbatul de la celălalt capăt al firului. Se poate simţi în întreaga încăpere cât este de agitat şi furios. Carl spune doar atât: Bine, mâine la ora două. Sigur că vin. Da, mâine pot să explic totul. Când închide telefonul, îmi zâmbeşte cu un aer bolnăvicios. Vrei o injecţie? întreabă el cu blândeţe. De data asta, o voi umple suficient. Trebuie să sărbătorim. Aduce seringa, iar vechea dulceaţă şi fericirea demult uitată îmi pătrund în sânge. Eşti supărat pe mine? întreb, jucându-mă cu degetele prin părul lui. Nu, spune, ridicându-se, fiecare îşi urmăreşte propriul interes. Apoi se uită de jur-împrejur, priveşte fiecare piesă de mobilier, de parcă ar vrea să memoreze pentru totdeauna această cameră şi felul în care e amenajată. îţi mai aminteşti, spune el cu voce joasă, cât de fericiţi am fost când ne-am mutat aici? Da, spun, letargică, dar cred că putem să fim iar fericiţi. A fost o prostie că l-am sunat. Nu, spune el, asta a fost soluţia ta. Vei fi internată şi totul se va sfârşi. Şi copiii? întreb, amintindu-mi de ei. O au pe Jabbe, spune el. Ea nu va pleca de lângă ei. Şi cum rămâne cu tine? întreb. Care e soluţia ta? Sunt terminat, spune el calm. Dar nu-ţi face griji. Acum fiecare trebuie să salveze ce mai poate fi salvat.

A doua zi se întoarce acasă de la Geert Jorgensen şi-mi dau seama că nu l-am mai văzut de foarte mult timp atât de relaxat. Trebuie să fii internată, spune el, scoţându-şi haina de motociclist, pentru dezintoxicare. Te vor primi de îndată ce se eliberează un loc la Oringe, şi până atunci poţi lua oricâtă petidină vrei. Nu te bucuri? Ba da, spun, gândindu-mă că aceeaşi propoziţie mă făcuse să accept operaţia la ureche. Şi tu, întreb, tu ce-o să faci? Voi avea nişte probleme cu autorităţile de sănătate publică, spune el simulând nepăsarea, dar mă voi descurca. Acum tu trebuie să te gândeşti doar la tine.

Jabbe se bucură când îi spun că voi fi internată. Atunci vă veţi face bine, spune ea. Toţi prietenii şi toată familia dumneavoastră se vor bucura, fiindcă au fost foarte îngrijoraţi. în ziua în care urmează să mă internez, ea mă cară în braţe până la baie şi mă spală pe tot trupul. îmi spală şi părul, iar apa se înnegreşte de la murdăria adunată. Sunteţi la fel de uşoară ca Helle, spune ea când mă duce înapoi în pat. Carl intră în cameră şi îmi face o injecţie. Va fi ultima, spune el, dar am să-i rog să îţi scadă lent doza. Am să vin cu tine.

Îmi trec braţul pe după gâtul ambulanţierului când mă cară în jos pe scări. Mi se pare că e îngrijorat, şi îi zâmbesc, îmi zâmbeşte şi el, privindu-mă cu compasiune. Carl se aşază lângă targa şi se uită în gol. Brusc, chicoteşte, de parcă prin minte i-ar fi fulgerat un gând obraznic. Culege câteva scame şi le freacă între palme. Nu e sigur, spune el cu o expresie goală în ochi, că ne vom revedea. Apoi adaugă, pe un ton indiferent: De fapt, niciodată n-am fost prea sigur de durerea aia de ureche. Au fost ultimele vorbe pe care le-am mai auzit ieşindu-i de pe buze.

6

Stau în pat cu capul uşor ridicat de pe pernă, privind fix la ceasul de mână. Cu cealaltă mână îmi şterg transpiraţia

din jurul ochilor. Mă uit la secundar pentru că minutarul nu se mişcă şi, din când în când, duc ceasul la urechea mea bună, pentru că mi se pare că s-a oprit. Primesc câte o injecţie la fiecare trei ore, iar ultima oră este mai lungă decât toţi anii pe care i-am trăit pe pământ. Mă doare gâtul din cauză că ţin capul ridicat, dar, dacă îl aşez pe pernă, pereţii încep să se mişte în jurul meu, apropiindu-se tot mai mult, şi nu mai rămâne suficient aer în camera mea tot mai îngustă. Dacă îmi aşez capul pe pernă, animalele îmi traversează în goană plapuma – mii de creaturi mici, dezgustătoare, ca nişte gândaci, târându-se peste tot corpul meu, intrându-mi în nas, gură şi urechi. La fel se întâmplă dacă închid ochii pentru o secundă: se târăsc peste mine, şi eu nu le pot opri. Vreau să ţip, dar nu-mi pot despărţi buzele. în plus, încetul cu încetul mi-am dat seama că nu are rost să ţip. Nu reacţionează nimeni, nu vine nimeni la mine înainte de vreme. Sunt legată de pat cu o curea de piele care mă taie în jurul taliei şi din cauza căreia mi-e greu să mă întorc. Ei nu o desfac nici măcar când schimbă cearşaful de sub mine, care se umple mereu cu fecalele mele. „Ei" sunt ceva alb-albastru, care îmi pâlpâie prin faţa ochilor, fără nicio identitate. Acum ei controlează tot şi nu are rost să strig la nesfârşit numele lui Carl, până când răguşesc şi vocea mea se transformă într-o şoaptă imperceptibilă. Este trei fără cinci minute; la ora trei vin să-mi facă injecţia. Cum pot cinci minute să se lungească pe cinci ani? Ceasul îmi ticăie la ureche într-un sincron perfect cu bătăile sălbatice ale inimii. Poate ceasul meu arată ora greşită, chiar dacă mi-l potrivesc mereu, poate au uitat de mine, poate sunt ocupaţi cu ceilalţi pacienţi, ale căror ţipete şi urlete ajung la mine din lumea necunoscută aflată dincolo de uşa salonului.

Bine, spune o gură, care mi se pare că se întinde de la o ureche până la cealaltă pe o faţă prea mare în raport cu

corpul, acum vă primiți injecția. Mi se face în coapsă, şi durează până când îşi face efectul. Doar mă ajută să mă simt puțin mai bine. îndrăznesc să-mi pun capul pe pernă şi corpul nu-mi mai tremură ca o frunză. Fața încadrată de albastru şi alb vine mai aproape, îi disting contururile, e cuvioasă şi pură ca o călugăriță şi înțeleg că această femeie nu vrea să-mi facă rău. Vorbeşte cu mine, o rog, iar ea se aşază lângă mine şi îmi şterge transpirația de pe față. în curând veți ajunge la liman, spune ea. O să vă ajutăm să vă puneți pe picioare, dar nu-ncape discuție că ați venit la noi în ultima clipă. Unde e soțul meu? întreb. Doctorul Borberg va veni imediat şi va discuta cu dumneavoastră, spune evaziv. Dar mai întâi trebuie să vă curățăm puțin.

Atunci sunt ridicată de nişte mâini puternice, timp în care sunt schimbate cearşafurile de sub mine. Sunt spălată şi îmbrăcată într-o cămaşă albă, curată. Cele mai rele, spun eu, sunt toate creaturile astea. Vă scap eu de ele, spune ea veselă. Când apar, strigați după mine şi le alung eu. Uitați aici – fiți fată cuminte şi beți toată asta. Aveți mare nevoie de lichide. Nu vă dați seama? Nu vă e sete? îmi ridică capul şi îmi duce un pahar la buze. Acum beți, spune pe un ton ferm. Beau, aşa cum mă rugase, şi chiar o rog să-mi mai toarne. Foarte bine, spune vocea. Sunteți grozavă.

Apoi vine doctorul Borberg, care este singura figură umană din acest univers de suferință pe care o percep cu claritate. Este un bărbat înalt şi blond, pe la treizeci şi cinci de ani, cu față rotundă şi băiețoasă şi privirea inteligentă şi prietenoasă. Mă întreabă dacă mă simt în stare să discut cu el pentru câteva clipe. Apoi îmi spune: Soțul dumneavoastră a fost internat la Rigshospitalet. A suferit o psihoză gravă. Autoritățile de sănătate publică i-au deschis un dosar, însă acum sunt şanse să fie clasat. Şi copiii? întreb îngrozită. Jabbe nu are niciun ban în absența lui. Trebuie să mă întorc imediat acasă. Nu vă veți întoarce acasă pentru încă

şase luni, spune el ferm. însă, fireşte, menajera dumneavoastră are nevoie de bani. Am vorbit cu ea la telefon, vrea să vină în vizită. Am să mă asigur că veți vorbi cu ea chiar după ce vă primiți injecția. El dispare, iar efectul se estompează încet-încet. Apoi stau iar aşa, cu capul ridicat de pe pernă, fixând ceasul cu privirea, şi în lumea asta existăm doar el şi eu.

Când a venit la mine, i-am dat lui Jabbe carnetul de cecuri pe care îl lăsase Carl pe targa din ambulanță. Apoi am rugat-o să scoată manuscrisul romanului meu din dulapul aflat în camera lui Carl şi să-l lase la editură, în plus, am rugat-o să stea cu copiii până când mă întorc acasă, şi mi-a promis că aşa va face. Stătea şi mă privea cu ochii ei umezi şi devotați, mângâindu-mi mâna şi întrebându-mă dacă primesc ceva de mâncare. Apoi mi-a spus multe lucruri despre copii, dar nu am putut s-o urmăresc. Fii bună şi lasă-mă acum, Jabbe, am implorat-o, în timp ce transpirația mi se scurgea iar pe întregul corp. Spune-le copiilor că în curând mă voi face bine, că abia aştept să-i revăd. Soțul dumneavoastră, a spus ea cu o privire plină de îngrijorare, nu va apărea brusc acasă, nu-i aşa? Nu, i-am promis. Nu cred că se mai întoarce vreodată acasă.

Încetul cu încetul, suferințele mele s-au mai potolit. Acum puteam să-mi pun capul pe pernă fără ca pereții să se mişte în jurul patului şi nu mă mai uitam necontenit la ceas. Mi-au dezlegat cureaua şi m-au lăsat să merg la toaletă, sprijinindu-mă de una dintre asistente. Dincolo de uşa salonului meu se afla o sală mare în care paturile erau atât de înghesuite, încât nu le despărțea decât un culoar îngust. Majoritatea pacienților erau legați cu curele, iar unii dintre ei aveau mănuşi mari trase pe mâini. Mă fixau cu ochi goi şi sticloşi, iar eu m-am lipit de asistentă. Să nu vă fie teamă, a spus ea. Sunt doar oameni foarte bolnavi. Dar nu fac rău nimănui. însă strigau şi urlau atât de tare, că

nu-ți auzeai propria voce. Eu de ce am ajuns aici? Doar nu sunt nebună, am spus. Este o secție de nonvoluntari, a spus ea, e singurul loc în care aveam un pat liber atunci când ați fost internată. După ce vă mai întremați, cu siguranță veți fi mutată într-o secție de voluntari. Haideți, a spus ea amabil, conducându-mă spre o chiuvetă. Spălați-vă pe mâini, vedeți dacă vă descurcați singură. Când ridic capul, mă văd în oglindă şi îmi acopăr gura cu mâna ca să-mi înăbuş un țipăt. Asta nu sunt eu, plâng. Eu nu arăt aşa. E imposibil. În oglindă văd o față epuizată, îmbătrânită, străină, cu pielea cenuşie şi descuamată şi cu ochii roşii. Arăt de parcă aş avea şaptezeci de ani, plâng eu, agățându-mă de asistentă, care îmi sprijină capul de umărul ei: Vai de mine, nici nu m-aş fi gândit la una ca asta. Nu mai plângeți. Când veți începe să primiți insulina, va fi mult mai bine. Corpul se va întrema şi veți arăta iar ca o femeie în floarea vârstei. Vă promit. Vedem des situații din astea. Când mă întorc în pat, stau acolo, uitându-mă la brațele şi picioarele mele, subțiri ca nişte chibrituri, şi preț de o clipă mă umplu de furie față de Carl. Apoi îmi aduc aminte că am partea mea de vină, şi furia dispare.

În dimineața următoare, foarte devreme, mi s-a făcut o injecție cu insulina. Dormisem prost în noaptea aceea, aşa că am ațipit şi m-am trezit iar la nouă şi jumătate. Mi se făcuse o foame de lup, tremuram şi în fața ochilor pâlpâiau puncte negre. întregul meu organism urla după mâncare, la fel cum înainte uriaşe după petidină, aşa că m-am repezit pe hol şi am chemat o asistentă. O chema domnişoara Ludvigsen. Mi-e rău, am spus. Puteți să-mi dați ceva să mănânc? M-a luat de braț şi m-a condus înapoi în salon. De fapt, a spus ea, ar trebui să luați masa abia la ora zece, dar v-o aduc acum. O excepție nu poate să strice. Când s-a întors cu tava pe care se afla o farfurie cu un codru de pâine de secară cu brânză şi tartină din pâine de grâu cu

marmeladă, am înşfăcat mâncarea înainte să apuce să pună tava jos şi am îndesat-o în gură, mestecând şi înghiţind şi apucând cu lăcomie şi mai mult, timp în care un sentiment de bunăstare fizică, necunoscut mie până atunci, mi se răspândea în tot corpul. Vai, ce bine mă simt, am exclamat între două sorbituri de lapte. îmi daţi oricâtă mâncare vreau? Domnişoara Ludvigsen a râs. Da, mi-a promis, chiar dacă ne luaţi şi pielea de pe noi. Mă bucur să văd că mâncaţi. Mi-a adus mai multă mâncare, şi am mâncat-o, râzând de bucurie. Sunt foarte fericită, am spus. Cred că în sfârşit o să mă însănătoşesc. Nu îmi veţi opri insulina, nu-i aşa? Nu înainte să reveniţi la o greutate normală, dar şi asta o să dureze. După aceea, mi-am tras pe mine o cămaşă de spital şi m-am aşezat pe un scaun, lângă fereastră. Afară se zărea un gazon întins, bine întreţinut, şi între două clădiri joase am văzut o fâşie de apă albastră, cu spumă albă. Era toamnă, iar frunzele ofilite erau adunate în grămezi ordonate de-a lungul gazonului. Nişte bărbaţi în haine cu dungi le puneau unele peste altele, fără prea mult entuziasm. Când pot să ies la plimbare? am întrebat-o pe domnişoara Ludvigsen când îmi pieptăna părul. în curând, mi-a promis. Vă va însoţi o asistentă. încă nu aveţi voie să ieşiţi de una singură.

A urmat o perioadă în care mă uitam la ceas ca să văd dacă aveam să mănânc în curând. Aşteptam cu nerăbdare mesele şi mâneam ca un muncitor în construcţii. M-am îngrăşat şi mă cântăreau din două în două zile. La internare aveam treizeci de kilograme, dar în curând am ajuns la patruzeci. Puteam să merg fără sprijin şi în fiecare zi ieşeam în curte să iau aer şi sporovăiam tot timpul cu asistenta câte-n lună şi-n stele, fiindcă aveam o stare psihică extraordinar de bună. Mi-am dat seama că mă simt din nou ca în vremurile fericite din trecut, de dinainte să-l fi cunoscut pe Carl. Mi s-a dat voie să-mi sun familia în

fiecare zi, şi am vorbit la telefon până şi cu Helle. Avea şase ani şi începuse să meargă la şcoală.

Mi-a spus: Mamă, de ce nu te căsătoreşti iar cu tata? Nu-mi place tata Carl. Am râs şi i-am spus că ar fi şi asta o idee, dar nu eram sigură că şi el mă vrea înapoi. Nu mai bea, a spus ea bucuroasă. în schimb, merge la facultate. Ieri a fost aici cu Victor. Victor ne-a dat bomboane şi caramele, e foarte drăguţ. M-a întrebat dacă vreau să fiu poetă, ca mama mea. într-o dimineaţă, chiar după ce mâncasem, doctorul Borberg a trecut pe la mine. Acum trebuie să purtăm o discuţie serioasă, a spus el, luând un loc. M-am aşezat la marginea patului, privindu-l cu nerăbdare curioasă. Mi-am revenit, am spus. Sunt atât de fericită. Apoi mi-a explicat că, deşi îmi recâştigam sănătatea fizică, acesta era doar primul pas în recuperarea mea. Acum urma procesul de stabilizare, care avea să dureze cel mai mult. Urma să învăţ să trăiesc o viaţă simplă, fără influenţa substanţelor, şi orice amintire despre petidină avea să-mi dispară treptat din minte. Este simplu, a spus el, să fii sănătos şi fericit în acest salon de spital foarte protejat, dar când te întorci acasă şi întâmpini dificultăţi – lucru care li se întâmplă tuturor oamenilor – tentaţia reapare. Nu ştiu, a spus el, când îşi va reveni soţul dumneavoastră, dacă îşi va reveni vreodată, însă nu trebuie să-l mai vedeţi, orice s-ar întâmpla, iar noi ne vom asigura că nici el n-o să vă caute. Doctorul m-a întrebat dacă cerusem vreodată ajutorul altor medici, iar eu i-am spus că nu. A mai întrebat dacă Carl îmi dăduse şi altceva în afară de petidină, şi am menţionat metadona. Este la fel de periculoasă, a spus el. Nici de asta nu trebuie să vă mai atingeţi. Apoi i-am spus că voi sta departe de ele pentru tot restul vieţii, fiindcă n-am să pot uita vreodată suferinţa cumplită prin care trecusem. Ba da, a spus el pe un ton grav, veţi uita repede. Dacă veţi fi vreodată tentată să luaţi iar, vă veţi gândi că nu are ce să se

întâmple. Veți crede că sunteți stăpână pe situație şi, înainte să vă dați seama, veți cădea iar în capcană. Am râs indiferentă: Nu aveți o părere prea bună despre mine. Am avut experiențe îngrozitor de triste cu dependenții de droguri, a spus el serios. Doar unul dintr-o sută se recuperează cu adevărat. Apoi a zâmbit şi m-a bătut blând pe umăr. însă uneori cred că dumneavoastră sunteți acel unu dintr-o sută, căci cazul dumneavoastră este de-a dreptul neobişnuit şi, spre deosebire de mulți alții, aveți pentru ce să trăiți. înainte să plece, mi-a dat un bilet de permisiune să părăsesc secția, ceea ce însemna că puteam să ies singură în curtea spitalului, timp de o oră pe zi.

A trecut timpul, iar eu mă simțeam ca acasă în secție şi pe terenul acela frumos, unde stăteam din când în când de vorbă cu alți pacienți care ieşeau la rândul lor la plimbare. M-am ataşat atât de mult de personal, încât am refuzat propunerea de a fi mutată într-o secție mai bună. Jabbe mi-a adus maşina de scris şi hainele, care erau într-o stare deplorabilă, fiindcă nu-mi mai cumpărasem ceva nou de ani de zile. în plus, a avut grijă să îmi lase bani, şi într-o zi am primit drept de învoire să merg singură până în Vordingborg ca să-mi cumpăr o haină de iarnă. Nu aveam decât pardesiul de bumbac, vechi şi subțire, de pe vremea relației mele cu Ebbe. M-am dus în oraş într-o după-amiază târzie. Soarele începuse să apună şi câteva stele palide apăruseră pe cer, estompate de luminile oraşului. Aveam mintea relaxată, eram lipsită de griji şi, cum mi se întâmpla adesea în acea perioadă, gândurile mele se învârteau în jurul lui Ebbe. Mă gândeam la cuvintele lui Helle: Mamă, de ce nu te căsătoreşti iar cu tata?

De multe ori încercasem să-i scriu, dar scrisorile ajungeau mereu la gunoi. Ii provocasem atâta suferință inutilă, iar el nu avea să înțeleagă niciodată de ce.

După ce mi-am cumpărat paltonul şi l-am luat pe mine, am făcut drumul înapoi pe strada principală, fără să mă opresc să mă uit în vitrinele magazinelor. îmi era foame şi abia aşteptam masa de seară. Apoi vitrina bine luminată a unei farmacii mi-a atras brusc atenţia. Radia o lumină înăbuşită dinspre recipientele cu mercur şi paharele gradate pline cu cristale. Am rămas îndelung în faţa ei, timp în care dorul după nişte tablete mici şi albe, care erau atât de uşor de obţinut, se umfla în mine ca un lichid întunecat, înspăimântată, în timp ce stăteam acolo am descoperit că dorul se afla în mine precum cariul într-un copac sau ca un embrion ce creşte şi are propria existenţă, chiar împotriva voinţei tale. M-am desprins fără prea multă tragere de inimă, pornind încet mai departe. Vântul îmi sufla părul lung peste faţă, iar eu l-am dat la o parte cu o mişcare iritată. M-am gândit la cuvintele lui Borberg. Dacă veţi fi vreodată tentată...

Când am ajuns înapoi, am luat o coală de hârtie şi am privit-o fix. Ce uşor ar fi să o tai cu foarfecă, să scriu o reţetă de metadonă şi apoi să intru într-o farmacie să iau pastilele. Apoi m-am gândit la cât de multe făcuseră aici pentru mine şi cu câtă sinceritate îmi împărtăşiseră bucuria de a fi iar sănătoasă, şi am simţit că n-aş putea să le fac una ca asta. Nu cât timp mă aflam aici. M-am dus la baie, mi-am luat inima-n dinţi şi m-am privit în oglindă. Nu mai ridicasem ochii spre oglindă din ziua în care mă speriasem de propria înfăţişare. Mi-am zâmbit fericită şi mi-am pipăit obrajii rotunzi şi netezi. Ochii îmi erau limpezi, părul, strălucitor.

Nu arătam cu o zi mai în vârstă decât eram în realitate. însă după ce m-am aşezat în pat şi am primit doza de cloral, am rămas multă vreme trează, cu gândul la vitrina acelei farmacii. M-am gândit la cât de bine lucrasem când luam metadonă; important e să nu creşti doza. Nu se întâmplă

nimic dacă recurgi la ea din când în când, câtă vreme te asiguri că rămâi stăpân pe tine. Apoi mi-am amintit de suferința mea fără sfârşit din timpul dezintoxicării şi mi-am spus: nu, niciodată. A doua zi i-am scris lui Ebbe, întrebându-l dacă nu ar vrea să vină în vizită. Peste câteva zile a sosit răspunsul lui. Mi-a scris că, dacă l-aş fi sunat cu câteva luni în urmă, ar fi venit într-o suflare, însă acum cunoscuse o altă fată, iar viața lui o luase încet-încet într-o direcție mai bună. Nu poți, a scris el, să părăseşti pe cineva timp de cinci ani, şi apoi, când te întorci, să te aştepți să-l găseşti în acelaşi loc. Am plâns când am citit scrisoarea. Niciun bărbat nu mă mai respinsese până atunci. Apoi m-am gândit la casa de pe Ewaldsbakken, la grădina neglijată şi la cei trei copii ai mei, care nu-şi mai cunoşteau mama, cum nici eu nu credeam că-i mai cunosc. Trebuia să mă întorc acasă şi să stau singură cu ei şi cu Jabbe, dar am simțit că nu sunt făcută pentru aşa ceva. în restul timpului petrecut la Oringe, n-am mai mers deloc în oraş, pentru că nu voiam să mai văd vitrina farmaciei.

7

E primăvară când mă întorc în casa de pe Ewaldsbakken. Din grădini se răspândeşte parfum de forsiția şi o ploaie de aur, care atârnă peste gardurile vii aflate de-a lungul drumului îngust, acoperit cu pietriş. Jabbe a pregătit o masă festivă cu ciocolată şi prăjituri de casă, iar copiii stau în jurul ei, curați şi îmbrăcați de sărbătoare. în mijlocul mesei, lângă o vază cu flori, se află un semn din carton. „Bine-ai venit acasă, mamă", scrie cu majuscule strâmbe. Helle spune că ea l-a desenat. Mă priveşte cu ochii ei migdalați, ca ai lui Ebbe, aşteptându-mi laudele. Cei doi micuți sunt tăcuți şi timizi, şi când dau să-i mângâi părul Trinei, mica noastră pasăre exotică, ea îmi împinge mâna şi se lipeşte de Jabbe. Cum se poate aşa ceva, să nu-ți recunoşti propria mamă, spune Jabbe cu reproş. Mă

gândesc cum Jabbe fusese cea care le ghidase primii paşi, Jabbe, care i-a ascultat gân-gurind, a suflat peste julituri ca să nu-i mai usture şi le-a cântat de noapte bună. Doar Helle e apropiată de mine şi îmi vorbeşte de parcă n-am fi fost niciodată despărțite, îmi spune că tatăl ei s-a recăsătorit cu o femeie care scrie poezii, la fel ca mine. Dar tu eşti mult mai frumoasă, spune ea cu loialitate, iar Jabbe râde în timp ce-mi toarnă ceva de băut. Mama ta, spune ea, este la fel de frumoasă ca atunci când am cunoscut-o prima oară. Odată ce copiii s-au dus la culcare, rămân multă vreme trează, povestind cu Jabbe. A cumpărat o sticlă de coniac din coacăze negre, pe care o împărțim, timp în care un dor nedefinit se topeşte nelămurit în mine. E mai bine să bei puțin, din când în când, spune Jabbe, ai cărei obraji s-au înroşit şi ai cărei ochi lucesc mai mult decât de obicei, decât să consumi toate prostiile pe care vi le-a băgat soțul dumneavoastră în corp. Aşadar, spun eu, acum vrei să faci o bețivă din mine? Ajung din lac în puț! Râdem amândouă, şi cădem de acord să-şi ia liber în fiecare miercuri după-amiază şi o dată la două weekenduri. Biata fată nu mai avusese o zi liberă de ani de zile. Mă întreabă ce-ar trebui să facă cu viața ei, iar eu îi propun să publice un anunț matrimonial în ziar. La fel am să fac şi eu. Omul nu e făcut să fie singur, spun. Aduc hârtie şi creioane şi ne amuzăm copios compunând două anunțuri în care ne înfățişăm drept posesoare a tuturor calităților pe care şi le-ar dori orice bărbat. Glumim pe săturate şi se face târziu când mă retrag la etaj. Jabbe decorase camera cu flori proaspete, însă amintirea tuturor celor întâmplate aici mă copleşeşte, aşa că mă întind în pat, cu toate hainele pe mine. Mi se pare că văd umbra unei siluete ce se plimbă dintr-o parte în alta a camerei, culegând scame, în timp ce mormăie ceva de neînțeles. Oare el pe unde o fi acum? Mă duc până la fereastră, o deschid şi mă aplec peste pervaz. Cerul e senin

şi plin de stele. Oiştea Carului Mare e îndreptată în jos, spre mine, iar pe drumul prost luminat merge un cuplu de tineri, strâns lipiți unul de celălalt. Se opresc sub un felinar şi se sărută. închid repede geamul şi-mi dau seama că mă simt ca atunci când eram căsătorită cu Viggo F. şi lumea întreagă era inundată de cupluri îndrăgostite. Cu inima grea, mă dezbrac şi mă culc. Apoi îmi dau seama c-am uitat să iau lapte pentru doza de cloral. Primisem o sticlă de la spital, şi doctorul Borberg îmi va trimite o rețetă pentru una nouă după ce o termin pe aceasta. Nu vrea să merg la alți doctori. Când şi-a luat rămas-bun de la mine, mi-a spus să-l sun dacă am probleme sau chiar şi fără motiv, doar ca să ştie ce mai fac. Iau laptele din bucătărie şi mă întorc în pat. îmi torn trei doze în locul celor două pe care le iau de obicei şi, pe măsură ce efectul de amorțeală mi se răspândeşte în corp, mă cuprinde gândul că e primăvară, că sunt încă tânără şi că niciun bărbat nu e îndrăgostit de mine. Mă îmbrățişez fără să vreau, strâng perna, trăgând-o lângă mine ca şi cum ar fi vie.

Zilele trec ritmic şi regulat, iar eu sunt mereu cu Jabbe şi copiii. Mă întristează să stau mereu singură în cameră şi n-am nicio dorință să scriu. Micuții se obişnuiesc cu mine şi acum aleargă în brațele mele la fel de des pe cât aleargă spre Jabbe. Jabbe îmi spune că ar trebui să ies puțin şi să mai văd şi alți oameni. Vrea să-mi vizitez iar prietenii şi familia, însă ceva mă reține; poate e teama mea de odinioară ca cineva să nu descopere ce se întâmplă în casă. într-o dimineață mă trezesc cuprinsă de o tristețe îngrozitoare. Aud ploaia de afară, iar camera e umplută de o lumină cenuşie şi dezolantă. Vitrina farmaciei din Vordingborg îmi apare în fața ochilor cu o claritate extraordinară, de parcă aş fi văzut-o nu o dată, ci de o sută de ori. Mă uit la teancul de hârtii de pe birou.

Doar două, îmi spun, două în fiecare dimineață, niciodată mai multe. Ce rău ar putea face? Mă dau jos din pat, tremurând de cât de prost mă simt. Apoi mă aşez la birou, găsesc o foarfecă şi decupez o bucată dreptunghiulară de hârtie. O completez cu grijă, mă îmbrac şi îi spun lui Jabbe că plec la o scurtă plimbare de dimineață. Am semnat cu numele lui Carl şi sunt absolut sigură că, oriunde s-ar afla în lumea asta, mă va acoperi, dacă se va ajunge la aşa ceva. Când mă întorc acasă, iau două tablete şi rămân încremenită, privind flaconul cu medicamente. Mi-am prescris două sute de unități. Mă gândesc la suferințele mele din timpul dezintoxicării şi aud vocea lui Borberg într-un colț îndepărtat al minții mele: Veți uita repede. Dintr-odată mă sperii de mine însămi şi în-cui tabletele în dulap. împing cheia sub saltea, cât de adânc pot, fără să ştiu de ce. Pe măsură ce efectul se instalează, mă cuprinde o stare de bucurie şi o dorință de a face lucruri, aşa că mă aşez la maşina de scris şi scriu prima strofă a unei poezii spre care îmi îndreptasem gândurile de foarte mult timp. Prima strofă îmi iese întotdeauna fără efort. Când o termin şi poezia mi se pare bună, simt o dorință puternică de a vorbi cu doctorul Borberg. îl sun şi mă întreabă ce mai fac. Bine, spun eu, cerul e de un albastru intens şi iarba e mult mai verde decât de obicei. La telefon se aşterne liniştea. Apoi spune tăios: Spune-mi, ce ai luat? Nimic, mint, doar am o stare bună. De ce întrebați? Lasă, spune râzând, sunt eu bănuitor din fire. Cobor la bucătărie şi o ajut pe Jabbe să curețe cartofii, iar copiii roiesc în jurul nostru. E duminică, aşa că Helle nu e la şcoală. Bem cafeaua la masa din bucătărie, apoi îi duc pe copii în odaia lor, unde le citesc cu voce tare din poveştile Fraților Grimm. După prânz, devin într-atât de tristă şi de împrăştiată, încât Jabbe mă întreabă îngrijorată dacă s-a întâmplat ceva. Nu, spun, vreau doar să dorm puțin înainte

de cină. Mă duc la etaj şi mă tolănesc pe pat, privind în tavan, cu braţele sub cap. încă două, mă gândesc. N-au cum să-mi facă rău, ţinând cont de câte înghiţeam pe vremuri. Când intru în camera lui Carl, cheia nu e în dulap. Ce Dumnezeu aş fi putut face cu ea? Nu-mi amintesc şi, brusc, mă cuprinde panica. Transpir de emoţie la subraţ şi întorc camera cu susul în jos. Caut ca o nebună, gândindu-mă că azi e duminică. Pornesc de la premisa că farmacia e închisă. Golesc toate sertarele biroului, le răstorn conţinutul pe masă, le întorc de pe-o parte pe alta, bătându-le în capete, dar cheia nu este acolo. Am nevoie de tabletele alea, doar două, şi mai departe de-atât nu pot gândi. Mă duc jos. Jabbe, spun, e îngrozitor. Cheia de la dulap a dispărut şi ţin acolo nişte hârtii de care am neapărată nevoie acum. Nu poate aştepta până mâine. Atunci, Jabbe cea pragmatică spune că putem chema un lăcătuş. Il chemase odată, când se încuiase pe dinafară. Ştie că lucrează la orice oră şi caută în cartea de telefoane, unde-i găseşte numărul. Mă reped la telefon şi îi explic bărbatului că am pierdut cheia unui dulap. înăuntru sunt nişte medicamente vitale, de care am neapărată nevoie. Apoi vine şi sparge lacătul. Uitaţi, doamnă, spune el. Suferinţa dumneavoastră a luat sfârşit. Face douăzeci şi cinci de coroane. După ce pleacă, iau patru tablete şi, cu partea clară şi critică a conştiinţei mele, mă gândesc că am căzut iar în capcană şi că doar un miracol mă poate face să mă opresc. Insă a doua zi iau doar două pastile de dimineaţă, aşa cum plănuisem iniţial, iar când mai târziu se insinuează ispita de a lua mai multe, pare că e suficient doar să ţin flaconul în mână. E acolo şi nu pleacă nicăieri. E al meu şi nimeni nu mi-l poate lua.

Peste câteva nopţi, mă trezeşte zbârnâitul telefonului. Bună, spune o voce moale, Arne la telefon. Sinne e plecată la Londra şi, după ce se întoarce, o să divorţăm. Dar nu de asta te-am sunat. Eu şi cu Victor tocmai beam ceva la mine

acasă şi ne gândeam să venim în vizită. E incredibil că încă nu l-ai cunoscut pe Victor. Putem să venim acum? Nu, spun iritată. Vreau să dorm. Dar mâine, pe timp de zi? continuă el. Ca să scap de el, spun că da. Scot telefonul din priză şi, când mă întorc în pat, îmi aduc aminte că mâine e ziua liberă a lui Jabbe. Poate că n-o să mă mai sune. Până dimineața, uit complet de cele întâmplate. îmi iau cele două tablete şi cobor să iau micul-dejun cu Jabbe şi copiii. în jurul prânzului, după ce Jabbe pleacă, Arne sună din nou şi e chiar mai beat decât cu o seară înainte. Suntem la Den Granne, bem şi noi o bere ca băieții, spune el. Ajungem la tine într-o jumătate de oră. După ce am pus receptorul în furcă, am urcat la etaj şi am luat patru tablete, să mă ajute să fac față situației. Apoi i-am îmbrăcat pe cei mici şi am plecat cu ei la plimbare. Era luna iulie şi purtam o rochie albastră, de vară, pe care o cumpărasem într-o zi, când ieşisem în oraş cu Jabbe. Când eram în drum spre casă, pe lângă noi a trecut un taxi, iar pe geamul din spate am văzut chipul rotund şi beat al lui Arne, lângă un alt bărbat, ale cărui trăsături nu le puteam desluşi. Maşina a ajuns în fața casei înaintea noastră, iar cei doi bărbați au coborât, cu multe sticle în brațe. Bună, Tove, a strigat Arne. Uite-mă, am venit cu Victor. L-am salutat, iar bărbatul pe nume Victor mi-a sărutat mâna. Părea aproape treaz, şi toată iritarea mi s-a risipit când l-am văzut. Le-am dat drumul la mână copiilor şi ei au fugit în casă. N-am putut să-i văd ochii pentru că bătea soarele, dar gura lui avea cel mai frumos arc al lui Cupidon pe care îl văzusem vreodată, întreaga lui ființă emana un soi de vitalitate devastată şi demonică, care m-a fascinat cu totul. I-am poftit în casă, iar Arne s-a prăbuşit imediat pe patul lui Carl. Am rugat-o pe Helle să-i supravegheze puțin pe cei mici, apoi am urcat cu Victor la mine în cameră. S-a aşezat şi m-a privit lung, fără să spună nimic. M-am aşezat pe alt scaun, cu inima bu-

buindu-mi în piept. M-a cuprins un amestec de fericire şi anxietate în acelaşi timp – o anxietate ca atunci când eram mică şi mama plângea, spunând: Plec şi las totul baltă, iar eu şi fratele meu nu ştiam ce-o să se aleagă de noi. Victor a îngenuncheat în faţa mea şi a început să-mi mângâie gleznele. Te iubesc, a spus el, îţi iubesc poeziile. De ani de zile îmi doresc să te cunosc. Si-a întors fata către mine, şi eu i-am spus: Până acum, am crezut că poveştile despre dragostea la prima vedere sunt o minciună. I-am luat capul între mâini şi i-am sărutat buzele frumoase. Sub ochii săi obosiţi se întindeau umbre adânci şi cenuşii, iar două riduri îi brăzdau obrajii, ca nişte urme lăsate de lacrimi. Avea un chip ros de suferinţă şi pasiune. Să nu mă părăseşti, am spus vehement, să nu mă mai părăseşti niciodată. Era ciudat să-i spun asta cuiva pe care îl întâlnisem pentru prima oară, dar Victor nu a părut surprins de cuvintele mele. Nu, a spus el, trăgându-mă lângă el. N-am să te mai părăsesc niciodată. Apoi ne-am întors la copii, care îl cunoşteau pe Victor din vizitele trecute, când eu eram internată la Oringe. Uite, Helle, a spus el, ia de-aici zece coroane. Fugi să cumperi nişte bomboane roşii pentru toţi trei. După ce am luat masa, Helle s-a uitat încântată la Victor şi a spus: Mamă, nu te poţi căsători cu el, să avem iar un tată în casă? Victor a râs şi a spus: O să mă gândesc la ideea ta.

M-am îndrăgostit nebuneşte de tine, i-am spus, fe-ricită, când stăteam întinşi pe patul meu. Rămâi peste noapte? Da, rămân pentru tot restul vieţii, a spus el, zâmbind cu dinţii săi de un alb orbitor. Şi soţia ta? Avem legea iubirii de partea noastră, a spus el. Această lege, am spus sărutându-l, îţi dă mereu dreptul să îi răneşti pe alţii. Am făcut dragoste şi am stat de vorbă toată noaptea. Mi-a povestit despre copilăria lui, care semăna mult cu copilăria lui Ebbe, şi, totuşi, era de parcă auzeam povestea pentru prima oară.

Eu i-am povestit despre cei cinci ani de nebunie cu Carl şi despre internarea la Oringe. Nu ştiam că te poţi îmbolnăvi atât de rău când eşti dependent de droguri, a spus el uimit. Credeam că e ca atunci când noi, ceilalţi, bem bere. Că e doar ceva de care ai nevoie ca să poţi trece mai uşor peste greutăţile vieţii. în cele din urmă a adormit, iar eu am rămas trează, privindu-i faţa cu nări fine şi gura perfectă. Mi-am amintit de ziua în care îi spusesem lui Jabbe: închipuie-ţi... să poţi simţi ceva pentru un alt om. Acum simţeam, şi se întâmpla pentru prima oară de când îl cunoscusem pe Ebbe. Nu mai eram singură şi am simţit că n-a fost doar o vorbă spusă la beţie când a zis că vrea să rămână cu mine pentru tot restul vieţii. Mi-am luat cloralul şi m-am lipit de trupul lui. Părul lui blond mirosea ca părul unui copil ce tocmai se întorsese acasă după ce se jucase prin iarbă şi în razele soarelui.

8

A urmat o perioadă în care Victor şi cu mine am fost aproape nedespărţiţi. Mergea acasă doar când avea nevoie ca soţia să-i spele şi să-i calce o cămaşă, şi i-am spus râzând că poate peste mulţi ani mă voi ocupa eu de asta. Avea o fetiţă în vârstă de patru ani, pe care o iubea foarte mult şi despre care vorbea adesea. Mergea la muncă o dată la două zile, şi, când în sfârşit ajungea pe-acolo, vorbeam la telefon din oră în oră. Era absolvent de economie, la fel ca Ebbe, şi, tot asemenea lui, era mai interesat de literatură. Umbla ţanţoş prin camera mea, jucând rolul prinţului Andrei din Război şi pace al lui Tolstoi sau al lui d'Artagnan din Cei trei muşchetari. Se apăra cu o sabie invizibilă şi interpreta scene celebre de luptă, jucând el însuşi toate personajele. Silueta lui zveltă se mişca prin cameră, de pe buzele lui replicile izvorau până când se prăbuşea pe pat, râzând, istovit de puteri. M-am născut la timpul nepotrivit, cu câteva sute de ani prea târziu, spunea el. Dar, dacă m-aş

fi născut atunci, nu te-aş mai fi cunoscut niciodată. Mă lua în braţe şi uitam de lume şi de tot ce se afla în ea. Nici nu era bine pasiunea noastră satisfăcută, că se şi aprindea la loc, iar copiii erau încă o dată lăsaţi în grija lui Jabbe. Asta e latura îngrozitoare a iubirii, am spus, aceea că restul oamenilor îţi devin indiferenţi. Da, a spus el, şi ajungi mereu să suferi cumplit. într-o zi s-a întors fericit acasă şi mi-a spus că soţia lui îi ceruse divorţul. Aşa că s-a mutat în casa mea şi nu a luat nimic cu el, în afară de hainele şi cărţile lui. Lucrurile materiale îi erau indiferente. Cam în aceeaşi perioadă am primit un telefon de la un avocat căruia Carl îi ceruse să se ocupe de divorţul nostru. El mi-a explicat cum Carl îşi dorea să vindem casa, astfel încât el să poată primi jumătate din cât valora. Atunci o vindem, a spus Victor. Vom găsi alt loc doar al nostru.

Dar o umbră se lăsa peste zilele noastre fericite, fără ca Victor să o fi observat. Luam tot mai multă metadonă, de teamă să nu mă îmbolnăvesc dacă mă opream. Mi-am pierdut pofta de mâncare şi am slăbit, iar Victor mi-a spus că arăt ca o gazelă a cărei soartă e să fie mâncată de leu. Luam tabletele la întâmplare, fără nicio regulă, şi nu-mi dădeam niciodată seama de cât de multe am nevoie cu adevărat. Din când în când îmi venea să-l sun pe Borberg şi să-i povestesc totul. M-am simţit deseori tentată să-i spun şi lui Victor, dar m-am abţinut, de teamă să nu îl pierd.

Într-o duminică, dis-de-dimineaţă, am plecat cu bicicletele până în parcul forestier Dyrehaven, în nordul Copenhagăi, să ne bem cafeaua într-un restaurant mic şi retras, unde deveniserăm clienţi fideli. Luasem patru pastile de metadonă înainte să plecăm, dar uitasem să iau flaconul cu mine. Am luat loc şi am stat privindu-ne în ochi, iar chelnerul ne-a zâmbit îngăduitor. Dumnezeu ştie la ce se gândeşte, am spus. Victor a râs. Ştii bine că nimic nu e mai ridicol decât iubirea altor oameni, a spus el. Pur şi simplu se

amuză de noi. Şi-a pus mâna peste a mea. Arăți ca o odaliscă, mi-a spus el, trebuind să-mi explice ce e aceea o odaliscă. Cerul era de un albastru nesfârşit, iar cântecele pasărilor închideau în sine o bucurie deosebită, primăvăratică. Un sticlete s-a aşezat pe fața de masă în carouri roşii şi a ciugulit firimiturile, iar momentul acela mi s-a întipărit în memorie ca ceva ce aş putea extrage şi retrăi mereu, indiferent de cum vor decurge lucrurile mai departe. Ne-am plimbat prin pădure, ținându-ne de mână, şi i-am povestit lui Victor despre căsătoria mea cu Viggo F. şi despre cum la vremea aceea nu suportam să văd cupluri îndrăgostite. Timpul a trecut pe nesimțite, iar Victor a sugerat să ne întoarcem la restaurant şi să luăm prânzul. Din senin, m-a străpuns un fior rece, ca un cuțit în spate, şi am ştiut ce înseamnă. Am dat drumul mâinii lui Victor. Nu, am spus, aş prefera să mergem acasă. Nuuu, hai să mai stăm, m-a rugat el, surprins şi uşor îngrijorat. Ne simțim atât de bine. Avem timp suficient să ajungem acasă la o oră rezonabilă. Am rămas nemişcată, cu brațele cuprinzându-mi trupul, de parcă aş fi vrut să mă încălzesc. Gura mi s-a umplut de salivă şi simțeam că urmează să vomit. Brusc, am spus: Ştii, acasă am nişte pastile pe care trebuie neapărat să le iau. Nu pot sta fără ele. Nu putem merge acasă? M-a întrebat îngrijorat ce fel de pastile erau şi i-am explicat că denumirea lor nu-i va spune nimic. Atunci încă eşti dependentă, a spus nelinişitit. Credeam că eu îți sunt de ajuns. Când ne-am întors acasă cu bicicletele, i-am spus că am de gând să scad doza treptat, pentru că vreau să mă las de ele. El îmi era de ajuns, asta era doar o dependență fizică ce mă făcea să nu pot sta fără medicament. I-am mai spus, în timp ce pedalam, că îl voi suna pe doctorul Borberg ca să-l întreb ce e de făcut. Sună-l de îndată ce ajungem acasă, a spus el, cu o voce autoritară care nu-i stătea în obicei. Am ajuns acasă şi am luat patru tablete. Apoi l-am sunat pe

doctorul Borberg. M-am îndrăgostit, i-am spus. Locuim împreună, îl cheamă Victor. Sper că nu e doctor, a spus Borberg. Apoi i-am povestit despre rețetele falsificate, şi că voiam să renunț, dar că nu reuşeam de una singură. A rămas tăcut pentru câteva clipe. Dă-mi-l pe Victor la telefon, a spus scurt. I-am întins receptorul lui Victor, iar Borberg a stat de vorbă cu el timp de o oră. I-a explicat ce e dependența de droguri şi cu ce urmează să se lupte, dacă mă iubeşte. După ce a închis telefonul, Victor a devenit cu totul altă persoană. Fața lui radia o voință rece şi neînduplecată, şi a întins mâna spre mine. Dă-mi tabletele alea, mi-a spus. Speriată, am fugit după ele şi i le-am adus, iar el le-a băgat în buzunar. Primeşti câte două pe zi, a spus el, nici mai mult, nici mai puțin. După ce le iei pe toate, ne oprim. S-a terminat cu rețetele falsificate. Dacă aflu că ai mai scris chiar şi una singură, nu mai vreau să am nimic de-a face cu tine. Nu mă mai iubeşti? l-am întrebat plângând. Ba da, a spus scurt. Te iubesc şi tocmai din acest motiv te ajut.

În zilele următoare, m-am simțit îngrozitor. Apoi a trecut şi amândoi am fost iar fericiți. Am terminat cu ele, odată pentru totdeauna, i-am promis. Eşti mai prețios pentru mine decât toate pastilele din lume. Am vândut casa şi ne-am mutat într-un apartament cu patru camere din Frederiksberg, împreună cu Jabbe şi toți copiii.

În cursul toamnei, într-o noapte, Helle s-a simțit rău. A intrat la noi în cameră şi s-a urcat în pat, tremurând din cauza febrei. O durea în gât şi i-am luat temperatura, care depăşea 40°C. L-am întrebat pe Victor ce ar trebui să facem, iar el a spus că o să sune la doctorul de gardă. Peste o jumătate de oră, a sosit doctorul. Era un bărbat masiv, prietenos, care s-a uitat în gâtul lui Helle şi i-a scris o rețetă pentru penicilină. Copiii fac febră mai uşor decât adulții, ne-a explicat el. Dar, ca sa fim siguri, am să-i fac o injecție

chiar acum. Când şi-a deschis geanta medicală, mi-au căzut ochii pe seringi şi cutiile cu fiole, iar pofta de petidină, pe care o credeam îngropată foarte adânc, a reapărut, răspândindu-se cu o forţă irezistibilă în întreaga mea conştiinţă. Victor adormea mereu înaintea mea şi avea un somn profund. În noaptea următoare, m-am strecurat din pat şi am ridicat cu grijă receptorul telefonului din sufragerie. Am format numărul doctorului de gardă, apoi m-am aşezat pe un scaun, aşteptând cu picioarele strânse sub mine. Am lăsat deschisă usa de la intrare ca să nu fie nevoit să folosească soneria. Tremuram de teamă că Victor avea să mă prindă, dar ceea ce mă împingea de la spate era mai puternic decât frica. Când a sosit doctorul, i-am spus că mă chinuie o durere de ureche, iar el mi-a examinat urechea operată. Toleraţi bine morfina? Nu, am spus, mi se face greaţă de la ea. Atunci vă dau altceva, a spus el, umplând seringa. M-am rugat la cer să fie petidină. Asta a şi fost, iar eu m-am întins la loc lângă Victor, care dormea, în vreme ce vechea dulceaţă şi beatitudine mi se răspândeau în tot corpul. Fericită şi inconştientă, m-am gândit că pot face asta oricât de des vreau. Riscul să fiu descoperită era mic.

Insă, peste câteva nopţi, când doctorul de gardă scotea seringa, Victor a intrat din senin în sufragerie. Ce naiba se întâmplă aici? a strigat la doctorul înspăimântat. Nu o doare nimic! Plecaţi de-aici în secunda asta, şi să nu mai puneţi vreodată piciorul în casa asta! După ce doctorul a plecat, m-a apucat atât de tare de umeri, că m-a durut. Drac împielităt ce eşti, a mârâit el. Dacă mai încerci o dată aşa ceva, te părăsesc.

Dar nu m-a părăsit. Nu m-a părăsit niciodată. S-a luptat cu îngrozitorul său rival cu o energie care nu s-a stins niciodată şi cu o furie care mă umplea de frică. Când era pe punctul să renunţe la luptă, îl suna pe doctorul Borberg, ale cărui cuvinte îi dădeau putere. Am fost nevoită să renunţ la

doctorii de gardă, pentru că Victor abia mai îndrăznea să închidă un ochi. însă, când era la serviciu, căutam alți doctori şi îi convingeam fără probleme să-mi facă injecții. Ca să mă protejez, îi mărturiseam lui Victor în aceeaşi seară. A telefonat multor doctori, amenințând că le va face plângere la autoritățile de sănătate publică, ca să nu mai pot apela vreodată la ei. Dar în foamea mea sălbatică după petidină reuşeam să găsesc alții şi alții. Nu mâneam mai nimic, am slăbit din nou, iar Jabbe era profund îngrijorată pentru sănătatea mea. Doctorul Borberg i-a spus lui Victor că, dacă situația va continua în felul acesta, va trebui să mă internez iar la spital, dar eu l-am implorat să mă lase să stau acasă. I-am promis că mă voi schimba, apoi mi-am încălcat din nou promisiunile. în cele din urmă, doctorul Borberg i-a spus lui Victor că singura soluție viabilă e să ne mutăm din Copenhaga. La momentul acela nu aveam prea mulți bani, dar am luat cu împrumut de la Editura Hasselbach şi cu ei am cumpărat o casă în Birkerod. Existau cinci medici în oraş, iar Victor i-a cutat imediat, interzicându-le să aibă de-a face cu mine. în cele din urmă, a devenit imposibil să mai obțin medicamentul şi, încetul cu încetul, am învățat să accept viața aşa cum era. Ne iubeam, iar faptul că ne aveam unul pe celălalt şi pe copii ne era de ajuns. Am început iar să scriu şi, oricând realitatea mă deranja ca un grăunte de nisip care-ți zgârie ochiul, îmi cumpăram o sticlă de vin roşu şi o împărțeam cu Victor. Am fost salvată din ghearele lungii mele dependențe de droguri, însă, chiar şi în ziua de azi, stafia unei vechi dorințe încă se trezeşte timid ori de câte ori trebuie să-mi fac analize de sânge sau când trec pe lângă vitrina unei farmacii. Nu va dispărea niciodată cu totul, câte zile voi avea de trăit.